

YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA DİL BİLGİSİ ÖĞRETİMİ

İbrahim DOYUMĞAÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Bekir KAYABAŞI

Adıyaman

Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ocak, 2017

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Yrd. Doç. Dr. Bekir KAYABAŞI danışmanlığında, İbrahim DOYUMĞAÇ tarafından hazırlanan “Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında Dil Bilgisi Öğretimi” başlıklı çalışma 13/01/2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Sosyal Bilimler Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Hasan Kavruk

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Bekir KAYABAŞI

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Ahmet AKKAYA

İmza:

İmza:

İmza:

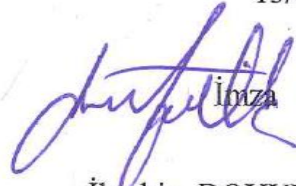
Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK

Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında Dil Bilgisi Öğretimi” başlıklı çalışmamın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

13/01/2017

İbrahim DOYUMĞAÇ

ÖZET

YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA DİL BİLGİSİ ÖĞRETİMİ

İbrahim DOYUMĞAÇ

Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı

Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ocak 2017

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Bekir KAYABAŞI

Bu çalışma, yabancılar için Türkçe ders kitaplarının dil bilgisi açısından değerlendirmesini yapmak, yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki dil bilgisi konularının ünitelere göre dağılımını tespit etmek ve yabancılar için Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretiminin nasıl ele alındığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analiziyle gerçekleştirilen çalışmanın kapsamını, yabancılar için hazırlanmış Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi Kitapları ile Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarının A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeylerinde ele alınan dil bilgisi konuları oluşturmaktadır. Bu kaynaklar, verilerin toplanması sırasında ilgili üniversitelerin TÖMER kurumlarından temin edilip daha sonra dil bilgisi açısından incelenmiştir. Çalışmaya veri sağlayan birçok dil bilgisi kuralı, örneği, etkinliği ve dil bilgisinin ele alınış biçimi, kimi görseller ve örnek cümleler 'EK' bölümünde verilmiştir. Çalışmanın sonucunda ise Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Kitapları, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi Kitapları ve Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarının dil bilgisi açısından olumlu ve olumsuz değerlendirilmesi yapılmış ve bu kaynaklara yönelik ayrı ayrı başlıklar altında çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yabancılar için Türkçe öğretimi, yabancılar için Türkçe ders kitapları, yabancılar için Türkçe dil bilgisi öğretimi

ABSTRACT

IN TURKISH COURSE BOOKS FOR A FOREIGNERS THE LEARNING OF GRAMMAR

İbrahim DOYUMĞAÇ

The Social Sciences and Department of Turkish Education

Adıyaman University Graduate School of Social Studies

January 2017

Advisor: Assist. Prof. Bekir KAYABAŞI

This study was conducted to evaluate Turkish course books for a foreigners, to make firm distribution of grammar subjects to the units in Turkish course books and to determine how teaching grammar is dealt with in Turkish course books. The scope of the study which was carried out by document analysis, one of the qualitative research methods, was composed of grammar subjects dealt at the levels of A1, A2, B1, B2 and C1 in books issued in foreign language such as Yeni Hitit Turkish Course Book for Foreign Language, Gazi University Turkish Grammar Books for Foreigners, Yedi İklim Course Book Turkish for Foreigners. These sources were procured from TÖMER foundations of related universities during data collection, later, they were analyzed in terms of grammar. Many grammar rules, samples, activities and forms of grammar, some images and sample sentences which provided data to this study were given in APPENDIX part. At the end of the study, books Yeni Hitit Turkish Books for Foreigners, Gazi University Turkish Grammar Books for Foreigners to Yedi İklim Turkish Course Books for Foreigners were evaluated both positively and negatively, and it was made several suggestions for these sources under different categories.

Key Words: Teaching Turkihs for a foreigners, Turkish course books for foreigners, teaching Turkish grammar for foreingners.

ÖN SÖZ

Günümüzde dil öğretimi tesadüflere bırakılmayacak kadar önem taşımaktadır. Gelişen uluslararası ilişkilerle birlikte insanın birçok dili bilme gereksinimi bir zorunluluk hâline dönüşmüştür. Bu zorunluluğun temelinde bilgiye ulaşmak isteyen, araştıran, sorgulayan, duygu, düşünce ve fikir bağlamında uyum içerisinde olmak isteyen bir insan tipi bulunmaktadır. İnsanın birbirini anlayabilmesi ise dille gerçekleşmektedir. Dil belli sembollerden oluşmakta ve bu semboller dilden dile değişmektedir. Bu sebeple insanlar, birbirini doğru anlayabilmek ve doğru şekilde iletişim kurabilmek için bu sembolleri öğrenmek zorunda kalmıştır. Bu semboller bir dilin dil bilgisi kurallarını oluşturmaktadır. Dolayısıyla dil, bir araçtır ve bu aracı oluşturan da dil bilgisi kurallarıdır.

Dil, insanların birbiriyle sağlıklı iletişim kurması için önemli bir araç vazifesi görmektedir. Dilin bu araç vazifesini sağlam bir şekilde işleyebilmesi için belli başlı kuralların doğru öğretilmesi gerektiği düşünülerek bu çalışmada, ‘Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında Dil Bilgisi Öğretimi’ değerlendirilmiştir. Bu bağlamda çalışmanın birinci bölümünde daha açık bir şekilde anlaşılması için çalışmanın problemine, amacına, önemine, sınırlılıklarına ve tanımlarına yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde; dil, dil bilgisi, dil bilgisi öğretiminin önemi, yabancılar için Türkçe dil bilgisi öğretimi ve önemi, yabancılar için Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi gibi konular açıklanarak tezin zemini oluşturulmuştur.

Çalışmanın daha açık ve anlaşılır olması amacıyla çalışmanın üçüncü bölümünde, çalışmanın modelinden, evren ve örneklemeden, veri toplama tekniklerinden ve veri analizinden bahsedilmiştir.

Çalışmanın bulgularını, örneklem olarak seçilen YHYİTDK A1, A2, B1, B2 ve C1; GÜYİTDB A1, A2, B1, B2 ve C2 ve YİYİTDK A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeyinde ele alınan dil bilgisi konuları oluşturmaktadır.

Çalışmanın beşinci bölümünde yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki dil bilgisi konularının tartışması yapılmıştır. Altıncı bölümde ise çalışmanın sonucu ve önerileri açık ve net bir şekilde ifade edilmiştir. Çalışma ile ilgili en son olarak kaynakçaya ve ‘EK’lere yer verilmiştir.

Çalışma boyunca daima dualarını benden eksik etmeyen aileme; sahip olduğu tecrübeyle her zaman desteğini benden esirgemeyen, çalışmamın sağlam bir zemine oturması için yoğun mesaisinden vakit ayırıp bana emek veren danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Bekir KAYABAŞI'na, yüksek lisans süreci boyunca bana sürekli önerilerde bulunan, kaynak sunan Doç. Dr. Ahmet AKKAYA'ya ve zaman zaman kendisinden görüş aldığım Doç. Dr. Ruhan KARADAĞ ve Yrd. Doç. Dr. Mehmet YILMAZ hocama teşekkür etmeyi bir borç bilirim. En son olarak çalışmamı okuyup değerlendiren Araştırma Görevlisi Sedat EROL ve Ahmet Cihan BULUNDU'ya canı gönülden teşekkürlerimi sunarım.

Adıyaman-2017

İbrahim DOYUMĞAÇ

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 ve A2 Düzeyindeki Dil Bilgisi Konularının Ünitelere/ Bölümlere Göre Sıralanışı/Dağılımı.....	102
Tablo 2. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 Düzeyindeki Dil Bilgisi Konularının Ünitelere/Bölümlere Göre Sıralanışı/Dağılımı.....	103
Tablo 3. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 ve C1 Düzeyindeki Dil Bilgisi Konularının Ünitelere/Bölümlere Göre Sıralanışı/Dağılımı.....	104
Tablo 4. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Dil Bilgisi Konularının Ünitelere/Bölümlere Göre Sıralanışı/Dağılımı.....	105
Tablo 5. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi B2 ve C1 Düzeyindeki Dil Bilgisi Konularının Ünitelere/Bölümlere Göre Sıralanışı/Dağılımı.....	106
Tablo 6. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1 Düzeyindeki Dil Bilgisi Konularının Ünitelere/ Bölümlere Göre Sıralanışı/Dağılımı.....	109
Tablo 7. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2 Düzeyindeki Dil Bilgisi Konularının Ünitelere/Bölümlere Göre Sıralanışı/Dağılımı.....	110
Tablo 8. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı B1 Düzeyindeki Dil Bilgisi Konularının Ünitelere/Bölümlere Göre Sıralanışı/Dağılımı.....	111
Tablo 9. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı B2 Düzeyindeki Dil Bilgisi Konularının Ünitelere/ Bölümlere Göre Sıralanışı/Dağılımı.....	111
Tablo 10. YHYİTK, GÜYİTDB ve YİYİTDK’larda Ele Alınan Ortak Dil Bilgisi Konularının Dağılımı.....	113

KISALTMALAR LİSTESİ

TÖMER: Türkçe Öğretimi Araştırma ve Uygulama Merkezi

YHYİTDK: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları

GÜYİDK: Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları

GÜYİTDB: Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi

GÜYİTÖS: Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Seti

YİYİTDK: Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları

DEDAM: Dokuz Eylül Üniversitesi Dil Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi

ESOGÜ: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

ERSEM: Erciyes Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi

ODTÜ: Orta Doğu Teknik Üniversitesi

ADP: Avrupa Dil Portfolyosu

TDK: Türk Dil Kurumu

Akt.: Aktaran

A : a, e,

E: a, e

I : ı, i, u, ü

İ : i, ı, u, ü

vd.: ve diğerleri

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI SAYFASI.....	i
TEZ ETİK BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖN SÖZ.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii

BİRİNCİ BÖLÜM

1. Giriş.....	1
1.1. Araştırmanın Problem Durumu	3
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
1.5. Tanımlar.....	5

İKİNCİ BÖLÜM

2. Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar.....	7
2.1. Yabancılara Türkçe Öğretimi.....	7
2.2. Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları.....	8
2.2.1. Yeni Hitit yabancılar için Türkçe ders kitapları.....	13
2.2.2. Gazi TÖMER yayımları.....	14

2.2.3. Yedi İklim Türkçe ders kitapları.....	14
2.3. Yabancılar İçin Türkçe Merkezleri.....	15
2.4. Dil Nedir?.....	15
2.5. Dil Bilgisi.....	16
2.5.1. Dil bilgisi öğretiminin önemi.....	17
2.5.2. Yabancılar Türkçe dil bilgisi öğretimi ve önemi	18
2.5.3. Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi.....	20
3.6. İlgili Araştırmalar.....	21
3.6.1. İlgili araştırmaların genel değerlendirmesi	38

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. Yöntem.....	39
3.1. Araştırmanın Modeli.....	39
3.2. Araştırmanın Örneklem ve Evreni.....	39
3.3. Verileri Toplama Teknikleri.....	40
3.4. Verilerin Analizi.....	40

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. Bulgular ve Yorumlar.....	43
4.1. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları.....	43
4.1.1. Yeni Hitit yabancılar için Türkçe ders kitabı a1 ve a2 düzeyi.....	43
4.1.1.1. Birinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	43
4.1.1.2. İkinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	44
4.1.1.3. Üçüncü ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	46

4.1.1.4. Dördüncü ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	47
4.1.1.5. Beşinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	49
4.1.1.6. Altıncı ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	50
4.1.1.7. Yedinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	51
4.1.1.8. Sekizinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	53
4.1.1.9. Dokuzuncu ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	55
4.1.1.10. Onuncu ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	56
4.1.1.11. On birinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	57
4.1.1.12. On ikinci ünitesinin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	58
4.1.2. Yeni Hitit yabancılar için Türkçe ders kitabı b1 düzeyinde ele alınan dil bilgisi konuları.....	59
4.1.2.1. Birinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	60
4.1.2.2. İkinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	60
4.1.2.3. Üçüncü ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	61
4.1.2.4. Dördüncü ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	62
4.1.2.5. Beşinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	62
4.1.2.6. Altıncı ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	63
4.1.2.7. Yedinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	63
4.1.2.8. Sekizinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	64
4.1.2.9. Dokuzuncu ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	64
4.1.2.10. Onuncu ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	65
4.1.2.11. On birinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	66

4.1.2.12. On ikinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	66
4.1.3. Yeni Hitit yabancılar için Türkçe ders kitabı b2 ve c1 düzeyinde ele alınan dil bilgisi konuları.....	67
4.1.3.1. Birinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	67
4.1.3.2. İkinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	68
4.1.3.3. Üçüncü ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	68
4.1.3.4. Dördüncü ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	69
4.1.3.5. Beşinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	69
4.1.3.6. Altıncı ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	70
4.1.3.7. Yedinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	70
4.1.3.8. Sekizinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	71
4.1.3.9. Dokuzuncu ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	71
4.1.3.10. Onuncu ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	71
4.1.3.11. On birinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	72
4.1.3.12. On ikinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	72
4.2. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Dil Bilgisi Kitapları.....	73
4.2.1. Gazi Üniversitesi yabancılar için Türkçe dil bilgisi kitabı a1, a2 ve b1 düzeyinde ele alınan dil bilgisi konuları.....	73
4.2.1.1. A1 düzeyinin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	73
4.2.1.2. A2 düzeyinin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	74
4.2.1.3. B1 düzeyinin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	75
4.2.2. Gazi Üniversitesi yabancılar için Türkçe dil bilgisi kitabı b2 ve c1 düzeyinde ele alınan dil bilgisi konuları.....	76

4.2.2.1. B2 düzeyinin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	78
4.2.2.2. C1 düzeyinin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	81
4.3. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları.....	83
4.3.1. Yedi İklim yabancılar için Türkçe ders kitabı a1 düzeyinde ele alınan dil bilgisi konuları.....	83
4.3.1.1. Birinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	84
4.3.1.2. İkinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	84
4.3.1.3. Üçüncü ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	85
4.3.1.4. Dördüncü ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	86
4.3.1.5. Beşinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	87
4.3.1.6. Altıncı ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	87
4.3.1.7. Yedinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	88
4.3.1.8. Sekizinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	88
4.3.2. Yedi İklim yabancılar için Türkçe ders kitabı a2 düzeyinde ele alınan dil bilgisi konuları.....	89
4.3.2.1. Birinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	89
4.3.2.2. İkinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	90
4.3.2.3. Üçüncü ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	90
4.3.2.4. Dördüncü ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	91
4.3.2.5. Beşinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	91
4.3.2.6. Altıncı ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	92
4.3.2.7. Yedinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	92
4.3.2.8. Sekizinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	92

4.3.3. Yedi İklim yabancılar için Türkçe ders kitabı b1 düzeyinde ele alınan dil bilgisi konuları.....	93
4.3.3.1. Birinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	93
4.3.3.2. İkinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	94
4.3.3.3. Üçüncü ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	94
4.3.3.4. Dördüncü ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	95
4.3.3.5. Beşinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	95
4.3.3.6. Altıncı ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	96
4.3.3.7. Yedinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	96
4.3.3.8. Sekizinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	97
4.3.4. Yedi İklim yabancılar için Türkçe ders kitabı b2 düzeyinde ele alınan dil bilgisi konuları.....	97
4.3.4.1. Birinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	97
4.3.4.2. İkinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	98
4.3.4.3. Üçüncü ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	98
4.3.4.4. Dördüncü ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	99
4.3.4.5. Beşinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	99
4.3.4.6. Altıncı ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	100
4.3.4.7. Yedinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	100
4.3.4.8. Sekizinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	101
4.3.5. Yedi İklim yabancılar için Türkçe ders kitabı c1 düzeyinin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi.....	101

4.4. Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarındaki Dil Bilgisi Konularının Düzeylere Göre Sınıflandırılması/Dağılımı.....	102
--	-----

4.5. YHYİTDK, GÜYİTDB ve YİYİTDK'larda Ele Alınan Ortak Dil Bilgisi Konuları	112
--	-----

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. Tartışma.....	115
------------------	-----

ALTINCI BÖLÜM

6. Sonuç ve Öneriler.....	120
---------------------------	-----

6.1. Sonuç.....	120
-----------------	-----

6.1.1. Araştırmanın problem cümlelerine yönelik sonuçlar.....	120
---	-----

6.1.2. Dil bilgisi konularının ele alınma yöntemine yönelik sonuçlar.....	122
---	-----

6.1.3. Örneklem olarak ele alınan kitaplardaki dil bilgisi konularının düzey açısından sonuçları.....	122
---	-----

6.1.4. Dil bilgisi konularının değerlendirilmesinde terim sorununa yönelik sonuçlar.....	128
--	-----

6.2. Öneriler.....	129
--------------------	-----

6.2.1. Yeni Hitit yabancılar için Türkçe ders kitaplarına yönelik öneriler....	130
--	-----

6.2.2. Gazi Üniversitesi yabancılar için Türkçe dil bilgisi kitaplarına yönelik öneriler.....	131
---	-----

6.2.3. Yedi İklim yabancılar için Türkçe ders kitaplarına yönelik öneriler...	132
---	-----

6.2.4. Diğer öneriler.....	133
----------------------------	-----

Kaynakça.....	135
---------------	-----

EKLER.....	150
------------	-----

ÖZ GEÇMİŞ.....246

BİRİNCİ BÖLÜM

1. Giriş

Dil, insanları bir arada tutan ve insanların birbiriyle iletişim kurmasını sağlayan toplumsal bir araçtır. Dilin insanları bir arada tutması ve toplumsal bir nitelik taşıması, dili önemli kılan iki özelliiktir. İnsan, dilin bu iki özelliğiyle birbiriyle iletişim sağlamakta ve anlaşabilmektedir. İnsanlar bu iletişimi, dili anlamlı kılan sembollerle gerçekleştirmektedir. Bu semboller dilden dile değiştiği için insanlar aynı sembollerle farklı bir toplumda, başka insanlarla sağlıklı bir iletişim kuramamakta ve bu yeni sembolleri öğrenme mecburiyetinde kalmaktadır. Dolayısıyla dünya üzerinde konuşulan kaç dil varsa, o kadar farklı sembol vardır, denilebilir. Dil, küreselleşmeyle beraber toplumsal niteliğin ötesine geçerek evrensel bir niteliğe bürünmüştür. Çünkü dünya üzerindeki çoğu ülke, gereksinimlerinden dolayı ticaret, sanayi, turizm, eğitim gibi pek çok konuda birbiriyle etkileşim kurmak ve bunun sonucu olarak birbirlerinin dillerini öğrenmek zorundadır.

Günümüzde, uluslararası anlamda büyük öneme sahip ülkelerin dili, birçok ülke insanı tarafından öğrenilmektedir. Son zamanlarda birçok yabancı tarafından öğrenilen dillerden biri de Türkçedir. Türkçenin birçok yabancı tarafından öğrenilmesi, Türkçenin yabancı dil olarak nasıl öğretilmesi gerektiği sorusu da akla gelmeye başlamıştır. Türkçe diğer birçok dilden farklı özellikler taşımaktadır. Bu yüzden, yabancılara Türkçe öğretimini diğer yabancı dil öğretim yöntem, teknik ve ilkeleri bağlamında gerçekleştirmeye çalışmak, doğru bir uygulama olarak düşünülemez. Dolayısıyla Türkçe dil özellikleri göz önünde bulundurularak yabancılara Türkçe öğretimi gerçekleştirilmeye çalışılmalıdır.

Bir dili en iyi öğrenme; o dilin okuma, konuşma, dinleme, yazma ve dil bilgisi becerilerini iyi bir biçimde öğrenmeyle gerçekleşir. Dolayısıyla dil bilgisi, dil öğretiminde amaç değil bir araç olarak düşünülebilir. “Dil bilgisi, herhangi bir şeyi anlamak, bir anlamı aktarmak ve iletişim kurmak için kullanılmalıdır. Dil bilgisi anlamlı olmalıdır. Düşünmek, anlamak ve zihinsel becerileri geliştirmek için dil bilgisinden yararlanılmalıdır” (Güneş, 2014: 40). Bu özellikler bağlamında, dil bilgisinin kendi içerisinde bir bütün olduğu görülmektedir. Bu bütünlük, diğer dil becerileri ile sıkı bir ilişki içerisinde. “Dil, bir sistemler bütünüdür. Bu sistemde görevli pek çok unsur vardır. Bu unsurların bir araya gelme şeklini düzenleyen ve bunların bir sistem dâhilinde anlamlı

birer birim hâline gelmesini sağlayan dil bilgisidir. Dil bilgisi, dildeki bu sistemliliği ortaya koymayı hedefleyen bir çalışma alanıdır” (Erdem ve Çelik, 2011: 1032). Dolayısıyla yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde bu bütünlüğe dikkat edilmesi, yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretimi açısından önem taşımaktadır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi Türkiye’deki birçok üniversitenin TÖMER’lerinde gerçekleştirilmektedir. TÖMER’lerin genel olarak amacı, Türkçeyi öğrenmek isteyen yabancılara Türkçeyi öğretmektir. Bu amaç doğrultusunda, yabancılar için hazırlanmış birçok kitap bulunmaktadır.

Bir araç olarak Türkçe öğretiminde büyük öneme sahip olan ders kitapları, yabancılara Türkçe öğretiminde de büyük bir önem arz etmektedir. Çünkü ders kitapları hem öğretene hem de öğrenene rehberlik etmektedir. Genel bir çerçevede içerisinde değerlendirildiğinde yabancılara Türkçe öğretiminin ilk aşamasında, tanışma ifadeleriyle başlamakta daha sonraki aşamalarda aileler, meslekler, şahıs zamirleri, eşya isimleri, ülkeler, milletler, zaman ifadeleri gibi günlük hayatta daha çok kullanılan ifadeler yer verilmektedir. Ders kitaplarında kullanılan bu ifadelerle birlikte okuma ve dinlemeye yönelik metinler de bulunmaktadır. Bu sebeple, yabancılar için Türkçe ders kitaplarının dil öğretimi açısından önem taşıdığı anlaşılmaktadır. Bu yüzden, yabancılar için Türkçe ders kitaplarının hazırlanmasında birçok özelliğin göz önünde bulundurulması, yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenenler için önemlidir. Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında yer alan ifadelerinde kullanılan dil bilgisi yapısı, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin zihinlerinde dil yapısını oluşturmaktadır. Dolayısıyla yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki ifadeler ve dinleme-okuma metinlerine hem anlamsal hem de dil bilgisel yapı bakımından özen gösterilmeye çalışılmalıdır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde belli bir aşamadan sonra dil bilgisi konularının önemsizliği, diğer dil becerilerinin daha etkili bir şekilde kullanılması bakımından önem taşımaktadır. Türkçe gerek yapı gerek anlam bakımından diğer dillerden farklı özellikler gösteren bir dildir. Türkçenin böyle özelliklere sahip olması, Türkçenin fonetik özelliğinden kaynaklanan bir durumdur. Çünkü Türkçenin sahip olduğu fonetik özellikler, dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerisinin edinimini de etkilemektedir. Bu bakımdan belli bir düzeyden sonra yabancılar için Türkçe dil bilgisi konuları, Türkçeyi

yabancı dil olarak öğrenenlere iyi bir şekilde öğretilmeli ve diğer becerilerle yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi konularının önemi kavratılmalıdır.

1.1. Araştırmanın Problem Durumu

Gelişen ve değişen teknolojiyle beraber insanın kendini geliştirmek istemesi, ait olduğu toplumda konuştuğu dilden başka bir dil veya başka diller öğrenme isteği, ülkelerin refah düzeyinin yükselmesi gibi sebeplerle uluslararası anlamda yabancı dil öğretiminin önemi artmaya başlamıştır. Dünya üzerinde hemen hemen her ülkenin kendisine has bir dili bulunmaktadır. Dolayısıyla küreleşmeyle beraber dil öğrenimi ve öğretiminin önemi giderek artmaktadır. Bununla birlikte son zamanlarda, Türkiye'ye gelen birçok kişi Türkçe öğrenmeye çalışmaktadır. Türkçeye olan talebin artmasıyla yabancılar için Türkçe ders kitaplarının sayısı da artmıştır. Akademik camiada bir yandan Türkçenin yabancı dil olarak nasıl öğretilmesi gerektiği sorusu tartışılırken diğer yandan yabancılar için Türkçe ders kitapları yayımlanmaya devam etmektedir.

Gün geçtikçe sayısı giderek artan yabancılar için Türkçe ders kitaplarının neye göre ve neyi göz önünde bulundurarak hazırlandığı sorusu akla gelmeye başlamıştır. Bu ürünlerin sayısındaki artma ve neredeyse her TÖMER'in farklı bir kaynak kullanma isteği, beraberinde yabancılar için Türkçe ders kitaplarının kalitesizleşmesine, yabancılar için hazırlanmış Türkçe ders kitaplarının dil seviyesine uygun olmamasına ve yabancılar için hazırlanan bu kitapların ana dildeki Türkçe ders kitaplarıymış gibi hazırlanmasına neden olmuştur. Bu sorunun çözümü için öncelikle yabancılar için Türkçe öğretiminin, ana dili Türkçe öğretiminden farklı olduğu anlaşılmalı ve yabancılar için Türkçe ders kitaplarının bu alandaki uzman kişiler tarafından hazırlanması gerektiği durumu bilinmelidir.

Başka alanlarda uzmanlaşmış kişilerin yabancılar için Türkçe ders kitaplarını hazırlaması, yabancılar için Türkçe dil öğretiminde görülen sorunlardan biridir. Zira yabancılar için Türkçe ders kitapları ana dildeki Türkçe ders kitapları kadar önemsenmeli ve alan uzmanlarınca hazırlanmalıdır. Yabancılar için Türkçe ders kitaplarının alan uzmanları tarafından hazırlanması gerektiği ve yabancı dil olarak hazırlanmış olan kitapların dil düzeylerine uygun olup olmadığı düşüncesiyle, çalışmada aşağıdaki problemlere cevap aranmaya çalışılmıştır.

1. Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi konuları genel olarak A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeylerinde nasıl ele alınmış ve hangi dil bilgisi konularına yer verilmiştir?
2. Yabancılar için Türkçe ders kitaplarının A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeylerinde dil bilgisi konularının sınıflandırılması veya konu dağılımı nasıldır?
3. Örneklem olarak ele alınan yabancılar için Türkçe ders kitaplarının dil bilgisi konuları düzey bakımından bir paralellik göstermekte midir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki dil bilgisi konularını; A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeylerine göre incelemek, örneklem olarak seçilen yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarının dil bilgisi konularının ele alınış bakımından paralellik gösterip göstermediğini tespit etmek ve yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi konularının düzeylere göre sınıflamasını/dağılımını belirlemektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Günümüzde dil öğretimi gelişigüzel gerçekleştirilemeyecek kadar önem kazanmaya başlamıştır. Gelişen ve değişen dünyayla beraber dil öğretimi anlayışında da büyük değişimler olmuştur. Bu değişimler, geleneksel dil öğretim yöntemlerinden koparak modern dil öğretim yöntemlerine kaymıştır. Ayrıca yabancı dil öğretiminde hem dil öğrenenlerin bireysel özellikleri hem hedef dilin yapısı göz önünde bulundurularak yabancı dil öğretimi gerçekleştirilmeye başlanılmıştır.

Öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve öğrenme hızları birbirinden farklı olduğu için dil öğretiminde öğretmen, değişik etkinliklere yer vererek dil öğretimini aktif hâle getirmelidir (Demirel, 2011: 40). Dolayısıyla bu değişik etkinliklerle, dil öğretiminde araç vazifesi gören yabancılar için Türkçe ders kitapları ortak bir çerçeve etrafında hazırlanmalı ve yabancılar için Türkçe ders kitaplarının birçok durumu göz önünde bulundurularak hazırlanmasına özen gösterilmelidir.

Yabancılar için Türkçe ders kitaplarının incelendiği bu çalışma, dil bilgisi konularının paralellik gösterip göstermemesi açısından önemlidir. Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki dil bilgisi konularının paralellik göstermesi, hem öğretmenlerin hangi

dil bilgisi konusunu işleyeceği hem de Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin Türkçe dil bilgisi konularının hangisini veya hangilerini önce öğrenmesi gerektiği hususunda bir bütünlük olacaktır. Bu durum, Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten ve öğrenenlere kolaylık sağlayacaktır. Çalışma, farklı yayınlardaki dil bilgisi konularının ele alınışı bakımından önemli olduğu gibi yabancılar için Türkçe ders kitaplarının alan uzmanlarınca hazırlanması gerektiği konusunda da önemlidir. Bu çalışma yalnızca, yabancılar için Türkçe ders kitaplarının A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeyine göre incelenmesi açısından değil, aynı zamanda bundan sonraki akademik çalışmalara katkı sağlaması ve yabancılar için hazırlanacak Türkçe ders kitaplarına bir nebze de olsa fayda sağlaması açısından da önemlidir. Çalışma bütün bu özellikler bağlamında değerlendirildiğinde yabancılar için Türkçe ders kitaplarının, hangi düzeyinde, hangi dil bilgisi konusunun ele alındığı ve bu çalışmadaki tespitlerden sonra hangi dil bilgisi konularının, yabancılar için Türkçe ders kitaplarının hangi düzeyinde ele alınabileceği açısından önem arz etmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada, yabancılar için Türkçe ders kitapları; A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeyine göre dil bilgisi açısından incelenmiş ve bu kitaplar dil bilgisi açısından karşılaştırılmıştır. Araştırmada, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe A1, A2, B1, B2, C1; Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi A1, A2, B1, B2 ve C1; Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1, A2, B, B2 ve C1 düzeyleri incelenmiştir. İnceleme, bu kitaplardaki dil bilgisi konularının ele alınışıyla sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Dil: “İnsana ait olduğu gerçek dünyadan ayrı ve onun kanunlarına bağlı olmayan yapay bir dünya kurma ve tabiata tarihi katma imkânı veren, toplumsal uzlaşılara dayalı bir saymacalar sistemi ve ses-anlam ilişkisi bütünüyle nedensiz olan, seslerden örülü ortak öğretilmeler toplamıdır” (Karaağaç, 2013: 274). Başka bir deyişle; dil, “düşünülemediği kadar çok yönlü, farklı açılardan değerlendirildiğinde başka niteliklere sahip olan kimi sırlarının bugün bile çözülemediği büyüklü bir varlıktır (Aksan, 2009: 11).

Yabancı Dil: “Birey için tamamen yabancı olan, sonradan öğrendiği ve yaşadığı çevrede işlevsel olarak iletişimde kullanılma olanağı bulunmayan, belli amaçlar doğrultusunda öğrenilen dil, yabancı dil olarak adlandırılır” (Şahin, 2013: 14).

Dil Düzeyi (Seviyesi): Dil öğrenme düzeyleri altı aşamadan oluşmaktadır. Bunlardan A1 ve A2 temel düzey; B1 ve B2 orta düzey; C1 ve C2 ise yüksek düzeyi oluşturmaktadır.

Dil Bilgisi: “Bir dilin ses, biçim, cümle ve metin yapısını inceleyen, anlam ve görevlerini ortaya koyan geniş bir alan” olarak açıklanabilir” (Güneş, 2014: 274).

Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları: Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için hazırlanmış ders kitaplarıdır. Bu kitapların bazıları Avrupa Konseyi'nin Ortak Avrupa Çerçevesi (Common European Framework) kılavuzu doğrultusunda hazırlanmıştır. Bazıları ise bu çerçeveyi dikkate almaksızın normal bir şekilde hazırlanmıştır.

TÖMER: Türkçe Öğretimi Araştırma ve Uygulama Merkezi'dir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. Kuramsal Çerçeve

2.1. Yabancılara Türkçe Öğretimi

İnsanın doğduğu çevrede öğrendiği dilden başka, sonradan bir veya daha fazla dil öğrenmesine yabancı dil denir. Başka bir deyişle, yabancı dil kişinin ana dilinden farklı olarak öğrendiği dildir ve bu dil çeşitli nedenlerle öğrenilmektedir. “Türkçe de ana dilleri Türkçe olmayanlar tarafından çeşitli sebeplerle öğrenilmiştir” (Zorbaz, 2013: 159). Bu durum, küreselleşen bir dünyanın neticesi olarak açıklanmaktadır. Küreselleşme sonucunda, uluslar birbiriyle birçok konuda etkileşim kurma gereksinimi duymuştur. Bu etkileşim ve gereksinimler sonucunda insanlar, birçok dilli öğrenme zorunluluğunu hissetmiştir. Bu anlamda son yıllarda önemi artan dillerden biri Türkçedir. Türkçenin uluslararası anlamda önem kazanması, yurt dışında ve yurt içinde Türkçenin yabancılar tarafından öğrenilmesini kaçınılmaz kılmıştır.

Dil öğrenimi ve öğretimi başlangıç düzeyinden başlayarak ileri düzeye kadar sürmektedir. Başlangıç düzeyinde, dil öğretimi daha çok selamlaşma, tanışma ve tanıtma gibi kısa cümlelerle gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Bu bağlamda da dil bilgisi öğretiminin basit kuralları verilmektedir. Ancak dil öğretiminin ileri düzeyinde, normal günlük hayatta kullanılan sözcük ve cümlelerle beraber dil bilgisi kurallarının öğretilmesine de yer verilmektedir. Bu, yabancı dil öğretiminin sistemli bir çerçeve içerisinde gerçekleştirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu sebeple Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi hususunda da böyle bir hassasiyetin gösterilmesi gerekmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin temeli Kaşgarlı Mahmûd’un ‘Divânu Lugâti’t-Türk’ eserine dayanmaktadır. Bu eserden sonra yazılan birçok kitap, Türkçenin önemi, Türkçenin diğer dillerle karşılaştırılması gibi konular bağlamında yazılmıştır. Kaşgarlı Mahmûd’un ‘Divânu Lugâti’t Türk’ eserinden sonra yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde önemli olarak görülen birçok eser bulunmaktadır. 13. yüzyılda yazılan Ed-Dürrtü’l Mudiyye fi’l-Lügati’t Türkiye (Türk Dilinin Parlayan İncisi); 13-14. yüzyılda yazılan Codex Cumanicus (Kuman Kitabı), Halil bin Muhammed bin Yusuf el-Konevî, İbn Mühennâ Lügati, Es-Seyîd Cemâleddîn İbnî Mühenna; 14. yüzyılda İtalyan Tüccarlar ve

Alman Rahipler için yazılan Kitabü'l-İdrak Li-Lisâni'l Etrak (Türklerin Dilini Anlama Kitabı), Et-Tuhfetü'z Zekkiye fi'l Lugâti't Türkiye (Yeni ve Arı Türkçenin Sözlüğü/Türk Dilinde Güzel Kokulu Eser), Esirü'd-din Ebu Hayyân, Kitab-ı Mecmû-i Tercüman-ı Türkî ve Acemî ve Muğalî (Türkçe, Farsça ve Moğalcanın bütün çevirilerinin kitabı) Türkçe, Farsça, Moğalca Derleme Sözlük); 15. yüzyılda yazılan El-Kavânînü'l Külliye Li Zabti'l-Lügâti't-Türkiyye (Türk Dilinin Öğretilmesi İçin Bütün Kurallar), Kitabü Bulgati'l-Müştak fi Lugâti't-Türk ve'l Kıfcak (Türk ve Kıpçak Sözcüklerinin Türevlerinin Kitabı), Cemâlü'd-din Ebi Muhammed Abdullahi't-Türkî; 16. yüzyılda yazılan Regola Del Parlare Turcho Et Vocabulario De Nomi Et Verbi (Türkçe Konuşma Kuralları ve İsim-Fiil Sözlükçesi); 17. yüzyılda yazılan Filippo Argeiti, Grammatica Turchesca, Pietro Ferraguto, Institutionum Language Libri Quatuor (Dört Bölümde Türk Dilinin Esasları), Hieronymus Megiser; 19. yüzyılda yazılan Grammaire Raisonné de la Langue Ottomane (Osmanlı Dilinin Gerekçeli Dil Bilgisi), A Reading Book of the Turkish with a Grammer and Vocabulary (Dil Bilgisi ve Sözlüklü Türkçe Okuma Kitabı), The Turkish Campaigner's Vade-Mecum of Ottoman Colloquial (Türk Seferine Gideceklere Osmanlı Türkçesinin Konuşma Dili Cep Kılavuzu) gibi eserler yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin en eski örneklerini oluşturmaktadır (Zorbaz, 2013: 159-169). Bu eserler genel olarak bulunduğu dönemde Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesiyle ilgili kitaplardır.

2.2. Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları

Dil öğretiminde önemli araç-gereçlerden biri yabancı dil kitaplarıdır. Bu kitaplar hazırlanırken dil öğrenenlerin seviyeleri kadar, bireysel farklılıkları, Avrupa Ortak Çerçeve Programı ve hedef dilin özellikleri gibi unsurlar göz önünde bulundurulmalıdır. Çünkü dil öğretiminde dil öğrenenler farklı bir dil ailesine mensup bir dili konuşuyor olabilir. Dil öğrenenlerin öğrendiği hedef dilden farklı bir dil ailesine mensup olması, dil öğrenenlerin hedef dili öğrenmesini zorlaştırabilir. Dolayısıyla yabancılar için Türkçe ders kitapları hazırlanırken bu özelliklerin göz önünde bulundurulması gerekir. Bunun yanı sıra yabancılar için Türkçe ders kitapları, hem görseller hem de metinlerin içeriği açısından Türk kültürünü yansıtan özellikler taşımalı ve yabancılar için Türkçe ders kitapları diğer becerilere katkı sağlayacak şekilde hazırlanmalıdır. Ökten ve Kavanoz (2014: 858-859), yabancılar için Türkçe ders kitaplarının, Türk insanının gündelik hayatta yaşadığı kültürü olduğu gibi tanıtmayı gerektiğini belirtmektedir. Türk kültürünün olduğu gibi tanıtılması

yabancı dil olarak Türkçe öğretimine büyük yararlar sağlayabilir. Dolayısıyla Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin Türk kültürünü öğrenmesi, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için önemlidir. Kalfa (2013: 176), yabancılar için Türkçe ders kitaplarının Türk kültürü aktarımı bakımından eksik olduğunu ve kültür aktarımı bakımından yabancılar için Türkçe ders kitaplarının önemini vurgulamaktadır. Bütün bu kültür unsurlarının öğretimiyle beraber öğretilmesi gereken diğer bir unsur hedef dilin dil bilgisi kurallarının öğretilmesidir. Çünkü dil bilgisi kurallarının temeli ait olduğu kültüre dayanmaktadır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, 11. yüzyılda Kaşgarlı Mahmut tarafından yazılan 'Divânu Lügâti-t Türk' eserine kadar uzanmaktadır (Ökten ve Kavanoz, 2013: 849). Bu eserden sonra birçok eser basılmıştır. Ancak modern anlamda yabancılar için Türkçe ders kitapları daha çok 20. yüzyılın ikinci yarısında yaygınlaşmaya başlamış ve bu kitapların sayıları günden güne artmıştır. Bu kitaplardan bazıları şunlardır:

- Olcay, S. (1963). *Yabancılar İçin Türkçe Dersleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Gencan, T. N. (1964). *Türkçe Öğreniyorum*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Okulu Yayını.
- Akyüz, K. (1965). *Yabancılar İçin Türkçe Dersleri Konuşma, Okuma*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Zülfiyar H. (1969). *Yabancılar İçin Türkçe Dilbilgisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Türkçe Kursu Yayını.
- Aytaç, H. ve Önen, M. A. (1972). *Yabancılar İçin Açıklamalı ve Uygulamalı Türkçe*. Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- Uysal, S. S. (1977). *Yabancılara Türkçe Dersleri I-III*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Okulu Yayını.
- Uysal, S. S. (1979). *Yabancılara Türkçe Dersleri Kitapları*. Sermet Matbaası.
- Uysal, S. S. (1984). *Yabancılara Türkçe Dersleri: Konuşma, Okuma, Yazma ve Dil Bilgisi*. Besa Basım Dağıtım.
- Hengirmen, M. ve Koç, N. (1986). *Türkçe Öğreniyoruz*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Can, K. (1991). *Yabancılar İçin Türkçe-İngilizce Açıklamalı Türkçe Dersleri*. Ankara: ODTÜ Basımevi.
- Hengirmen, M. (1999). *Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi*. Ankara: Engin Yayınevi.

- Sebüktekin, H. (2000). *Yabancılar İçin Türkçe (Turkish For Foreigner)*. Cilt (1), İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Sebüktekin, H. (2000). *Yabancılar İçin Türkçe (Turkish For Foreigner)*. Cilt (2), İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Dilset (2002). *Adım Adım Türkçe*.
- Özbay, M. ve Temizyürek, F.(2003). *Türkçe Öğreniyoruz-ORHUN*. TİKA yayınları.
- Yılmaz, H. ve Sözer, Z. (2004). *Yabancı Dilim Türkçe*. Dilmer Yayınları.
- TÖMER (2006). *Yabancılar İçin Türkçe-1*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- TÖMER (2006). *Yabancılar İçin Türkçe-2*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- TÖMER (2006). *Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- TÖMER (2008). *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları-1*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- TÖMER (2008). *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları-2*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- TÖMER (2008). *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları-3*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- *Dil Kuşağı Öğretim Seti* (2008). İstanbul: Dilset Yayınları.
- Türkmen, F. (2009). *Okuyorum Öğreniyorum-I*. İzmir: Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Ege Üniversitesi Basımevi.
- Türkmen, F. (2009). *Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi-I*. İzmir: Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Ege Üniversitesi Basımevi.
- Türkmen, F. (2009). *Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi-2*. İzmir: Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Ege Üniversitesi Basımevi.
- Türkmen, F. (2010). *Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi-3*. İzmir: Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Ege Üniversitesi Basımevi.
- Özbay, M. (2010). *Açılım Türkçe-1*. İstanbul: Dilset Yayınları.
- Özbay, M. (2011). *Açılım Türkçe-2*. İstanbul: Dilset Yayınları.
- Özbay, M. (2011). *Açılım Türkçe-3*. İstanbul: Dilset Yayınları.
- Özbay, M. (2011). *Açılım Türkçe-4*. İstanbul: Dilset Yayınları.
- DEDAM. (2012). *Yabancılar İçin Türkçe A1 ve A2*, ders ve çalışma kitapları şeklinde hazırlanmıştır.

- Aydemir, Y. (yayın yönetmeni). (2013). *Yabancılar İçin Türkçe A1 Temel Düzey*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınevi.
- Aydemir, Y. (yayın yönetmeni). (2013). *Yabancılar İçin Türkçe A2 Temel Düzey*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınevi.
- Aydemir, Y. (yayın yönetmeni). (2013). *Yabancılar İçin Türkçe B1 Orta Düzey*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınevi.
- Aydemir, Y. (yayın yönetmeni). (2013). *Yabancılar İçin Türkçe B1 Orta Düzey*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınevi.
- Aydemir, Y. (yayın yönetmeni). (2013). *Yabancılar İçin Türkçe B2 Orta Düzey*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınevi.
- Aydemir, Y. (yayın yönetmeni). (2013). *Yabancılar İçin Türkçe C1 İleri Düzey*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınevi.
- Dilset (2013). *Lale Öğretim Seti*. İstanbul: Dilset Yayınları.
- Yılmaz, M. Y. (yayın yönetmeni). (2013). *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Seti A1, A2, B1, B2 ve C1*. İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.
- Bayezit, H. ve Kemikli, S. (2011). *Türkçe Öğreniyoruz (Yabancılar İçin Türkçe)*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Bölükbaş, F., Özenç, F. ve Yılmaz, M. Y. (2011). *Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (Temel - Orta-İleri)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Bölükbaş, F., Özenç, F. ve Yılmaz, M. Y. (2011). *Yabancılar İçin Türkçe Alıştırma Kitabı (Temel Türkçe -Orta Türkçe)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Bölükbaş, F., Aslan, F.ve Özenç, F. (2011). *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe (A1 - A2)*. İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.
- Bölükbaş, F., Aslan, F. ve Özenç, F. (2011). *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitabı (A1-A2)*. İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.
- Bölükbaş, F., Aslan, F. ve Özenç, F. (2011). *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe CD (A1, A2)*. İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.
- Çetin, M. (2003). *Turkuaz Türkçe Konuşalım 1*. İstanbul: Dil Evi Yayınları.
- Çetin, M. (2003). *Turkuaz Türkçe Konuşalım 2*. İstanbul: Dil Evi Yayınları.
- Çetin, M. (2003). *Turkuaz Türkçe Yap*. İstanbul: Dil Evi Yayınları.
- Çetin, M. (2003). *Turkuaz Zamanlar*. İstanbul: Dil Evi Yayınları.
- Çetin, M. (1999). *Türkofoni Dene Kendini Test Kitabı*. İstanbul: Dil Evi Yayınları.

- Çetin, M. (1999). *Türkofoni Türkçe Öğren 1, 2, 3, 4, 5, 6*. İstanbul: Dil Evi Yayınları.
- Çetin, M. (1999). *Türkofoni Türkçe Öğren 1, 2, 3, 4, 5, 6 Alıştırma Kitabı*. İstanbul: Dil Evi Yayınları.
- Çetin, M.(1999). *Türkofoni Türkçe Öğren 1, 2, 3, 4 English Keybook*. İstanbul: Dil Evi Yayınları.
- Çetin, M. (1999). *Türkofoni Türkçe Öğren 1, 2, 3, 4 French Keybook*. İstanbul: Dil Evi Yayınları.
- Çetin, M. (1999). *Türkofoni Türkçe Öğren 1, 2, 3, 4 German Keybook*. İstanbul: Dil Evi Yayınları.
- Çetin, M. (1999). *Türkofoni Türkçe Öğren 1, 2, 3, 4 Japanese Keybook*. İstanbul: Dil Evi Yayınları.
- Çetin, M. (1999). *Türkofoni Türkçe Öğren 1, 2 Metin Yardımcısı*. İstanbul: Dil Evi Yayınları.
- Çetin, M. (1999). *Türkofoni Türkçe Öğren 1, 2, 3, 4, 5, 6 Öğretmen El Kitabı*. İstanbul: Dil Evi Yayınları.
- Çetin, M. (1999). *Türkofoni Türkçe Öğren 1, 2, 3, 4 Portuguese Keybook*. İstanbul: Dil Evi Yayınları.
- Kavas, Y. (2004). *Türkçe Konuşmak İstiyorum (Yabancılar için İngilizce Açıklamalı Türkçe Dersleri)*. İstanbul: Alfa Yayınları (Göçer, Tabak ve Çoşkun, 2012: 76-90; Kahriman, Dağtaş, Çapoğlu ve Ateşal, 2013: 80-132; Göçer ve Moğul, 2011: 797-810; Erdem, 2009, 888-937; Akt.: Büyükkiz, 2014: 615-616).

Yabancılar için Türkçe öğretimine yönelik olan bu kitaplardan bazılarının yeni basımları yapılmıştır. Yabancılar için Türkçe öğretimi ile ilgili bu kitapların basım tarihlerine bakıldığında 2000’li yıllarda basılan kitapların daha çok olduğu ve basılan bu kitapların daha çok A1 ve A2 düzeyi olarak hazırlandığı görülmektedir. Son zamanlarda A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeyinde de hazırlanan kitaplar çoğalmıştır. Bu durum yabancılar için Türkçe ders kitaplarına verilen önemin arttığını göstermektedir.

Yabancılar için Türkçe ders kitaplarıyla ilgili yurt içinde ve yurt dışında birçok kitap bulunmaktadır. Bu kitapların bazıları yurt dışındaki öğrencilerin Türkçe öğretimi amacıyla yazılmışken bazıları da yurt içinde yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenenlere yönelik yazılmıştır. Yurt içinde ve yurt dışında hazırlanan bu kitapların dikkati çeken

önemli hususlarından biri, bu kitapların yalnızca bir ulusun öğrencilerine yönelik olmasıdır. Ülker'in hazırladığı 'Makedonlar İçin Türkçe' ve Yıldız'ın hazırladığı 'Ana Dili Rusça Olanlar İçin Türkçe Öğretim Seti' bu durumu örnekler niteliktedir (Göçer, Tabak ve Çoşkun, 2012: 89-90). Dolayısıyla yabancılar için Türkçe kitapları hazırlanırken bu kitaplarının ne gibi bir amaç çerçevesinde hazırlanacağına dikkat edilmelidir.

2.2.1. Yeni Hitit yabancılar için Türkçe ders kitapları

Dil öğretim süreci sürekli bir değişim ve gelişim gösterdiği için yabancılar için Türkçe ders kitapları da belli aralıklarla yenilenmiş ve yeniden yapılandırılmıştır.

Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Öğretim Merkezi de 2001 yılında yeniden bir yapılanma sürecine gitmiştir. Bu amaçla Ankara'da, Türkçe öğretiminde kullanılan araç-gereçlerin yinelenmesi, çağdaş bir içeriğe kavuşturulması düşüncesiyle yeni bir Türkçe Öğretim Seti hazırlamak için Şubat 2001'de yeni bir proje başlatılmıştır. Bu proje Yeni Hitit Öğretim Seti adını taşımaktadır. Bu set, Türkiye'de ve yurt dışında birçok kişiye, kuruma ve kuruluşa Türkçenin öğretimi ve öğrenimi için verilmiştir (Erdem, 2009: 900).

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1, 2 ve 3. kitap olmak üzere; 1. kitap 'temel düzey', 2. kitap 'orta düzey' ve 3. kitap 'ileri düzey' şeklinde yapılandırılmıştır. Temel düzey A1 ve A2 düzeylerini kapsamakta ve on iki üniteden oluşmaktadır. Setin orta düzeyi B1 düzeyini kapsamakta ve on iki üniteden oluşmaktadır. İleri düzey ise B2 ve C1 seviyelerini kapsamakta ve diğer düzeyler gibi on iki üniteden oluşmaktadır. Hem temel düzey hem orta düzey hem de ileri düzeydeki kitaplarda belli başlı okuma metinleri bulunmaktadır. Kitaplarda okuma, dinleme, sözlü ve yazılı anlatım etkinliklerine yer verildiği gibi son bölümde karşılıklı konuşma ve dil bilgisi desteğine de yer verilmiştir. Bu kitaplardaki ünitelerde dil bilgisi konuları kısaca özetlenmiş ve kitaplardaki metinler, bu dilbilgisi konuları bağlamında hazırlanmıştır. Metinlerin sonunda da çeşitli anlama ve anlatma etkinliklerine yer verilmiştir. Kitapların en sonunda da terimler sözlüğü ve TÖMER ADP denkliği bölümü bulunmaktadır. Ayrıca Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları etkinlikler, uygulamalar ve Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitaplarıyla desteklenmiştir. Türkçeyi öğrenenlerin dinleme becerisini geliştirmeleri için video kasetler hazırlanmıştır.

2.2.2. Gazi TÖMER yayınları

Yabancılara Türkçe Öğretiminde önemli çalışmalar yapmış kurumlardan biri Gazi Üniversitesi TÖMER'dir. Gazi TÖMER yabancılar için Türkçe öğretim setinde okuma kâğıtları, yazma kâğıtları ve dil bilgisi kâğıtları gibi birçok etkinlik ve uygulama kitabı bulunmaktadır. Hem Gazi TÖMER hem de diğer yabancı dil olarak hazırlanmış Türkçe öğretim setlerinde en önemli aracın yabancılar için hazırlanmış ders kitapları ve çalışma kitapları olduğu söylenebilir. İlk farklı şekillerde hazırlanmış olan Gazi TÖMER ders kitapları, çalışma kitapları ve dil bilgisi kitapları daha sonra yenilenecek daha da genişletilmiştir.

'Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti'nin ilk basımı 2013'te yapılmıştır. 2014-2015 yıllarındaki GÜYİTÖS A1, A2, B1, B2 ve C1 olmak üzere beş düzeyden oluşmaktadır. Bu düzeyler bağlamında hazırlanan Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Dil Bilgisi kitapları iki kitaptan oluşmaktadır. Bu kitaplarda, daha çok okuma metinleri, etkinlikler ve sorular yer almaktadır. A1, A2 ve B1 düzeyleri birinci kitabı oluşturmakta; B2 ve C1 düzeyi ise ikinci kitabı oluşturmaktadır. Dil bilgisi öğretimi amacıyla ele alınan bu kitaplarda dil bilgisi konularının kısa açıklamaları, örnekleri ve uygulama çalışmaları yer almaktadır.

2.2.3. Yedi İklim Türkçe öğretim seti

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan ders kitapları, çalışma kitapları, öğretmen kılavuz kitapları, dinleme kitapçıkları ve ses CD'lerinden oluşmaktadır.

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, 'Avrupa Ortak Çerçeve Programı'nın düzeyleri ve temel yaklaşım alanları göz önüne alınarak hazırlanmıştır. Bunun yanı sıra Yunus Emre Enstitüsü tarafından 'Haydi Türkçe Öğrenelim Seti', 'Türkçe Öğreniyorum Seti', 'Yardımcı Okuma Kitapları', 'Tematik Kelime Öğretim Seti', 'Video Etkinlik Kitabı', 'Yedi İklim Konuşma ve Yazma Kitabı', 'Yedi İklim Damak Tadı Kitabı', 'Şarkılarla Türkçe Öğretimi', 'Alt Yazılı Klipler, Kısa Filmler ve Bilgisayar Oyunları', 'Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Zenginleştirilmiş Kitap (Z-Kitap)', 'Bilgisayar Destekli Sözlükler' gibi farklı şekillerde Türkçeyi öğretmek amacıyla kitap, video ve bilgisayar sunumları/programları gibi materyaller hazırlanmıştır.

2.3. Yabancılar İçin Türkçe Merkezleri

Her öğretim programı belli bir mekânda gerçekleştiği gibi yabancı dil olarak Türkçe öğretimi de belli bir mekânda gerçekleşmektedir. Her ne kadar yabancı dil olarak Türkçe öğretimi on birinci yüzyıla dayansa da o dönemde yabancılar için Türkçe öğretimi ya da o dönemde konuşulan dil için genel olarak belli bir mekândan söz etmek mümkün değildir. Ancak günümüzde bu durum, daha sistematik hâle gelmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ya üniversitelere bağlı TÖMER'lerde ya da özel olarak açılan bazı özel kurs merkezlerinde, derneklerde veya vakıflarda gerçekleştirilmektedir.

Yabancılar Türkçe öğretimi, Ankara Üniversitesi ve Boğaziçi Üniversitesiyle belli bir sistem içerisine girmiştir. Bu sistemin öncülüğünü Ankara Üniversitesi'nde Yahya Akgün; Boğaziçi Üniversitesi'nde ise Hikmet Sebüktekin yapmıştır. Ankara Üniversitesi'nde TÖMER'in kurulmasıyla yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kurumsallaşmaya başlamıştır. Günümüzde ise birçok üniversitede TÖMER merkezleri kurulmuş ve kurulmaya devam etmektedir. Yabancılar Türkçe öğretimi hem yurt içinde hem de yurt dışında gerçekleşmektedir. Genel olarak yabancı dil olarak Türkçe öğretimi; akademiler, enstitüler, dernekler, vakıflar, kolejler, kültür merkezleri, özel kurslar, büyükelçilikler, Türkoloji merkezleri ve üniversite merkezlerinde kurulan TÖMER merkezlerinde gerçekleşmektedir (Göçer, Tabak ve Çoşkun, 2012: 76)

2.4. Dil Nedir?

Geçmişten günümüze kadar “Dil nedir?” sorusuna birçok açıklama yapılmıştır. Dilin ne olduğu ile ilgili birçok açıklamanın bulunması, dilin insanoğlu için vazgeçilmez bir iletişim aracı olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla dilin tanımlamak için birçok tanım bulunmaktadır. Bu tanımlardan bazıları şunlardır: Dil, “insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabî bir vasıta, kendi kanunları içinde yaşayan ve gelişen canlı bir varlık, milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessese, seslerden örülmüş muazzam bir yapı, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi” (Ergin, 2010: 13); “dilyetisinin toplumsal ve kurallaşmış yönüdür; insanlar arasında geniş bir sözleşmeden, uzlaşmalar bütününden doğan toplumsal bir kurum” (Kıran ve Kıran 2010: 119); “temelde anlam ve ses eklemliliğine dayanan çok yönlü, çok gelişmiş dizgesel

bir yapı” (Karadüz, 2009: 291); “insanın duygu, düşünce ve gözlemlerini işaret ve kelimelerle paylaştıkları bir sistem” olarak tanımlanabilir (Güneş, 2014: 21-22).

Dilin tanımlarına bakıldığında, dilin genel anlamda insanlar arasında anlaşmayı sağlayan bir iletişim aracı vazifesi gördüğü ve belli başlı öğelerden kurulu olduğu anlaşılmaktadır. İnsanoğlu, bu öğelerden yararlanarak birbiriyle iletişim kurmaktadır. Bu iletişimi, dil denen unsur gerçekleştirmektedir. İnsanoğlunun sosyal bir varlık olması hasebiyle iletişim unsuru olan dil, insan için daha da büyük bir önem arz etmektedir.

Günümüzde, dünya üzerinde çok sayıda dil konuşulduğu için bu dillerden birden fazlasını bilmek, insan iletişimi açısından çok önemlidir. İnsanın dil ve dilleri öğrenmesi yabancı dil olarak açıklanır. Yabancı dil, insanın belli bir amaç için öğrendiği dildir. Bu, iletişim ve bilimsel çalışmalar için olabileceği gibi hobi, yurt dışına çıkma gibi birçok amaç için de olabilir.

Dilin bir iletişim aracı olarak her zaman önemini koruması ve insanın dil aracılığıyla iletişimi belli kurallar çerçevesinde gerçekleştirmesi, dil bilgisi denen kurallar sayesinde. “Dil, bir sistemler bütünüdür. Bu sistemde görevli pek çok unsur vardır. Bu unsurların bir araya gelişi şeklini düzenleyen ve bunların bir sistem dâhilinde anlamlı birer birim hâline gelmesini sağlayan dil bilgisidir. Dil bilgisi, dildeki bu sistemliliği ortaya koymayı hedefleyen bir çalışma alanıdır” (Erdem ve Çelik 2011: 1032).

2.5. Dil Bilgisi

Dil bilgisi çoğu zaman gramer kelimesiyle ifade edilmektedir. Latince “harf ve işaret” anlamındaki “gramma” kelimesi ile “harfleri yazma ve okuma sanatı” olarak açıklanan “grammatica” kelimesinden gelmektedir (Güneş, 2014: 274). Dil bilgisi “bir dilin ses, biçim ve cümle yapısını inceleyip kurallarını tespit eden bilim, gramer” (Türkçe Sözlük, 2011: 665); “bir dilin sesteki söz dizimine kadar bütün birimlerini, bu birimlerin yapı ve anlam özelliklerini araştıran bilim dalı” (Karaağaç, 2013: 289); “sesleri, sözcükleri, cümleleri çeşitli yönlerden incelediği ve doğru konuşma, yazma ve düşünmede etkili bir alan” (Özbay, 2014: 135); “bir dilin sesleri, sözcük türleri, bunların yapıları, cümle olarak dizilmeleri ve cümle içindeki görevleri, çekimleriyle ilgili kuralları inceleyen bir bilim dalı” olarak tanımlanabilir (Akt.: Erdem ve Çelik, 2011: 1032). Bir başka deyişle dil

bilgisi, cümle düzeyinde kelimelerin ve belirli bir dizi kuralların doğru sıralaması olarak düşünülebilir (Sudhakar ve Farheen, 2015: 122).

Dilbilim çalışmalarıyla ön plana çıkan Noam Chomsky, dillerin her ne kadar birbirinden farklı yönlerinin olduğu görünse de temelde dillerin bazı noktalarda ortak özellikler gösterdiğini belirtmekte ve bu özelliklerin temelde dil bilgisi bağıntıları ile birbirine bağlandığını ifade etmektedir (Chomsky, 2014: 129, 130, 145). Bu bağlamda, dil öğretiminde dil bilgisi önem taşımaktadır. Dil bilgisi kuralları belli bağlantılar doğrultusunda birbirine bağlı olduğu için, dil bilgisi yanlışlarının düzeltilmesi, öğrencilerin dil bilgisi kurallarını doğru öğrenmesini sağlayacaktır (Debata, 2013: 482).

Dil bilgisi, öğrencilerin diğer dil becerilerinin gelişimini doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir. Dil bilgisi öğretiminin önemi özellikle yazma becerisinde somut bir biçimde kendini göstermektedir. Hunchinson ve arkadaşları (2002: 43); “öğrenciler, dile ve dil bilgisine hâkimiyetleri ölçüsünde özellikle yazma becerilerinde başarılı olurlar”, demiştir (Akt.: Erdem ve Çelik, 2011: 1032).

2.5.1. Dil bilgisi öğretiminin önemi

Dilleri belli noktalarda birbirinden ayıran ve aynı zamanda dilleri belli noktalarda birleştiren unsur, dil bilgisi kurallarıdır. Bu kurallar evrensel dil bilgisi kuralları ve özel dil bilgisi kuralları biçiminde açıklanabilir. Dil bilgisi, dil öğretiminde temel amaç değildir, ancak belli bir aşamadan sonra ister ana dil ister yabancı öğretiminde olsun diğer beceriler kadar önemsenmesi gereken bir beceri alanıdır. Çünkü dil bilgisi belli bir aşamadan sonra diğer becerilerin daha üst düzeylere çıkmasını sağlamaktadır. Sözcüklerin doğru, açık, net ve seri bir biçimde okunması da dil bilgisi eğitimi sayesinde (Özbay, 2014: 140).

Dil bilgisi kurallarının öğrenilmesi, öğrencilerin konuşma, okuma ve yazma becerilerinin doğru şekilde gelişmesine yardımcı olmaktadır. Ancak bu kurallar ezberden ziyade uygulama biçiminde öğretilmeye çalışılmalıdır (Kavcar, Oğuzhan, vd, 2016: 16; Ünalın, 2006: 119). “Dil bilgisi, bir dilin kurallarını öğreten bir bilim olduğu için, öğrencilerin dinlediklerini ve okuduklarını anlamalarında, konuşmalarında, yazılarında görülen eksiklikler ve dil yanlışları, genellikle dil bilgisi eğitiminin eksikliğine bağlanır ve bunların giderilmesi için daha çok dil bilgisi öğretmek gerektiği sanılır” (Göçer, 2007: 67).

Dil bilgisi öğretiminin amaçları iyice özümsemeli ve bu amaçlar doğrultusunda dil bilgisi öğretimi gerçekleştirilmeye çalışılmalıdır (Dolunay, 2014: 386). Chomsky dil bilgisinin bir dilin teorisi olarak düşünülebileceğini açıklamaktır. Bu yüzden yabancı dil öğretmenler için dil bilgisi, dil öğretiminin vazgeçilmez bir parçası olmaktadır (Akt.: Wang, 2010: 78). Dolayısıyla dil öğretiminde dil bilgisi önemsenmesi gereken bir konudur. Dil bilgisinin yabancı dil öğretiminde ön planda tutulması gerekmektedir (Zhang, 2009: 186). Bu sebeple dil bilgisi öğretimi belli bir düzeyden sonra üzerinde durulması gereken bir konudur. Dil bilgisi, daha açık ve etkili konuşmak için gereklidir. Basit bir konuşma için dil bilgisi gerekmez, fakat daha sanatsal konuşma için dil bilgisinin öğrenilmesi gereklidir (Sudhakar ve Farheen, 2015: 122).

Dil bilgisi, sözcüklerin en küçük birimi sesten en büyük birimi olan metne kadar birçok yapıyı incelemekte ve gerekli durumlarda sözcükleri anlam açısından da değerlendirmektedir. “Kelimeleri doğru ve yerinde kullanma, cümleleri düzgün kurma, ekleri kelimelere uygun bir şekilde ekleme, çeşitli sözleri, toplum içinde ifade ettiği anlamı dikkate alarak kullanma ve dilin temel amacı olan iletişimi tam olarak sağlaması açısından önemlidir” (Temizkan, 2014: 131).

2.5.2. Yabancılar Türkçe dil bilgisi öğretimi ve önemi

Gelişen uluslararası ilişkilerle beraber yabancı dil öğretimine verilen önem günden güne artmaktadır. Son zamanlarda birçok ülkede yabancı dil olarak öğretilen dillerden biri de Türkçedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmeye ve öğrenilmeye başlanması, doğal olarak Türkçenin nasıl öğretilmesi gerektiği sorusunu akla getirmiş ve bunun yanı sıra hangi becerinin daha çok önemsenmesi gerektiği gibi birçok soru tartışma konusu olmuştur. Bu tartışma konularından biri de dil bilgisi öğretimidir. Yabancılar için Türkçe ders kitaplarının hangi aşamasında hangi dil bilgisi konularının işlenmesi gerektiğine dair konu bütünlüğü çerçevesi bulunmamaktadır. Bu bakımdan yabancılar için Türkçe dil bilgisi öğretimi hususunda ciddi eksiklikler bulunduğu için yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretiminin önem taşıdığı söylenebilir. Giunchi, yabancı dil öğretiminde dil bilgisi öğretiminin faydalı olabileceğini dile getirmektedir (Akt.: Pontaloro, 2012/2013: 39). Bu yüzden Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dil bilgisinin sistemli bir şekilde ele alınması ve öğretilmeye çalışılması, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler açısından büyük kolaylıklar sağlayabilir.

Türkçe gerek yapı gerekse anlam bakımından diğer dillerden farklı bir dil olma özelliğini göstermektedir. Türkçenin bu özelliği, yabancılar için Türkçe ders kitaplarında kendini açık bir şekilde göstermektedir. Türkçenin böyle bir özelliğe sahip olması, yabancılar için Türkçe dil bilgisi öğretiminin önemini daha da artırmaktadır. Hem Türkçenin yapı özellikleri hem de yabancılar için Türkçe dil bilgisi öğretiminin önemi düşünüldüğünde yabancılar için Türkçe dil bilgisinin de ne kadar önemsenmesi gereken bir konu olduğu anlaşılacaktır.

Bir dili iyi şekilde kullanmanın yolu, o dilin dil bilgisi kurallarını doğru öğrenmekten geçer. Dil bilgisi kurallarını bilmek gerek konuşma gerekse yazma için vazgeçilmez bir unsurdur. Çünkü iyi konuşmanın ve iyi bir yazmanın temelinde dil bilgisi kuralları bulunmaktadır. Bunun için yabancılar Türkçe dil bilgisi öğretiminde dikkat edilmesi gereken husus, dil öğrenenlerin konuşma ve yazma sürecinde dil bilgisini nasıl kullandıklarıdır. Türkçe yapı itibarıyla sondan eklemeli bir dil olduğu için, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen kişiler konuşma ve yazma esnasında kelimelere yanlış ekler getirebilir ve cümleleri de yanlış kurabilirler. Dil bilgisini, öğrencilere kalıplar şeklinde öğretmekten ziyade, konuşma ve yazma becerileriyle birlikte uygulamalı bir şekilde vermeye çalışmak daha etkili olabilir.

Dil bilgisi bir metni okumanın ve üretmenin en önemli anahtarıdır. Bu nedenle uzun yıllar öğrencilere dil bilgisi öğretilerek okuma ve yazma becerilerin geliştirilmesi, dilin iyi kullanılması ve dille ilgili sorunların çözümlenmesi amaçlanmıştır (Güneş; 2014: 281). Bu açıklamalarından da anlaşılıyor ki dil bilgisi okuma ve yazma becerilerini geliştirdiği gibi dille ilgili çözümlenmelerde de önemli bir yer tutmaktadır. Bu yüzden yabancılar Türkçe dil bilgisi öğretilirken konuşma, okuma, dinleme ve yazma becerileriyle birlikte öğretilmelidir. Dil bilgisi konularını bu becerilerle birlikte uygulamalı olarak öğretmeye çalışmak, dil bilgisi öğretimini daha kalıcı hale getirir. Bu bakımdan yabancılar Türkçe dil bilgisi öğretimi büyük önem taşımaktadır. Dil bilgisi doğru düşünme, doğru konuşma ve yazmaya yardımcı bir çalışma alanıdır. Dil bilgisi öğretimiyle öğrenciler dilin imkânlarını, sınırlarını ve gücünü ortaya çıkarırlar (Özbay, 2014: 139).

2.5.3. Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi

Kitap, eğitim-öğretim ortamında en çok kullanılan araçlardan biridir. Kitap, hem öğretmenin hangi konunun nasıl işlenmesi gerektiğine rehberlik etmekte hem de öğrencilerin, öğretmenin işlediği konuları takip etmesini sağlamaktadır. Bu açıdan ders kitapları, öğretmenler ve öğrenciler açısından önem taşımaktadır. Ders kitaplarında yer alan metinler öğrencilerin temel dil becerilerini etkilemektedir. Örneğin, ders kitaplarındaki bir metnin elementleri bakımından sağlam olması, o metnin kolay anlaşılmasını sağlamaktadır. Metnin kolay anlaşılmasında, metnin iyi bir üslup ile yazılması etkili olmaktadır. İyi yazılmış bir metin, aynı zamanda metnin iyi okunmasını ve kolay anlaşılmasını da sağlamaktadır. Metnin okuyucu tarafından akıcı bir şekilde okunması, metnin sağlam bir dil bilgisiyle yazılmasına bağlıdır. Dolayısıyla dil bilgisi açısından zayıf bir metnin okuyucu tarafından akıcı okunması beklenilemez. Dil bilgisi öğretimi açısından akıcı okunmayan bir metin, dinleyici tarafından da doğru bir şekilde anlaşılabilir. Bu açıdan düşünüldüğünde ders kitaplarında dil bilgisinin öğretimine önem verilmeli ve buna bağlı olarak dil bilgisi öğretimi okuma, dinleme ve yazma gibi becerilerle bütünleştirilerek öğretilmelidir.

Son yıllarda, yabancılar tarafından yurt içinde ve yurt dışında yabancı dil olarak öğrenilen dillerden biri de Türkçedir. Türkçenin yurt içinde ve yurt dışında birçok kişi tarafından öğrenilmeye/öğretilmeye çalışılması, Türkçe dilbilgisi konularının nasıl öğretilmesi gerektiği sorusu akla gelmiştir. Çünkü Türkçe gerek yapı gerek anlam bakımından birçok dilden farklı bir dildir. Türkçenin böyle bir özelliğe sahip olması, Türkçenin fonetik özelliğinden kaynaklanan bir durumdur. Çünkü Türkçenin sahip olduğu fonetik özellikler, dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin öğrenilmesini etkilemektedir. Bu bakımdan belli bir düzeyden sonra Türkçe dil bilgisi konularının yabancılar için iyi bir şekilde öğretilmesi gerekmektedir.

Yabancılar için Türkçe ders kitapları hem Türk kültür değerlerinin öğretimi hem de öğretmen ve öğrenciye kılavuzluk etmesi açısından önemlidir. Bununla birlikte ders kitaplarından hareketle dinleme, konuşma, okuma ve yazma etkinlikleri ve uygulamaları yapılabilmektedir. Dolayısıyla bu dört becerinin iyi bir biçimde geliştirmenin yolu, dil bilgisinin sistemli bir şekilde öğretilmesinden geçmektedir. Bu yüzden, yabancılar için Türkçe ders kitapları hazırlanırken hangi dil düzeyi olursa olsun göz önünde

bulundurulması gereken husus, yabancılar için Türkçe ders kitaplarının dil bilgisi öğretimi bakımından aynı doğrultuda olup olmadığı ve bu kitapların dil bilgisi konuları bakımından bütünlük gösterip göstermediğidir. Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki belli başlı dil bilgisi konularının her yayında farklı olması ve bu kitaplarda yer alan dil bilgisi konularının düzey bakımından belli bir sınıflandırmaya sahip olmaması, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin dil bilgisi konularında sorun yaşamasına sebep olabilir. Bu bağlamda, yabancılar için hazırlanan Türkçe ders kitaplarında bu özelliklerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Yabancılar için Türkçe ders kitaplarının dil bilgisi öğretiminde; düzeye, konu, yöntem, yaklaşım ve strateji bakımından aynı doğrultuda hazırlanması, yabancılar Türkçe dil bilgisi öğretimi olumlu yönde etkileyebilir. Bu yüzden yabancılar Türkçe dil bilgisi öğretiminde dil bilgisi konularının ağırlığı, dil bilgisi konularından en çok hangisinin günlük hayatta kullanıldığı gibi özelliklerin dikkate alınması, yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretimi kolaylaştırabilir.

2.6. İlgili Araştırmalar

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimiyle ilgili olarak son zamanlarda birçok makale, tez, kitap gibi çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalardan bazıları şunlardır:

Hayri (2016), ‘Türkiye’ye Gelen Afganistanlı Öğrencilere Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Üzerine Bir Değerlendirme (2008-2012)’ isimli araştırmasında yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenmek isteyen Afganistanlı öğrencilerin Türkçe öğrenim durumlarını incelemiştir. Araştırmada, Afganistanlı öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenirken karşılaştıkları güçlükler ve problemler belirlenmeye çalışılmıştır.

Demir (2016), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçede Kalıp Sözlerin Öğretimi’ başlıklı araştırmasında İstanbul Üniversitesi tarafından hazırlanmış olan İstanbul Serisi, Dokuz Eylül Üniversitesi Dil Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi (DEDAM) tarafından hazırlanmış olan İzmir Serisi ve Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanmış olan Yeni Hitit Serisi’nin ders kitaplarında bulunan kalıp sözleri incelemiştir.

Palii (2016), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Açısından Türkçe ve Ukraynaca Dil Yapılarının Karşılaştırılması’ isimli araştırmasında Türkçe ve Ukraynaca dil bilgisi

yapılarını karşılaştırarak Ukrayna’da Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin görüşlerini alıp yabancı dil olarak Türkçe öğretimiyle ilgili bazı önerilerde bulunmuştur.

Tan Elmas (2016), ‘Boyut Sıfatlarının Birlikte Kullanıldıkları Adlarla Sergiledikleri Görünümler: Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimine Yönelik Bir Değerlendirme’ başlıklı araştırmasında ‘Yedi İklim Türkçe Öğretim Setini’, ‘Yeni Hitit Türkçe Öğretim Setini’, Türk öykü antolojisini, atasözlerini ve deyimler sözlüğünü örneklem olarak seçmiştir. Araştırma sürecinde, boyut sıfatlarının isim birlikteliğiyle oluşan sözcük birleşimlerini tespit etmiştir. Araştırmada, boyut sıfatı ve isim birleşimiyle oluşan sözcük birlikteliklerinin sergiledikleri görünümler, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi üzerinden ele alınmıştır.

Fathi (2016), ‘Iraklı Öğrencilerin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğreniminde Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri’ isimli araştırmasında Iraklı öğrencilerin telaffuz, alfabe, dinleme, okutmanların hızlı konuşmaları, ses bilgisi, ekler, fiilimsi gibi konularda daha fazla sorun yaşadığını tespit etmiştir. Bu araştırmanın kapsamını, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Gazi Üniversitesi TÖMER, Ankara Üniversitesi TÖMER, Eskişehir Osmangazi TÖMER (ESOGÜ) ve Erciyes Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezinde (ERSEM) Türkçe öğrenen B1 ve B2 düzeyindeki Iraklı öğrenciler oluşturmaktadır.

Kaya (Bayraktar) (2016), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Türk Masallarından Yararlanılması’ başlıklı araştırmasında Pertev Naili Boratav’ın “Az Gittik Uz Gittik” adlı masal kitabından beş masal seçerek okuma, dinleme, konuşma, yazma ve dilbilgisi bağlamında bazı etkinlikler hazırlayıp masalın, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde daha çok hangi nitelikleri yönünden kullanılabileceğini incelemiştir.

Işıkoğlu (2015), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Yeterlik Sınavlarının Madde Yazımı Bakımından İncelenmesi: Mersin ve Sakarya Üniversiteleri Örneği’ isimli araştırmasında yabancılara Türkçe öğretimi yeterlik sınavlarında en sık karşılaşılan hataları belirlemeye çalışmıştır. Bu araştırmada, Sakarya Üniversitesi Türk Dili Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi Türkçe Yeterlik Sınavı ile Mersin Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi İnternet Tabanlı Türkçe Yeterlik Sınavı örneklem olarak ele alınmıştır.

Koçer (2015), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Süreç-Odaklı Motivasyon ve Benlik Algılarına Yönelik Çoklu-Biyografik Durum Çalışması’ başlıklı araştırmasında yabancı dil olarak Türkçe öğrenen beş yetişkin öğrencinin yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenme hikâyelerinden hareketle geçmişten günümüze yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenenlerin motivasyon değişimlerini ve benlik algılarını belirlemeye çalışmıştır.

Bülbül (2015), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuduğunu Anlama Becerisinin Kavram Haritası Aracılığıyla Geliştirilmesi: Bir Eylem Araştırması’ isimli araştırmasında yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenenlerin okuduğunu anlama becerisini kavram haritasıyla geliştirmeye çalışmıştır. Eylem araştırması yoluyla gerçekleştirilen çalışmanın örneklemini, Fatih Üniversitesi’nde yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenen C1 düzeyindeki 11 öğrenci oluşturmaktadır.

Çetin (2015), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Alanında Öğretmen Eğitimi ve Dil Hakkında Bilgi’ isimli araştırmasında yabancı dil olarak Türkçe öğretimini gerçekleştiren okutmanlara/öğretmenlere sözlü ve yazılı sınav yapıp bu okutmanların/öğretmenlerin yabancı dille ilgili görüşlerini almıştır. Bunun yanı sıra İngilizce okutmanlarıyla da görüşme yapıp İngilizce okutmanların/öğretmenlerin yabancı dil hakkındaki bilgileri dikkate alınarak bu görüşlerin yabancı dil öğretimi açısından gerekliliği ifade edilmiştir.

Özkan (2015), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Ara Düzeyde (B1-B2) Diksiyon Eğitiminin Sesli Okuma Üzerindeki Etkisi’ isimli araştırmasında yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde ara düzeyde diksiyon eğitiminin sesli okuma üzerindeki etkisinin inceleyerek yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin, Türkçe öğrenirken sergiledikleri sesli okuma hatalarını belirlemiştir.

Hafız (2015), ‘8-12 Yaş Aralığındaki Çocuklara Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi’ başlıklı çalışmasında 8-12 yaş aralığındaki çocukların yabancı dil öğrenmede diğer yaş aralığındaki çocuklara göre daha başarılı olduğunu ifade etmiştir.

Uzun (2015), ‘Yaratıcı Yazma Etkinliklerinin Çinli Öğrencilerin Yabancı Dil Olarak Türkçe Yazma Becerilerine Etkisi’ isimli araştırmasında yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenen 12 Çinli öğrencinin yaratıcı yazma çalışmalarını değerlendirmiştir. Bu

12 öğrenci Çin-Şanghay Uluslararası Araştırmalar Üniversitesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Fakültesi Türkoloji Bölümü'ndendir.

Halat (2015), 'Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin Dinleme Becerisine Yönelik Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi' isimli araştırmasında yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenenlerin dinleme becerisi gelişimi sürecinde ortaya çıkan kaygı ve bu kaygının nedenlerini incelemiştir. Bu kaygıların ölçümü, 'Yabancı Dil Dinleme Kaygısı Ölçeği', 'Kişisel Bilgi Formu' ve 'Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu' ile yapılmıştır. Bu araştırmanın örneklemini Gazi Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi TÖMER'de yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenenler oluşturmaktadır.

Çakır (2015), 'Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Video Kullanımının Dinleme Becerisine Etkisi' isimli araştırmasında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi dinleme becerisinin gelişiminde video kullanımının faydalarını ve etkisini incelemiştir.

Yördem (2015), 'Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Başarı ve Başarısızlıklarını Değerlendirmedeki Atfetme Farklılıkları' isimli araştırmasında yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenen öğrencilerin başarılı ve başarısız olma nedenlerini incelemiştir. Araştırmaya 143 yabancı uyruklu öğrenci alınmıştır.

Barut (2015), 'Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Üniversite Öğrencilerinin Kullandıkları Dil Öğrenme Stratejileri Üzerine Bir Değerlendirme' başlıklı araştırmasında Türkiye'de yabancı dil olarak Türkçe öğrenmekte olan üniversite öğrencilerinin dil öğrenme stratejilerini kullanım düzeylerini tespit ederek strateji kullanımının, öğrencilerin cinsiyetine, dildeki yeterlik düzeyine ve Türkçede yetkin olmaya verilen önem faktörleri doğrultusunda nasıl farklılaştığını incelemiştir.

Ertuğrul (2015), 'Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Kitaplarda Kültür Aktarımı' başlıklı araştırmasında yabancı dil olarak Türkçenin öğretimiyle ilgili ders kitaplarında Türk kültür unsurlarının, hangilerinin hangi düzeyde ne kadar verilmesi gerektiğine dair incelemede bulunmuştur.

Aydın (2015), 'Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders ve Okuma Kitaplarındaki Kelime Sıklığı ve Seviyelere Göre Sözcük Hazinesi Çalışması' başlıklı araştırmasında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeyinde

hangi kelimelerin kullanılması gerektiğini incelemiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Yurt içi ve yurt dışında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders ve okuma kitapları inceleyerek hangi düzeyde hangi kelimelerin kullanıldığı tespit etmiştir.

İbili (2015), ‘Selanik Aristoteles Üniversitesi’ndeki Öğrencilerin Yabancı Dil Olarak Türkçeyi Öğrenmeye Karşı Tutum ve Motivasyonlarının Araştırılması’ başlıklı araştırmasında Selanik Aristoteles Üniversitesi’nde yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek isteyen farklı dönemlerde öğrenim gören öğrencilerin Türk diline, Türkçe öğrenmeye, Türk insanına, dil öğrenmeye, ebeveynlerinin Türkçe öğrenmelerine karşı tutumlarının içsel ve dışsal motivasyonlarını incelemiştir.

Gün (2015), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Web 2. 0 Sesli ve Görüntülü Görüşme (Skype) Uygulamalarının Konuşma Becerisine Etkisi’ başlıklı araştırmasında web 2.0 sesli ve görüntülü görüşme (skype) uygulamalarının yabancılara Türkçe öğretiminde öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmeye etkisini tespit ederek öğrencilerin süreç sonunda bu uygulamaya karşı görüşlerinin neler olduğunu belirtmiştir.

İlgün (2015), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Telaffuz Becerisini Geliştirmeye Yönelik Tekerleme ve Ninnilerin Kullanımı’ başlıklı araştırmasında Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin ninni ve tekerlemelerle konuşma becerisini geliştirebileceğinin etkilerini incelemiştir. Bu amaçla çeşitli etkinlikler yapılmış ve bu etkinlikler sonucunda yabancı öğretiminde konuşma becerisinin gelişimi için ninni ve tekerlemelerden yararlanabileceği sonucuna varılmıştır.

Şen (2015), ‘İktisadi ve İdari Bilimler Türkçesinin İncelenmesi ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanımı’ başlıklı araştırmasında mesleki yabancı dil öğretiminin nasıl yapılabileceğini incelemiştir. Araştırma sonucunda, mesleki dilin, genel dilin özel bir alanı olduğu, kendine özgü birçok özelliğinin bulunduğu, birçok özelliğinin de genel dilden seçilerek alındığı, fakat kullanımına bağlı olarak genel dilden ayrılabilirdiği sonucuna varılmıştır.

Öztürk (2015), ‘Yurt Dışında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğreten Öğretmenlerin Öz Yeterlik Algı ve Tutumları’ başlıklı araştırmasında yurt dışında yabancı dil olarak

Türkçe öğreten öğretmenlerin öz yeterlik algıları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretmenlerin mesleki bilgi ve becerilerine ilişkin düşünce ve uygulamalarını ele almıştır.

Harputoğlu (2015), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Ana Dil Türkçe Ders Kitaplarında Öğrenme Stratejilerinin İncelenmesi’ başlıklı araştırmasında Türkiye’de devlet üniversitelerindeki Türkçe öğretimi araştırma ve uygulama merkezlerinde en yaygın olarak kullanılan yabancı dil olarak Türkçe ders kitabındaki öğrenme stratejilerinin kullanım sıklığını ve oranlarını incelemiştir.

Boylu (2015), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin Dil Öğrenme Stratejilerini Kullanma Düzeyleri’ başlıklı araştırmasında yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerini belirleyerek öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, anadili, eğitim durumunu, kur düzeyini, Türkçe dışında bildiği yabancı dil sayısını, Türkçe öğrenme süresini, Türkçe öğrendiği kurumu ile soy gibi değişkenlerle, kullanılan stratejiler arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin ana dilleriyle dil öğrenme stratejilerini kullanma durumları arasında sadece bellek stratejilerinin kullanımında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin Türkçeyi öğrenme süreleriyle sosyal stratejileri kullanma durumları arasında da anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir. Bununla birlikte araştırmaya katılan yabancı ve Türk soylu öğrencilerin strateji kullanma durumları arasında bellek ve telafi stratejilerini kullanma durumları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Türkçeyi Türkiye’de ve yurt dışında öğrenenlerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerine bakıldığında, TÖMER kurumlarında Türkçe öğrenenlerin lehine, bellek ve telafi stratejilerinin kullanımında anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır.

Tülü (2014), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sınıflarında Sözcük Öğretiminde Tanım Türlerinden Yararlanma’ başlıklı araştırmasında Türkçenin yabancı dil olarak öğretildiği sınıflarda tanım ve tanım türlerini incelemiştir. Araştırmada, Dokuz Eylül Üniversitesi Dil Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi (DEDAM) tarafından hazırlanmış olan İzmir Serisi, Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanmış olan Yeni Hitit Serisi, İstanbul Üniversitesi tarafından hazırlanmış olan İstanbul Serisi’nin ders ve alıştırmaları kitapları kullanılmıştır.

Erol (2014), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Temel Seviyede Kelime Edinimi’ başlıklı araştırmasında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kelime öğretiminin nasıl yapılması gerektiğini ve nasıl daha nitelikli hale getirileceğini incelemiştir.

Yılmaz (2014), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Tamamlayıcı Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Deyim Öğretiminde Kullanılmasına Yönelik Bir İnceleme’ isimli araştırmasında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme tekniklerinin, Türkçe deyimlerin öğretiminde uygulanabilirliğinin ve öğretim sürecinin Türkçeyi öğrenen öğrenciler tarafından nasıl değerlendirildiğini tespit etmiştir.

Sivrioğlu, (2014), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Dramanın Konuşma Becerisine Etkisi’ isimli araştırmasında Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yaratıcı drama tekniklerinin, öğrenenlerin konuşma becerisini geliştirmede etkili olup olmadığını belirlemiştir. Araştırma, Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi TÖMER’de, B1 ve B2 düzeylerinde Türkçe öğrenen 25 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir.

Memiş (2014), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenler İçin Zarfların Öğretimine Yönelik Materyal Geliştirme’ başlıklı araştırmasında yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler için zarfların öğretimine yönelik materyal gelişimini ele almıştır. Bu amaçla araştırmada, tarama modeli kullanılarak Avrupa Birliği Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı’nda belirtilen yabancı dil yeterlilik seviyelerinden B1 düzeyine uygun şekilde zarfların öğretimine yönelik bilgisayar destekli öğretim materyali hazırlanmaya çalışılmıştır.

Tiryaki (2014), ‘Türkçede Belgisiz Sıfat ve Adılların Anlamsal ve İşlevsel Özellikleri ve Yabancı Dil Olarak Türkçede Belgisizlerin Öğretimi’ adlı araştırmasında Türkçeyi yabancı bir dil olarak öğrenen/öğrenecek yabancılara, akademik bir yaklaşım ve bilimsel yöntemlerle öğretilecek alt yapıyı hazırlayarak yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin hedef olarak hazırlanmış ders kitaplarının sıfat ve adıl türlerine nasıl yer verdiğini ve bu kaynaklardan hareketle belgisiz sıfat ve adılların nasıl ele alınması gerektiğini incelemiştir.

Tulumcu (2014), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin Anlama Becerilerine Yönelik Öz Yeterlikleri’ adlı araştırmasında yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenenler için temel anlama becerileri olan dinleme ve okuma becerisine yönelik öz yeterlik düzeylerini ölçebilecek bir ölçme aracı geliştirerek araştırmaya katılan öğrencilerin farklı değişkenler arasında istatistiksel bir farkın olup olmadığını incelemiştir. Araştırmanın sonucunda yabancılara Türkçe öğretimi anlama becerilerine yönelik biri okuma becerisi diğeri dinleme becerisine yönelik iki farklı ölçek geliştirilmiştir. Yapılan ilişki analizleri sonucunda anlama becerileri ile öğrencilerin ana dili ve dışında konuşabildiği dil sayısı, Türkiye’ye gelmeden Türkçe eğitim alma durumu, Türkçeyi öğrenme algısı, internet ortamında Türkçe kullanma sıklığı, Türkçe basılı yayın okuma sıklığı ve Türkçe elektronik yayın dinleme sıklığı değişkenleri arasında anlamlı istatistiksel farklar tespit edilmiştir.

Duru (2014), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Soruların Nitelik Araştırması’ adlı araştırmasında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecindeki sınıf içi etkinliklerde, ödevlerde, ölçme değerlendirme uygulamalarında kullanılan soru türlerini; biçimini, anlamı ve kullanımını incelemiştir.

Tunçel (2014), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenimine Yönelik Kaygı ve Kaygının Yabancı Dil Öğrenimi Başarısına Etkisi’ adlı araştırmasında yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireylerde bulunan yabancı dil olarak Türkçeye yönelik kaygıların neler olduğunu; bu kaygıların, dilin dört temel becerisi olarak kabul edilen konuşma, yazma, okuma ve dinleme becerilerinin hangileri ile ilgili olduğunu; Türk dilini öğrenmeye başladıktan beş ay sonra bu kaygıların devam edip etmediğini ve yabancı dil kaygısının dil başarısına etkisinin ne yönde olduğunu ele almıştır.

Akyalı Mills (2014), ‘Ana Dili İngilizce Olan Öğrencilerin Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Ana Dili Türkçe Olan Öğrencilerin Yabancı Dil Olarak İngilizce Öğrenme Stratejilerinin Karşılaştırılması’ başlıklı araştırmasında ana dili Türkçe olup yabancı dil olarak İngilizce öğrenen öğrenciler ile ana dili İngilizce olup yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler arasında dil öğrenme stratejilerinin kullanma bakımından farklı olup olmadığını incelemiştir.

Korkmaz (2014), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Birleşik Zamanlı Fiillerin Öğretimi ve Öğretimine Yönelik Etkinlik Oluşturma’ adlı araştırmasında yabancı

dil olarak Türkçenin öğretiminde birleşik zamanlı fiillerin alana kaynaklık eden kitaplarda nasıl öğretildiğini ele almıştır. Araştırmada, Ankara TÖMER Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 2, 3, Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Dilbilgisi, Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti, B2 Ders Kitabı, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 Ders Kitabı, Lale Türkçe Öğretim Seti, Lale Ders Kitabı ve İzmir Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 kaynakları incelenmiştir.

Kılıçarslan (2014), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Drama Yönteminin Konuşma Becerisine Etkisi’ adlı araştırmasında drama yönteminin yabancılar Türkçe öğretiminde öğrencilerin konuşma becerisini geliştirmeye etkisini tespit ederek konuşma kaygılarının drama yöntemine bağlı olarak değişip değişmediğini belirlemeye çalışmıştır. Ayrıca yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin süreç sonunda dramaya karşı görüşlerinin neler olduğunu belirtmiştir. Bu araştırma, B2 düzeyinde yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenen 36 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir.

Shahbaz (2014), ‘Determination of Vocabulary Learning Strategies of Students of Turkish as a Foreign Language at Jamia Milia Islamia University’ isimli araştırmasında yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenenlerin kelime öğrenme stratejilerini ve uygulamalarını incelemiştir. Araştırmanın grubunu, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Hindistan’da Jamia Milia Islamia Üniversitesi’nde, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen 104 Hintli oluşturmaktadır.

Aksu (2014), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçede -Dir Biçimbiriminin Öğretimi Üzerine Ders Malzemesi Hazırlama’ başlıklı araştırmasında eğitim amaçlı söylem-dilbilgisi bakış açısı çerçevesinde ‘-Dir’ kiplik belirticisinin yarı planlı sözlü söylemde ortaya çıkma sıklıkları ve kullanımlarını belirleyerek ‘-Dir’ kiplik belirticisiyle ilgili bütüncü temelli çözümleme yöntemiyle Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde uygulanabilecek materyaller hazırlamayı amaçlamıştır.

Mohammad (2014), ‘Jawaharlal Nehru University Students’ Turkish Language Learning Strategies as a Foreign Language’ başlıklı araştırmasında Hindistan’daki Jawaharlal Nehru Üniversitesi’nde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Hintli öğrencilerin dil öğrenme stratejilerini incelemiştir. Araştırmada, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen 100 öğrenci yer almıştır.

Kalfa (2013), ‘Yabancılara Türkçe Öğretiminde Sözlü Kültür Unsurlarının Kullanımı’ isimli araştırmasında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür unsurlarının öğretilmesi gerektiğini açıklayarak bu kültür unsurlarının yabancı dil olarak hazırlanan materyallerle sağlanabileceğini belirtmiştir. Bunun yanı sıra yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin bu konuda önemli rol oynadığını ifade etmiştir.

Alshirah (2013), ‘Arap Kökenli Öğrencilerin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Karşılaştıkları Zorluklar ve Çözüm Önerileri’ başlıklı araştırmasında Arap kökenli öğrencilerin okuma ve yazmada zorlandıkları durumları belirleyerek bazı önerilerde bulunmuştur.

Vargelen (2013), ‘Kültürlerarası İletişimsel Yeterlilik Bağlamında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi’ adlı araştırmasında Türkiye’de yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının kültürlerarası iletişimsel yeterlilik yaklaşımını incelemiştir.

Arslantürk (2013), ‘Türkçe Kelime Gruplarının Yabancılara Türkçe Öğretimindeki Yeri Hakkında Bir İnceleme’ isimli araştırmasında kelime gruplarının Türkçe öğretimindeki yerini inceleyerek yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında kelime gruplarının öğretimini değerlendirmiştir. Bu amaçla Gazi Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanmış Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi ve Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanmış Yeni Hitit Yabancılar İçin 1, 2 ve 3 kitaplarını incelemiştir.

Demirel (2013), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilere Kelimelerin Öğretimi’ adlı araştırmasında Türkçe kelimelerin anlamsal bağıntılı, bir konu etrafında dönen ve anlamca birbirinden bağımsız kelime grupları ile sunulmasının yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin algısal kelime öğreniminde hangisinin daha etkili olduğunu incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 2012-2013 öğretim yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Dil Eğitimi ve Araştırmaları Merkezi’nde Türkçe öğrenen 21 öğrenci oluşturur.

Bayezit (2013), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe ve İngilizce Ders Kitaplarındaki Öğrenme Stratejilerinin Kullanımı’ isimli araştırmasında ‘Yeni Hitit 1’ ve ‘Total English

Elementary’ adlı ders kitaplarını karşılaştırmalı bir çalışma yapmak amacıyla örneklem olarak seçip yabancı dil olarak Türkçe ve İngilizce ders kitaplarındaki strateji kullanımını incelemiştir.

Ilgar (2013), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde E-Öğrenme Yoluyla Kelime Öğretimi’ başlıklı araştırmasında e-öğrenme yoluyla yapılan İngilizce ve Türkçe dil öğretim çalışmalarında ele alınan kelime öğretiminin özelliklerini ortaya koyarak Türkçe kelime öğretimi çalışmalarının ve kültürel öğelerinin sunumunun nasıl olması gerektiğini incelemiştir.

Onat (2013), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Fiilde Çatı’ adlı araştırmasında fiilde çatı konusunu ve çatının öğrenimini etkileyen, çatıdan önce bilinmesi gereken konuları dilbilimcilerin verdikleri bilgilerin ışığında açıklayıp daha sonra konuların öğretimine ilişkin iki uygulama örneğini vermiştir. Bu uygulamalardan sonra konunun daha kalıcı öğrenimini sağlayacağı, öğrenilenlerin uygulanabileceği etkinlikleri hazırlayarak etkinliklerde, Türkçenin dört temel becerisi olan dinleme, konuşma, okuma ve yazma ile dil bilgisi konusunun birlikte vermesini göz önünde bulundurmıştır. Araştırmada bu doğrultuda, Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi’nde (TÖMER) yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ‘Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları’nda yer alan çatı konusu ve alıştırmaları incelenmiştir.

İnan (2013), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen İranlıların Yazılı Anlatımları Üzerine Bir İnceleme’ başlıklı araştırmasında Türkçe öğrenen İranlıların yazılı anlatımlarını değerlendirmiştir. Araştırmanın örneklemini 2012-2013 eğitim öğretim yılında Tahran Yunus Emre Türk Kültür Merkezi’nde Türkçe öğrenen B2 düzeyindeki 71 öğrenci oluşturmaktadır.

Güngör (2013), ‘Doğrudan Öğretim Stratejilerinin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen İranlı Öğrencilerin Metin Özetleme Becerilerine Etkisi’ başlıklı araştırmasında yabancı dil olarak Türkçe öğrenen İranlı öğrencilerin Türkçe metin özetleme becerilerini incelemiştir. Bu araştırma, Tahran Yunus Emre Türk Kültür Merkezi’nde, 2012 -2013 eğitim öğretim yılının Nisan-Haziran 2013 kur döneminde B2 ve C1 düzeyinde Türkçe öğrenen 43 öğrenciyle yürütülmüştür.

Top (2013), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Yazma Tekniklerinin Kullanılması’ başlıklı araştırmasında yaratıcı yazma tekniklerinin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılmasının dil öğrenimindeki temel becerilerden sayılan yazma becerisine katkı sağlayıp sağlamadığını incelemiştir. Araştırma İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi’nde Yoğunlaştırılmış Türkçe Kursu’na katılan B1 seviyesinde 42 ve C1 seviyesinde 24 olmak üzere toplam 66 öğrenciyle yapılmıştır.

Çil (2013), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller ve Deyimleşmiş Birleşik Fiiller’ adlı araştırmasında yabancı dil öğretim yöntem ve tekniklerini ele aldıktan sonra Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi’nin (TÖMER) kullandığı Yeni Hitit ders kitaplarındaki (Temel 1, Orta 2, Yüksek 3) alıştırmalarında yer alan anlamca kaynaşmış ve deyimleşmiş birleşik fiilleri tespit edip fiillerin kullanım biçimlerini incelemiştir.

Seçkin Polat (2012), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Şiire Kültürel Bağlamda Uygulamalı Bir Yaklaşım’ isimli araştırmasında dil öğretiminde kültür ögesi, kültür açısından şiirin önemini, şiir türünün yapısal ve anlamsal özelliklerini araştırarak yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültürel bağlamda şiir ve şiir etkinliklerini ele almıştır.

Kasapoğlu (2012), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenler İçin Ulaçların (Zarf-Fiillerin) Öğretimine Yönelik Materyal Geliştirme’ adlı araştırmasında zarf fiillerle ilgili açıklamalar ve örnekler vererek yabancı dil olarak Türkçe öğretimiyle ilgili zarf fiiller konusunda materyal geliştirmeye çalışmıştır.

Öktem Öztürk (2012), ‘Türkçedeki Tanıtısal Belirten Sıfatların ve Belirteçlerin Yabancı Dil Olarak Türkçe Derslerinde Öğretimi’ adlı araştırmasında sözcüklerin anlamını ve kullanımını bağlam içinde örneklendirmek amacıyla doküman analizini kullanarak sıfat ve belirteçler için beş farklı gazeteden alınan cümlelerle çalışmasını gerçekleştirmiştir. Bu amaçla çalışmanın, sıfat ve belirteçlerin öğretiminde yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlere ışık tutacağını belirtmiştir.

Artuç (2012) ‘Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Şiir Metinlerinden Yararlanma’ isimli araştırmasında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde şiirlerden

yararlanabileceği konusu üzerinde durmuştur. Bu amaçla araştırmada, yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenenler için şiir antolojisi oluşturulmuştur. Bu kısa şiir antolojisi tezin ekler bölümünde yer almaktadır.

Aksoy (2011), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarında Türk Simgesi’ isimli araştırmasında imge ve imge bilim kavramlarını açıklayarak Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ve Yabancı Dilim Türkçe ders kitaplarındaki Türk simgesini belirlemeye çalışmıştır.

Erkır (2011), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Karşılaştırmalı Türkçe-İngilizce Sözde Denkteşler (False Cognates) Listesinin Oluşturulması ve Bu Listenin Eğitimsel Olarak Kullanılması’ isimli araştırmasında Türkçe ile İngilizce arasında sözde denkteşler listenin olmadığını gözlemleyerek sözde denkteşler listesi oluşturmuştur. Oluşturulan bu listeler Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten öğretmenler tarafından materyaller hâline getirilebileceğini belirtmiştir.

Tuzcu Eken (2011), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe ve İngilizce Öğretiminde Temel Düzey Dinleme-Anlama Etkinliklerinin Karşılaştırılması’ başlıklı araştırmasında temel düzey yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitaplarında, dinleme becerisine ne oranda yer verdiğini incelemiştir. Bu amaçla araştırmada, yabancı dil olarak Türkçe ders kitabı ‘Yeni Hitit 1 (A1-A2), yabancı dil olarak İngilizce ders kitabı New Headway Beginner (A1) ve ‘New Headway Elementary (A1-A2)’de yer alan dinleme-anlama etkinlikleri Avrupa Ortak Çerçeve Programı dikkate alınarak ele alınmıştır.

Özdemir (2011), ‘Yabancılar Türkçe Öğretiminde Edatlar’ başlıklı araştırmasında edatların yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde düzeylere uygun olup olmadığını tespit etmiştir. Bu amaçla araştırmada, Türkçe Öğrenelim, Turkofoni-Türkçe Öğren, TİKA-Orhun, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe, Ankara Üniversitesi Yeni Hitit, Gökkuşluğu Serileri ve Türk Dünyası İçin Türkçe Alıştırma Kitapları’ ele alınmıştır.

Bozkurt (2011), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Bir Metin Yöntemi Çalışması’ isimli araştırmasında dil, kültür ve kültür aktarımında yazınsal metinlerin önemini ele almıştır. Bu amaçla araştırmada, dünyada ve Türkiye’de yapılmış sözcük sıklığı çalışmaları ele alınarak yeniden oluşturulan, düzeye uygun öykülerde Türkçede en

sık kullanılan 1000, 2000, 3000, 4000, 5000 ve üzeri sözcükler A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 dil düzeylerine uygun olarak kullanılmıştır.

Atak (2010), ‘Fransızca ve Türkçedeki Yer Belirticilerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi ve Yabancı Dil Olarak Türkçede Yer Belirticilerinin Öğretimi’ isimli araştırmasında Fransızcadaki mekânın ifade edilme biçimlerinden hareketle Türkçedeki mekânın ifade edilme biçimlerini betimlemiş ve bu betimlemeler aracılığıyla yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yer belirticilerinin öğretimine yönelik materyal geliştirmeye çalışmıştır.

Özdemir (2010), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Halk Hikâyelerinden Yararlanma’ başlıklı araştırmasında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde halk hikâyelerinden yararlanabileceğini belirtmiştir.

Şahin (2010), ‘Avrupa Dil Gelişim Dosyası Bağlamında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Becerisini Geliştirmeye Yönelik Malzeme Oluşturma’ adlı araştırmasında Yeni Hitit Serisi’ndeki okuma metinlerini incelemiştir. Bu amaçla çalışmada, Avrupa dil gelişim dosyası bağlamında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma becerisini geliştirmeye yönelik malzeme oluşturmaya çalışılmıştır.

Keskin (2010), ‘Yetişkinlere Yönelik Yabancı Dil Olarak Türkçe Derslerinde Yazınsal Metinlerle Kültür Aktarımı’ adlı araştırmasında dil öğretiminin kültürlerarası karşılaşma alanı olduğu düşüncesinden hareketle yabancı dil olarak Türkçe derslerinde kullanılan ve aynı zamanda kültür aktarım araçlarından olan yazınsal metinlerin bu süreçteki yeri ve önemini ele almıştır. Bu amaçla çalışmada, ‘Yeni Hitit Ders Kitapları, Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı’ ve ‘Türk Dünyası İçin Türkçe Ders Kitapları’ adlı yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında kullanılan yazınsal metinler ve bu metinlerin türleri ele alınmıştır.

Tunay (2010), ‘Avrupa Dil Çerçevesi’nin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarına Uygulanışının Değerlendirilmesi’ adlı araştırmasında Yeni Hitit Serisi kitaplarında bulunan metin altı sorularını dil bilim ve bilgiyi işleme kuramı bağlamında incelemiştir.

Toprak (2010), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Derslerindeki Çalışma Biçimlerinde Yeni Yönelimler’ isimli araştırmasında Yeni Hitit 2 ders kitabı ile yabancı dil Olarak İngilizce Face 2 Face ders kitabını ele alarak bu kitaplardaki çalışma biçimlerini karşılaştırmıştır.

Yurtseven Üze (2010), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazınsal Metinlerin Yeri ve Önemi’ isimli araştırmasında yabancı dil öğretiminde yer alan yazınsal metinlerin, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimindeki yeri ve önemini incelemiştir.

Yıldırım (2010), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Sürecinde Mecazlar’ isimli araştırmasında Yeni Hitit 1-2-3 kitaplarında yer alan metinlerdeki mecazların kullanılma sıklığını ve ünite seviyelerine uygunluğunu ele almıştır.

Pirinç (2010), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Ortaçların İncelenmesi ve Öğretimi: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Orta 2 Örneğinde’ isimli araştırmasında Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe B1 düzeyinde ele alınan ortaçları incelemiştir.

Aytekin Özkan (2009), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Derslerinde Kültürlerarası İletişim Yetisi Kazandırma Amaçlı Karikatür Kullanımı’ isimli araştırmasında kültürlerarası iletişim yetisinin yabancı dil öğretimindeki öneminden ve karikatürün eğitsel faydalarından yola çıkarak yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlere kültürlerarası iletişim yetisi kazandırmak amacıyla karikatür odaklı ders materyalini ele alarak bazı önerilerde bulunmuştur.

Hasekioğlu (2009), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Sözcük Bilgisi Öğretimi-Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1 Serisi’nde Sözcük Öğretiminin Değerlendirilmesi ve Sözcük Öğretimi İçin Uygulama Örnekleri’ isimli araştırmasında sözcük öğretim teknikleri ve sözcük öğretiminde kullanılacak etkinlikleri ele almıştır. Bu etkinlikler çerçevesinde, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi amaçlanmış, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1 Serisi’nin A1 ve A2 düzeyleri sözcük öğretimi açısından çözümlenerek değerlendirilmiştir.

Dervişoğulları (2008), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretilen Sınıflarda Oyunlarla Sözcük Öğretimi’ isimli araştırmasında yabancı dil olarak Türkçe öğretilen sınıflarda

oyunla beraber sözcük öğreniminin, öğrencilerin başarılarına etkisini incelemiştir. Bu araştırmanın deney grubunu Bilkent Üniversitesi'nde görev yapan yabancı uyruklu öğretim görevlileri ile eşleri oluştururken kontrol grubunu ise aynı üniversitede eğitim gören yabancı uyruklu öğrenciler oluşturur.

Zenk (2008), 'Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarının Oluşturmacı Kuramın İlkeleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi' isimli araştırmasında Yabancı Dilim Türkçe 2 isimli ders kitabı oluşturmacı ölçütlere göre değerlendirerek bazı önerilerde bulunmuştur.

Akbal (2008), 'Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Görev Odaklılık Üzerine Uygulamalı Bir Çalışma' isimli araştırmasında görev odaklılığı aracılığıyla yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin anlaşılır olmasını sağlayarak bu çerçevede yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde temel düzeydeki Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1 (A1 ve A2) ders kitabının başlangıç ve birinci alt ünitelerinde yer alan etkinlikleri görev kapsamında olup olmadıklarını analiz etmiştir.

Yeniay (2008), 'Erken Yaşta Öğrenenler İçin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde İçerik Odaklılık' isimli araştırmasında içerik odaklı kuramını ve uygulama boyutunu ele alarak bu bağlamda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Kitabının A1-A2 temel düzeylerini erken yaş grubuna ve içerik odaklılığına göre incelemiştir.

Erol (2008), 'Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Bildirme ve Tasarlama Kiplerinin Öğretimi ve Sıralaması' isimli araştırmasında yabancı dil olarak Türkçe öğretim programlarındaki bildirme ve tasarlama kiplerinin, öğretimi ve sıralaması üzerine yapılan incelemeleri ele almıştır. Bu incelemelerden hareketle bazı önerilerde bulunmuştur.

Camkıran (2007), 'Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenler İçin Şimdiki Zamanın Metinlerle Öğretimi' isimli araştırmasında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde şimdiki zamanın metinlerle öğretimini incelemiştir. Bu incelemeyle birlikte şimdiki zamanın öğretimi için materyal geliştirilmeye çalışmıştır.

Aygüneş (2007), 'Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Okuma Becerisini Geliştirme Yolları' isimli araştırmasında yabancı dil olarak Türkçe öğretimiyle ilgili hazırlanan kitaplardaki okuma metinlerini inceleyerek bazı değerlendirmelerde bulunmuştur.

Ülker (2007), ‘Hitit Ders Kitapları’ Örneğinde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Sürecine Çözümleyici ve Değerlendirici Bir Bakış’ isimli araştırmasında Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanan Yeni Hitit Serisi’ni kültür aktarımı bağlamında incelemiştir.

Pehlivan (2007), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültürlerarası Etkileşim Odaklı Yaklaşım Uyarınca Metin Çalışmaları’ isimli araştırmasında ‘Türkçe Okuyorum 1, 2, 3 metin kitaplarını yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinlerle kültürel öğelerin aktarımı açısından inceleyerek değerlendirmede bulunmuştur.

Hacıömeroğlu (2007), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenler İçin Kiplik Öğretimi Üzerine Materyal Geliştirme’ isimli araştırmasında yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlere yönelik olarak kip eklerinin öğretimiyle ilgili materyal geliştirmeye çalışmıştır.

Özcan, (2006), ‘Başlangıç Düzeyi Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi İçin Sözlükçe Çalışması’ isimli araştırmasında yabancı dil olarak Türkçe öğretimiyle ilgili temel düzey için çok dilli bir sözlük oluşturmaya çalışmıştır.

Durak (2006), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Bağlamında Avrupa Ortak Dil Kriterleri Sorunsalı’ isimli araştırmasında Avrupa’da yabancı dil öğretimi bağlamında gerçekleşen gelişmeler bağlamından hareketle Türkçenin Avrupa’daki öğretimini ele almıştır.

Kutlay (2006), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrencileri İçin Başlangıç Düzeyi Dil Öğretim Gereçleri Hazırlama’ isimli araştırmasında ders kitapları serisinden hareketle yabancı dil olarak Türkçe öğretimiyle ilgili araç-gereçlerin kullanımında ve hazırlanmasında göz önünde bulundurulması gereken bazı nitelikleri ele almıştır.

Koç (2005), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Aradil Özellikleri’ isimli araştırmasında yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerden toplanan metinleri incelenmiştir. Bu metinler betimleyici yazı türüyle yazılmıştır.

Tanın (2005), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Sözcük Bilgisi ve Sözcük Öğretimi’ isimli araştırmasında yabancı dil olarak Türkçe öğretimiyle ilgili sözcük öğretimini ele almıştır. Bu amaçla araştırmada, sözcük listeleri oluşturulmuştur.

Albayrak (2003), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Gereksinim Çözümlemesi’ isimli araştırmasında bir anket hazırlayarak yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenenlerin gereksinimlerini belirlemeye çalışmıştır.

Dilidüzgün (1995), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazınsal Metinler’ isimli araştırmasında dil, kültür, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi gibi konularına değinerek yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazınsal metinlerin önemini ele almıştır.

Dilek (1995), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Özgün Metinlerle Çalışma Yolları’ isimli araştırmasında metin dilbilim, okuma, anlama gibi kavramları açıklayarak yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma metinleriyle ilgili bilgiler vermiştir.

Zengin (1995), ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Alıştırmalar’ isimli araştırmasında yabancı olarak Türkçe öğretimiyle ilgili bazı açıklamalarda bulunarak ‘Türkçe Öğreniyoruz I, II, III, VI’ kitaplarını ele almıştır.

2.6.1. İlgili araştırmaların genel değerlendirmesi

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimiyle ilgili yapılan araştırmaların büyük bir bölümünü yüksek lisans tezleri oluşturmaktadır. Bu alanda yapılan doktora tezlerinin çoğu 2010 yılından sonra yapılmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimiyle ilgili bu tezlerin daha çok Gazi Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Çanakkale Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi’nde yapıldığı görülmüştür. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde önemli bir yere sahip olan Yeni Hitit Serisi’nin, araştırmalarda diğer yayınlara göre daha çok ele alındığı söylenebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. Yöntem

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, yabancılar için Türkçe ders kitaplarının dil bilgisi açısından incelenmesine yönelik nitel bir araştırma özelliğindedir. Kaynak taraması yapılarak ele alınan kitapların, yabancılar için Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretiminin nasıl ele alındığı ve yabancılar için Türkçe ders kitaplarının dil bilgisi öğretimi açısından bütünlük gösterip göstermediği sorusu çerçevesinde oluşturulan çalışma, nitel araştırma şeklindedir. “Tarama modellerinde amaçların ifade edilişi genellikle soru cümleleri ile olur. Bunlar; ‘Ne idi?, Nedir?, Ne ile ilgilidir?, Nelerden oluşmaktadır?’ gibi sorulardır (Karasar, 2014: 77). Yapılan bu çalışmada yabancılar için Türkçe ders kitaplarının kaynak taraması yapılarak örneklem olarak üç farklı yayınevinin kitapları seçilmiş ve bu kaynaklarda ele alınan dil bilgisi öğretiminin nasıl ele alındığı, ele alınan dil bilgisi konularının düzeylere göre dağılımı belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmada yabancılar için Türkçe ders kitapları model olarak seçilip yazılı kaynak durumunda olan yabancılar için Türkçe ders kitapları dil bilgisi açısından incelenmiştir. Araştırma nitel modellerden doküman incelemesine dayanmaktadır. Doküman inceleme, “araştırılması hedeflenen olgu ve veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 217). Doküman incelemelerinde fotoğraf gibi görseller de kullanılabilir. Bu çalışmada, verilerin daha açık ve net anlaşılması için, bulgular kısmına alınmayan görseller EK kısmında gösterilmiştir.

3.2. Araştırmanın Örneklem ve Evreni

Bu çalışmanın evrenini, yabancılar için Türkçe ders kitapları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise “Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları; 1A, A2, B1, B2 ve C1”; “Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi A1, A2, B1, B2 ve C1” ve “Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarının A1, A2, B1, B2 ve C1” düzeyleri oluşturmaktadır. Bu kitapların örneklem olarak ele alınmasının sebebi Türkiye

genelinde bu kitapların çokça kullanılması ve Ankara TÖMER, Gazi TÖMER ve Yunus Emre TÖMER kurumlarının yabancılara Türkçe öğretiminde ilerlemiş olmasıdır.

Gazi Üniversitesi yabancılar için Türkçe ders kitapları ile Gazi Üniversitesi yabancılar için Türkçe dil bilgisi kitapları ayrı ayrı hazırlanmıştır. Bu sebeple araştırmada, konuyla ilişkili olarak “Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Dil Bilgisi” kitapları ele alınmıştır. Yani, “Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1” düzeyindeki metinleri içeren kitaplar incelemeye dahil değildir.

3.3. Verileri Toplama Teknikleri

Bu araştırmaya başlamadan önce tezin amacı açık bir şekilde belirlenmiş ve akabinde bu amaca uygun kaynak temin edilmiştir. Kaynaklar temin edildikten sonra örneklem olarak seçilen yabancılar için Türkçe ders kitapları dil bilgisi açısından değerlendirilmiş ve yabancılar için Türkçe ders kitaplarının bu bakımdan ele alınabileceği, tez konusu olabileceği sonucuna varılmıştır.

Araştırmanın kuramsal çerçevesine temel oluşturmak ve bu alanda bilgi sahibi olmak amacıyla çeşitli alanyazın kitapları temin edilmiş, bu kitaplar temin edildikten sonra okunmuştur. Bunun yanı sıra, konu ile ilgili muhtelif makaleler okunmuş; yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, dil bilgisi öğretimi gibi tezlere ulaşarak bu hususta genel bir şema oluşturmaya çalışılmıştır.

Bütün bunlarla beraber verilerin zenginliği ve ele alınan ders kitaplarının daha geniş bir perspektif açısından incelenmesi için örneklem olarak seçilmeyen yabancılar için Türkçe ders kitapları da dil bilgisi konuları bakımından gözden geçilmiş ve bu genel çerçeve içerisinde açıklamalar ve yorumlarda bulunulmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

Çalışma, yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarının dil bilgisi açısından incelenmesine yönelik nitel bir araştırma olduğu için verilerin analizi esnasında nitel araştırma yöntemine uygun olarak doküman analizi benimsenmiştir. Doküman analizi, yazılı malzemenin toplanıp incelenmesidir (Sönmez ve Alacapınar, 2013: 84).

Bir araştırmada dokümanların o kültürün unsuruna göre incelenmesi nitel araştırma önemlidir Araştırmacının, doküman incelenmesini yaptığı araştırmanın dilini iyi bilmesi ve doküman incelemesinde birinci elden kaynaklara ulaşması araştırılan konu için önemlidir (Sönmez ve Alacapınar, 2013: 84). Dolayısıyla bu araştırmada, araştırmacının alan bilgisine ve Türkçe dil bilgisine hâkim olması, çalışma için önemli bir durumdur.

Yabancılar için Türkçe ders kitapları öncelikle dil bilgisi açısından incelenmiştir. Daha sonra ele alınan bu kaynaklarda, dil bilgisi öğretiminin nasıl ele alındığı, hangi dil bilgisi konusunun hangi düzeyde yer aldığı tespit edilmiştir. Bu tespitlerden sonra örneklem olarak ele alınan yabancılar için Türkçe ders kitapları dil bilgisi açısından değerlendirilmiştir. Değerlendirmeler ele alınan her kaynağın ünitesine/bölümüne göre yapılmıştır. Benimsenen bu yöntemeye uygun olarak aşağıdaki çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

- Araştırmanın alanyazını taranmış, örneklem olarak alınan kitaplar incelenmiş ve fişlenmiştir. Ardından fişler belli dil bilgisi konuları bakımından sınıflandırılmıştır.
- Farklı yayınevlerinden örneklem olarak seçilen kitapların dil bilgisi düzeylerine göre ele alınışı belirlenmiş ve sınıflandırılması/dağılımı yapılmıştır.
- Araştırmanın sağlam bir zemine oturması için alan uzmanlarıyla bu konuda görüşme yapıp onların görüşleri doğrultusunda bulgular kısmı oluşturulmaya çalışılmıştır.
- Bunun yanı sıra araştırmanın güvenilir olması için ele alınan kitaplar birkaç kez dil bilgisi açısından değerlendirilmiş ve araştırmanın amacı doğrultusunda, dil bilgisi konularının ele alınma biçimi genel olarak açıklanmış ve sınıflandırılmıştır.

Dil bilgisi öğretimini kesin çizgilerle birbirinden ayırmak veya dil bilgisi öğretimi bu şekilde ele alınmalı gibi kesin bir kaide koymak doğru değildir. Çalışmada örneklem olarak ele alınan yabancılar için Türkçe ders kitapları, dil bilgisi açısından bilimsel kurallar çerçevesinde incelenmiş ve değerlendirmelerde bulunulmuştur. Bu araştırmada kullanılan farklı yayınevlerine ait kitaplar, dil bilgisi konularının aynı düzeylerde nasıl ele alındığı ve yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarının dil bilgisi konularında dil bilgisi konu bütünlüğünün olup olmadığı açısından incelenmiş ve

önerilerde bulunulmuştur. Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretiminin incelendiği çalışmada, ilgili bulgular sıralı bir şekilde verilerek her kitaptaki üniteler/bölümler ayrı ayrı incelenmiş ve bu üniteler/bölümler, dil bilgisi açısından genel olarak değerlendirilmiştir. Bunun yanı sıra örneklem olarak seçilip ele alınan yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki dil bilgisiyle ilgili tablo, etkinlik, örnek cümleler ve görseller, bulgular bölümünde dağınıklık oluşturmaması için 'EK'ler bölümüne konulmuştur. Bulgular bölümünde gerekli durumlarda bu 'EK'lere atıflar yapılmış ve ayrıntı için bu 'EK'e ya da 'EK'lere bakılması istenmiştir. Bu değerlendirme, incelenen kitapların dil bilgisi konularının ele alınış yöntemine göredir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın, “Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi konuları genel olarak A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeylerinde nasıl ele alınmış ve hangi dil bilgisi konularına yer verilmiştir?” sorusuna yönelik YHYİTDK, GÜYİTDB ve YİYİTDK’lar incelenmiş ve aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

4.1. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarının A1 ve A2 düzeyi, temel düzey; B1 düzeyi, orta düzey; B2 ve C1 düzeyi ise yüksek düzey olarak ele alınmıştır. Bu düzeylerden A1 ve A2 temel düzeyi ile B2 ve C1 yüksek düzeyinin her bir düzeyi altı ünite olmak üzere toplam on iki üniteden, B1 orta düzey ise tek bir düzey olarak on iki üniteden oluşmaktadır.

4.1.1. Yeni Hitit yabancılar için Türkçe ders kitabı a1 ve a2 düzeyi

YHYİTDK’lar dil bilgisi konularından çokluk ekiyle başlamaktadır. Alfabe, sayılar, mevsimler ve günler gibi belli başlı konulardan sonra çokluk eki tablo şeklinde gösterilmiş ve tabloda çokluk ekine örnekler verilmiştir. Bu tablodaki ayrıntı için EK-1’e bakılabilir. YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinde ilkin dil bilgisi konu olarak çokluk eki ele alınmış ve bu ek çeşitli sözcüklere getirilerek tekil ismin nasıl çokluk hâline dönüştüğü EK-1’deki tabloda örneklerle gösterilmiştir. EK-1’de ‘-lar’ ve ‘-ler’ kullanımıyla ilgili yanlış bir örnek verilerek hangi sözcüğün ‘-lar’ hangi sözcüğün ‘-ler’ alacağı fark ettirilmeye çalışılmıştır (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 7).

4.1.1.1. Birinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Bu ünite dil bilgisi konusu olarak (koşaç tümcesi) haber kipi; ‘-(y)İm, -sİn, -(y)İz-, -sİnİz, -lEr; sıralama; -(İ)ncİ ve var/yok’ cümleleri ele alınmıştır. Bu konular hem içindekiler bölümünde üniteler karşısında özetlenmiş hem de ünitenin başında, dil bilgisi olarak kısaca verilip örneklendirilmiştir. EK-2’deki tabloda verildiği gibi dil bilgisi konularına kişi adlı ile başlanmıştır. Bütün şahıs zamirlerinin iyelik çekimi verilip örneklerle pekiştirilmeye çalışılmıştır. Tabloda örnek cümlelerle verilen bu ekler daha

sonraki etkinliklerde kısa cümlelerle örneklendirilmiş ve tablodaki eklerden hangisinin hangi cümleye gelmesi gerektiğine dair boş cümleler verilmiş, bu boş bırakılan cümlelerin tamamlanması istenmiştir. Aynı zamanda sıralamayla ilgili dil bilgisel ekler de EK-2 verilmiştir. EK-2'deki tabloda sıralamayla ilgili gösterilen bu ekler, aynı tabloda örneklendirilmiştir. Bu bilgilerin ayrıntısı için EK-2'ye bakılabilir. Sonraki etkinlikte de sıralama ekleriyle ilgili soru cümleleri verilmiş, öğrencilerin bu soru cümlelerini sıralama ekleriyle tamamlaması istenmiştir. Örneğin, “kütüphane kaçınıcı katta?” soruna, “birinci katta” cevabı verilmiştir (YHYİTDK A1 ve A2, 2015: 14-16).

4.1.1.2. İkinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Bu ünite de dil bilgisi konuları olarak ‘şimdiki zaman, yönelme, ulaş ve ilgeçlere’ yer verilmiştir. Bu dil bilgisi konularının yanı sıra ‘var/yok’ cümleleri de ele alınmıştır. Bu cümlelerle ilgili bilgiler ‘varoluş tümcesi’ başlığı altında ele alınmıştır. EK-3'teki tabloda koşaç tümcesinin kullanımı ile ilgili örnek cümlelere yer verilmiştir. Ayrıntı için EK-3'e bakılabilir. Şimdiki zamanla kullanımıyla ilgili olarak EK-4'e bakılabilir. EK-4'te şimdiki zaman ile ilgili ekler verilmiş ve bu ekler cümle içerisinde kullanılmıştır. Sonraki etkinliklerde şimdiki zaman ile ilgili cümleler verilip parantez içerisinde fiil yazılarak şimdiki zaman ekiyle çekimlenmesi istenmiştir. Örneğin, “Biz ilkbaharda sık sık pikniğe (git-) gidiyoruz” biçiminde örnek cümle verilmiş ve sonraki cümlelerin bu cümle gibi cevaplanması istenmiştir. Bu zaman ile ilgili eklerin ve kullanımın pekişmesi için bir meslekle ilgili fotoğraf verilmiş ve hemen yan tarafında şimdiki zaman ekleriyle küçük bir metin oluşturulmuştur. Bu resimlerden biri EK-5'te verilmiştir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 20-21).

“Ben pilotum. Bu iş çok zevkli. Hiç sıkılmıyorum. Her hafta farklı ülkelere gidiyorum. Yeni insanlarla tanışıyorum. Farklı diller öğreniyorum” gibi şimdiki zamanı içeren cümleler kurulmuştur. EK-5'te gösterildiği gibi bir meslekle ilgili bir resim verilmiş ve bu meslekle ilgili şimdiki zamanın ifadelerini içeren küçük bir paragrafla şimdiki zaman ekleri kavratılmaya çalışılmıştır. Bu bilgi için EK-5'e bakılabilir. Bu gibi etkinliklerden sonra hem şimdiki zaman ifadeleriyle ilgili soru cümleleri örnek gösterilmiş hem de ‘Ben’ etkinliği altında şimdiki zaman ifadesiyle ilgili küçük bir paragrafın yazılması istenmiştir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 21). Bu gibi örnek etkinliklerle Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin, şimdiki zamanı daha iyi öğrenmesinin amaç edinmiş olabileceği söylenebilir.

Bu ünite de dil bilgisi konularıyla ilgili olarak ele alınan diğ er konu, durum ekleridir. Durum ekleri tabloda verilmiş ve cümle içerisinde kullanılmıştır. Bu tablo EK-6'da verilmiştir. EK-6'da verildiğ i gibi durum ekleri cümle içerisinde kullanılmıştır. Türkçedeki ses olayları göz önünde bulundurarak '-da, -de, -ta, -te' değ işimiyle ilgili örnekler de verilmiştir. Bu özelliğ in yanı sıra yönelme ve kalma durumunun karış tırılmaması için, bir örnek de bu konulara yönelik verilmiştir. YHYİTDK'daki durum ekleriyle ilgili bu etkinlikten sonra belli başlı fiiller verilerek 'evde, okulda, kütüphanede, köpekten, parkta, otobüste ve sınıfta' gibi durum eklerini almış isimlere, bu isimlerin alabileceğ i fiillerin getirilmesi istenmiştir. Bu etkinliklerin yanı sıra durum hâl eklerini alan bazı sözcüklerin yeri boş bırakılıp bu isimlerin boş yerlere doğ ru şekilde yerleştirilmesi istenmiştir. Bu etkinlikler, çeş itli görsellerle desteklenmiştir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 25).

YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin ikinci ünitesinde dil bilgisi konusu olarak yer alan diğ er bir konu ilgeç ve ulaçlardır. EK-7'deki tabloda gösterildiğ i gibi YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin, ikinci ünitesinde dil bilgisi konusu olarak ulaçlar iş lenmiştir. EK-7'deki tabloda ulaçlar, durum ekleri gibi özetlenmiş ve yine tablo içerisinde farklı cümlelerle örneklendirilmiştir. Bu etkinlikten sonra 'önce ve sonra' durumunu ifade eden cümleler verilmiş 'önce ve sonra' durumuyla ilgili cümlelerin yazılması istenmiştir. Örneğ in, "Diş lerimi fırçalıyorum. Yemek yedikten sonra" bu iki cümle tek bir cümle hâline getirildiğ inde "Yemek yedikten sonra diş lerimi fırçalıyorum" biçimine dönüştürülmüştür. EK-7'de verildiğ i gibi ulaçlardan '-(y)E kadar, -DEn önce, -DEn sonra' ek ve sözcükleri verilmiş ve aynı tablo içerisinde bu 'ek ve sözcükler' cümle içinde kullanılmıştır. İlgeçlerle ilgili bu etkinlikten sonra ulaçlar, EK-7'de cümle içerisinde verilmiş ve ilgeçlerle ilgili olan 'ek ve sözcükler' farklı cümleler içerisinde kullanılmıştır. Bu bölümdeki ulaç ve ilgeç baş lığ ı altında ele alınan 'ek ve sözcükler', zamanı belirttiğ i için saatlerle iliş kilendirilerek açıklanmaya çalışılmıştır. EK-7'de görüldüğü gibi son cümleye ek getirilmemiş ve bu yüzden cümle anlamsız olmuştur. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin bu gibi hataları yapmaması için yanlış ekli cümleler örnek verilerek bu gibi kullanımların farkında olmaları istenmiş olabilir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 28-29).

4.1.1.3. Üçüncü ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Bu ünite, dil bilgisi konusu olarak iyelik eki, belirtili, belirtisiz ve zincirleme ad tamlamaları ele alınmıştır. Bu dil bilgisi konuları, tablolar şeklinde özetlenmiş ve değişik cümlelerle örneklendirilmiştir. EK-8’de verildiği gibi iyelik ekleri, şahıs zamirlerine göre çekimlenmiş ve hemen tablonun yan tarafında bu şahıslara göre çekimlenen eklerin cümle içerisinde kullanımı verilmiştir. EK-8’deki tabloda örnek olarak verilen son cümlenin sözcüğüne ise yanlış iyelik eki getirilerek cümlenin üzeri çizilmiştir. EK-8’den sonra, iyelik ekiyle ilgili etkinliklerde ad ve adıllara gelebilecek iyelik ekinin yeri boş bırakılarak bu yerlerin tamamlanması istenmiştir. Sonraki etkinliklerde de diyaloglar biçiminde ad ve adıla gelebilecek iyelik ekinin yeri boş bırakılarak bu yerlerin tamamlanması istenmiştir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 33-34).

YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin üçüncü ünitesinde ele alınan dil bilgisi konularından biri belirtili ve belirtisiz ad tamlamasıdır. Bu tamlamalarla ilgili ek ve cümleler EK-9’da tablo şeklinde gösterilmiştir. Tamlama ekleri tablo şeklinde gösterilmeden önce bazı görseller verilmiş ve bu görsellerle ilgili cümlelerin hangi görsele ait olduğuna dair işaretlenmesi istenmiştir. Bu etkinlikten sonra da çok sayıda tamlama ekleriyle ilgili boşluk, tamamlama sorusu verilir tamlama ekleriyle tamamlanması istenmiştir. Tamlama eklerinin ve tamlama kullanım yerlerinin öğrenilmesi için görselli paragraflar verilmiştir. Bu paragraflarda da belirsiz ve belirli isim tamlamaları, paragraf içerisinde farklı bir renk tonuyla gösterilmiştir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 36-39).

YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin üçüncü ünitesinde ele alınan bir diğer tamlama türü, zincirleme isim tamlamasıdır. Belirtili ve belirtisiz isim tamlamasında olduğu gibi zincirleme isim tamlamasında da öncelikle metin içerisinde zincirleme isim tamlamaları gösterilerek daha sonra tabloda bu tamlamanın ekleri verilmiş ve isim tamlamalarının cümle içerisinde kullanımına örnek gösterilmiştir. Zincirleme isim tamlamasının ekleri tabloda özet şeklinde EK-10’da gösterilmiştir. Zincirleme ad tamlamasıyla ilgili diğer etkinliklerde, bu tamlamayla ilgili boşluk tamamlama soruları, görsel ve metinler verilerek zincirleme isim tamlamasının kullanımı ve yapısı gösterilmeye çalışılmıştır (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 41-43).

4.1.1.4. Dördüncü ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Bu ünite; geçmiş zaman, hikâye kipi, şimdiki zaman hikâye kipi, ulaçlar, bağlaçlar ve ilgeçler ele alınmıştır. Bu ünite, diğer ünitelerde ele alınan ulaçlar ve ilgeçler konusuna tekrar yer verilmiştir. Ancak bu ünitedeki ulaç ve ilgeçler diğer üniteye ele alınan ulaç ve ilgeçlerden farklıdır.

Geçmiş zaman ifadesi tabloda özetlenmeden önce geçmiş yıllara ait görseller verilmiş ve altında da bu görsellerin hangi yılda gerçekleştiği sorulmuştur. Bu etkinliğin yanı sıra diğer bazı tarihi olaylar soru şeklinde sorulmuş ve cevabı istenmiştir. EK-11’de bu zaman ifadesinin ekleri gösterilmiştir. Ayrıntı için EK-11’e bakılabilir. EK-11’de verildiği gibi cümle içerisinde bu zaman ifadesiyle ilgili kullanım verilmiş, son cümledeki sözcüğe yanlış ek getirilerek hangi ekin hangi sözcüğe gelebileceğine dair bir farkındalığın oluşturulmasının amaçlandığı söylenebilir. Geçmiş zaman ifadesi tabloda özetlenmeden önce ve sonra, çeşitli etkinliklerle bu zaman ifadesinin ekleri ve kullanımı fark ettirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca geçmiş zaman ifadesinin çokça yer aldığı ‘Bayan Taksici’ adlı bir metin de etkinlik olarak verilip bu zaman ekinin kullanımı pekiştirilmeye çalışılmıştır. Belirli geçmiş zamanın kullanımıyla ilgili olarak EK-11’e bakılabilir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 44-47).

YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin dördüncü ünitesinde dil bilgisi konusu olarak hikâye kipi (koşaç tümcesi) ele alınmıştır. Bu konu da diğer dil bilgisi konuları gibi tablo şeklinde özetlenmiştir. Bu tablo EK-12’de verilmiştir.

EK-12’de verilen tabloya bakıldığında hikâye kipi ekiyle ilgili ekler verilmiş ve ses uyumuna göre ‘d’ ve ‘t’ gibi ses değişimlerinin olabileceği gösterilmiştir. Ayrıca bu zaman ifadesinin geçtiği cümlelerde yine kalınlık ve incelik uyumuna bağlı olarak ‘miydi’, ‘muydu’ gibi soru sözcükleri de kullanılmıştır. EK-12’de gösterildiği gibi bu zaman ifadesi tabloda özetlendikten sonra boşluk tamamlama, görsellerle ilgili cümleleri işaretleme etkinlikleri verilip ‘Yıldız Kentler’ ve ‘Geçmişten Günümüze’ adlı metinlerde bu zaman ifadesine yönelik farklı kullanımlara yer verilmiştir. Bu etkinlikler ve örnek cümle kullanımlarıyla, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlere, bu zaman ifadesinin ve eklerinin kalıcı bir şekilde öğrenilmesi amaçlandığı söylenebilir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 48-52).

YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin dördüncü ünitesinde ele alınan dil bilgisi konularından bir diğeri şimdiki zaman hikâye kipidir. Bu zaman eki ‘Geçmişten Günümüze’ adlı metnin içerisinde yüklem olarak kullanılmıştır. Bu metne bağlı olarak bazı sorular sorularak bu zaman ifadesine özgü eklerin öğretilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca birkaç görselli paragraf yazılarak şimdiki zamanın hikâye kipi fark ettirilmeye çalışılmıştır. Bu etkinliklerden sonra şimdiki zamanın hikâye kipi tabloda özet şeklinde gösterilmiştir. EK-13’te şimdiki zaman hikâye kipi özetlenmiş ve sonrasında ‘Ben Çocukken’ adlı metinde, bu zaman ifadesinin ekleri birçok cümlede yüklem olarak kullanılmıştır. Bu metinde; hatırlıyorum/hatırlıyordum, geçirdik/geçiyorduk, oynadık/oyunuyorduk, gittik/gidiyorduk, yalnızlaştırıyor/yalnızlaştırılıyordu,geçiyorlar/geçiriyorlardı,toplandık/toplanıyorduk,ettik /ediyorduk, anlattık/anlatıyorduk, eğlendik/eğleniyorduk, yiyorlar/yiyorlardı, konuşuyorlar/konuşmuyorlardı, istemiyorlar/istemiyorlardı, düşünüyorum/düşünüyordum gibi farklı zaman kipleri kullanılarak bu kiplerden, şimdiki zaman hikâye kipinin hangisi olduğu ve hangi cümleye hangi zaman kipinin gelebileceğinin cümlenin anlamından hareketle bulunup tamamlanması istenmiştir. YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin dördüncü ünitesinde dil bilgisi konusu olarak ulaçlar da ele alınmıştır. Bu başlık altındaki ulaçlar, ‘-(y)ken ve iken’ ekleridir. Bu ekler tabloda cümle içerisinde kullanılmıştır. EK-13’te şimdiki zaman ifadelerinin kullanımıyla beraber ulaçlarla ilgili ekler de tabloda verilmiştir. Şimdiki zaman ve ulaçlardan ‘-(y)ken’ ekiyle ilgili olarak EK-13’e bakılabilir. EK-13’teki tabloda, ‘-(y)ken ve iken’ ekleri ele alınmış ve cümle içerisinde ‘i’ ünlüsünün düşmesiyle ‘y’ ünsüzün türemesi gösterilmiştir. EK-13’teki ulaç tablosunun son iki cümlesinde bu seslerin yanlış hâli cümle içerisinde kullanılmıştır. EK-13’teki ulaç tablosunda sonra birçok cümle verilmiş ve bu cümlelere ‘-(y)ken veya iken’ eklerinden hangisinin cümlelerdeki boş yerlere geleceği sorulmuştur. Bu etkinliklerden sonra ‘Annemin Fotoğraf Albümü’ adlı metinde bir önceki dil bilgisi konusu olarak ele alınan şimdiki zaman hikâye kipi ile ulaç eklerinin, boş bırakılan yerlere yerleştirilmesi istenmiştir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 52-54).

YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin dördüncü ünitesinde ele alınan bir diğeri dil bilgisi konusu bağlaç ve ilgeçlerdir. Bu dil bilgisi konuları, öncelikle çeşitli görsel ve bu görsellerle ilgili cümleler verilirken fark ettirilmeye çalışılmıştır. EK-14’ün tablosunda verildiği gibi bağlaç ve ilgeçler başlığı altında ‘ile’ -la/-le’ ekleri ele alınmıştır. Tabloda aynı zamanda bu eklerin yanlış örnekleri de gösterilmiştir. EK-14’te verilen tablodan sonra

bağlaç ve ilgeçlerle ilgili çeşitli cümleler verilerek bu eklerin gelebileceği yerler boş bırakılmış ve bu yerlerin bu eklerle tamamlanması istenmiştir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 55).

4.1.1.5. Beşinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin beşinci ünitesinde dil bilgisi konusu olarak emir kipi, istek kipi, sıfatlaştırma, karşılaştırma ve en üstünlük ele alınmıştır.

EK-15'teki tabloda verildiği gibi emir ve istek kipi şahıslara göre çekimlenmiş ve bu ekler cümle içinde kullanılmıştır. EK-15'teki verilen tablodan sonraki diğer etkinlikte on cümle verilerek bu cümlelere gelecek emir ve istek kiplerinin kişi adlarına göre çekimi istenmiştir. Bu etkinlikten sonra, bir alışveriş merkeziyle ilgili görseller verilip bu görsellerle ilgili emir cümlelerinin tamamlanması istenmiştir. Emir kipiyle ilgili bu etkinlikten sonra 'Çınar Restoran' adı altında bir diyalog metni verilip bu metin içerisinde, istek kipi ve emir kipi kullanımı verilmiştir. Daha sonra sıfatlaştırma konusuyla ilgili ekler verilmiştir. Emir ve istek kipinin kullanımıyla ilgili olarak EK-15'e bakılabilir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 57-60).

YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin beşinci ünitesinde ele alınan ikinci dil bilgisi konusu sıfatlaştırma konusudur. Bu ünitedeki konu başlığı adı altında 'lı, li, lu, lü ve siz, siz, suz, süz' ekleri verilmiştir. Sıfatlaştırma ekleri tabloştırmadan önce 'menü ve ana yemekler' listesi verilerek sıfatlaştırma ekleri fark ettirmeye çalışılmıştır. EK-16'da sıfatlaştırmayla ilgili tablo verilmiştir. EK-16'daki bu tabloda 'lı, li, lu, lü ve siz, siz, suz, süz' ekleri verilip bu eklerin adlara nasıl geldiği gösterilmiştir. EK-16 tablosundan sonra '-lİ' ekleri ile ilgili tamamlama cümleleri verilmiş, bu cümlelerdeki sözcüklere bu ekin getirilmesi istenmiştir. Bu etkinlikten sonra sıfatların zıt anlamıyla ilgili bir etkinlik verilmiştir. Sıfatlaştırmayla ilgili bir diğer etkinlik 'Nasıl Alışveriş Yapıyoruz' metninden hareketle çeşitli soruların sorulmasıdır. Soru cümlelerinden oluşan bu cümlelerde değişik sıfatlar kullanılmıştır (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 61).

YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin beşinci ünitesinde ele alınan dil bilgisi konularından bir diğeri karşılaştırma ve üstünlük konularıdır. Karşılaştırma ve üstünlük ekleri tabloştırılmadan önce 'Mutfak Kültürleri ve Sağlığımız' adlı metinde karşılaştırma

ve üstünlükle ilgili ifadeler yer verilmiştir. Bu metin çeşitli görsellerle desteklenmiştir. EK-17'deki tabloda verildiği gibi karşılaştırma ve üstünlükle ilgili ekler özetlenerek bu eklerle çeşitli cümleler kurulmuştur. Karşılaştırma ve üstünlükle ilgili cümleler kurulurken tablodaki son cümlelerin sözcüğüne yanlış ek veya eksik ek getirilmiştir. Karşılaştırma ve üstünlükle ilgili eklerin daha iyi anlaşılması için, beş kişinin yaş, boy, kilo ve ayakkabı numarası gibi özellikleri verilerek bu kişiler karşılaştırılıp bunların üstünlüklerinin belirlenmesi istenmiştir. Kişilerin bu özelliğiyle ilgili soru cümleleri verilerek karşılaştırma ve üstünlük eklerinin kavratılıp pekiştirilmesinin amaçlandığı söylenebilir. Karşılaştırma ve üstünlük ekleriyle ilgili etkinlikten sonra, bu üniteye yer alan emir, istek, sıfatlaştırma, karşılaştırma ve üstünlükle ilgili tekrar niteliğinde etkinlikler verilmiştir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 66-67).

4.1.1.6. Altıncı ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin altıncı ünitesinde, belirtme hâl eki, şimdiki zaman '-mEkte', ilgi eki ve bağlaçlardan da/de ekleri ele alınmıştır.

Bu üniteye ele alınan ilk dil bilgisi konusu belirtme durum ekidir. Belirtme durum ekleri tabloda gösterilmeden ve cümle içinde kullanılmadan önce, metin içerisinde belirtme durum ekiyle ilgili ifadeler yer verilmiştir. EK-18'deki tabloda, belirtme durum ekleri verilmiş ve bu ekler cümle içerisinde kullanılmıştır. Eklerin ünlü uyumuna göre ince veya kalın olması sözcüğün ünlü veya ünsüzle bitme durumuna göre 'y' ünsüzünü alıp almama biçimi de tabloda verilmiştir. Bu tablodan sonra belirtme durum ekiyle ilgili etkinlikte bazı cümleler verilerek bu cümlelerdeki sözcüklere gelen bu ekler, farklı bir renk tonuyla gösterilmiştir. Belirtme durum ekiyle ilgili bu etkinlikten sonra, diyalog ve birçok boşluk tamamlama sorusu verilerek belirtme durum ekinin fark ettirilmesi hedeflenmiştir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 70-74).

YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin altıncı ünitesinde ele alınan diğer dil bilgisi konusu şimdiki zaman '-mEktE' ekidir. EK-19'da verildiği gibi şimdiki zaman '-mEktE' eki gösterilerek kişi adlarına göre çekimlenmiştir. EK-19'daki tablonun örnekler kısmındaysa, örnek cümle kullanımı içerisinde şimdiki zamanın '-makta' ve '-mekte' hâli kullanılmıştır. Son örnek cümleye kalınlık ve incelik durumuna göre yanlış ek getirilerek bu ekin geldiği sözcüğün '-makta' ve '-mekte' hâline nasıl dönüştüğü fark ettirilmeye

çalışılmıştır. Şimdiki zaman ‘-makta/-mekte’ ekiyle ilgili olarak EK-19’a bakılabilir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 75).

YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin altıncı ünitesinde ele alınan diğer konu ilgi ekidir. Bu ek ile ilgili olarak öncelikle ‘Televizyonum Bozuk’ adlı diyalog metni içerisinde ilgi ekiyle ilgili ifadeler yer verilip bu ekler farklı bir renk tonuyla gösterilmiştir. Bu diyalog metninden sonra, ilgi eki tabloda gösterilip bu ek cümle içerisinde kullanılmıştır. EK-20’deki tabloda verildiği gibi önce ilgi eki gösterilmiş ve daha sonra, bu ekin cümle içerisindeki kullanımına örnek verilmiştir. Bu konuyla ilgili diğer etkinliklerde de iki farklı cümle verilip ilgi ekiyle, bu cümlelerin tek bir cümleye dönüştürülmesi istenmiştir. Örneğin, “Dün akşam bir film seyrettim. Çok komikti.” cümlesi, ilgi ekiyle “Dün akşamki film çok komikti.” biçimine dönüştürülmüştür. EK-20’de ‘da/de’ bağlaçlarına da yer verilip bu eklerin cümle içerisindeki kullanımına örnek verilmiştir. EK-20’de verilen bağlaç tablosundan sonra, bağlaçlarla ilgili cümleler verilip bu cümlelerin boş bırakılan yerlerinin tamamlanması istenmiştir. İlgi eki ve bağlaçlarla ilgili en son etkinlikte, pekiştirme amacıyla tekrardan tamamlama etkinliğine yer verilmiştir. EK-20’de verilen tabloda ‘-da/-de’ bağlaçlarının kullanımıyla ilgili farklı cümleler verilip ‘-da/-de’ bağlaçlarının farklı kullanımına örnek verilmiştir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 77-79).

4.1.1.7. Yedinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin bu ünitesinde dil bilgisi konusu olarak gelecek zaman, koşaç cümlesi (gelecek zaman), ilgeçler, gelecek zaman hikâye kipi, eşitlik ve görelilik eki ele alınmıştır. YHYİTDK A1 ve A2 kitabı, yedinci ünitesinden itibaren A2 düzeyi olarak değerlendirilmiştir. Bu ünite ilk konu olarak gelecek zaman ele alınmıştır. Bu zaman ifadesine öncelikle ‘Büyük Ödül’ adlı metinde yer verilerek farklı bir renk tonuyla gösterilmiştir. Gelecek zaman ifadelerinin yer aldığı bu metinden sonra gelecek zaman eki tablo içerisinde gösterilmiş ve farklı cümlelerle örneklendirilmiştir. EK-21’de verilen tabloda gelecek zamanın eki, özet şeklinde verilerek bu ekler adılara göre çekimlenmiştir. Gelecek zamanın eki cümle içerisinde kullanılarak kalın ünlü ve ince ünlü olması açısından örneklendirilmiştir. EK-21’deki tabloda örnek cümlelerin en sonuncusu yanlış yazılarak bunun fark edilmesi amaçlanmıştır. Bu tablodan sonraki etkinliklerde şimdiki zamanla ilgili tamamlama cümleleri verilmiş ve bu cümlelerin şimdiki zaman ekiyle tamamlanması istenmiştir. Bu boşluk tamamlama sorularının bir kısmı görsellerle desteklenmiş, soruların

bir kısmında da gelecekle ilgili bir plandan bahsederek öğrencilerin gelecekle ilgili planlarını yazıp gelecek zaman ifadesinin kullanım yerlerinin bilmesi amaçlanmıştır. Konuyla ilgili bu ünite de çeşitli görseller verilip gelecek zaman ile ilgili ifadeleri içeren cümlelerle metinler oluşturulmuştur. Konuyla ilgili ayrıntı için EK-21'e bakılabilir. YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin yedinci ünitesinde ele alınan ikinci dil bilgisi konusu koşaç tümcesi (gelecek zaman) ile ilgilidir. Gelecek zaman koşaç tümcesi tablolaştırılmadan önce görseller verilip bu görsellere ait metinlere yer verilmiştir. Birbirine bağlı bu görseller ve metinlerden sonra, koşaç tümcesi gelecek zaman eki tabloda özetlenerek bu zaman ifadesinin cümle içerisindeki kullanımına örnek verilmiştir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 81-83).

YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin yedinci ünitesinde ele alınan diğer dil bilgisi konusu ilgeç başlığı altında 'gibi ve kadar' edatlarıdır. Bu edatlar ele alınmadan önce birkaç görsel verilmiş ve bu görsellerle ilgili metinler oluşturulmuştur. Bu metinlerin çoğu cümlesinde bu edatlara yer verilerek birkaç yerde bu edatlar farklı bir renk tonuyla gösterilmiştir. Bu etkinlikten sonra edatlar tabloda verilmiş ve edatların cümle içerisinde kullanımına yer verilmiştir. Bu tablodan sonra sözcük yerleştirme, kurallı cümle oluşturma gibi etkinliklerle edatlar öğretilmeye çalışılmıştır. EK-22'deki tabloda verildiği gibi dil bilgisi konularından ulaç başlığı altında sadece 'gibi ve kadar' ulaçları ele alınmıştır. EK-22'de edatlara örnek olarak verilen son cümlede yanlış edat kullanılarak 'gibi ve kadar' edatlarının her zaman birbirinin yerine kullanılmayacağı fark ettirilmeye çalışılmıştır. Bu edatların kullanımıyla ilgili olarak EK-22'e bakılabilir. YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin yedinci ünitesinde ele alınan diğer bir konu gelecek zamanın hikâye kipidir. Bu zaman ifadesi ele alınmadan önce birkaç görsel verilmiştir. Bu görsellerle ilgili metin ise diyalog biçimindedir. Bu diyalogdaki yüklemelerin yeri boş bırakılarak gelecek zaman hikâye kipiyle çekimlenmesi istenmiştir. Bu etkinlikten sonra gelecek zaman hikâye kipi tabloda verilmiştir. Bu tablo için EK-23'e bakılabilir. EK-23'te verilen tabloda görüldüğü gibi gelecek zaman hikâye kipi kişi adlarına göre çekimlenmiştir. Bu zaman ifadesinin ekleri ve kişilere göre çekimi verildikten sonra, bu ekler örnek olarak cümle içerisinde kullanılmıştır (YHYİTDK A1 ve A2 2014: 86-90).

YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin yedinci ünitesinde ele alınan son dil bilgisi konusu 'eşitlik ve görelilik' ekidir. Bu konuyla ilgili ekler tablolarda gösterilerek sonrasında cümle

içerisinde sözcüklere gelebilecek eşitlik ve görelilik ekinin yerleri boş bırakılıp tamamlanması istenmiş, eşitlik ve görelilik eklerinin hangi sözcüklere gelebileceği sorulmuştur. EK-24'teki tabloda eşitlik ve görelilik ekleri verilerek cümle içerisindeki kullanımına yer verilmiştir. Bu tabloda eşitlik ve görelilik ekleri özetlenip cümle içerisinde kullanılmıştır. EK-24'teki tablonun son iki cümlesine yanlış ek getirilerek eşitlik ve görelilik eklerinin kullanımı öğretilmeye çalışılmıştır. EK-24'teki tabloda eşitlik ve görelilik ekleri verildikten sonra hemen devamında 'göre' edatı tabloda gösterilmiştir. Bu durumda da eşitlik eklerinin 'göre' edatıyla birlikte kullanılabilmesi durumu fark ettirilmiştir. Eşitlik ekiyle ilgili örnek cümlelerde 'zayıfca' sözcüğü yerine 'zayıfca' sözcüğü yanlış şekli yazılmıştır (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 91)

4.1.1.8. Sekizinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

A2 düzeyi olarak değerlendirilen sekizinci ünite de geçmiş zaman, koşaç cümlesi rivayet kipi, şimdiki zaman rivayet kipi, gelecek zaman rivayet kipi ve pekiştirme olarak değerlendirilen '-DİR' eki ele alınmıştır.

Bu ünite de ele alınan dil bilgisi konusu geçmiş zamandır. Bu zaman ifadesine öncelikle bir masal metninde yer verilmiş ve bu metin içerisinde geçen geçmiş zamana ait yüklem farklı bir renk tonuyla gösterilmiştir. Bu masal metninden sonra geçmiş zaman eki tabloda verilmiş ve tabloda geçmiş zamana ait örnek cümlelere yer verilmiştir. EK-25'teki tabloda geçmiş zaman eki verilerek bu zaman ekinin kişi adlarına göre çekimi yapılarak bu ekin cümle içerisinde kullanımına örnek verilmiştir. EK-25'teki tabloda örnek verilen cümlelerin sonuncusuna yanlış ek getirilmiştir. Geçmiş zaman ekinin özetlendiği bu tablonun görseli EK-25'te verilmiştir. Daha sonra görselli bir metin verilip bu metinden hareketle doğru ve yanlış testiyle ilgili sorular sorulmuştur. Bu sorular geçmiş zaman ifadesi eklerini taşımaktadır. Bu etkinlikte, geçmiş zaman ifadesiyle tamamlanmak üzere boşluk doldurma soruları sorulmuştur. Bu sorulardan sonra da 'prens, saray, prenses ve aşk' sözcükleri verilerek bir masal yazma çalışması istenmiştir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 91-93).

YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin sekizinci ünitesinde ele alınan ikinci dil bilgisi konusu koşaç tümcesi rivayet kipidir. EK-26'daki tabloda koşaç tümcesi rivayet kipinin ekleri gösterilerek kişi adlarına göre çekimlenmiş ve örnek olarak cümle içerisinde

kullanımına yer verilmiştir. EK-26'daki tabloda verilen örnek cümlelere bakıldığında bu zaman ifadesine yönelik farklı cümlelerin kullanıldığı görülmüş ve EK-26'da verildiği gibi tablonun en sonundaki cümleye yanlış ek getirilerek yanlış cümle kurulmuştur. Böylece, bu yanlış kullanımla Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin böyle bir yanlış düşmemesini ve buna benzer yanlış kullanımların farkına varmaları amaçlandığı söylenebilir. EK-26'da koşaç tümcesi rivayet kipinin ayrıntılı kullanımına bakılabilir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 94).

Bu ünite ele alınan diğer dil bilgisi konuları şimdiki zaman ve gelecek zaman rivayetidir. Bu zaman ifadeleri tabloda gösterilmeden önce 'Yıldız Yağmuru' adlı diyalog metni içerisinde bu zaman ifadesinin kullanımına yer verilmiş, fakat bu kullanım yerleri cümle içerisinde tamamlanması amacıyla boş bırakılmıştır. Bu etkinlikten sonra, şimdiki ve gelecek zaman rivayet kipi tablolar şeklinde gösterilerek cümle içerisinde kullanımına örnek verilmiştir. Bu tablolardan sonra, yine bu zaman ifadelerinin kullanıldığı tamamlama soruları ile metinden hareketle yanlış soruların doğruya çevrilmesi gibi birçok sorunun tamamlanması istenmiştir. Bu tamamlama soruları daha çok bu zaman ifadeleri doğrultusunda sorulmuştur. Bu zaman ifadeleriyle ilgili olarak EK-27'ye bakılabilir. EK-27'deki tabloda verildiği gibi şimdiki ve gelecek zaman rivayeti gösterilip bu rivayetlerin kişi adlarına göre çekimi verilmiş ve bu zaman ifadelerinin cümle içerisindeki kullanımına örnek verilmiştir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 93-100).

Sekizinci ünite ele alınan diğer bir dil bilgisi konusu pekiştirme adı altında '-DİR' ekidir. Bu ek öncelikle metinler içerisinde verilmiş daha sonra tabloda özetlenmiştir. Bu tablodan sonra farklı görseller verilerek bu görsellerin nereye ait olduğuyla ilgili sorular sorulup boş bırakılan cümlelerin karşısına bazı isimlerinin yazılması istenmiştir. Bu boşluklara verilen cevapların '-DİR' ekiyle bitmesi amaçlanmıştır. Pekiştirme adı altında verilen '-DİR' ekinin kullanımıyla ilgili olarak EK-28'e bakılabilir. EK-28'deki tabloda verildiği gibi pekiştirme eki diye adlandırılan ekler verilerek bu eklerin örnek kullanımına yer verilmiştir. Tablodaki bazı cümlelerde bu ekin kullanımı verilmemiştir. Bu ekin bazı cümlelerde kullanılmayıp diğer zaman ifadelerinin tercih edilmesi, pekiştirme eki olarak ele alınan bu ekin, kullanım yerlerinin daha iyi öğretilmesi amaçlandığı söylenebilir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 100-101).

4.1.1.9. Dokuzuncu ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin dokuzuncu ünitesinde ele alınan dil bilgisi konuları; geniş zaman, yeterlik, geniş zaman hikâye kipi ve geniş zaman rivayet kipidir.

Bu üniteye ele alınan ilk dil bilgisi konusu geniş zamandır. Geniş zaman eklerine öncelikle ‘Eskimolar’, ‘Afrikalılar’ ve ‘Tibetliler’ adlı metinlerde yer verilmiş ve geniş zaman ifadelerinin geçtiği yerler boş bırakılarak bu yerlerin tamamlanması istenmiştir. Bu metinlerden sonra geniş zaman eki, tabloda özet şeklinde verilerek bu zaman ekinin cümle içerisinde kullanımına yer verilmiştir. Geniş zamanın kullanıldığı tablodan sonra, tekrardan geniş zamanla ilgili fiilleri yerleştirme soruları metin içerisinde farklı bir renk tonuyla gösterilmiş ve geniş zaman ile ilgili fiiller verilerek bu metne bağlı geniş zaman ifadesini taşıyan doğru ve yanlış soruları sorulmuş ve cevaplanması istenmiştir. EK-29’deki tabloda verildiği gibi önce adılar yazılmış, sonrasında fiiller, olumsuzluk eki, geniş zaman eki, soru ekleri, kişi ekleri ve örnek cümleler verilmiştir. EK-29’deki tabloda geniş zaman ifadesine örnek olarak verilen cümlelerin son cümlesine geniş zaman eki yanlış getirilmiştir. Örnek cümlelerle ilgili farklı kullanımlar için EK-29’a bakılabilir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 104-108).

YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin dokuzuncu ünitesinde ele alınan diğer dil bilgisi konusu yeterlilik fiilidir. Bu konu tabloda özetlenmeden önce ‘Biz Erkekler Çok Şanslıyız’ ile ‘Biz Kadınlar Çok Şanslıyız’ adlı iki metne yer verilerek bu metinlerin her cümlesi yeterlilik fiilinden oluşturulmuştur. Bu iki metinden sonra yeterlik tablosu verilmiş ve bu tablodan sonra ‘Erkek Dadılar’ metninde yeterlik fiili kullanılmıştır. Bu metinden sonra yerleştirme etkinliğiyle yeterlilik fiilinin görsellerden hareketle ‘yapabilirim’ ve ‘yapamam’ gibi fiillerle işaretlenmesi istenmiştir. Bu etkinlikle öğrencilerin yeterlilik fiilinin bu kullanımına aşina olmasının amaçlandığı söylenebilir. EK-30 verildiği gibi önce bazı fiiller gösterilmiş, daha sonra yeterlik fiilinin aldığı ekler ve kişi ekleri verilerek yeterlik fiilin zamanlara göre kullanımı gösterilmiştir. Diğer tabloların örnek bölümünde dil bilgisi eklerinin cümle içerisindeki kullanımına örnek verilirken yeterlik fiilinin tablosundaki örnekler bölümünde zamanlara göre yeterlilik fiilinin çekimi verilmiştir. Bu fiille ilgili çekimlerin ayrıntısını görmek için EK-30’a bakılabilir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 108-111).

YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin dokuzuncu ünitesinde ele alınan diğer iki dil bilgisi konusu geniş zaman hikâye kipi ile geniş zaman rivayet kipidir. Bu iki zaman ifadesi tabloda özetlenmeden önce, görsellere bağlı metinler verilerek bu metinlerdeki cümlelerde bu zaman ifadelerinin geldiği yerler boş bırakılarak bu yerlerin tamamlanması istenmiştir. Bu özet tablodan sonra ele alınan bu zaman ifadelerine yönelik bir şiir verilerek bu şiirin geniş zaman hikâye kipiyle tamamlanması istenerek bu zaman ifadesinin pekiştirilmesi amaçlandığı söylenebilir. Bu iki zaman ifadesinden sonra ‘hem...hem (de)’, ‘belki...belki (de)’, ‘ya...ya (da)’, ne...ne (de)’ bağlaçları ele alınmış, bu bağlaçlardan sonra bir metin verilerek bu bağlaçlardan anlam olarak doğru olanın bu metin içerisindeki boş yere yerleştirilmesi istenmiştir. EK-31’deki tabloda geniş zaman hikâyesi ve geniş zaman rivayet kipi tabloda gösterilerek tabloda bu eklerin örnek kullanımına yer verilmiştir. Hem geniş zaman hikâyesinin hem de geniş zaman rivayeti tablosunun örnek cümlelerin sonuncusu yanlış kullanımdan dolayı farklı renk tonuyla gösterilerek bu cümlenin üzeri çizilmiştir. Bu tablonun ayrıntısını görmek için EK-31’e bakılabilir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 112-113).

4.1.1.10. Onuncu ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin onuncu ünitesinde ele alınan dil bilgisi konuları ‘adlaştırma, adlaştırma durum+iyelik ve dolaylı anlatım’dır. Bu ünite öncelikle adlaştırma adı altında ‘-ma’, ‘-me’, ‘-mak’, ‘-mek’ ‘-ış’, ‘-yış’, ‘-iş’, ‘-yiş’, ‘-uş’, ‘-yuş’, ‘-üş’ ve ‘-yüş’ ekleri ele alınmıştır. Bu ekler tabloda gösterilmeden önce ‘Televizyon Dünyası’ adlı metinde bu eklere yer verilerek bu metindeki cümlelerde boş bırakılan yerlerin ‘-mak’, ‘-mek’ ekleriyle tamamlanması istenmiştir. EK-32’deki tabloda verildiği gibi adlaştırma adı altında; ‘-ma’, ‘-me’, ‘-mak’, ‘-mek’ ‘-ış’, ‘-yış’, ‘-iş’, ‘-yiş’, ‘-uş’, ‘-yuş’, ‘-üş’ ve ‘-yüş’ ekleri verilip bu ekler cümle içerisinde kullanılarak farklı bir renk tonuyla gösterilmiştir. EK-32’deki tabloda örnek olarak verilen cümlelerin en sonuncusuna yanlış ek getirilmiştir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 116-117).

YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin onuncu ünitesinde ele alınan diğer dil bilgisi konusu adlaştırma iyelik durum ekidir. Adlaştırma iyelik durum ekleri öncelikle ‘Dizi Kirliliği’ adlı metin içerisinde boş bırakılan yerlerin bu eklerle tamamlanması istenmiştir. Bu etkinlikte, adlaştırma iyelik durum ekleri tabloda özetlenerek gösterilmiştir. Adlaştırma iyelik durum eklerinin bu tablodaki özetinden sonraki etkinliklerde tamamlama,

yerleştirme ve eşleştirme gibi uygulamalar verilmiştir. EK-33'teki tabloda adlaştırma (+iyelik)+durum ekleri verilmeden önce bazı fiiller verilmiş, sonrasında adlaştırma iyelik durum ekleri gösterilerek bu eklerin cümle içerisinde geçtiği cümlelere yer verilmiştir. EK-33'teki tabloda verilen örnek cümlelerin en sonundaki örnek cümlenin birine yanlış ek getirilmiştir. Bu eklerin kullanımıyla ilgili olarak EK-33'e bakılabilir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 120-121).

YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin onuncu ünitesinde ele alınan diğer bir dil bilgisi konusu dolaylı anlatım emir kipidir. Bu konu ele alınmadan önce televizyonla ilgili bazı durumlara değinilerek bu konuyla ilgili dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Bu etkinlikten sonra bu konu tabloda özetlenmiş ve konunun cümle içerisinde kullanımına yer verilmiştir. Bu tablodan sonra tamamlama, eşleştirme, konuyla ilgili bazı cümleler verilip yeniden cümle yazma, işaretleme gibi uygulama çalışmalarının yapılması istenmiştir. EK-34'teki tabloda bu ekler ele alınmadan önce bazı fiiller verilip sonrasında '-ma, -me', kişi ve iyelik ekleri verilerek dolaylı anlatım emir kipi ile cümle içerisindeki kullanımına yer verilmiştir. Bu konuyla ilgili olarak EK-34'teki tabloya bakılabilir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 124-126).

4.1.1.11. On birinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin on birinci ünitesinde ele alınan dil bilgisi konusu ulaçlardır. Daha önceki ünitelerde 'DİkTen sonra', '-mEdEn önce' ve '-(y)ken (<i>ken)' ulaçları ele alınırken bu ünite de üç başlık altında; '-(y)İp/-mEdEn, -(y)ErEk, -(y)E...-(y)E' ulaçları ele alınmıştır.

Bu ünite de '-(y)İp' ve '-mEdEn' ulaçlarına öncelikle 'Sağlıklı Olmak' adlı metninde yer verilmiş, daha sonra bu ulaçlar tabloda özetlenerek ulaçların cümle içerisindeki kullanımına örnek verilmiştir. Bu özet tablodan sonra bu ulaçlar; yeniden yazalım, tamamlama, yerleştirme, doldurma ve işaretleyelim gibi etkinliklerle ele alınmaya çalışılmıştır. Bu etkinlikler, ele alınan ulaç eklerine yöneliktir. Örneğin yeniden yazalım etkinliğinde; "Kadın elmayı soyuyor. Kadın elmayı yiyor" cümlesi "Kadın elmayı soyup yiyor" biçimine dönüştürülmüştür. EK-35'teki tabloda verildiği gibi '-(y)İp, -mEdEn' eklerinin diğer işlevlerine yer verilip bu ekler, cümle içerisinde kullanılmıştır. Tabloda bu cümlelerin, hem olumlu hem de olumsuz hâli cümle içerisinde verilmiştir. Tabloda verilen

örnek cümlelerden sonra, örnek cümlelerin son iki cümlesine yanlış ek getirilmiştir. Bu eklerin özet ve örnek cümle kullanımlarını görmek için EK-35'e bakılabilir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 129-131).

YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin on birinci ünitesinde ele alınan diğer ulaç ekleri '-arak, -erek, -yarak, -yerek, -mayarak, -meyerek'dir. Bu ulaç ekleri de diğer ulaçlar gibi öncelikle bir metinde yer verilmiştir. Daha sonra bu ulaç ekleri, tablo içerisinde özetlenerek cümle içerisinde kullanımına yer verilmiştir. Özet tablodan sonra, bu ulaçlar yeniden yazalım, tamamlama, yerleştirelim tartışalım gibi etkinliklerle ele alınmaya çalışılmıştır. Bu ulaç ekleriyle beraber 'olarak' sözcüğü ele alınıp bu sözcükteki '-ArAk' ekinin bu bağlamda kullanıldığı ifade edilmiştir. Bu eklerin cümle içinde kullanımıyla ilgili olarak EK-36'ya bakılabilir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 132-133).

YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin on birinci ünitesinde ele alınan başka bir konu '-(y)E...-(y)E' ulacıdır. Bu ulaçlar, öncelikle görsellerle desteklenmiş, metinler içerisinde yer verilerek bu görselli metinlerle bu eklerin daha kalıcı şekilde öğrenilmesi amaçlanmıştır. Bu görselli metinlerden sonra, bu ulaçlar tablo içerisinde gösterilerek örnek olarak cümle içerisinde kullanılmıştır. Tablodan sonra 'bata çıka, düşe kalka, bile bile, hıçkıra hıçkıra' 'a...a' gibi sözcük ve eklerin boş bırakılan cümlelere yerleştirilmesi istenmiştir. EK-37'deki tabloda verildiği gibi öncelikle bazı fiillerin bu ekler doğrultusunda kullanıldığı görülür. Bu ünite de ele alınan ulaç eklerinin kullanımıyla ilgili olarak EK-37'ye ayrıntılı bilgi için bakılabilir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 36-37).

4.1.1.12. On ikinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin on ikinci ünitesinde ele alınan dil bilgisi konusu ulaçlar ve bağlaçlardır. Bu ünite de '-me (+iyelik) için/-mEk için', 'mek üzere' ulaçları ile 'çünkü', 'bu nedenle' ve 'bu yüzden' gibi bağlaçları ele alınmıştır. Ulaçlar, daha önce ikinci, dördüncü ve on birinci ünite de ele alınmışken bağlaçlar ise dördüncü ve altıncı ünite de ele alınmıştır.

EK-38'daki tabloda verildiği gibi öncelikle bazı fiiller verilerek bu fiillerden sonra ulaç ekleri olarak ele alınan '-mE(+iyelik) için' ve '-mEk için' ekleri tabloda özetlenip cümle içerisinde bu eklerin örneklendirilmesi yapılmıştır. Bu tablodan sonra ele alınan ulaç

eklerine yönelik tamamlama, işaretleme, eşleştirme ve yazma gibi etkinliklere yer verilmiştir. Bu ulaçla ilgili olarak EK-38'e bakılabilir. YHYİTDK A1 ve A2'nin on ikinci ünitesinde ulaç başlığı adı altında ele alınan bir başka ulaç eki '-mek üzere'dir. Bu eke, öncelikle bir metin içerisinde yer verilerek daha sonra bu ek tabloda gösterilmiştir. Bu eklerin özet tablosundan sonra tamamlama soruları sorulmuştur. Bu tamamlama sorularından sonra '-mEk için', '-mEmEk' ve '-mek üzere', '-mEmEk üzere' ekleri cümle içerisinde farklı bir renkle gösterilerek yanlış olanın hangisi olduğu sorulmuştur. EK-39'daki tabloda 'mEk üzere' eki verilerek cümle içerisinde kullanılmıştır. EK-39'da verilen tablodaki son cümle '-mak için' ulacını alması gerekirken '-mek üzere' ulacı getirilerek yanlış bir kullanımın meydana gelmesine neden olmuştur. Bu kullanımla Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin bu kullanımların farkına varması amaçlandığı söylenebilir. Bu kullanımların ayrıntısı için EK-38 ve 39'a bakılabilir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014: 142-147).

YHYİTDK A1 ve A2 düzeyinin on ikinci ünitesinde ele alınan diğer bir dil bilgisi konusu bağlaç başlığı altında 'çünkü', 'bu nedenle' ve 'bu yüzden'dir. Bu bağlaçlar öncelikle 'Stressiz Bir Tatil' adlı metnin bazı cümlelerinde kullanılıp bu metinden sonra tabloda özetlenerek cümle içerisinde kullanılmıştır. Bu tablodan sonra, önce iki cümle verilip bu bağlaçlarla birleştirilmesi için yeniden yazma, tamamlama ve bu bağlaçlara yönelik eşleştirme sorularına yer verilmiştir. EK-40'ta verilen tabloda önce, neden-sonuç ilişkisinden bağımsız cümleler verilmiş, daha sonra 'çünkü', 'bu yüzden' ve 'bu nedenle' bağlaçları neden-sonuç ilişkisi bağlamında değerlendirilmek istenmiştir. Daha sonra tablonun sonunda verilen cümleler, neden-sonuç ilişkisi bağlamında birbiriyle anlam olarak uydurularak tablodaki bağlaçlarla birbirine bağlanmıştır. Tablodaki son cümleye sonuç bağlacı 'çünkü' ile devam edilmesi gerekirken 'bu nedenle' bağlacıyla devam edilerek yanlış cümle kurulmuştur. Bu yanlış kullanımlı cümlenin üzeri tabloda görüldüğü gibi çizilmiştir. Bu tablonun ayrıntısı için EK-40'a bakılabilir (YHYİTDK A1 ve A2, 2014:148-150).

4.1.2. Yeni Hitit yabancılar için Türkçe ders kitabı b1 düzeyinde ele alınan dil bilgisi konuları

YHYİTDK B1 düzeyinde dil bilgisi konusu olarak birinci ünite gereklilik kipi, gereklilik kipinin hikâyesi ve rivayeti; ikinci ünite işteş, dönüşlülük, pekiştirme, dönüşlü

çatı, işteş; üçüncü ünite de dilek kipi, dilek hikâye kipi, ulaçlar; dördüncü ünite de ilgeçler, ulaçlar; beşinci ünite de koşul kipi, dilek hikâye kipi; altıncı ünite de ettirgen çatı, çoklu ettirgen çatı, işteş çatı; yedinci ünite de edilgen çatı, işteş+ettirgen+edilgen çatı; sekizinci ünite de ortaçlar; dokuzuncu ünite de ulaçlar; onuncu ünite de dolaylı aktarım; on birinci ünite de ulaçlar, nedenleştirme, adlaştırma; on ikinci ünite de ulaçlar ve karşıtlık ele alınmıştır.

4.1.2.1. Birinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

YHYİTDK B1 düzeyinin birinci ünitesinde dil bilgisi başlığı altında ele alınan ilk konu gereklilik kipidir. Bu konu tabloda verilmeden önce ‘Gençler İşsizlikten Patronlar İşçisizlikten’ adlı metinde gereklilik kipiyle ilgili cümlelere yer verilip sonrasında bu metin bağlamında soru etkinliğine yer verilmiştir. Bu etkinliklerden sonra gereklilik kipi, gereklilik hikâye kipi, gereklilik rivayet kipi başlığı altında bu konu tabloda özetlenmiştir. Bu tablodan sonra boş bırakılan cümlelerin gereklilik ekiyle tamamlanması istenmiştir. Bu eklerin ele alınışından sonra gereklilik anlamını veren ek ve sözcükler ele alınmıştır. Gereklilik anlamı veren bu ek ve sözcüklerden önce ‘Pazartesi Sendromu’ başlığı altında bu anlamı sağlayan sözcük ve cümlelere yer verilip daha sonra gereklilik anlamını sağlayan sözcükler, gereklilik ekleri gibi tabloda özetlenerek verilmiştir.

Gereklilik kipi ve gereklilik anlamıyla hemen hemen aynı anlamı veren başka ek ve sözcükler de vardır. Bunlar ‘-mEk zorunda/mecburiyetinde, -mEyE mecbur’ ek ve sözcüklerdir. Bu ek ve sözcüklere, gereklilik kipi gibi bir metin içerisinde yer verilip daha sonra bu ek ve sözcüklerin tablo içerisinde aldığı ekler ve cümle içerisindeki kullanımına yer verilmiştir. Bu eklerin örnek kullanımıyla ilgili olarak EK-41, 42 ve 43’e bakılabilir (YHYİTDK B1, 2013: 7-15).

4.1.2.2. İkinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

YHYİTDK B1 düzeyinin ikinci ünitesinde dil bilgisi olarak ele alınan konu işteşlik, dönüşlülük, pekiştirme ve işteş çatı’dır. Bu ünite de ele alınan ilk konu işteşliktir. İşteşlikle ilgili öncelikle bir tablo oluşturularak örnek cümlelerle işteşliğin farklı kullanımları gösterilmeye çalışılmıştır. Sonraki etkinliklerde bazı cümleler boş bırakılarak işteşlikle

İlgili sözcüklerle bu boş bırakılan yerlerin tamamlanması istenmiştir. İşteşlik cümlelerine örnek olarak verilen bu cümlelerden biri yanlış olarak verilmiştir.

Dönüştürülme ve pekiştirme başlığı altında ‘kendi’ sözcüğü de işteşlik sözcükleri gibi ele alınarak tablolaştırılmıştır. Tabloda değişik örnekler verilerek dönüştürülme ve pekiştirme sözcüğünün ‘kendi’ sözcüğüyle yapıldığı gösterilmiştir. Bu tablodan sonra, bazı örnek cümleler boş bırakılarak bu yerlerin ‘kendi’ sözcüğünün aldığı eklerle tamamlanması istenmiştir. Bu ünite ele alınan diğer dil bilgisi konusu dönüştürülme çatısıdır. Bu çatının anlaşılması ve öğrenilmesi için öncelikle bir tablo oluşturulmuş, daha sonra bu tabloda bu eklerin yer aldığı örnek cümleler, cümle içerisinde kullanılmıştır. Bu çatı tabloda verilen farklı cümlelerle örneklenildikten sonra ele alınan diğer bir çatı eki işteş’tir. İşteş çatı eki, diğer dönüştürülme çatı ekleri gibi tabloda özetlenerek cümle içerisinde bu eklin farklı kullanımlarına yer verilmiştir. Tablodan sonra tamamlama cümleleriyle bu eklin pekiştirilmesi amaçlandığı söylenebilir. Bu eklerin özeti ve örnek kullanımları EK-44, 45, 46 ve 47’de ayrıntılı olarak verilmiştir (YHYİTDK B1, 2013: 19-27).

4.1.2.3. Üçüncü ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 düzeyinin üçüncü ünitesinde ele alınan dil bilgisi konusu dilek kipi, dilek hikâye kipi ve ulaçlardır. Bu ünite, dilek kipi tabloda özetlenmeden önce ‘Hayaller Gerçek Olsa’ adlı metinde dilek kipi ve dilek anlamını sağlayacak sözcük ve cümlelere yer verilmiştir. Bu metinden sonra dilek kipiyle ilgili ekler verilerek cümleler içerisinde bu eklerin kullanımı verilmiştir. Örneğin “Keşke sınavda en yüksek notu ben alsam.” cümlesi dilek kipi bağlamında örnek olarak verilmiştir. Dilek kipiyle ilgili tablodan sonra tamamlama etkinliğine yer verilmiş ve bu etkinlikte boş bırakılan yerlerin tamamlanması istenmiştir (YHYİTDK B1, 2013: 30-31).

Dilek kipinin hikâyesi de dilek kipi gibi tabloda verilmiş ve bu kip cümle içerisinde kullanılmıştır. Örneğin, “O keşke doktor olsaydı.” cümlesi dilek hikâye kipine örnek bir cümledir. Tablodaki bu örnek cümlelerden sonra tamamlama ve yeniden yazalım etkinliğinde, dilek hikâye kipinin kullanımıyla ilgili örnek cümlelerin uygun şekilde tamamlanması istenmiştir. Bu ünite, ele alınan diğer bir dil bilgisi konusu ‘-(y)ken’ ulacıdır. Bu eke öncelikle metin içerisinde yer verilerek öğrencilerin bu eke aşına olmasını sağlayıp daha sonra tablo içerisinde bu ekle ilgili cümlelerin farklı kullanımlarına örnek

verilmiştir. Bu tablo sonrasında, tamamlama ve yeniden yazalım etkinliğiyle ‘-(y)ken’ ulacının pekiştirilmesi ve doğru kullanılması amaçlandığı söylenebilir. Bu üç dil bilgisi konusuyla ilgili örnek kullanımlar, EK-48, 49 ve 50’de verilmiştir. Ayrıntı için bu ‘EK’lere bakılabilir (YHYİTDK B1, 2013: 31-39).

4.1.2.4. Dördüncü ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yeni Hitit Türkçe Ders Kitabı B1 düzeyinin dördüncü ünitesinde ele alınan dil bilgisi konusu ilgeçlerdir. Bu ilgeçlerden biri ‘-DEn beri/-Dir’ ekleridir. Bu ekler ‘Dünden Bugüne Moda’ adlı metinde verilip daha sonra bu ekler özetlenerek tabloda cümle içerisinde kullanılmıştır. Bu tablodan sonra tamamlama ve yeniden yazalım etkinlikleriyle bu eklerin nerede ve nasıl kullanılabileceğiyle ilgili öğrencilerin bu eklere aşına olması amaçlandığı söylenebilir. ‘-DEn beri/-Dir’ ulaçlarından sonra ‘-Dik+iyelik+-(n)dEn beri’ ulacının farklı bir şekli de tabloda özetlenmiş ve ulacın cümle içerisinde kullanımı verilmiştir. “Yeni öğretmen geldiğinden beri dersleri iyi anlıyoruz.” cümlesi bu ulaç ekine örnek olarak verilmiştir. Bu üniteye ele alınan diğer ulaçlar ‘-AII’, ‘-yAII’dır. Bu ulaçlar, diğer ulaçlar gibi önce tabloda verilmiş daha sonra bu ulaçlar cümle içerisinde kullanılmıştır. Bu tablodan sonra yerleştirelim etkinliğiyle ulaç eklerinin farklı kullanımları verilmiştir. Örneğin, “Türkiye geldim geleli Türkçe öğreniyorum.”, “Onu görmeyeli yıllar oldu.” cümleleri ‘-AII’, ‘-yAII’ ulaçlarına örnektir. Bu eklerin kullanımıyla ilgili olarak EK-51, 52 ve 53’e bakılabilir (YHYİTDK B1, 2013: 43-51).

4.1.2.5. Beşinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 düzeyinin beşinci ünitesinde ele alınan dil bilgisi konuları koşul kipi ve dilek hikâye kipi ekleridir. Koşul eki önce “Öğrenmeyi Öğrenmeliyiz” adlı metnin bazı cümlelerinde kullanılmıştır. Böylece Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin bu kullanımların farkında olmasının amaçlandığı söylenebilir. Bu amaçla koşul kipi önce metin içerisindeki cümlelerde gösterilip daha sonra bu kip özet şeklinde tabloda verilerek bu eklerin cümle içerisinde kullanımına örnek verilmiştir. Örneğin, “Sen Türkçeyi iyi öğrenirsen Türkiye’de daha rahat yaşayabilirsin.” cümlesi tabloda örnek olarak verilmiştir. Sonraki etkinlikte bu ek ile ilgili tamamlama cümlelerin bu ekle uygun şekilde tamamlanması istenmiştir. Bu üniteye dil bilgisi bağlamında ele alınan diğer dil bilgisi konusu ‘koşaç tümceleri’dir. Bu cümleler/tümceler de koşul kipi

gibi öncelikle tabloda verilerek daha sonra farklı cümlelerle örnek kullanımına yer verilmiştir. “Bu roman güzelse senden sonra ben de okuyayım.” cümlesi bu bağlamda örnek olarak verilmiştir.

Bu ünite de dilek hikâye kipi, koşul kipi ve koşaç tümceleri gibi önce tabloda özet şeklinde verilir daha sonra bu kipin cümle içerisinde kullanımına yer verilmiştir. Sonraki etkinliklerde boş bırakılan cümlelerin bu eklerle en uygun şekilde tamamlanması istenmiştir. Bu eklerin özet ve cümle içerisindeki kullanımıyla ilgili olarak EK-54, 55 ve 56’ya bakılabilir (YHYİTDK B1, 2013: 55-60).

4.1.2.6. Altıncı ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı B1 düzeyinin altıncı ünitesinde ele alınan dil bilgisi konuları ettirgen çatı, çoklu ettirgen çatı, işteş çatı+ettirgen çatı ekleridir. Bu ünite de ele alınan ettirgen çatı önce tabloda özetlenip daha sonra bu çatının cümle içerisinde kullanımına yer verilmiştir. Tablodaki örnek cümlelerden sonra tamamlama ve eşleştirme etkinliğiyle bu cümlelerin uygun şekilde tamamlanması istenmiştir. “Öğretmenimiz sınavlarda sözlük kullandırmıyor.” cümlesi tabloda ettirgen yapıya örnek gösterilen bir cümledir. Bu ünite de çoklu ettirgen yapısı başlığı altında bir tablo oluşturularak bu çatının cümle içerisinde kullanımına yer verilmiştir. Örneğin, “Yönetici geç gelen memuru odasına çağırttı.” cümlesinde çoklu ettirgen çatı kullanılmıştır. Bu ünite de ele alınan diğer bir dil bilgisi konusu ‘işteş çatı+ettirgen çatı’dır. Bu ekler, diğer dil bilgisi konuları gibi önce tabloda özetlenmiş, daha sonra bu ekler değişik kullanımlarla cümle içerisinde kullanılmıştır. Örneğin, “Murat dün beni en yakın arkadaşıyla tanıştırdı.” cümlesi ‘işteş çatı+ettirgen çatı’ya örnek teşkil etmektedir. Bu eklerin özet hâli ve cümle içerisindeki kullanımları için EK-57, 58 ve 59’a bakılabilir (YHYİTDK B1, 2013: 67-75).

4.1.2.7. Yedinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 düzeyinin yedinci ünitesinde dil bilgisi konusu olarak edilgen çatı ve ‘işteş+ettirgen+edilgen çatı’ ele alınmıştır.

Edilgen çatıya örnek gösterilmeden önce ‘Dayanaklı Cam’, ‘Yapışkan Kâğıt’, ‘Poşet Çay’ adlı metinlerde edilgen çatı eklerine yer verilmiştir. Edilgen çatı bu metinlerin bazı cümlelerinde verildikten sonra, bu ekler tabloda özetlenip cümle içerisinde

kullanılmıştır. Örneğin, tablodaki “Türkiye Cumhuriyeti 1923’te kuruldu.” cümlesi edilgen çatıya örnek bir cümledir. Bu ünite ele alınan diğer dil bilgisi konusu, ‘tarafından/-CE, -ncA’ ekleriyle cümlenin edilgen duruma düşürülmesi ve ‘işteş+ettirgen+edilgen’ çatısıdır. Bu ekler, diğer dil bilgisi konuları gibi önce tabloda özetlenip daha sonra bu eklerin tamamlama etkinliğiyle pekiştirilmesi ve kalıcı olarak öğrenilmesi için uygun şekilde yerleştirilmesi istenmiştir. Örneğin, “Bu mezuniyet töreni öğrencilerimizce düzenlendi.” ve “Yemekten sonra bizim evde toplandı.” cümlesi ‘tarafından/-CE, -ncA’ ve ‘işteş+ettirgen+edilgen’ çatıya örnek olarak verilmiştir. Bu konuyla ilgili ayrıntı için EK-59 ve 60’a bakılabilir (YHYİTDK B1, 2013: 79-87).

4.1.2.8. Sekizinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 düzeyinin sekizinci ünitesinde ele alınan dil bilgisi ortaçlardır. Ortaçlar; öznesel, tümleşsel ve sözlüksel olmak üzere üç başlık altında ele alınmıştır. Bu ortaçlardan önce öznesel ortaç ele alınmıştır. Bu ortaçla ilgili ekler tabloda gösterilip cümle içerisinde kullanımı örneklendirilmiştir.

“Gelişmek olan ülkelerin en büyük sorunu işsizliktir.” cümlesindeki ‘olan’ sözcüğü önündeki sözcüğü etkileyerek öznesel ortaç görevinde kullanılmıştır. Bu konunun iyice pekişmesi için tamamlama ve yeniden yazma etkinliğiyle boş bırakılan cümlelerin tamamlanması istenmiştir. Bu ünite ele alınan diğer bir ortaç türü tümleşsel ortaçtır. Bu ortaç, öznesel ortaç da olduğu gibi önce tabloda gösterilip daha sonra tamamlama etkinliğiyle tekrar edilmiştir. Örneğin, “Öğretmenimizin geçen hafta yaptığı sınav çok zordu.” cümlesi tümleşsel ortaça örnektir. Aynı zamanda, sözcüksel ortaç da öznesel ve tümleşsel ortaç gibi ele alınmıştır. Bu ortaçın ekleri tabloda özetlenip daha sonra bu eklerin cümle içerisinde kullanımına yer verilmiştir. “Akşamki parti için giyecek elbisem yok.” cümlesi sözcüksel ortaça örnek bir cümledir. Bu üç ortaç türünün görevsel kullanımıyla ilgili örnek cümleler için EK-61, 62 ve 63’e bakılabilir (YHYİTDK B1, 2013: 91-99).

4.1.2.9. Dokuzuncu ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 düzeyinin dokuzuncu ünitesinde ele alınan dil bilgisi konusu ulaçlardır. Bu ünite öncelikle ‘zaman -dA, -ndA’ ulaçları ele alınmıştır. Bu ulaçlar, önce bir tabloda özetlenmiş, daha sonra cümle içerisinde kullanımı

örneklendirilmiştir. Örneğin, “Eve döndüğüm zaman önce telefon mesajlarıma bakarım.” cümlesi, bu bağlamda tabloda örnek olarak gösterilmiştir. Bu eklerin yanı sıra dokuzuncu ünite “-Dİk, -AcAk, -yEcEk, -IncA, -yIncA, -Ir ve -Ar ekleri de ele alınmıştır. Bu ekler, diğer ekler gibi önce tabloda özetlenip daha sonra bu eklerin cümle içerisinde kullanımlarına yer verilmiştir. “Her gece başını yastığa koyar koymaz uyur.” cümlesi bu bağlamda örnek olarak verilmiştir. Bu ünite ele alınan diğer ulaş ekleri; ‘-AnA, -yAnA, -IncAyA, -yIncAyA’dır. Bu ünite ele alınan diğer bir konu ‘kadar/dek’ edatlarıdır. Örneğin, “Yeni bir ev alıncaya kadar bu evde kalacağız.” cümlesi bu eklere örnek teşkil etmektedir. Tablodaki örnek cümlelerden sonra tamamlama etkinliğiyle bu ekler ve edatlar tekrar edilmiştir. Tablodaki cümlelerin birine yanlış ek getirilerek üzeri çizilmiştir. Örneğin, “Ders bitince kadar cep telefonlarınızı açmayın.” cümlesine yanlış ek getirilmiştir. Bu yanlış ekin kullanılmasıyla öğrencilerin bu ekleri doğru yerde kullanılması amaçlandığı söylenebilir. Bu eklerin kullanımıyla ilgili örnek cümleler için EK-64, 65 ve 66’ya bakılabilir (YHYİTDK B1, 2013: 110-113).

4.1.2.10. Onuncu Ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 düzeyinin onuncu ünitesinde dil bilgisi bağlamında ele alınan konu dolaylı aktarımdır. Dolaylı aktarım/anlatım tabloda özetlenmiş daha sonra dolaylı aktarımın/anlatımın alabileceği eklerin, iyelik eklerinin, cümle içerisinde örnek kullanımlarına yer verilmiştir. Tabloda örnek olarak gösterilen “Nurşen geçen hafta evlenmiş diye duydum.”, cümlesi “Nurşen’in geçen hafta evlendiğini duydum.” cümlesine dönüştürülmüştür. Özet tablodan sonra, yeniden yazılım etkinliğindeki benzer cümlelerle dolaylı aktarımın/anlatımın örneklendirildiği görülmektedir. Örneğin, “Lee, ‘İki yıldır Ankara’da yaşıyorum, Türk yemeklerine alıştım.’ dedi.” doğrudan aktarımlı/anlatımlı cümlesinin, “Lee iki yıldır Ankara’da yaşadığını, Türk yemeklerine iyice alıştığını söyledi.” şeklinde dolaylı aktarım/anlatım cümlesine dönüştürülmüştür. Bu ünite dolaylı aktarım/anlatım başlığı altında ele alınan konular; dolaylı aktarım/anlatım) ‘evet/hayır soruları, koşaç tümceleri/cümleleri ve dolaylı aktarım/anlatım kipleridir. Bu farklı türdeki dolaylı aktarım/anlatım cümleleri, diğer dolaylı aktarım/anlatım cümleleri gibi önce tabloda özetlenmiş, daha sonra dolaylı aktarım/anlatım cümleleri tabloda örnek olarak gösterilmiştir. Tabloda örnek olarak

gösterilen kullanımların ayrıntısı için EK-67, 68, 69 ve 70'e bakılabilir (YHYİTDK B1, 2013: 115-125).

4.1.2.11. On birinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Kitabı B1 düzeyinin on birinci ünitesinde dil bilgisi bağlamında ele alınan konular; ulaçlar, nedenleştirme ve pekiştirmedir. Ulaş olarak “-DİK, -AcAk ve -yAcAk” ekleri ele alınmıştır. Bu eklerle ilgili olarak ‘için’, ‘-DAn, -nDEn’ ilgeçleri ele alınmıştır. EK-71’deki tabloda bu eklerin kullanımı ayrıntılı bir şekilde verilmiştir. EK-71’deki tabloda bu ekler, iyelik ekleri ve ilgeçler özetlenip bu eklerin cümle içerisinde farklı kullanımları örneklendirilmiştir. Örneğin, “Trafik tıkanığında toplantıya geç kaldım.” cümlesi bu bağlamda örnek olarak verilmiştir.

Bu ünite dil bilgisi bağlamında ele alınan diğer konu nedenselleştirmedir. Bu konu ele alınmadan önce ‘Kutlu Olsun’ metninde nedensel anlamı sağlayan sözcüklere yer verilip bu sözcükler, farklı bir renk tonuyla gösterilerek daha sonra nedensel anlamı sağlayan ekler, zaman, kişi ekleri ve ilgeçler cümle içerisinde kullanılmıştır. Tümce/cümle yazılım etkinliğinde, nedenleştirme anlamını sağlayan ek ve sözcüklerin yeri boş bırakılarak öğrencilerin bu yerleri tamamlaması istenmiştir. “Fırtına nedeniyle gemiler limanda mahsur kaldı.” cümlesi nedenleştirme cümlesine örnek olarak verilmiştir. Bu ünite dil bilgisi bağlamında ele alınan diğer bir konu adlaştırmadır. Adlaştırma ile ilgili ekler, iyelik ekleri tabloda özetlenip cümle içerisinde farklı örneklerle kullanılmıştır. Örneğin, “Seni yeniden gördüğüme çok sevindim.” cümlesi bu konuya örnek olarak gösterilmiştir. Nedenleştirme ve adlaştırmayla ilgili kullanımlara EK-72 ve 73’e bakılabilir (YHYİTDK B1, 2013: 130-136).

4.1.2.12. On ikinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 düzeyinin on ikinci ünitesinde dil bilgisi bağlamında ele alınan dil bilgisi konu ‘ulaç ve karşılaştırma’ ekleridir. Ele alınan ulaçlar ‘-DİK, -AcAk ve -yAcAk’ ekleridir. Bu eklerle birlikte ‘hâlde’ ilgeci de ele alınmıştır. Bu ekler önce tabloda özetlenmiş, daha sonra eklerin cümle içerisindeki örnek kullanımına yer verilmiştir. “Aylardır diyet yaptığım hâlde kilo veremiyorum.” cümlesi bu konuya örnek teşkil etmektedir. Bu kullanımlarla ilgili olarak EK-74’e bakılabilir.

Bu ünite de dil bilgisi bağlamında ele alınan diğ er ulaç ekleri ‘-A/-nA’dır. İlgeç olarak da ‘rağ men, karşı n’ sözcükleri ele alınmıştır. Bu ek ve ilgeçler önce tabloda gösterilip daha sonra bu ilgeçlerin cümle içerisinde farklı kullanımlarına yer verilmiştir. Tabloda örnek olarak gösterilen “Öksürmene rağ men sürekli sigara içiyorsun.” cümlesi bu konuya örnektir. Bu ünite de dil bilgisi bağlamında ele alınan diğ er bir konu ‘karşı tlık’tır. Bu konu ile birlikte ilgeçler ve bağ laçlar ele alınarak önce tabloda özetlenmiş, daha sonra bu bağ laç ve ilgeçlerin cümle içerisindeki kullanımlarına örnek verilmiştir. Örneğ in, “Yanlış olsa bile ödevlerinizi kendiniz yapın.” cümlesi bu bağ lamda kurulmuş bir cümledir. Bu kullanımıyla ilgili birçok örnek için EK-75 ve 76’daki tabloya bakılabilir. Bu tablodan sonra ele alınan bu konu, tamamlama ve tümce kuralım etkinliğiyle tekrarlanmıştır (YHYİTDK B1, 2013: 138-148).

4.1.3. Yeni Hitit yabancılar için Türkçe ders kitabı b2 ve c1 düzeyinde ele alınan dil bilgisi konuları

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 ve C1 düzeyinin birinci ünitesinde birleşik zamanların hikâyesi, rivayeti ve şartı; ikinci ünitesinde ulaç ekleri; üçüncü ünitesinde birleşik zamanlar, genişlemiş zaman, ulaç ekleri; dördüncü ünitesinde tezlik ekleri; beşinci ünitesinde ulaç ekleri, sıfat ekleri, bağ laçlar; altıncı ünitesinde ulaç ekleri ve olumsuzluk eki; yedinci ünitesinde ulaç ekleri, yenilemeler, belirteçler; sekizinci ünitesinde edilgen ekleri, ulaç ekleri, belirteçler; dokuzuncu ünitesinde ulaç ekleri, bağ laç eki ‘ki’, onuncu ünitesinde adlaştırma ekleri, yenileme ekleri, belirteç ekleri; on birinci ünitesinde durum ekleri, ulaç ekleri, soru anlamlı cümleler; on ikinci ünitesinde sıfatlar (sıralanışı), adlaştırma, ilgeç ekleri ve sözcükleri ele alınmıştır.

4.1.3.1. Birinci ünitesinin dil bilgisi açısından değ erlendirilmesi

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 ve C1 düzeyinin birinci ünitesinde öncelikle birleşik zaman hikâyesi ele alınmıştır. Bu birleşik zamanla ilgili ekler ‘zaman ekleri, hikâye eki’ gibi ekler tabloda özetlenerek bu eklerin cümle içerisinde kullanımları örneklendirilmiştir. “Siz geç kaldınız. Daha erken gelmeliydiniz.” cümlesi gereklilik kipi birleşik zamana örnek olarak gösterilmiştir.

Bu ünite ele alınan diğer dil bilgisi konusu birleşik zaman rivayeti ve şartıdır. Bu birleşik zaman ifadesi, birleşik zaman hikâyesi gibi önce tabloda özetlenmiş, daha sonra bu birleşik zaman eki ile ilgili örnek cümlelere yer verilmiştir. Örneğin, “Öğretmenin söyledi, hiç ders çalışmıyormuşsun.” cümlesi birleşik rivayet kipine örnekken “Beni anlamıyorsanız daha yavaş konuşayım.” cümlesi koşullu birleşik zamana örnektir. Bu eklerin kullanımıyla ilgili olarak EK-77, 78 ve 79’a bakılabilir. Tablodaki örnek cümlelerden sonra tamamlama etkinlikleriyle boş bırakılan cümlelerin birleşik zamanlı ifadelerle uygun bir şekilde tamamlanması istenmiştir (YHYİTDK B2 ve C1, 2014: 7-17).

4.1.3.2. İkinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 ve C1 düzeyinin ikinci ünitesinde ele alınan dil bilgisi konusu ulaç ekleridir. Ulaç eklerinden ilki ‘-DİK -DıkÇA’ ekleridir. Bu ekler önce tabloda gösterilmiş, daha sonra bu eklerin cümle içerisinde örnek kullanımlarına yer verilmiştir. Sonraki etkinlikte bu eklerin uygun bir şekilde boş bırakılan yerlere yerleştirilmesi istenmiştir.

Bu ünite ele alınan diğer bir dil bilgisi konusu ‘-DİK, -AcAk, -yAcAk’, ‘-DİK, -AcAk, -yAcAk’ ekleri, ‘kadar’ ve ‘gibi’ ilgeçleridir. Bu ekler, tabloda gösterilerek bu eklerin cümle içerisinde örnek kullanımları örneklendirilmiştir. Örneğin, “Dünkü sınav beklediğimiz kadar kolay değildi.” ve “Hiç ödev yapmadığı gibi çoğu zaman derse de gelmiyor.” cümleleri, ele alınan ekler ve ilgeçler bağlamında kurulmuştur. Bu örnek cümlelerin kullanımına ilişkin olarak EK-80 ve 81’deki tablolara bakılabilir. Tablodaki örnek cümlelerden sonra tamamlama etkinlikleriyle boş bırakılan cümlelerin ele alınan bu eklerle uygun bir şekilde tamamlanması istenmiştir (YHYİTDK B2 ve C1, 2014: 19-29).

4.1.3.3. Üçüncü ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 ve C1 düzeyinin üçüncü ünitesinde dil bilgisi bağlamında ele alınan konular; ‘birleşik zaman (zaman+ol), zaman+gibi ol, ulaç eklerinden -cEsİnE, -(y)mİş gibi’ eklerdir. Bu ünite ‘zaman+ol’ ek ve sözcüğüyle kurulan birleşik zaman öncelikle tabloda özetlenerek daha sonra bu zaman ifadesinin cümle içerisinde örnek kullanımlarına yer verilmiştir. Örneğin, “Okula geç başlamasaydım geçen yıl mezun olmuş olacaktım.” cümlesi ‘zaman+ol’ fiilliyle kurulan bir cümledir.

Ele alınan diğer bir birleşik zaman ‘zaman eki+gibi edatı ve ol ve yap’ fiilleriyle kurulan birleşik zamanlı cümlelerdir. “Korkmuyormuş gibi yapıyor ama köpeklerden çok korkuyor.” cümlesi ‘gibi+yap’ edatı+fiille kurulan genişlemiş birleşik zamandır. Bu birleşik zaman ifadelerinin yanı sıra ele alınan diğer konu ulaştır. Bu ulaçlardan da ‘-CAsInA’ ekleri ele alınarak cümle içerisinde kullanımları örneklendirilmiştir. “Söylenenler onun için hiçbir şey ifade etmiyormuşçasına şaşkın şaşkın bakıyordu.” cümlesi tabloda bu eke örnek teşkil etmektedir. Bu konuyla ilgili örnek cümleler için EK-82, 83 ve 84’e bakılabilir (YHYİTDK B2 ve C1, 2014: 31-39).

4.1.3.4. Dördüncü ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitabı B2 ve C1 düzeyinin dördüncü ünitesinde ele alınan dil bilgisi konuları tezlilik, sürme ve yeterlilik fiilleridir. Bu fiillerden öncelikle ele alınan konu tezlilik fiilidir. Bu fiilin ekleri ‘-Iver, -yIver’dir. Bu ekler tabloda gösterilmiş, daha sonra bu eklerin cümle içerisinde kullanımlarına yer verilmiştir. “Kitap çok sürükleyiciydi, iki gecede okuyup bitiriverdim.” cümlesi tezlilik fiille örnek olarak gösterilmiştir. Bu fiilden sonra ele alınan diğer fiiller sürerlilik ve yeterlilik fiilleridir. Bu fiiller de önce tabloda özetlenmiş, daha sonra cümle içerisinde kullanılmıştır. Örneğin, “Siz gidedurun ben size yetişirim.” ve “Çok işim var bu akşam size katılamam.” cümleleri sürerlilik ve yeterlilik fiillerine örnek olarak verilmiştir. Bu gibi örnek cümlelerin kullanımı için EK-85, 86 ve 87’ye bakılabilir. Bu fiillerin tablodaki örneklerinden sonra bu fiiller tamamlama etkinliğiyle boş bırakılan yerlere uygun şekilde yerleştirilmesi istenmiştir (YHYİTDK B2 ve C1, 2014: 43-51).

4.1.3.5. Beşinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 ve C1 düzeyinin altıncı ünitesinde dil bilgisi bağlamında ele alınan konular; ulaçlar, sıfatlar ve bağlaçlardır. Ulaç başlığı altında ‘-mEktEnsE, -mEk varken, -mEk yerine, -(y)EcEğİ yerde’ ekleri ele alınmıştır. Bu ekler önce tabloda özetlenmiş, daha sonra bu eklerin cümle içerisindeki kullanımlarına yer verilmiştir. “Bence sürekli şikâyet etmek yerine sorunlarını çözmeye çalışmalısın.” cümlesi bu ekler bağlamında kurulmuştur.

Bu ünite de sıfat başlığı adı altında ‘-sEl’ eki ele alınmıştır. TÖMER Dil Dergisi’nde dilbilim ve dil öğretimiyle ilgili bilimsel yazılar yayınlanır.” cümlesi ‘sel’ eki sıfata örnek teşkil etmektedir. Bu sıfat ekinden sonra ele alınan diğer dil bilgisi konusu bağlaçtır. Bunlar; ‘hâlbuki, mademki, ta ki, öyle ki, şöyle ki, kaldı ki, ne zaman ki, yeter ki, demek ki, diyelim ki, neyse ki’ bağlaçlarıdır. Bu bağlaçlar önce tabloda özetlenmiş daha sonra cümle içerisinde kullanılmıştır. “Sen son sınavdan kötü aldın. Demek ki yeterince çalışmıyorsun.” cümlesindeki ‘demek ki’ bağlacı bu konuyu örneklendirmek amacıyla kullanılmıştır. Bu eklerin örnek kullanımları için EK-88, 89 ve 90’a bakılabilir (YHYİTDK B2 ve C1, 2014: 58-63).

4.1.3.6. Altıncı ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders B2 ve C1 düzeyinin altıncı ünitesinde ele alınan dil bilgisi konusu ulaçlar ve olumsuzluk eki ‘değil’dir. Ulaç başlığı altında ‘-Dik, -(y)EcEk+iyelik -(n)E göre, -Dik+iyelik eki kadarıyla, -DİK+iyelik takdirde, -mE+iyelik durumunda’ ek ve sözcükler ele alınmıştır. Bu ek ve sözcükler önce tabloda gösterilerek daha sonra cümle içerisinde farklı kullanımlarla örneklendirilmiştir. Daha sonraki etkinliklerde bazı cümleler boş bırakılarak boş bırakılan bu yerlerin uygun şekilde tamamlanması istenmiştir. Tabloda örnek olarak gösterilen “Görebildiğiniz kadarıyla hırsızı tarif eder misiniz?” ve “Düzenli çalışmadığımız takdirde başarılı olmanız mümkün değil.” cümleleri bu ekler bağlamında kurulmuştur. Bu ünite de dil bilgisi bağlamında ele alınan diğer bir dil bilgisi konusu olumsuzluk eki ‘değil’dir. Bu ek, önce tabloda özetlenmiş, daha sonra farklı cümlelerle örneklendirilmiştir. Bu ekin kullanımıyla ilgili olarak EK-91, 92 ve 93’e bakılabilir (YHYİTDK B2 ve C1, 2014: 71-75).

4.1.3.7. Yedinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 ve C1 düzeyinin yedinci ünitesinde dil bilgisi bağlamında ele alınan konular ulaçlar, yenilemeler ve belirteçlerdir. Ulaçlar başlığı altında ‘-(y)E...-(Y)E ekleri; yenilemeler başlığı altında ‘mi’ eki ve belirteç olarak ‘hiç yoktan, hiç değilse’ sözcükleri ele alınmıştır. Bu ek ve sözcükler tabloda özetlenerek cümle içerisinde kullanılmıştır. Örneğin, “Oscar ödülünü vere vere bu filme mi vermişler.”, “Görünüşte araba mı araba, ama kesinlikle uzun yolda güvenli değil.” ve “Nasıl döktün elindeki kahveyi halıya hiç yoktan iş çıkardın.” cümleleri tabloda bu konular

doğrultusunda örnek olarak gösterilmiştir. Bu örnek cümlelerin kullanımı için EK-94, 95 ve 96'ya bakılabilir (YHYİTDK B2 ve C1, 2014: 79-87).

4.1.3.8. Sekizinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 ve C1 düzeyinin sekizinci ünitesinde dil bilgisi bağlamında ele alınan konular edilgen eki, ulaçlar ve belirteçlerdir. Edilgen ekleri olarak -İl+-mEkIE(dİR); ulaç başlığı altında -mEksİzİN, belirteç olarak da 'henüz, daha, artık, zaten ve şimdilik' sözcükleridir. Dil bilgisi bağlamında ele alınan bu ek ve sözcükler önce tabloda özetlenmiş, daha sonra bu ek ve sözcüklerin cümle içerisinde örnek kullanımlarına yer verilmiştir. Örnek kullanımlardan sonra tamamlama etkinlikleriyle boş bırakılan yerlerin uygun ek ve sözcüklerle tamamlanması istenmiştir. Bu eklerin özeti ve cümle içerisindeki kullanımı için EK-97 ve 98'e bakılabilir (YHYİTDK B2 ve C1, 2014: 92-100).

4.1.3.9. Dokuzuncu ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 ve C1 düzeyinin dokuzuncu ünitesinde dil bilgisi bağlamında ele alınan konular ulaçlar ve bağlaçlarıdır. Ulaç başlığı altında '-mEkIE, -mEkIE beraber/birlikte, -mEkIE kalma-, -Dik+iyelik+-(y)IE kal-, mEk/me+iyelik koşuluyla/şartıyla' ekleri ve sözcükleri; bağlaç başlığı altında ise 'ki' eki ele alınmıştır. Bu ek ve sözcükler önce tabloda özetlenmiş daha sonra bu ek ve sözcüklerin cümle içerisinde örnek kullanımları verilip farklı etkinliklerle pekiştirilmesi için bu eklerin tekrarı yapılmıştır. Örneğin, "Çalışmalarından hiçbir olumlu sonuç alamadı yorulduğuyla kaldı.", "Bu kitabı sana ancak üç gün sonra geri getirmem şartıyla verebilirim." ve "Sınıfa girdim ki hiç kimse yok." cümleleri bu bağlamda kurulmuştur. Bu eklerle ilgili örnek cümleler için EK-99, 100 ve 101'e bakılabilir (YHYİTDK B2 ve C1, 2014: 103-111).

4.1.3.10. Onuncu ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 ve C1 düzeyinin onuncu ünitesinde, dil bilgisi bağlamında adlaştırma, yenilemeler ve belirteçler ele alınmıştır. Adlaştırma başlığı altında '-mİş+İlk+iyelik var/yok/ol-, -Dik/ -(y)EcEk+iyelik var/yok/ ol- ek ve sözcükleri; yenilemeler başlığı altında '...-mEsİne/-mEsİnE..., '...dE...' ekleri; belirteç olarak da 'yalnız, yalnızca, sadece ve ancak' sözcükleri ele alınmıştır. Bu ek ve sözcükler tabloda

özetlenmiş, daha sonra bu ek ve sözcüklerin cümle içerisinde farklı kullanımlarına yer verilmiştir. Örneğin, “Çok ünlü bir yorumcu, bildiğim kadarıyla beste yapmışlığı da var.”, “Türkçe biliyorum bilmesine de ama akademik bir konuşma yapamam.” ve “Trafik çok yoğun ancak iki saat sonra evde olabilirim.” cümleleri bu ek ve sözcükler bağlamında tabloda örnek olarak kurulmuştur. Adlaştırma, yenilemeler ve belirteçlerle ilgili ek ve örnekler için EK-102, 103 ve 104’e bakılabilir (YHYİTDK B2 ve C1, 2014: 115-123).

4.1.3.11. On birinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 ve C1 düzeyinin on birinci ünitesinde, dil bilgisi bağlamında ele alınan konular ‘durum ekleri, ulaçlar ve imalı sorular’dır. Bu üniteye durum eklerinden ‘-(y)E, -DE, -DEn’ ekleri; ulaçlardan ‘-mE/ (y)İş+iyelik+-(n)dEn önce/sonra/itibaren’ ek, sözcükleri ve imalı sorular ele alınmıştır. Bu ek, sözcük ve soru cümleleri diğer dil bilgisi konuları gibi önce tabloda özetlenmiş daha sonra bu ek, sözcük ve soru cümlelerinin cümle içerisinde kullanımlarına yer verilmiştir. Örneğin, “Bu gömlekten bende de var”, “Matbaanın buluşundan önce kitaplar elle çoğaltılıyordu.” ve “Tam evden çıkacakken misafir gelmez mi? Sinemaya gidemedik.” cümleleri, bu konulara örnektir. Bu bölümde ele alınan eklerle ilgili örnek kullanımlar için EK-105, 106 ve 107’ye bakılabilir (YHYİTDK B2 ve C1, 2014: 127-135).

4.1.3.12. On ikinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 ve C1 düzeyinin on ikinci ünitesinde, dil bilgisi bağlamında ele alınan konular ‘sıfatlar (sıralanışı, sıfat+iyelik>ad), adlaştırma ve ilgeçler’dır. Bu üniteye sıfatların sıralanışı başlığı altında ele alınan sözcükler tabloda özetlenmiş ve farklı örneklerle cümle içerisinde kullanılmıştır. Adlaştırma başlığı altında, ‘sıfat+iyelik>ad’ şeklinde ekler, tabloda özetlenmiş ve daha sonra cümle içerisinde kullanılmıştır. Örneğin, “Birkaçınız bana yardım edebilir mi?” cümlesi, tabloda bu bağlamda örnek olarak verilmiştir. Bu üniteye dil bilgisi olarak ele alınan diğer bir konu ‘ilgeç’lerdir. Bunlar; ‘dışında, -(n)dEn başka, -(n)İn yanında/yanı sıra’ ek ve sözcükleridir. Tabloda örnek olarak verilen “Doktoruma göre spor yapmanın yanında beslenmeme de dikkat etmeliymişim.” cümlesi bu konuya örnek teşkil etmektedir. Bu konularla ilgili örnek cümleler için EK-108, 109 ve 110’a bakılabilir (YHYİTDK B2 ve C1, 2014: 139-147).

4.2. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Dil Bilgisi Kitabı

Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi, iki kitapta yapılandırılmıştır. Birinci kitapta A1, A2 ve B1 düzeyinde dil bilgisi konularına yer verilmiştir. A1, A2 ve B1 düzeyinde ele alınan dil bilgisi konuları belli bölümlerde ayrılmıştır. Örneğin, A1 düzeyi iki bölümden, A2 ve B1 düzeyi ise üç bölümden oluşmaktadır.

4.2.1. Gazi Üniversitesi yabancılar için Türkçe dil bilgisi a1, a2 ve b1 düzeyinde ele alınan dil bilgisi konuları

Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi kitapları iki kitaptan oluşmaktadır. Birinci kitap A1, A2 ve B1 düzeyini; ikinci kitap ise B2 ve C1 düzeyini oluşturmaktadır. Birinci kitabın A1 düzeyinde; alfabe, ünlüler, ünsüzler, hece, ünlü uyumu, ünsüz uyumu, ünsüz yumuşaması, isim, isimlerde teklik/çokluk, iyelik, iyelik ve ünlü düşmesi, ek fiil geniş zaman ve şimdiki zaman, var/yok cümleleri, fiil çekimi, şimdiki zaman ve görülen geçmiş zaman; A2 düzeyinde; isim çekimi, hâl kategorileri, ilgi hâli ve isim tamlaması, yalın hâl, zamirler, fiil çekimi öğrenilen geçmiş zaman, gelecek zaman ve geniş zaman, yeterlik fiili; B1 düzeyinde; kipler, gereklilik kipi, emir kipi, dilek-istek kipi ve şart kipi, ek fiilin kipleri, sıfatlar ve zarflar ele alınmıştır.

4.2.1.1. A1 düzeyinin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi A1 düzeyinde öncelikle alfabeyle yer verilmiştir. Alfabe öğretiminde sesli ve sessiz harflerin hepsi verilerek her harfle ilgili canlı veya cansız varlıklara ait bir görsel verilmiştir. Örneğin, ‘A, a’ sesi için araba, ‘m’ sesi için masa gibi harfler ve bu harflerle ilgili görseller verilmiştir. Daha sonra alfabe öğretimi ünlü ve ünsüz harfler diye iki kategoride ele alınıp değişik sözcüklerle örneklendirilmiştir. Bu ünite de ünlü uyumu da ele alınmıştır. Örneğin, ‘kelebek’ sözcüğünün ünlü uyumuna uyduğu ifade edilmiştir. Ünsüz uyumu ve ünsüz yumuşamasının da hangi harflerle yapılabileceği açıklanmış ve örneklendirilmiştir. Bu konuyla ilgili olarak EK-111, 112 ve 113’e bakılabilir. Bu EK’lerde ünsüz uyumu, ünsüz yumuşaması ve ünsüz uyumuna örnekler ve uygulamalar yer almaktadır (GÜYİTDB A1, A2 ve B1, 2014: 6-24).

A1 düzeyinde ele alınan diğer dil bilgisi konusu şekil bilgisidir. Şekil bilgisi olarak öncelikle isimler açıklanmıştır. İsim türlerinin başlığı verilerek isim türleri farklı sözcük ve

cümlelerle örneklendirilmiştir. Bu açıklama ve örneklerden sonra bu konular uygulama etkinlikleriyle tekrar edilmiştir. Bu bölümde ele alınan diğer bir konu iyelik ekleridir. Bu ekler hem örneklerle hem de farklı uygulamalarla örneklendirilmiştir. Konuyla ilgili olarak EK 114, 115 ve 116'ya bakılabilir. İyelik eklerinin şahıslara göre çekimi ve uygulamaları bu EK'lerde verilmiştir. Bu bölümde ele alınan diğer bir dil bilgisi konusu ek fiilin geniş ve şimdiki zaman çekimidir. Bu zaman ifadeleriyle ilgili ekler verilip kişi zamirlerine göre çekimlenmiştir. Soru ve var/yok cümleleri de bu ekler gibi ele alınıp örneklendirilmiştir. Bu konuyla ilgili ayrıntı için EK 117, 118 ve 119'a bakılabilir. Fiil çekimi (I), görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman, gelecek zaman ve geniş zaman olmak üzere dört başlık altında ele alınmıştır. Bu zaman çekimlerinin olumlu çekimi, olumsuz çekimi, soru çekimi ve olumsuz soru çekimi diye farklı başlıklar altında ele alınarak örneklendirilmiştir. EK-120, 121, 122, 123, 124, 125 ve 126'ya bakılarak konuyla ilgili olarak ayrıntılı bilgi edinilebilir (GÜYİTDB A1, A2 ve B1, 2014: 26-68).

4.2.1.2. A2 düzeyinin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

İsim çekimi (II), başlığı altında; 'bulunma hâli, ayrılma hâli, yönelme hâli, belirme hâli, ilgi (tamlayan) hâli ve yalın hâl' ele alınmıştır. Bu hâl ekleri farklı uygulamalarla tekrar edilmeye çalışılmıştır. Bu uygulamalar için EK-127 ve 128'e bakılabilir. EK-129'da isim tamlaması ele alınıp farklı uygulamalarla örnek kullanımına yer verilmiştir. İsim çekimi (II)'den sonra ele alınan konu zamirlerdir. Öncelikle zamirin tanımı yapılmış, daha sonra zamir türleri açıklanıp örneklerle zamir türlerine örnek verilmiştir. Zamir ve zamir türlerinden sonra ele alınan diğer dil bilgisi konusu 'ile' 'edatı ve bağlacı'dır. Zamirin örneklendirilmesinden sonra bu konu, isimler gibi farklı uygulamalarla tekrar edilmiştir. Bu uygulamalarla ilgili olarak EK-130 ve 131'e bakılabilir.

İsim ve zamir çekiminden sonra ele alınan diğer bir konu fiil çekimidir. Öğrenilen geçmiş zaman, gelecek zaman ve geniş zaman bu bağlamda ele alınan zamanlardır. Bu zaman ifadeleri bütün şahıs zamirlerine göre çekimlenmiş ve bu zaman ifadelerinin farklı cümlelerde değişik anlamlara gelebileceği ifade edilmiştir. Örneğin, "Ben sigara içmişim." cümlesinde (böyle söylemişler ama bu doğru değil anlamı vardır) bu şekilde bir anlamı söz konusudur. Öğrenilen geçmiş zaman, gelecek zaman, sürekli şimdiki zaman ve geniş zamanın fiil çekimlerinin; olumlu çekimi, olumsuz çekimi, olumsuz soru çekimi gibi farklı şekillerde çekimlenerek değişik uygulamalarla pekiştirilmeye çalışılmıştır. Ele alınan bu

zaman ifadeleriyle ilgili uygulama ve örnekler için EK-132, 133, 134, 135, 136, 137 ve 138'e bakılabilir. Bu bölümde, bu zaman ifadelerinin yanı sıra yeterlilik fiili de ele alınmıştır. Yeterlilik fiilin tanımı yapılarak farklı örneklerde olumlu, olumsuz ve olumsuz soru çekimi cümle içerisinde kullanılmıştır. Örneklerden sonra farklı uygulamalarla bu fiil değişik örneklerle tekrarlanmıştır. Bu fiille ilgili uygulama örnekleri için EK-139 ve 140'a bakılabilir. Bu EK'lerde fiillerin örnek çekimi verilirken daha sonra bu fiillerin diğer şahıs ekleriyle ilgili çekimi örnek verilmiştir (GÜYİTDB A1, A2 ve B1, 2014: 76-184).

4.2.1.3. B1 düzeyinin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders kitabı A1, A2 ve B1 düzeyinin B1 bölümünde dil bilgisi konularından; kipler, ek fiilin kipleri, sıfat ve zarflar ele alınmıştır. Gereklilik kipi, emir kipi, dilek-istek kipi, şart kipi ile ilgili farklı örnekler verilirken daha sonra cümle içerisinde değişik kullanımlarına yer verilmiştir. Bu örneklerden sonra bu kiplerin daha kalıcı şekilde öğrenmesi için değişik uygulama çalışmaları yapılmıştır. Bu uygulama çalışmaları için EK-141, 142, 143 ve 144'e bakılabilir.

Bu bölümde ele alınan diğer bir dil bilgisi ek fiilin görülen geçmiş zamanı, ek fiilin öğrenilen geçmiş zamanı ve ek fiilin şartıdır. Bu ek fiillerin şahıs zamirlerine göre çekimi yapılarak bu ek fiiller çeşitli cümlelerle örneklendirilmiştir. Aynı zamanda bu ek fiillerin olumlu, olumsuz, soru, olumlu soru ve olumsuz soru çekimi yapılarak daha sonra farklı uygulamalarla bu konu tekrarlanmıştır. Bu uygulamalarla ilgili olarak EK-145, 146 ve 147'ye bakılabilir. EK'lerde ele alınan bu zaman ifadelerinin bütün şahıslara göre çekimi verilmiştir (GÜYİTDB A1, A2 ve B1, 2013: 197-273).

Bu bölümde ele alınan diğer bir konu sıfattır. Sıfatlarla ilgili olarak sıfat tamlaması, niteleme sıfatları, belirtme sıfatları, işaret sıfatları, sayı sıfatları, asıl sayı sıfatları, sıra sayı sıfatları, üleştirme sayı sıfatları, kesir sayı sıfatları, sıfatların sıralaması, sıfatları isim yapmak, belirsizlik sıfatları, soru sayı sıfatı, '-ki' ekli sıfatlar, belirsizlik sıfatını zamir yapmak, sıfat tamlamasını isim tamlaması yapmak, sıfatların derecelendirilmesi, sıfatların benzetme derecesi, sıfatların eşitlik ve eşitsizlik derecesi, sıfatların karşılaştırması, sıfatların üstünlük derecesi, sıfatların en üstünlük derecesi, sıfatların kuvvetlendirmesi ve sıfatların küçülmesi ele alınıp daha sonra bu konuların kısa bir açıklaması yapılarak bu konular değişik örneklerle açıklanmıştır. Örneğin, "Kuvvetli adam", "Yaşlı çocuk", "Bu

çocuk benim kardeşim.”, “Pek çok kişi sizi sordu.”, “Dev gibi iri bir adam.”, “Sizin gibi aktif yöneticiler.”, “Ben Ayşe kadar güzel bir bayanım.”, “En eğlenceli ders, konuşma dersidir.” gibi cümleler bu bağlamda kurulmuştur. Ele alınan konuların örneklendirilmesinden sonra farklı uygulamalarla bu konular pekiştirilmek istenmiştir. Uygulama olarak verilen örnekler için EK-148, 149’a bakılabilir. Ayrıca EK-150’de sıfatlarla ilgili farklı örnekler verilmiştir. Bu EK’lerde bazı sıfatlara örnekler verilmiş ve bazı sıfatların boş bırakılan yerlere getirilmesi istenmiştir (GÜYİTDB A1, A2 ve B1, 2014: 274-309).

B1 düzeyindeki bölümde ele alınan diğer konu zarflardır. Zarflar ele alınmadan önce bir metin verilmiştir. Bu metinden sonra ‘Zarf nedir?’ sorusuyla zarflar konusuna giriş yapılmıştır. Bu sorudan sonra örnek cümleler verilerek parantez ‘()’ içerisinde zarflarla ilgili sorular sorulmuştur. Zarflarla ilgili ayrıntılı için EK-151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158 ve 159’a bakılabilir. Bu EK’lerde zarf ve zarf türlerinin ele alınış biçimi, zarf türlerinin örnek ve uygulamalarına yer verilerek daha sonra zarf türleriyle ilgili sorular sorulup değişik örneklerle zarfların cümle içerisinde kullanımlarına yer verilmiştir. Daha sonra ise durum zarfları, zaman zarfları, yön zarfları ve miktar zarfları ele alınmış ve değişik örneklerle açıklanmıştır (GÜYİTDB A1, A2 ve B1, 2014: 310-315).

4.2.2. Gazi Üniversitesi yabancılar için Türkçe dil bilgisi b2 ve c1 düzeyinde ele alınan dil bilgisi konuları

Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi B2 ve C1 kitabı dil bilgisi konularının ele alındığı ikinci kitaptır. Bu kitabın B2 düzeyi yedi bölümden, C1 düzeyi ise sekiz bölümden oluşmaktadır.

GÜYİTDB B2 düzeyinde sıfat fiiller, sıfat fiillerin alt başlığı olarak da şimdiki zamanın sıfat fiili, görülen geçmiş zamanın sıfat fiili, gelecek zamanın sıfat fiili, öğrenilen geçmiş zamanın sıfat fiili, geçmiş zamanın sıfat fiil eki, istek-dilek sıfat fiili, geniş zaman sıfat fiili, geniş zamanın sıfat fiili; zarf fiil başlığı altında ise cümle sıralayıcısı zarf fiil eki, fiil+arak/erek+ana cümle, ...fiil+-a/-e...fiil+-a/-e+ ana cümle, ...fiil+-ınca/-ince+ana cümle, ...fiil+-r... ...fiil+-maz/mez+ana cümle, (i-ken) eş zamanlılık fiilimsi eki, ...fiil+-madan/-meden+ana cümle, başlangıç noktası fiilimsi eki, aşamalılık/yenileme fiilimsileri eki, ...+-madıkça/-medikçe+ana cümle (yoksa/aksi takdirde), isim fiiller ekleri ‘-mak/

-mek, -ma/-me, -ış, -iş, -uş, -üş' gibi fiilimsiler ele alınmıştır (GÜYİTDB B2 ve C1, 2015: 12-45).

Doğrudan dolaylı anlatım başlığı altında; şimdiki zamanlı iç cümle, sürekli şimdiki zamanlı iç cümle, görülen geçmiş zamanlı iç cümle, öğrenilen geçmiş zamanlı iç cümle, geniş-gelecek zamanlı iç cümle, olasılık anlamlı iç cümle, geniş zamanlı iç cümle, gereklilik kipli iç cümle, emir kipli iç cümle, istek kipli iç cümle, isim yüklemli iç cümle, yeterlilik fiili iç cümle, zamirli art cümleyi ana cümleye katmak gibi anlatımlı cümleler ele alınmıştır. Farklı başlıklar altında ele alınan doğrudan anlatımlı cümleler farklı şekillerde örneklendirilmiştir (GÜYİTDB B2 ve C1, 2015: 56-59)

B2 düzeyinde ele alınan diğer dil bilgisi konusu birleşik kiplerdir. Birleşik kip, hikâye birleşik zamanı, rivayet birleşik zamanı ve şart birleşik zamanı olmak üzere üç başlık altında ele alınmıştır. Hikâye birleşik zaman başlığı altında; görülen geçmiş zaman hikâyesi, öğrenilen geçmiş zaman hikâyesi, şimdiki zaman hikâyesi, geniş zaman hikâyesi, gelecek zaman hikâyesi, gereklilik zaman hikâyesi, istek kipinin hikâyesi ve şart kipinin hikâyesidir. Rivayet birleşik zaman başlığı altında ise; şimdiki zamanın rivayeti, geniş zamanın rivayeti, öğrenilen geçmiş zamanın rivayeti, gelecek zamanın rivayeti, gereklilik kipinin rivayeti, istek kipinin rivayeti ve şart kipinin rivayetidir. Şart birleşik zamanın başlığı altında da şimdiki zaman şartı, geniş zaman şartı, görülen geçmiş zaman şartı, gelecek zaman şartı ve gereklilik kipinin şartıdır. Bu zaman ifadelerine örnekler verilerek bu zaman ifadeleri farklı uygulamalarla tekrarlanmıştır (GÜYİTDB B2 ve C1, 2015: 64-116).

Bu bölümde ele alınan diğer bir dil bilgisi konusu kelime yapımıdır. Bunlar; basit kelimeler, türemiş kelimeler, isimden isim yapım ekleri, isimden fiil yapım ekleri, fiilden isim yapım ekleri, fiilden fiil yapım ekleri (çatı ekleri), etken çatı, edilgenlik ekleri, dönüşlülük ekleri, işteşlik ekleri, ettirgenlik ekleri, birden çok çatı eki almış fiiller, birleşik isimler, isim+yardımcı fiiller, fiil+tasvir (modal) fiilleri (kurallı fiiller), fiil+abil/-ebil-fiili, süreklilik fiilleri, tezlik fiilleri, yaklaşma fiili ve anlamca kaynaşmış birleşik fiiller gibi başlıklar altında açıklanmıştır. Bu dil bilgisi konularından ek ve sözcüklerin başlığı verilip bu ek ve sözcüklerin farklı örneklerle cümle içerisindeki kullanımlarına yönelik birçok örnek ve uygulama verilmiştir (GÜYİTDB B2 ve C1, 2015: 117-143).

GÜYİTDB C1 düzeyinde ele alınan konular; ‘edatlar, bağlaçlar, ünlemler, fiillerde anlam, cümle ve cümlenin öğeleri, cümle türleri ve anlatım bozukluğudur.’ Edatlar başlığı altında; ...a/-e()+ait +isim (mülkiyet/sahiplik edatı), ...-a/-e()+kadar, ...-a/-e()+dek/değin, ...-den başka(-nın ()dışında), ...-nın/() dışında (sadece/bir tek), -a/e rağmen/ karşın, ...nın/() gibi, ...ilgi eki/()+için, ...-a/ -e+göre, ...-a/-e+doğru, ...+ilgi eki/() ile, ...ancak/sadece, bile/dahi/hatta, sanki/adeta, üzere, güya/sözüm ona, ...+dan ötürü (sebebiyle) edatı, sebep bildiren diğer edat yapıları; bağlaç adı altında fakat, ama, ancak, lakin, ne var ki (maalesef) ne yazık ki, halbuki, oysaki, mademki, o halde, demek ki, çünkü, veya, ya...ya da, da/de, hem...hem de, gerek...gerekse, ...da/de...da/de, ne...ne de, nitekim (zira), ki, fiillerde anlam başlığı altında ise eş anlamlı kelimeler, yakın anlamlı kelimeler, eş sesli kelimeler, zıt anlamlı kelimeler, mecaz anlamlı kelimeler, deyimler/kalıplar, terim anlamlı kelimeler, cümle ve cümlenin öğeleri adı altında da yüklem, özne, nesne, zarf tümleci, dolaylı tümleç, cümle vurgusu, cümle dışı unsurlar, cümle türleri altında yüklem türüne göre cümleler, yüklem yerine göre cümleler, anlamına göre cümleler, yapısına göre cümleler ele alınmıştır. Bu bölümde dil bilgisi bağlamında ele alınan diğer bir konu anlatım bozukluğudur. Anlatım bozukluğu başlığı altında anlam kaynaklı anlatım bozukluğu, gramer hatalarından kaynaklanan anlatım bozukluğu, özne-yüklem uyumsuzluğu, birleşik cümlelerde öge eksikliği, tamlama yanlışlıkları, yanlış ek, eksik ek veya fazladan ek kullanımı, çokluk anlamlı sıfatlardan sonra çokluk eki kullanımı, cümlede fiil/fiilimsi ve ek eksikliği, çatı uyumsuzluğu gibi konular ele alınmıştır (GÜYİTDB B2 ve C1, 2015: 148-202).

4.2.2.1. B2 düzeyinin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

GÜYİTDB B2 düzeyinde önce fiilimsiler konusu ele alınmıştır. Fiilimsiler, üç başlık altında açıklanıp değişik örneklerle fiilimsilerin kullanımına dair bilgiler verilmiştir. Örneğin, şimdiki zaman sıfat fiili şöyle açıklanmıştır; “Kedi uyuyor.”, “O kedi çok tatlı.” cümleleri “Uyuyan kedi çok tatlı.” şekline dönüştürülmüştür. Ele alınan diğer sıfat fiil eklerin ele alınış yöntemi örnek olarak verilen cümle gibidir. Sıfat fiillerin ele alınış yöntemini, örneklerini ve uygulama çalışmalarını görmek için EK-160, 161, 162, 163 ve 164’e bakılabilir. Zarf fiiller de sıfat fiiller gibi önce işlevi daha sonra açıklaması yapılarak zarf fiillerin farklı örneklerle cümle içerisinde kullanımına örnek verilmiştir. Örneğin, “Ali durağa geldi.”, “Ali otobüse bindi.” cümleleri, “Ali durağa gelip otobüse bindi.”

cümlesine dönüştürülmüştür. Bu dönüşüm zarf fiil ekleriyle sağlanmıştır. Zarf fiillerle ilgili ele alınan diğer ekler de örnek olarak gösterilen bu cümle gibi ele alınıp açıklanmaya çalışılmıştır. Zarf fiillerle ilgili olarak EK-165, 166, 167, 168, 169 ve 170'e bakılabilir (GÜYİTDB B2 ve C1, 2015: 12-39).

Bu bölümde ele alınan diğer bil fiilimsi konusu isim fiillerdir. Fiilimsilerin işlevleri açıklanarak cümle içerisinde kullanımlarına yer verilmiştir. İlk isim fiillerin, genel anlamda nesnel, tanım ve genel geçerliği olan cümlelerde kullanıldığı ifade edilmiştir. “Öğrenmek de öğretmek de zor bir iştir.” bu bağlamda örnek olarak verilmiştir. Fiilimsilerin ikinci işlev olarak ‘-mak/-mek için’ eklerinin amaç anlamını verdiği ifade edilmiştir. “Bu ülkeye üniversite okumak için geldik.” cümlesi bu işleve örnek olarak verilmiştir. Fiilimsilerin üçüncü işlevi ise sebep cümlesi olduğu açıklanmıştır. “Çok okumaktan gözlerim bozulacak.” cümlesi bu işleve örnek olarak verilmiştir. Fiilimsilerin dördüncü işlevinin istek anlamı olduğu belirtilmiştir. “Tüm kaynakları taramak istiyorum” cümlesi bu işleve örnek olarak verilmiştir. Fiilimsilerin beşinci ve altıncı işlevinin gereklilik ve zarf cümlesi anlamını verdiği ifade edilmiştir. “Şimdi çok çalışmak lazım.” ve “Boş boş konuşmakla bu sıkıntı halledilemez.” cümleleri gereklilik ve zarf cümleleri olarak örnek verilmiştir. Fiilimsilerin diğer işlevlerinin seçeneksizlik, tam tersini tercih yapma cümlesi, amaç/yaklaşma cümlesi, ‘-mak/-mek üzere’ cümlesi ‘-mak/-mek kadar’ gibi olduğu belirtilmiştir. Örnek olarak “İyileşmek için ameliyat olmaktan başka bir çıkar yol yok.”, “Onlarla lak lak etmek yerine işini yapmalısın.”, “Doktora yapmak üzere yurt dışına gitti.”, “Okulu bitirmek kadar iyi bir iş kurmak da önemli.” cümleleri bahsedilen işlevler bağlamında örnek olarak verilmiştir. İsim fiiller bağlamında ele alınan diğer bir ek ‘-ma/-me’ ekleridir. Bu ekler, işlev olarak öznelde, isim tamlamalarında kullanılmaktadır. Bununla birlikte bu ekler bütün hâl eklerini almaktadır. Örneğin, “Benim okumam çok düzgün.”, “Senin dinlemeni istiyorum.” cümleleri bu işleve örnek olarak gösterilmiştir. Bu işlevin yanı sıra kalıplaşmış ‘-ma/-me’ sözcüklerin olduğu belirtilerek ‘-ma/-me’ ekli isimlerin edatlarla yaygın şekilde kullanıldığı ifade edilmiştir. “Düşünmem için bana zaman verir lütfen” cümlesi bu işlev doğrultusunda örnek olarak verilmiştir. İsim fiillerle ilgili diğer ekler -ış/ -iş/, -uş/, -üş/’tür. Bu eklerin işlevi kişiye ya da duruma özgü olan hareketleri gösterir. Örneğin, “Selma’nın gülüşü eşsizdir.” cümlesi bu işleve örnek teşkil etmektedir. Bu ekler kalıcı isimler türetmektedir. ‘Gidiş, geliş, duruş, bakış, gülüş, bakış, dokunuş, öpüş, bekleyiş, iniş, çıkış, giriş, oturuş, kalkış, deyiş, duyuş, görüş,

kavrayış ve davranış' sözü edilen duruma örnek oluşturmaktadır. “Senin duyuşun, düşünülen herkesten farklı.”, “Bakışların tıpkı annenizin bakışlarına benziyor.” kalıplaşmış isimlere örnek olarak gösterilmiştir. İsim fiil eklerinin çoğu edatlarla açıklanmış ve örneklendirilmiştir. İsim fiil eklerinin edatlarla kullanımı için EK-171’ye bakılabilir (GÜYİTDB B2 ve C1, 2015: 40-45).

GÜYİTDB B2 ve C1 kitabının B2 düzeyinde ele alınan diğer bir dil bilgisi konusu ‘doğrudan ve dolaylı anlatım’dır. Bu kitapta doğrudan ve dolaylı anlatımın başlığı verilip bunlar açıklanmaya çalışılmıştır. Örneğin, görülen geçmiş zamanlı iç cümle başlığı altında “Ali bana, ‘Hava iyice soğudu.’ dedi.”, cümlesi “Ali bana havanın iyice soğuduğunu söyledi.” cümlesine dönüştürülmüştür. Ele alınan diğer zaman ifadeleri de örnek olarak gösterilen bu cümle gibidir. Bu zaman ifadeleriyle ilgili kullanımlar için EK-172, 173, 174, 175’e bakılabilir (GÜYİTDB B2 ve C1, 2015: 56-63).

GÜYİTDB B2 düzeyinde ele alınan diğer bir konu birleşik kiplerdir. Birleşik kiplerle ilgili kısa bir açıklama yapılarak birleşik kiplerin cümle içerisinde kullanımına örnekler verilmiştir. Hikâye birleşik zamanı, rivayet birleşik zamanı ve şart birleşik zamanın alt başlığında ele alınan zaman ifadeleri örneklendirilerek bu zaman ifadelerinin olumlu, olumsuz, soru, olumlu soru, olumsuz soru gibi çekimleri yapılmıştır. Bu düzeyde, kelime yapımı ele alınan diğer bir dil bilgisi konusudur. Kelimeler öncelikle basit, türemiş ve birleşik diye üç kısma ayrılmıştır. Basit kelimelerin, basit isim ve basit fiil diye iki ayrıldığı açıklanmış ve örneklendirilmiştir. Basit isimlere; su, çocuk, ülke, göz, basit fiillere ise; ‘sev-, al-, inan-, git-, uyu-’ gibi örnekler verilmiştir. Daha sonra türemiş kelimeler ele alınmıştır. Türemiş kelimelerin eklerle türetildiği belirtilerek Türkçede iki ekin olduğu belirtilerek bunların birinin çekim ekleri, diğerlerinin ise yapım eki olduğu açıklanmıştır. Çekim eklerinin çokluk eki, iyelik ekleri, durum ekleri, zaman ekleri, kip ekleri, kişi ekleri, olumsuzluk ekleri, soru ekleri ve ‘-ki’ eki olduğu belirtilmiştir. Çekim eklerinden sonra yapım ekleri başlığı altında yapı eklerinin türleri ele alınmıştır. Yapım eklerinin isimden isim yapım ekleri, isimden fiil yapım ekleri, fiilden fiil yapım ekleri ve fiilden isim yapım ekleri olmak üzere dört grupta ele alınmıştır. Bu ekler ayrıntılı bir şekilde sınıflandırılmış ve örneklendirilmiştir. Yapım ekleriyle ilgili örnek kullanımlar için EK-176, 177, 178, 179 ve 180’e bakılabilir. Bu EK’lerde verilen yapım ekleri ve örnek olarak verilen cümleler isimden isim yapım eki, isimden fiil yapım eki, fiilden isim yapım

eki ve fiilden fiil yapım eklerinin bir kısmını kapsamaktadır. Bu bölümde birleşik fiiller de ele alınmıştır. Birleşik fiiller isim+fiille yapılan birleşik fiiller, fiil+yardımcı fiille yapılan birleşik fiiller ve anlamca kaynaşmış birleşik fiillerdir. Örneğin, ‘Teşekkür etmek, mutlu etmek, rahatsız etmek, iyilik etmek’ gibi kalıplar birleşik fiillere örnek olarak verilmiştir. Fiil+yardımcı fiiller ise fiil+-abil/-ebil, fiili (yeterlilik/yetersizlik/ihtimâl/izin/yasak/ricâ fiili) kapsadığı belirtilmiştir. Süreklilik, tezlik fiili ve yaklaşma fiil+yardımcı bağlamında ele alınan fiillerdir. Anlamca kaynaşmış birleşik fiillere ‘midesi bulanmak, hatasını telafi etmek, delil göstermek, gözden düşmek’ gibi fiiller örnek verilmiştir (GÜYİTDB B2 ve C1, 2015: 64-143).

4.2.2.2. C1 düzeyinin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

GÜYİTDB B2 ve C1 kitabının C1 düzeyinde ele alınan bilgisi konuları edatlar, bağlar ve ünlemdir. Öncelikle ele alınan edatın ne olduğu açıklanıp daha sonra Türkçede kullanılan belli başlı edatların ismi verilerek örneklerle açıklaması yapılmıştır. Bunlardan ilki ...-a/, -e ()+ait+isim (mülkiyet sahiplik edatı)’dir. Örneğin, “buna ait, bana ait belgeler, diğerine ait=diğerinin, ötekiye ait=ötekinin” gibi sözcükler edat olarak ele alınmıştır. Aynı şekilde diğer edat türleri de bu yöntem gibi ele alınarak bu edat türleri cümle içerisinde farklı kullanımlarla örneklendirilmiştir. Ele alınan diğer edatların kullanımlarını görmek için EK-181, 182, 183, 184, 185, 186 ve 187 ve 188’e bakılabilir. Edatlardan sonra ele alınan diğer bir dil bilgisi konusu bağlaçlardır. Bağlaçların da edatlar gibi öncelikle açıklaması yapılmış ve bağlaç türlerinin örnekleri verilerek bağlaçların cümle içerisinde kullanımlarına yer verilmiştir. Bu bağlaçların ele alınış yöntemini ayrıntılı şekilde görmek için EK-189, 190 ve 191’e bakılabilir. Bu bölümde edat ve bağlaçtan sonra ünlem ele alınmıştır. Edat ve bağlaç gibi ünlemin tanımı yapılmış ve ünlemin cümle içerisinde kullanımına örnekler verilmiştir. “Aaa kimler buradaymış.”, “Hey! Ne yapıyorsunuz?”, “Yok öyle! Önce ellerini yıkayacaksın, sonra sofraya.” gibi cümleler ünleme örnek olarak kurulmuştur (GÜYİTDB B2 ve C1, 2015:148-161).

Bu bölümde ele alınan diğer bir dil bilgisi konusu fiillerde anlam kaymasıdır. Fiillerde anlam kayması konusu hiçbir açıklama yapılmadan doğrudan uygulama etkinliğiyle bu konu açıklanmıştır. Bu uygulamaları görmek için EK-192’ye bakılabilir. Fiillerde anlam kayması konusundan sonra anlam bakımından kelimeler de bu bölümde ele alınmış ve örneklendirilmiştir. Daha sonra anlam bakımından kelimeler birçok

uygulamayla tekrarlanmıştır. Anlam bakımından cümleler açıklanmış ve bu cümleler farklı uygulamalarla tekrarlanmıştır. Bu konuyla ilgili açıklamalar, örnekler ve uygulamalar için EK-193 ve 194'e bakılabilir. Anlam bakımından sonra cümle ve cümlenin öğeleri ele alınmıştır. Önce yüklem ne olduğu açıklanarak daha sonra yükleme çeşitli örnekler verilmiştir. Örneğin, “Dedem koltuğunda uyukluyor.”, “Diploma törenimiz düdü.” cümlelerinin yüklemine ‘uyukluyor’ ve ‘düdü’ sözcükleri olduğu belirtilmiş ve ‘uyukluyor’ yüklemine fiil cümlesini; ‘düdü’ sözcüğünün ise isim cümlesini oluşturduğu ifade edilmiştir. Yüklem açıklanmasından ve örneklendirilmesinden sonra cümlenin öğelerinden öznenin açıklaması yapılarak özneye farklı örnek verilmiştir. Örneğin, “Ben ders çalışıyorum” cümlesindeki ‘ben’ öznesi atıldığı hâlde anlam olarak aynı öğelere sahiptir. Buna benzer birçok örnek verilmiştir. Özneye ilgili bu özelliğin yanı sıra Türkçede özne olan sözcük ile yüklem özneye bağlı olarak aldığı ek uyumludur. “Ben kantinde çay içiyorum.” cümlesinde ‘ben’ öznesi yüklemde ‘um’ ekine karşılık gelmektedir. Öznenin sonra, Türkçede üçüncü önemli öge olan nesne açıklanmış ve nesnenin cümle içerisinde kullanımlarına yer verilmiştir. Aynı şekilde zarf tümleci, dolaylı tümleş de ele alınıp örneklendirilmiştir. Cümle öğeleriyle ilgili ele alınan diğer bir dil bilgisi konusu cümle vurgusudur. Cümle vurgusunun üç yerde olabileceği ifade edilip vurgulanmak istenen ögenin yükleme yakın olduğu belirtilmiştir. Örneğin, “Selma Adana’dan dün dönmüş.” (zarf-tümleci vurgusu), “Selma dün Adana’dan dönmüş” (dolaylı tümleş vurgusu), “Dün Adana’dan Selma dönmüş.” (özne vurgusu) gibi cümlelerde öge vurgusunun yükleme yakın öge olduğu görülür. Bu bölümde cümle dışı unsur da ele alınarak örneklerle açıklanmıştır (GÜYİTDB B2 ve C1, 2015: 182-192).

Bu bölümde ele alınan diğer bir dil bilgisi konusu cümle türleridir. Cümle türleri; yüklem türüne göre cümleler, yüklem yerine göre cümleler, anlamına göre cümleler ve yapısına göre cümleler olmak üzere dört başlık altında sınıflandırılmıştır. Yüklemine göre cümleler isim ve fiil; yüklem yerine göre cümleler kurallı ve kuralsız/devrik cümle; anlamına göre cümle olumlu, olumsuz, soru cümlesi; yapısına göre cümleler basit, birleşik, sıralı ve bağlı cümle olarak sınıflandırılmıştır. Ele alınan cümle türleri açıklanarak örneklendirilmiştir. Bu dil bilgisi konusunun yanı sıra ele alınan diğer bir konu anlatım bozukluğudur. Anlatım bozukluğu, anlamsal bozukluk açıdan değil, dil bilgisel hatalardan kaynaklanan anlatım bozukluğu bakımından ele alınmıştır. Anlatım bozukluğundan önce özne-yüklem uyumsuzluğu açıklanmış daha sonra bu anlatım bozukluğunu içeren

cümlelere örnek verilmiştir. Örnek olarak “Ben ve Ahmet tartıştım.” cümlesi anlatım bozukluğuna içermektedir. Bu cümle, “Ben ve Ahmet tartıştık.” şeklinde yazılarak anlatım bozukluğunun yüklemden kaynaklı olduğu belirtilmiştir. Ele alınan diğer bir anlatım bozukluğunun sebebi olumluluk ve olumsuzluk uyumsuzluğunun dikkat edilmemesidir. Örneğin, “Hepsi ders çalışmıyor.” cümlesi “Hepsi ders çalışıyor.” şeklinde olduğu belirtilmiştir. Örnek olarak verilen bu cümle olumluluk ve olumsuzlukla ilgili örnek bir cümledir. Anlatım bozukluğu başlığı altında ele alınan diğer bir konu öge eksikliğidir. “Ali ile problemi hallettik ve rahatladı.” cümlesi “Ali ile problemi hallettik ve Ali rahatladı.” şeklinde yazılmalıdır. Tamlama yanlışları, yanlış ek, eksik ek veya fazladan ek kullanımı, çokluk anlamlı sıfatlardan sonra çokluk ekinin kullanılması, cümlede fiil/fiilimsi ve ek eksikliği, çatı uyumsuzluğu gibi konular açıklanarak bu anlatım bozukluğuyla ilgili örnekler verilmiştir (GÜYİTDB B2 ve C1, 2015: 196-202).

4.3. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları

Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanmıştır. YİYİTDK’ların A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeyinde belli başlı dil bilgisi konuları ele alınmıştır. YİYİTDK’ların her birisi sekiz üniteden oluşmaktadır. Bu ünitelerde dil bilgisiyle ilgili örnekler, etkinlikler ve okuma parçaları yer almaktadır.

4.3.1. Yedi İklim yabancılar için Türkçe ders kitabı a1 düzeyinde ele alınan dil bilgisi konuları

YİYİTDK’nın A1 düzeyinin birinci ünitesinde dil bilgisi konusu olarak ‘bu, şu, o, burası, şurası, mı, değil mi, var, yok, bulunma hâl eki ve ‘çokluk eki’; ikinci ünitesinde ‘ayrılma hâl eki, belirtme hâl eki, bulunma hâl eki, -DAn önce, -DAn sonra, emir, şahıs zamirleri, şimdiki zaman’; üçüncü ünitesinde ‘belirli geçmiş zaman, zaman zarfları -ile -ylA, -DAn önce, -DAn sonra ek ve sözcükleri’; dördüncü ünitesinde ‘iyelik ekleri, -DAn...-A kadar gelecek zaman’; beşinci ünitesinde ‘isim tamlamaları’; altıncı ünitesine ‘-ki/-DAki’; yedinci ünitesinde ‘-A göre, -DEn daha+sıfat: karşılaştırma, sıfat+en üstünlük, -DEn beri/-Dir’ ve sekizinci ünitesinde birinci üniteden yedinci üniteye kadar ele alınan dil bilgisi konuları tekrarlanmıştır.

4.3.1.1. Birinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Bu ünite; ‘bu, şu, o, burası, şurası, mı, değil mi, var, yok, bulunma hâl eki, sayılar ve çokluk eki’ cümle içerisinde görsellerle desteklenerek bu eklerin kullanımı verilmiştir. ‘Bu, şu ve o’ işaret sıfatları yakınlık ve uzaklık bakımından görsellerle somutlaştırılmaya çalışılmıştır. Ayrıntı için EK-195’e bakılabilir. Bu EK’te gösterilen görseller ve bu görsellere bağlı kurulan cümleler dil bilgisel olarak işaret sıfatlarını oluşturmaktadır. EK-195’e verildiği gibi ‘bu’ işaret sıfatı belirtilirken ‘şu’ işaret sıfatına daha yakın, ‘şu’ işaret sıfatı da ‘o’ işaret sıfatına yakın olduğu görülmektedir. YİYİTDK A1 düzeyinin birinci ünitesinde ‘var’, ‘yok’ cümleleri de çeşitli görsellerle desteklenerek görsellerin sonunda cümle içerisinde yazılması istenmiştir. EK-196’da görüldüğü gibi sınıfta bulunan veya bulunmayan değişik resimler verilmiştir. Sınıfta bulunan resimlere ‘var’, bulunmayan resimlere ise ‘yok’ işaretlenmiştir. Bu işaretlemeyen sonra bu cümlelerin yazımı etkinlik olarak verilmiştir (YİYİTDK A1, 2015: 12-20).

Bu ünite ele alınan bir diğer dil bilgisi konusu bulunma hâl eklerinin kullanımıyla ilgilidir. Bu kullanıma örnek olarak ‘sınıfta’ sözcüğündeki bulunma hâl eki ‘ta’ eki verilmiştir. Örneğin, “Sınıfta defter var mı”, “Sınıfta polis var mı”, “Sınıfta top var mı”, “Öğretmen sınıfta mı” ve “Sınıfta harita var mı” gibi cümlelerle bulunma hâl ekinin kullanımı gösterilmeye çalışılmıştır. YİYİTDK A1 düzeyinin bu ünitesinde çokluk eki önce bir canlının veya nesnenin bir görseli verilip daha sonra bu canlı veya nesnenin birden çok görseli verilerek çokluk durumu gösterilmiştir. EK-197’de verilen bu görsellere ve bu görsellere bağlı olarak kurulan çokluk ekiyle ilgili sözcüklere bakılabilir. Bu EK’teki görsellere bakarak tekil isimlerinin nasıl çokluğa dönüştürüldüğü görülebilir. EK-197’de verildiği gibi önce tek bir kitap, araba, çocuk, kuş ve top görseli verilerek daha sonra bu görsellerin çokluğu gösterilmiştir (YİYİTDK A1, 2015: 21-29).

4.3.1.2. İkinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

YİYİTDK A1 düzeyinin ikinci ünitesinde; ‘ayrılma hâl eki, belirtme hâl eki, bulunma hâl eki, yönelme hâl eki, -Dan önce, -Dan sonra, emir, şahıs zamirleri ve şimdiki zaman’ ele alınmıştır.

YİYİTDK A1 düzeyinin bu ünitesinde değişik görseller verilerek bulunma hâl eki verilmiştir. Örneğin ‘defter masada’, ‘yumurta sepette’, ‘doktor hastanede’, ‘meyve ağaçta’ gibi cümleler görsellerle desteklenmiştir. Bu örneklerde görüldüğü gibi bulunma hâl eklerinin ‘-da, -de, -ta, -te’ değişimi bazı görsellerden hareketle cümle içerisinde kullanımına yer verilmiştir. Bu hâl eklerinin kullanımıyla ilgili olarak EK-198’e bakılabilir. YİYİTDK A1 düzeyinin ikinci ünitesinde ‘şahıs zamirleri’ ve ‘-DAn/-DEn önce’, ‘-DAn/-DEn sonra’ edatları ele alınmıştır. Şahıs zamirleri “Kemal ve Sedat televizyonda maç seyrediyor” gibi cümlelerden hareketle “Kemal ve Sedat ne yapıyor” biçiminde soru cümlesi kurulmuştur. “-DAn önce ve “-DEn sonra” edatları ise cümle içerisinde kullanımlarına örnek verilmiştir. Örneğin; “Sabah erken uyanıyorum. Önce kahvaltı ediyorum. Kahvaltıdan sonra okula gidiyorum” gibi cümleler ‘-DAn/-DEn önce’ ve ‘-DAn/-DEn sonra’ edatlarının kullanımıyla ilgilidir. Bu üniteye ele alınan diğer dil bilgisi konusu belirtme hâl ekidir. Bu ekin kullanımına örnek verebilmek için öncelikle nesne, belirtisiz nesne biçiminde cümle içerisinde kullanılarak daha sonra bu nesne belirtili hâle dönüştürülüp belirtme hâl ekinin kullanımı verilmiştir. Örneğin, “Ayran içiyorum” cümlesi “Ayranı içiyorum”, “Kitap oku” cümlesi “Kitabı oku”, “Çiçek suluyorum” cümlesi “çiçeği suluyorum”, “tahta+ı siliyor” cümlesi “tahtayı siliyorum” biçimine dönüştürülmüştür (YİYİTDK A1, 2015: 42-50).

YİYİTDK A1 düzeyinin ikinci ünitesinde ele alınan diğer dil bilgisi konuları ‘ayrılma hâl eki, yönelme hâl eki ve şimdiki zaman’ ekidir. Ayrılma hâl ekinin ve şimdiki zamanın kullanımı diyaloglarla verilmiştir. Örneğin, “Filiz: Nereden geliyorsun”, “Merve: Çarşıdan geliyorum.”, “Sen nereden geliyorsun?”, “Filiz: Evden geliyorum.” biçiminde şimdiki zaman ve ayrılma hâl ekinin kullanımı verilmiştir. Aynı biçimde yönelme hâl ekinin kullanımı da ele alınmıştır. “Sema nereden çıkıyor?”, “Sema hastaneden çıkıyor.”, “Nereye gidiyor?”, “Üniversiteye gidiyor?” gibi cümlelerle yönelme ve ayrılma hâl ekine örnek verilmiştir (YİYİTDK A1, 2015: 51).

4.3.1.3. Üçüncü ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

YİYİTDK A1 düzeyinin üçüncü ünitesinde belirli geçmiş zaman, zaman zarfları ‘-ile, -yla’ ekleri ve ‘-DAn önce ve -DAn sonra’ edatları ele alınmıştır. YİYİTDK A1 düzeyinin üçüncü ünitesinde zaman zarfları, “Saat Kaçta” başlığı altında zaman ifadelerini gösteren saat zaman dilimiyle açıklanmaya çalışılmıştır. Örneğin, “Saat sekiz”, “Saat sekiz buçuk”,

“Saat sekize çeyrek var”, “Saat on buçuk”, “Saat on bire çeyrek kala otobüse biniyorum” cümleleri zaman zarflarını gösteren ifadelerdir (YİYİTDK A1, 2015: 56).

Üçüncü ünite de belirli geçmiş zaman ekleri küçük bir kare içerisinde gösterilerek karenin yan tarafında Murat’ın ‘dün’ ile ilgili bir günü anlatılmıştır. ‘Dün’ ile ilgili örnekte daha çok ‘-dı, -di, -dü, -du’ gibi geçmiş ifade eden ekler kullanılmıştır. Bazı cümlelerde sözcüklerin uyumuna göre ‘-dı, -di, -du, -dü, -tı, -ti, -tu, -tü’ hâli de verilmiştir. ‘-DAn önce ve -DAn sonra’ ekleri de değişik şekillerde cümle içerisinde kullanılmıştır. Örneğin, “Önce banyo yaptım.”, “Sonra kahvaltı ettim.” cümlesi “Kahvaltıdan önce banyo yaptım.”, “Saat beşte işten çıktım ve markete gittim.” cümlesi de “İşten sonra markete gittim.” biçimine dönüştürülmüştür. Bu ünite de ‘ile ve -yla’ ekleri ele alınan diğer bir dil bilgisi konusudur. Bu ekler, “İşten taksi ile dönüyorum.”, “İşten taksiyle dönüyorum”, “İşe otobüs ile gidiyorum.”, “İşe otobüsle gidiyorum” gibi değişik cümlelerde ‘ile, -yle/-yla’ şekli verilerek kullanılmıştır. Bu ünite de ‘-lı, -li, -lu, -lü, -sız, -siz, -suz, -süz’ gibi yapım ekleri ele alınan bir başka dil bilgisi konusudur. Örneğin, “Annem yemeğe tuz katmıyor”, “Annem yemekleri tuzsuz yapıyor.” cümleleri bu kullanıma örnek olarak verilmiştir (YİYİTDK A1, 2015: 58-63).

4.3.1.4. Dördüncü ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

YİYİTDK A1 düzeyinin bu ünitesinde iyelik ekleri ‘-DAn...-(y)A kadar ve gelecek zaman’ ifadeleri ele alınmıştır. Dil bilgisinin bu konuları ayrı bir başlık altında değil, çeşitli görseller ve etkinliklerle başlık verilmeden ele alınmaya çalışılmıştır.

YİYİTDK A1 düzeyinin dördüncü ünitesinde önce, iyelik ekleri kısa bir not biçiminde kişi zamirlerinin karşısında verilerek daha sonra bu eklerin sözcüklerle kullanımı verilip tamamlama ve okuyalım etkinlikleriyle tekrarlanmıştır. EK-199’da verildiği gibi iyelik ekleri, şahıs eklerine göre çekimlenmiş ve iyelik eklerine örnek cümleler verilerek bu cümlelerin boş bırakılan yerlerinin tamamlanması istenmiştir (YİYİTDK A1, 2015: 82).

Dördüncü ünite de ele alınan diğer bir konu ‘-DAn...- A kadar’ ekidir. Bu dil bilgisi konusu herhangi bir başlık verilmeden örnek cümlelerle cümle içerisinde kullanılmıştır. Örneğin, “Bu bina beşinci kattan yirmi beşinci kata kadar benim.”, “Okuldan eve kadar

yürüyorum” ve “Sabah saat beşten sekize kadar uyuyamadım.” gibi cümleler ‘-DAn...-A kadar’ kalıbına örnek olarak verilmiştir (YİYİTDK A1, 2015: 88).

Dördüncü üniteye ele alınan gelecek zaman ifadesi ile ilgili olarak “Bir Haftalık Planımız” başlığı altında ‘-acak’, ‘-ecek’ ekleri ele alınmıştır. Ele alınan diğer dil bilgisi konuları gibi bu konu da başlık verilmeden örneklendirilmiştir. ‘Bir Haftalık Planımız’ adlı metin ile bu metne bağlı olarak öğrencilere sorulan sorularla öğrencilerin gelecek zaman ifadesinin kullanımını fark etmesi istenmiştir. Bu okuma etkinliğinin yanı sıra, okuma-dinleme etkinliği başlığı altında da gelecek zamanla ilgili bir etkinlik daha verilmiştir. Okuma-dinleme etkinliği, karikatür ve diyaloglar şeklinde verilmiştir. Bu karikatür ve diyalogların ayrıntısı için EK-200’e bakılabilir (YİYİTDK A1, 2015: 89-90).

4.3.1.5. Beşinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

YİYİTDK A1 düzeyinin beşinci ünitesinde ele alınan dil bilgisi konusu ‘isim tamlamasıdır. Bu dil bilgisi konusu diğer dil bilgisi konuları gibi ayrı bir konu olarak ele alınmamış, okuma, dinleme, tamamlama gibi etkinliklerle birlikte ele alınıp fark ettirilmeye çalışılmıştır. Örneğin, ‘çiçeğin kokusu’, ‘kalemin rengi’, ‘simidin susamı’, ‘ağacın dalı’ ve ‘kitabın kapağı’ gibi söz öbekleri bu konuya örnek olarak verilmiştir. Bu etkinliğin yanı sıra “Okulun bahçesinin etrafında duvar var.”, “Evin bahçesinin kapısı açık.” ve “Çam ağacının yaprakları yeşil.” gibi cümleler bu dil bilgisi konusunun pekiştirilmesi amacıyla kurulmuştur (YİYİTDK A1, 2015: 99-101).

4.3.1.6. Altıncı ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

YİYİTDK A1 düzeyinde ele alınan dil bilgisi konusu ‘-ki/-DAki, -(I)ncı’ ekleridir. Herhangi bir başlık altında ele alınmayan bu ekler, değişik cümleler içerisinde kullanılarak öğretilmeye çalışılmıştır. Örneğin, ‘ağaçtaki kuş’, ‘arabadaki bebek’, ‘ormandaki ev’, ‘parktaki salıncaklara bindim.’ gibi tamlamalar ve cümleler ‘-ki/-DAki’ ekine örnek olarak verilmiştir. Bu üniteye ‘-(I)ncı’ ekiyle ilgili ‘Kantin birinci katta’, ‘Sınıf kaçınıcı katta?’, ‘Öğretmenler odası kaçınıcı katta’ gibi soru cümleleri herhangi bir açıklama yapılmadan cümle içerisindeki kullanımına yer verilerek ele alınmıştır. Bu eklerin kullanımıyla ilgili olarak EK-201’e bakılabilir (YİYİTDK A1, 2015: 118-133).

4.3.1.7. Yedinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

YİYİTDK A1 düzeyinin yedinci ünitesinde ele alınan dil bilgisi konuları ‘-A göre, bence, -DEn karşılaştırma, en üstünlük ve -DEn beri/-Dİr’dir.

YİYİTDK A1 düzeyinin yedinci ünitesinde dil bilgisi konusu olarak ‘-DEn daha’ karşılaştırma durumuna “Bardak gözlükten daha ucuz.”, “Gözlük kalemde daha pahalı.” gibi cümleler örnek olarak verilmiştir. Bu cümleler aynı zamanda görsellerle desteklenmiştir. ‘-A göre’ edatına örnek olarak “Bence soldan birinci bilgisayar en eski bilgisayardır.” ve “Bana göre sağdan birinci bilgisayar en yeni bilgisayardır.” gibi cümlelerle ‘-A göre’ edatına örnek olarak verilmiştir. Bazı cümlelerde ‘bence’ sözcüğü de kullanılmıştır. Bu sözcüğün ‘-A göre’ yerine ‘Bence’ sözcüğünün kullanılmasının sebebi bu sözcüğün anlam olarak ‘-A göre’yi karşılamasıdır. Bu karşılaştırmayla ilgili olarak EK-202’ye bakılabilir (YİYİTDK A1, 2015: 138-145).

YİYİTDK A1 düzeyinin yedinci ünitesinde ele alınan diğer bir dil bilgisi konusu ‘en üstünlük’tür. Bu konu YİYİTDK A1 düzeyinde, en+sıfat kalıbıyla verilmiştir. “Dünyanın en saldırgan hayvanı ayıdır.”, “Dünyanın en uzun hayvanı zürafadır.”, “Dünyanın en ağır hayvanı balinadır.”, “Dünyanın en hızlı hayvanı ayı değildir.” ve “Dünyanın en yavaş hayvanı kaplumbağadır.” gibi cümleler ‘en üstünlük’ konusuna örnek oluşturmaktadır. En üstünlük ile ilgili olarak EK-203’e bakılabilir (YİYİTDK A1, 2015: 146).

YİYİTDK A1 düzeyinin yedinci ünitesinde ele alınan diğer başka bir dil bilgisi konusu ‘-DEn beri, -Dİr’ ekleridir. Bu ekler herhangi bir başlık altından verilmeden önce bu eklerin cümle içerisinde kullanımlarına yer verilmiştir. Örneğin, “Kız, yarım saatten beri telefonla konuşuyor.” ve “Kız, yarım saattir telefonla konuşuyor.” gibi cümleler ‘-DEn beri/-Dİr’ eklerini örneklendirmektedir (YİYİTDK A1, 2015: 152).

4.3.1.8. Sekizinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

YİYİTDK A1 düzeyinin sekizinci ünitesinde, birinci üniteden yedinci üniteye kadar ele alınan dil bilgisinin konularının tekrarlamıştır. Bu ünite “Cuma günüydü.”, “Sabah çok erken uyandım.”, “Nerede yürüyüş yaptılar?” gibi cümleler geçmiş zaman ekine örneklen “Size bilgi verecek”, “Akşam otelde kalacağız.”, gibi cümleler gelecek zamana örnektir.

YİYİTDK A1 düzeyinin sekizinci ünitesinde bazı sözcükler verilerek bu sözcüklerle ele alınan dil bilgisi konularının genel tekrarı yapılmaya çalışılmıştır (YİYİTDK A1, 2015: 158-160). EK-204'te verildiği gibi bazı sözcükler verilmiş ve bu sözcüklerle daha önce ele alınmış dil bilgisi konularıyla ilgili tekrarın yapıldığı görülür. Örneğin, resimde geçen; “Bu tatilde Kayseri'nin yöresel yemeklerini yedik” cümlesinde ‘tatilde’ sözcüğünde bulunma hâl eki; “Kayseri'nin yöresel yemeklerini” söz grubunda isim tamlaması; ‘yedik’ sözcüğünde de geçmiş zaman ifadesi vardır. EK-204'teki sözcüklerde görüldüğü gibi üç değişik dil bilgisi konusu tekrarlanmıştır.

4.3.2. Yedi İklim yabancılar için Türkçe ders kitabı a2 düzeyinde ele alınan dil bilgisi konuları

YİYİTDK A2 düzeyinde, dil bilgisi konusu bağlamında birinci ünite; ‘belirsiz geçmiş zaman, -DAn önce, -DAn sonra, -mAdAn önce, -mAdAn sonra’; ikinci ünite ‘pekiştirme, gibi, kadar edatı’; üçüncü ünite ‘geniş zaman, -CA/-A göre, bu yüzden, bu sebeple, belki...belki, hem...hem, ne...ne, ya...ya, ister...ister’; dördüncü ünite ‘-mA, -mAk, -Iş, dolaylı anlatım (emir kipi)’; beşinci ünite ‘-(y)Ip, -mAdAn, -mAyıp, -(y)ArAk, -(y)A...-(y)A’; altıncı ünite ‘-(y)Abil-’, yedinci ünite; ‘-mAk için, -mAk üzere, ...diye sormak, ...diye cevap vermek’; sekizinci ünite ‘-an/-en’ ekleri ve birinci üniteden yedinci üniteye kadar ele alınan dil bilgisi konuları tekrarlanmıştır (YİYİTDK A2, 2016: 10-165).

4.3.2.1. Birinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

YİYİTDK A2 ünitesinde, dil bilgisi bağlamında; belirsiz geçmiş zaman, ‘-DAn önce, -DAn sonra, -mAdAn önce, -mAdAn sonra’ zarfları ele alınmıştır. Bu zarflardan öncelikle ‘-DAn önce ve -DAn sonra’ ek ve sözcükleri ele alınıp cümle tamamlama etkinliğiyle açıklanmıştır. Daha sonraki etkinliklerde, soru cümleleriyle bu ek ve sözcüklerin nerede ve nasıl kullanıldığıyla ilgili aşinalık oluşturmaya çalışılmıştır. Bu etkinlikten sonra çeşitli görseller verilerek bu görsellerle ilgili durumu ifade eden ‘-DAn önce, -DAn sonra, -mAdAn önce ve -mAdAn sonra’ ek ve sözcüklerle örnek cümleler kurulmuştur. Bu görseller ile ilgili olarak kullanılan cümleler için EK-205'e bakılabilir. Bu ek ve sözcüklerden sonra ele alınan diğer dil bilgisi konusu belirsiz geçmiş zaman eki ‘-mIş’tır. Bu ekin kullanımı öncelikle ‘Resim Sergisinde’ adlı metnin içerisindeki cümlelerde yer

verilmiştir. Bu metindeki örnek kullanımlardan sonra metinle ilgili sorular belirsiz geçmiş zaman ekiyle kurularak örnek bir cevapla diğer soruların bu şekilde cevaplanması istenmiştir. Bu etkinlikten sonra ‘Mustafa Kutlu’, ‘Kıraç’ ve ‘Arda Turan’ ile ilgili bilgiler, görülen geçmiş zaman ifadesiyle verilerek daha sonra bu bilgiler belirsiz geçmiş zamanla ifade edilmiştir. Belirsiz geçmiş zaman ekine ‘Ağrı Dağı Efsanesi (İki Bacı)’ ve ‘Müjde’ adlı metinlerin cümlelerinde yer verilmiştir (YİYİTDK A2, 2016: 10-23).

4.3.2.2. İkinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

YİYİTDK A2 düzeyinde dil bilgisi bağlamında ‘pekiştirme, gibi ve kadar’ edatı ele alınmıştır. Bu dil bilgisi konularından pekiştirme öncelikle ‘Kırmızı Burun’ adlı metindeki cümlelerde kullanılarak daha sonra metinle ilgili çeşitli sorular sorulup pekiştirme sözcükleriyle cevap verilmiştir. Örneğin, “Zeynep’in burnu nasıl olmuş” sorusuna, metinden hareketle; “Zeynep’in burnu kıpkırmızı olmuş” cevabı verilmiştir. Daha sonraki etkinliklerde görsellerden hareketle cümlelerin, pekiştirme ekleriyle tamamlanması istenmiştir. EK-206’daki bu görsellerle ilgili pekiştirme sözcüklerine bakılabilir. Bu düzeyde dil bilgisi konusu bağlamında ‘gibi ve kadar’ edatları da ele alınmıştır. Bu edatlar, farklı görseller bağlamında verilerek bu görsellerle ilgili cümleler kurulmuş, ‘gibi ve kadar’ edatlarının gelebileceği yerler boş bırakılmıştır. Edatlar ve bu edatlar bağlamında verilen görsellere bağlı olarak kurulan cümlelerin kullanımı için EK-206’ya bakılabilir (YİYİTDK A2, 2016: 31-37).

4.3.2.3. Üçüncü ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

YİYİTDK A2 düzeyinin üçüncü ünitesinde; geniş zaman, ‘-CA/-A göre, bu yüzden, bu sebeple, belki...belki, hem...hem, ne...ne, ya...ya, ister...ister’ gibi dil bilgisi konuları ele alınmıştır. Bu konulardan öncelikle geniş zaman ele alınmıştır.

Geniş zamanla ilgili olarak ‘her zaman, genellikle, bazen, ara sıra, hep, hiçbir zaman, asla ve hiç’ gibi genel durumları ifade eden sözcüklerin cümlelerde boş bırakılan yerlere yerleştirilmesi istenmiştir. Daha sonra ise çeşitli görseller verilerek bu görsellerle ilgili geniş zamanı ifade eden cümleler kurulmuştur. Bu görsellerden sonra ‘-CA/-A göre, bu yüzden ve bu sebeple’ ek ve sözcükleriyle ilgili cümleler ve eşleştirme etkinliklerine yer verilmiştir. ‘Bu yüzden ve bu sebep’ sözcükleriyle ilgili olarak EK-207’ye bakılabilir.

Görseller bağlamında ele alınan bu eklerinden sonra ‘belki...belki’ edatı ele alınmıştır. Örneğin, “Hafta sonu sinemaya gelir misin?” sorusuna; “Belki gelirim belki gelmem.” cümlesiyle cevap verilmiştir. ‘-A göre ve -CA’ eklerine örnek olarak “Bana göre/bence en sevimle hayvan tavşandır.” cümlesi kurulmuştur. ‘Hem...hem’ bağlacıyla ilgili de görseller verilerek bu görsellerle ilgili iki cümle kurulmuştur. Daha sonra bu cümleler ‘hem...hem’ bağlacıyla tek bir cümle hâline dönüştürülmüştür. Bu cümleler değişik görsellerden hareketle kurulmuştur. Bu görsellerle ilgili kurulan iki cümlenin nasıl ‘hem...hem’ bağlacıyla tek bir cümle dönüştüğünü görmek için EK-208’e bakılabilir. ‘Ne...ne’ bağlacının ele alınma yöntemi de ‘hem...hem’ bağlacı gibidir (YİYİTDK A2, 2016: 53-65).

4.3.2.4. Dördüncü ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

YİYİTDK A2 düzeyinin dördüncü ünitesinde ‘-mA, -mAk, -İş ekleri ve dolaylı anlatımın emir kipi’ ele alınmıştır. Bu ekler, öncelikle metin içerisinde yer verilip daha sonra bu ekler farklı örneklerle cümle içerisinde kullanılmıştır. Örneğin, EK-209’da, ‘-İş’ ekiyle ilgili cümleler görsellerden hareketle kurulmuştur. Ele alınan diğer ‘-mA, -mAk’ eklerin ele alınışı da ‘-İş’ eki gibidir. Bu bölümde ele alınan dolaylı anlatım, öncelikle doğrudan anlatımlı cümleler verilip daha sonra bu cümleler dolaylı anlatım cümlesine dönüştürülmüştür. Örneğin, “Annesi, Oğuz’a ‘Yemeğini bitir.’ dedi” cümlesi; “Annesi, Oğuz’a yemeğini bitirmesini söyledi”, “Annesi, Oğuz’dan yemeğini bitirmesini istedi.” şekline dönüştürülmüştür. Örnek olarak verilen diğer cümleler de bu şekilde kurulmuştur (YİYİTDK A2, 2016: 72-85).

4.3.2.5. Beşinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

YİYİTDK A2 düzeyinin beşinci ünitesinde ele alınan dil bilgisi konusu zarf-fiil ekleridir. Bu ekler; ‘-(y)Ip, -mAdAn -mAyIp, -(y)ArAk, -(y)A...-(y)A’dir. Bu eklerle ilgili önce iki cümle kurulmuş daha sonra ise bu cümleler bu zarf-fiil ekleriyle tek bir cümle hâline dönüştürülmüştür. Bu eklerin kullanımını görmek için EK-210’a bakılabilir. Bu üniteye ele alınan diğer zarf fiil eki ‘...-(y)A...-(y)A’dir. Bu ekin kullanımını şöyle örneklendirilmiştir; “Türkiye’yi sürekli gezdim ve Türkiye’yi tanıdım.” cümlesi “Türkiye’yi geze geze tanıdım.” ile “Sürekli Türkçe gazeteleri okudum ve Türkçemi geliştirdim.” cümlesi de

“Türkçe gazeteler okuya okuya Türkçemi geliştirdim.” şekline dönüşmüştür (YİYİTDK A2, 2016: 94-103).

4.3.2.6. Altıncı ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

YİYİTDK A2 düzeyinin altıncı ünitesinde ele alınan dil bilgisi konusu ‘-Abil-’ ekdir. Bu eke öncelikle ‘Kuzen’ adlı metnin içerisindeki cümlelerde yer verilmiş, daha sonra farklı görsellerden hareketle ‘-Abil-’ ekiyle ilgili cümleler kurulmuştur. Bu ekin kullanımıyla ilgili olarak EK-211’e bakılabilir. Bu düzeyde yer alan diğer metinlerin bazı cümlelerin de bu ekin kullanımına yer verildiği görülmüştür (YİYİTDK A2, 2016: 116-128).

4.3.2.7. Yedinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

YİYİTDK A2 düzeyinin yedinci ünitesinde dil bilgisi bağlamında ele alınan konular; ‘-mAk için, -mAk üzere, ...diye sormak, ...diye cevap vermek’ ek ve sözcükleridir. Bu eklerden ‘-mAk için’ eki işaretleyelim etkinliğinde ele alınarak fark ettirilmeye çalışılmıştır. ‘...diye sormak’ ve ‘-mEk üzere’ ekleri, öncelikle cümle içerisinde kullanılarak daha sonra bu eklerin, cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun şekilde yerleştirilmesi istenmiştir. EK-212’de bu eklerin cümle içerisinde kullanımlarına yer verilmiştir (YİYİTDK A2, 2016: 132-148).

4.3.2.8. Sekizinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

YİYİTDK A2 düzeyinin sekizinci ünitesinde dil bilgisi bağlamında ele alınan konu sıfat fiil eklerinden ‘-an/-en’dir. Bu eklerin nasıl ele alındığıyla ilgili olarak EK-213’e bakılabilir. Bu ekle ilgili öncelikle sözcükler verilerek bu sözcükler görselle destenmiş ve daha sonra görsellerle desteklenen bu sözcüklerle söz öbekleri ve cümleler oluşturulmuştur. Ayrıca birinci üniteden yedinci üniteye kadar ele alınan dil bilgisi konularının genel olarak tekrarlanmıştır. Örneğin, “Ali Bey’in randevusu saat dokuzdaymış.” cümlesi belirsiz geçmiş zaman ekinin kullanımına örnek olarak verilmiştir. Ayrıca bu ünite, birinci üniteden yedinci üniteye kadar ele alınan dil bilgisi konuları tekrarlanmıştır (YİYİTDK A2, 2016: 152-168).

4.3.3. Yedi İklim yabancılar için Türkçe ders kitabı b1 düzeyinde ele alınan dil bilgisi konuları

Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları B1 Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanmış Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin orta düzeydeki ders kitabıdır. Orta düzeydeki bu kitap sekiz üniteden oluşmaktadır.

B1 düzeyindeki kitap dil bilgisi konusu olarak birinci ünite zarf fiil eki ‘-(y)ken, şimdiki zaman hikâyesi -(I)yordu’; ikinci ünite ‘işteşlik, -işteş çatı -(I)ş’; üçüncü ünite dilek kipi -sA, dilek kipinin hikâyesi -sAyDI, şart kipi -(y)sA’; dördüncü ünite ‘gereklilik kipi, -DIğından beri, -DI, -All, ettirgen çatı -DIr, -Ir, -t, -Ar’; beşinci ünite ‘dönüşlülük çatı -n-, -l-, kendi dönüşlülük zamiri, -mAk lazım, -mAk zorunda kal-, -mAk gerek-, -mAk şart’; altıncı ünite ‘-l-, -n- edilgen çatı’; yedinci ünite sıfat fiillerden ‘-An, -DIk, -AcAk’ ekleri; sekizinci ünite ise birinci üniteden yedinci üniteye kadar ele alınan dil bilgisi konuları tekrarlanmıştır.

4.3.3.1. Birinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 düzeyinin birinci ünitesinde, zarf fiil ekleri cümle içerisinde kullanılarak zarf fiil eklerinin örnek kullanımları öğretilmeye çalışılmıştır. Bu eklerin herhangi bir açıklaması yapılmayıp doğrudan cümle içerisindeki kullanımına yer verilmiştir. Örneğin, “Çocukken saçlarım uzundu.”, “Öğrenciyken çok çalıştım.”, “Sen küçükken çok yaramazdın.” gibi cümlelerle ‘-(y)ken’ zarf fiilin kullanımı verilmiştir. Zarf fiil eklerinin örnek cümlelerinde görüldüğü gibi önce açıklanmış, sonraki etkinliklerde bu ekler pekiştirilmeye çalışılmıştır. Tamamlamayalım, inceleyelim, yeniden yazalım etkinlikleri bu eke yönelik olarak ele alınmıştır (YİYİTDK B1, 2016: 11-13).

YİYİTDK B1 düzeyinin bu ünitesinde ele alınan diğer bir konu şimdiki zaman hikâyesi -(I)yordu’dur. Bu zaman ifadesi, inceleyelim etkinliği başlığı altında, örnek cümlelerle açıklanmıştır. Örneğin, “Saat sabahın altısı. Ayşe bu saatte hayatta kalkmaz. Uyuyordur.” Bu ünite, bu zaman ifadesine yönelik “Çocuğum küçükken çok yaramazlık yapıyordu.”, “Nişanlıyken sabaha kadar telefonda konuşuyordu.” gibi cümleler başka bir

etkinlikte verilmiştir. Bu örnek cümlelerin dışında diğer etkinlikler de bu eke yöneliktir (YİYİTDK B1, 2016: 14-24).

4.3.3.2. İkinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 düzeyinin ikinci ünitesinde ele alınan dil bilgisi konusu ‘işteşlik çatı eki’dir. Bu ekle ilgili okuyalım inceleyelim başlığı altındaki etkinlikte, önce görsel verilerek daha sonra bu görselle ilgili kurulan iki cümle işteş çatı ekiyle tek bir cümle hâline dönüştürülmüştür. Bu etkinliğin dışında yine çeşitli görseller verilerek bu görsellerle ilgili olarak ele alınan işteş çatı ekleri, cümle içerisinde kullanılmıştır. İşteş çatıyla ilgili görseller verilerek kurulan cümlelerle ilgili olarak EK-114’e bakılabilir. Bu örnek cümleler dışında YİYİTDK B1 düzeyinin ikinci ünitesinde işteşlik çatı ekine yönelik olarak tamamlama ve eşleştirme etkinlikleri verilmiştir. Örneğin, ‘tokatlaşırız, anlaşırız, vedalaştı, bayramlaşırız, kucaklaştılar, uçuştular’ gibi fiillerin, boş bırakılan yerlere yerleştirilmesi istenerek daha sonra ‘çarpıştı, sözleşmek, dertleşmek, buluşmak’ gibi fiillerle bazı cümlelerin anlamına göre tamamlanması istenmiştir (YİYİTDK B1, 2016: 34-36).

4.3.3.3. Üçüncü ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yedi iklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 düzeyinde ele alınan dil bilgisi konulardan biri ‘dilek kipi eki’dir. Bu ekin ele alınması ile ilgili olarak önce okuyalım-tamamlayalım etkinliği başlığı altında bir diyalog metni verilmiştir. Bu diyalog metninde ‘-sA’ eki kullanılarak daha sonra okuyalım inceleyelim etkinliğiyle bu ek farklı cümleler içerisinde kullanılmıştır. Bu eke, daha sonra ‘Hayatımızdaki ‘Keşkeler...’ adlı metnin çoğu cümlesinde yer verilmiştir. Bu ünite, dilek kipinin ‘-sAydI’ ekinin kullanımı da yer verilmiştir (YİYİTDK B1, 2016: 50-51).

Üçüncü ünite, ele alınan diğer bir diğer dil bilgisi konusu şart kipidir. Bu ek, öncelikle görseller verilip bu görsellerle ilgili örnek cümleler kurularak açıklanmaya çalışılmıştır. Örneğin, “Eğer zengin olsam dünyayı gezeceğim.”, “Hocam vaktiniz varsa biraz konuşabilir miyiz.” gibi cümleler bu ele alınan bu ek bağlamında kurulmuştur (YİYİTDK B1, 2016: 58).

4.3.3.4. Dördüncü ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 düzeyinin dördüncü ünitesinde ele alınan ilk konu ‘gereklilik kipi’dir. Bu ek “Türkçe Öğreniyorum” metninde diyaloglar şeklinde verilerek cümle içerisinde kullanılmıştır. Bu üniteye ele alınan diğer bir dil bilgisi konusu ‘-DAn beri’ ekidir. Bu ek ile ilgili örnek cümleler verilerek bu ek için farklı kullanımları gösterilmeye çalışılmıştır. Örneğin, “Saat on ikiden beri seni burada bekliyorum. Ağaç oldum!”, “İlkokula başladığımdan beri kitap okuyorum.”, “Kursa gittiğimden beri Türkçeyi daha iyi konuşuyorum.” gibi cümleler ‘-DAn beri’ ekine örnek olarak verilmiştir. Bu ek ile aynı anlamı verebilen ek ‘-All’dir. “Sen buradan gideli hiçbir şeyin tadı yok.”, “Yüksek model araba alalı burnu büyüdü.” gibi cümleler ‘-All’ ekine örnek olarak verilmiştir. ‘-All’ ekine örnek teşkil eden bu cümleler, ‘-DAn beri’ anlamını vermektedir. Daha sonra verilen etkinlikler bu ek için kullanımına yöneliktir (YİYİTDK B1, 2016: 71-72).

YİYİTDK B1 düzeyinin dördüncü ünitesinde ‘-DAn beri’, ‘-All’ eklerinden sonra ‘ettirgen fiil’ cümleleri ele alınmıştır. Ettirgen fiil öncelikle, bir diyalog metni içerisinde ele alınarak daha sonra “Fiillere dikkat ederek okuyalım” etkinliğinde önce etken fiilli bir cümle verilip daha sonra fiili etken olan cümle, ettirgen fiile dönüştürülmüştür. Örneğin, “Görevli kimliğin fotokopisini çekiyor.” cümlesi “Mariya, görevliye kimliğinin fotokopisini çektiriyor.” cümlesine dönüştürülmüştür. Bu etkinliğin dışında tamamlama etkinliğiyle ettirgen fiil ekler tekrarlanmıştır (YİYİTDK B1, 2016: 77).

4.3.3.5. Beşinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 düzeyinin beşinci ünitesinde ele alınan dil bilgisi konusu ‘dönüştürme çatı eki’dir. Bu ek, diğer dil bilgisi konularında olduğu gibi herhangi bir açıklama yapılmadan görsellerden hareketle dönüştürme çatı cümleleri kurulmuştur. Örneğin, “Yemeğe gideceğim. Süsleniyorum.” cümlesi, “Genç kadın süslendi.” cümlesine dönüştürülmüştür. Bu eklerin kullanım için EK-215’e bakılabilir. Bu EK’te çeşitli görseller verilerek bu görseller bağlamında dönüştürme çatıyla ilgili cümleler kurulmuştur. YİYİTDK B1 düzeyinin beşinci ünitesinde ele alınan diğer dil bilgisi konusu ‘kendi’ dönüştürme zamiridir. Bu zamir, “Yağmur Adam” adlı metnin birçok cümlesinde yer verilip daha sonra eşleştirme ve tamamlama etkinliğiyle bu ek için farklı kullanımlarına

yer verilmiştir. ‘Kendi dönüşlülük’ zamirinden sonraki etkinlikte ‘-mAk lazım’, ‘-mAk zorunda kal-’, ‘-mAk gerek-’, ‘-mAk şart’ gibi zorunluluk bildiren ekler ele alınıp cümle içerisinde kullanılmıştır (YİYİTDK B1, 2016: 94-103).

4.3.3.6. Altıncı ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 düzeyinin altıncı ünitesinde ele alınan dil bilgisi konusu ‘edilgen çatı’dır. Bu ekin ele alınışı, diğer dil bilgisi konularının ele alınması gibidir. Önce konu ile ilgili görseller verilip daha sonra bu görsellerden hareketle önce etken sonra edilgen cümle kurulmuştur. Örneğin, “Ali, camı kırdı.” cümlesi, “Cam kırıldı.” cümlesine dönüştürülmüştür. Bu cümlenin devamında “Cam, Ali tarafından kırıldı.” verilmiştir. Bu cümlelerin dönüştürme biçimi için EK-216’ya bakılabilir (YİYİTDK B1, 2016: 113).

4.3.3.7. Yedinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 düzeyinin yedinci ünitesinde ele alınan dil bilgisi konusu ‘sıfat fiiller’dir. Sıfat fiil eklerinden öncelikle ‘-(y)An’ eki ele alınmıştır. Önce ‘Haka Dansı’ adlı metinde bu ekin kullanımına yer verilip daha sonra görsellerden hareketle bu ekin cümle içerisinde kullanımına yer verilmiştir. Örneğin, “Bu çiçeği getiren kişiyi tanıyor musun?” cümlesi görselden hareketle kurulmuştur. Cümle ‘-An’ eki bakımında değerlendirildiğinde ‘çiçeği getiren kişi’ söz öbeğinde bu ek bulunmaktadır. YİYİTDK B1 düzeyinin yedinci ünitesinde ele alınan diğer bir sıfat fiil eki ‘-AcAk’tır. Bu ek de diğer sıfat fiil eki gibi görsellerden hareketle cümle içerisinde kullanılmıştır. Örneğin, “İçeceklerden ne alırsınız.” cümlesi bu görsel bağlamından hareketle kurulmuştur (YİYİTDK B1, 2016: 131-134).

Yedinci ünite de ele alınan diğer bir sıfat fiil eki ‘-Dİk’tır. Bu ek, diğer sıfat fiil ekleri gibi görsellerden hareketle ele alınmıştır. Örneğin, “Yazın filme gittik. O filmi hatırlıyor musun?” cümlesi, “Yazın gittiğimiz filmi hatırlıyor musun? cümlesine dönüştürülmüştür (YİYİTDK B1, 2016: 138).

4.3.3.8. Sekizinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 düzeyinin sekizinci ünitesinde, B1 düzeyinin birinci ünitesinden yedinci ünitesine kadar ele alınan dil bilgisi konuları tekrarlanmıştır. Örneğin, yedinci üniteye ele sıfat fiil ekleri bu üniteye, sıfat fiil eklerini alan sözcükler karışık verilerek bu eklerin boş bırakılan cümlelere yerleştirilmesi istenmiştir. Aynı şekilde edilgen, ettirgen, dönüşlülük fiilleri, şart eki ile ilgili cümleler verilerek bu fiil eklerini ve şart ekini almış sözcüklerin boş bırakılan cümlelere anlam olarak yerleştirilmesi istenmiştir (YİYİTDK B1, 2016: 158).

4.3.4. Yedi İklim yabancılar için Türkçe ders kitabı b2 düzeyinde ele alınan dil bilgisi konuları

Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 düzeyindeki kitapta dil bilgisi konu olarak birinci üniteye; sıfat fiil ekleri ‘-r, Ar, Ir, -AsI, -mAz’; zarf fiil ekleri ‘-AnA kadar, -IncAyA kadar, -mAkıZIn, bütün zamanların hikâyeleri’; ikinci üniteye sıfat fiil eki ‘-mİş, zarf fiil ekleri -DİĞI zaman, -DİĞI sırada, -AcAĞI zaman, -AcAĞI sırada, bütün zamanların rivayeti’; üçüncü üniteye ‘dolaylı anlatım, isimlerin dolaylı anlatımları, fiillerin dolaylı anlatımları, istek kipinin dolaylı anlatımı, soruların dolaylı anlatımları, emir kipinin dolaylı anlatımları’; dördüncü üniteye ‘boyunca, süresince, -DİĞI süresince, -DİĞI zaman, -DİkçA, -IncA, -Ar...mAz’; beşinci üniteye ‘gereklik kipinin dolaylı anlatımı, zarf fiil ekleri -DİĞI için, -DİĞIndAn, -AcAĞI için, -AcAğındAn’; altıncı üniteye ‘birleşik çatı: işteş, ettirgen+ittirgen’ vs, zarf fiil ekleri: ‘-DİĞI hâlde, -mAsInA rağmen, -A rağmen’; yedinci üniteye zarf fiil ekleri: ‘-mAk yerine, -mAktAnsA, -AcAĞI yerde, -DİĞI takdirde, -mAsı durumunda’; sekizinci üniteye ‘-I vermek, -Ip durmak, -Ip kalmak, -I yazmak, -A kalmak, -A gelmek’ gibi dil bilgisi konuları ele alınmıştır.

4.3.4.1. Birinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 düzeyinin birinci ünitesinde dil bilgisi konusu olarak sıfat fiil ekleri ‘-r, -Ar, -Ir, -AsI, -mAz’; zarf fiil ekleri ‘-AnA kadar, -IncAyA kadar, -mAkıZIn’ ve bütün zamanların hikâyeleri ele alınmıştır.

YİYİTDK B2 düzeyinin birinci ünitesinde hemen hemen bütün zamanların hikâye çekimi yapılmıştır. Bu zamanlar, farklı örneklerle ‘Okuyalım’ etkinliğinde cümle

içerisinde kullanılmıştır. Bazı görseller verilerek bu görsellerden hareketle ‘-IncAyA kadar’, ‘-AnA kadar’ ekleri ile ‘-r’, ‘-Ir’, ‘-Ar’, ‘-mAz’ ekleri ile farklı cümleler kurulmuştur. Örneğin, görselden hareketle “Ne zamana kadar heyecanlanmamıştı.” sorusuna “Sınava girinceye kadar heyecanlanmamıştı.” ile “Sınava girene kadar heyecanlanmamıştı.” cümleleri cevap olarak verilmiştir. Ayrıca sıfat fiil ekine örnek olarak “Her sabah parkta koşarım.” cümlesindeki ‘koşar’ sözcüğü sıfat hâline şu şekilde getirilmiştir: “Koşar adımlarla karşıdan karşıya geçti.” ‘koşar’ sözcüğündeki ‘-ar’ sözcüğü sıfat fiil eki gösterilmiştir (YİYİTDK B2, 2016: 13-29).

4.3.4.2. İkinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 düzeyinin ikinci ünitesinde ele alınan dil bilgisi konusu sıfat fiil eklerinden ‘-mİş’dir. Bu ek önce değişik görseller verilerek daha sonra bu görsellere bağlı olarak cümleler kurulmuştur. Kurulan bu cümlenin yüklemi, diğer cümlede sıfat fiil eki olarak kullanılmıştır. Örneğin, “Çiçekler sıcaktan solmuş.” cümlesindeki “solmuş” sözcüğü sonraki cümlede “Solmuş çiçeklerini suladı.” şeklinde sıfat fiil hâline dönüştürülmüştür. Bu kullanımların farklı şekillerini görmek için EK-217’ye bakılabilir. Diğer etkinliklerde de bazı görsel ve sözcükler verilerek bu görsel ve sözcükler ile ilgili cümle tamamlama ve eşleştirme etkinliğinin yapılması istenmiştir. Bu ünite ele alınan diğer bir dil bilgisi konusu ‘-DIĞI sırada,’ ‘-DIĞIndA’, ‘-AcAĞI zaman’, ‘-AcAĞI sırada’ zarf fiil ekleridir. Bu ekler, sıfat fiil eki gibi görsellerden hareketle iki cümle kurularak daha sonra bu iki cümle zarf fiil ekiyle tek bir cümle hâline dönüştürülmüştür (YİYİTDK B2, 2016: 38-45).

4.3.4.3. Üçüncü ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 düzeyinin üçüncü ünitesinde dil bilgisi başlığı adı altında ele alınan konular; ‘dolaylı anlatım, isimlerin dolaylı anlatımı, fiillerin dolaylı anlatımı, istek kipinin dolaylı anlatımı, soruların dolaylı anlatımı ve emir kipinin dolaylı anlatımıdır. Dolaylı anlatım için değişik görseller verilerek bu görsellerden hareketle dolaylı anlatımla ilgili cümleler kurulmuştur. Örneğin, “Fakir kadın, ‘Bizim küçük bir altın topumuz var.’ dedi.” cümlesi “Fakir kadın, küçük bir altın topları olduğunu söyledi.” cümlesine dönüştürülmüştür. Bu konu ile ilgili dolaylı anlatım cümleleri için EK-218’e bakılabilir (YİYİTDK B2, 2016: 59).

YİYİTDK B2 düzeyinin üçüncü ünitesinde ele alınan diğer dolaylı anlatım cümlelerine örnek cümleler verilerek daha sonra boş bırakılan cümlelerin tamamlanması istenmiştir. Örneğin, isimlerin dolaylı anlatımları şöyle örneklendirilmiştir; “Yazar, “Aylin ile Serkan’ın bir yıllık evliler dedi.” cümlesi “Yazar Aylin ile Serkan’ın evli olduklarını söyledi.” şeklinde isimlerin dolaylı anlatım biçimine dönüştürülmüştür. Fiillerin dolaylı anlatımının örnekleri tıpkı isimlerin dolaylı anlatıma dönüştürülmesi gibidir. Örneğin, “Çocuk, anne ve babasına, ‘yerli yersiz söz vermeyin.’ dedi.” cümlesi “Çocuk, anne ve babasına kendisine yerli yersiz söz vermemelerini söyledi.” cümlesine dönüştürülmüştür. Bu üniteye ele alınan diğer bir dolaylı anlatım cümlesi soru ile kurulan dolaylı anlatım cümlesidir. Bu dolaylı anlatım cümlesi de isim ve fiilin dolaylı anlatım cümlesi gibi ele alınmıştır. Örneğin, “Annem bana, ‘Eve ne zaman geldin?’ diye sordu.” cümlesi “Annem bana ne zaman eve geldiğimi sordu.” cümlesine dönüştürülmüştür. Bu soru dolaylı anlatım gibi, istek kipinin dolaylı anlatımı da doğrudan anlatım cümlesi verilip dolaylı hâle getirilmiştir. Örneğin, “Ali, Leylâ’ya ‘Tiyatroya birlikte gitmelim.’ dedi.” cümlesi “Ali, Leylâ’ya tiyatroya birlikte gitmeyi teklif etti.” cümlesine dönüştürülmüştür (YİYİTDK B1, 2016: 59-75).

4.3.4.4. Dördüncü ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı B2 düzeyinin dördüncü ünitesinde dil bilgisi konusu başlığı altında ele alınan konular; ‘boyunca, süresince, -DIĞI sürece, -DIĞI zaman, -DIKÇA, -IncA, -IncA ve -Ar...-mAz ek ve sözcükleri’dir. Diğer ünitelerde olduğu gibi bu üniteye de dil bilgisi ile ilgili örnek bir cümle verilerek diğer boş bırakılan cümlelerin örnek olarak verilen cümle gibi tamamlanması istenmiştir. Örneğin, “Okula geldiğin sürece beni görebilirsin.” cümlesi bu ekler bağlamında kurulmuştur (YİYİTDK B2, 2016: 85).

4.3.4.5. Beşinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 düzeyinin beşinci ünitesinde dil bilgisi başlığı altında ele alınan konular gereklilik kipinin dolaylı anlatımı ve zarf ekleri; ‘-DIĞI için, -DIĞIndAn, -AcAğı için, -AcAğIndAn’dır.

Bu üniteye gereklilik kipinin dolaylı anlatımı ele alınmadan önce gereklilik anlamıyla ilgili bir etkinlik verilmiştir. Bu etkinlik, görsellerden hareketle oluşturularak bu

etkinliğe bağlı olarak gereklilik kipiyle ilgili cümleler kurulmuştur. Sonraki etkinlikte ise dolaylı anlatımlı cümleler verilip dolaylı anlamlı cümleler gereklilik kipiyle doğrudan anlamlı cümle şekline getirilmiştir. Örneğin, “Babası oğluna yolda top oynamaması gerektiğini söyledi.” dolaylı cümle, “Babası oğluna, ‘Yolda top oynamamalısın.’ dedi” şeklinde doğrudan anlatımlı cümleye dönüştürülmüştür. Bu ünite de ele alınan diğer dil bilgisi konusu zarf fiil ekleri ‘-DIĞI için, -DIĞIndAn, -AcAĞI İçin, -AcAğIndAn’dır. Bu ekler önce, bir bölgeye ait özellikler verilmiş, boş bırakılan yerlerin bu eklerle tamamlanması istenmiştir. Örneğin, “Karadeniz bölgesi, çok yağış aldığı için yeşilin her tonunu görebileceğiniz ağaçlarla kaplıdır.” cümlesi zarf fiil ekini almıştır (YİYİTDK B2, 2016: 108-111).

4.3.4.6. Altıncı ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 düzeyinin altıncı ünitesinde dil bilgisi adı altında ele alınan konu birleşik çatı ve zarf fiil ekleridir. Bu ünite de ele alınan zarf fiil ekleriyle ilgili olarak önce zıt anlamlı bir cümle kurulmuş, daha sonra bu cümleye ‘-DIĞI halde, -mAsına rağmen, -AcAĞI hâlde, -A rağmen’ zarf fiil eklerinden biri getirilmeye çalışılmıştır. Örneğin, “Buzlu su içiyorum ama boğazım ağrımıyor.” cümlesi zıt anlamlı bir cümledir ve bu cümle ‘ama’ bağlacıyla birbirine bağlanmıştır. Bu cümle zarf fiil ekleriyle şöyle ifade edilmiştir; “Buzlu su içtiğim hâlde boğazım ağrımıyor.” Bu ünite de ele alınan diğer bir dil bilgisi konusu ettirgen çatı ekleridir. Bu ekler, diğer dil bilgisi konuları gibi görsellerden hareketle ettirgen yapıları fiiller cümle içerisinde kullanılarak diğer cümlelerde boş bırakılan yerlerin tamamlanması istenmiştir. “Büro, temizlik şirketine temizletildi.” cümlesi ettirgen çatı bağlamında örnek olarak kurulmuştur (YİYİTDK B2, 2016: 121-135).

4.3.4.7. Yedinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 düzeyinin yedinci ünitesinde dil bilgisi başlığı altında ele alınan konular; ‘-mAk yerine, -mAktAnsA, -AcAğmA/-mAsI hâlinde, -AcAĞI yerde, -DIĞI takdirde, -mAsI durumunda’ gibi zarf fiil ekleridir. Bu ekler çeşitli görsellerden hareketle cümle içerisinde kullanılarak boş bırakılan yerlerin bu eklerle tamamlanması istenmiştir. Örneğin, “Ders çalışmıyor. Mutfakta yemek yapıyor.” cümleleri bu eklerle şöyle birbirine bağlanmıştır; “Ders çalışmak yerine mutfakta yemek yapıyor.”, “Ders çalışacağına mutfakta yemek yapıyor.”, “Ders çalışacağı yerde mutfakta yemek

yapıyor.”, “Ders çalışmaktansa yemek yapmayı tercih ediyor.” cümlelerine dönüştürülmüştür. Bu örneklerin yanı sıra ‘-DİĞİ takdirde, -mAsI, -mAsI hâlinde’ ekleri de ele alınan diğer ekler gibi ele alınmıştır. Bu kullanımlarla ilgili olarak EK-119’a bakılabilir (YİYİTDK B2, 2016: 144-148).

4.3.4.8. Sekizinci ünitenin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 düzeyinin sekizinci ünitesinde dil bilgisi başlığı altında ele alınan konular ‘-I vermek, -Ip durmak, -Ip kalmak, -I yazmak, -A kalmak, -A gelmek’ gibi tezlik fiilleridir. Bu fiiller, diğer ünitelerde ele alınan dil bilgisi konuları gibi ele alınmıştır. Örneğin, “fiil+i (ı, u, ü) +ver-, fiili verilip devamında “Yemekleri hemen bitiriverdi.” cümlesi bu fiiller bağlamında örnek olarak verilmiştir (YİYİTDK B2, 2016: 167-169).

4.3.5. Yedi İklim Türkçe ders kitabı c1 düzeyinin dil bilgisi açısından değerlendirilmesi

‘Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı’nın ileri düzeyini oluşturan C1 düzeyi, dil bilgisi konuları bağlamında anlatım bozukluğu ve çeşitli dil bilgisel dönüşümler sonucunda gerçekleşen cümleler ele alınmıştır. C1 düzeyinde ele alınan bu dil bilgisi konuları belli bir başlık altında verilmemiştir.

C1 düzeyinin yeniden yazalım, okuyalım inceleyelim ve doğrularını yazalım etkinliği adı altında dil bilgisi bağlamında; “Kulağıma eğilerek alçak sesle bir şeyler fısıldadı.” cümlesi “Kulağıma eğilerek bir şeyler fısıldadı.” cümlesine; “Türkiye’nin kendisine özgün gelenekleri vardır.” cümlesi “Türkiye’nin kendisine özgü gelenekleri vardır.” cümlesine; “Bu bolluğa düştükleri zaman bile savurganlık etmelerine yol açar.” cümlesi “Bu onların onların bolluğa kavuştukları zaman bile savurganlık etmelerine yol açar.” cümlesine; “Arda çok iyi futbolcu ama fazla topla oynuyor.” cümlesi “Arda çok iyi futbolcu ama topla fazla oynuyor.” cümlesine; “Mehmet Efendi on beş yıldır bakkalcılık yapıyor./Mehmet Efendi on beş yıldır bakkallık yapıyor.” cümlesine; “Hiç şüphesiz bu olaya en çok üzülen başkan olsa gerek.” cümlesi “Hiç şüphesiz bu olaya en çok üzülen başkandır.” cümlesine dönüştürülmüştür (YİYİTDK C1, 2016: 59, 65, 70, 89, 103).

4.4. Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarındaki Dil Bilgisi Konularının Düzeylere Göre Sınıflandırılması/Dağılımı

Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki dil bilgisi konuları incelendiğinde bu kitaplarda ele alınan dil bilgisi konularının birçok konu bakımından birbirlerinden farklı olduğu tespit edilmiştir. Ele alınan yabancı dil olarak Türkçe kitaplarındaki dil bilgisi konularının A1 düzeyinde genel olarak paralellik gösterdiği söylenebilir. Ancak A1 düzeyinden sonra A2 düzeyinde birkaç konu dışında B1, B2 ve C1 düzeyleri için aynı durumu ifade etmek mümkün değildir.

Araştırmanın, “Yabancılar için Türkçe ders kitaplarının A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeylerinde dil bilgisi konularının sınıflandırılması veya dağılımı nasıldır” şeklinde ifade edilen ikinci probleme ilişkin bulgulara Tablo 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ve 9’den ulaşılabilir.

Tablo 1.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 ve A2 Düzeyindeki Dil Bilgisi Konularının Ünitelere/Bölgümlere Göre Sıralanışı/Dağılımı

Düzeş	Dil Bilgisi Olarak Ele Alınan Konular	Ünite/Bölgüm
A1	1-(İ)ncİ (sıralama) 2-Koşaç Tümcesi (haber kipi) 3-Varoluş Cümlesi (var/yok)	1
A1	1-Şimdiki Zaman (genel) 2-Durum Ekleri (yönleme, kalma, çıkma) 3-Ulaçlar ve İlgeçler	2
A1	1-İyelik Ekleri 2- Belirtili ve Belirtisiz Ad Tamlaması 3- Zincirleme Ad Tamlaması	3
A1	1-Geçmiş Zaman (belirli) 2-Koşaç Tümcesi (hikâye kipi) 3-Şimdiki Zaman, Ulaçlar, Bağlaçlar ve İlgeçler	4
A1	1-Emir ve İstek Kipi 2-Sıfatlaştırma 3-Karşılaştırma ve Üstünlük	5
A1	1-Durum Eki (belirtme) 2-Şimdiki Zaman (resmi, -mAktA) 3-İlgi Eki (ki) ve Bağlaçlar (da, de)	6
A2	1-Gelecek Zaman 2-Koşaç Tümcesi (olacak) ve İlgeçler 3-Gelecek Zaman (hikâye kipi) ve Eşitlik ve Görelilik Ekleri	7
A2	1-Geçmiş Zaman (belirsiz) ve Koşaç Tümcesi (rivayet kipi) 2-Şimdiki Zaman (rivayet kipi) ve Gelecek Zaman (rivayet kipi) 3-Pekiştirme (-DİR)	8

A2	1-Geniş Zaman 2- Yeterlilik Fiili 3-Geniş Zaman (hikâye ve rivayet kipi)	9
A2	1-Adlaştırma 2-Adlaştırma (+iyelik)+durum 3-Dolaylı Anlatım (emir kipi)	10
A2	1-Ulaçlar -(y)İp -mEdEn 2-Ulaçlar -(y) ErEk 3-Ulaçlar -(y) E...-(y) E	11
A2	1-Ulaçlar (-mE için/ -mEk için) 2-Ulaçlar (mEk üzere) 3-Bağlaçlar (çünkü, be nedenle, bu yüzden)	12

Tablo 2.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 Düzeyindeki Dil Bilgisi Konularının Ünitelere/Bölmelere Göre Sıralanışı/Dağılımı

Düzyey	Dil Bilgisi Olarak Ele Alınan Konular	Ünite/Bölüm
B1	1-Gereklilik Kipi (mElİ), Gereklilik (hikâye) Kipi (mEylİydİ), Gereklilik (rivayet) Kipi 2-Gereklilik (-mEk, -mE+iyelik gerek (-)/ lazım) 3-Zorunluluk (-mEk zorunda, mecburiyetinde, -mEyE mecbur)	1
B1	1-İşteşlik (birbiri), dönüşlük(kendi), pekiştirme (kendi) 2-Dönüşlü Çatı -(İ)ş- 3-İşteş Çatı -(İ)ş-	2
B1	1-Dilek Kipi (-sE) 2-Dilek Hikâye Kipi (-sEydi), (<sE i-di) 3-Ulaçlar -(y)ken (<i-ken)	3
B1	1-İlgeçler (-DEn beri)/ -DİR 2-Ulaçlar (-DİK+iyelik+-(n)dEn beri) 3-Ulaçlar (-Dİ)...-(y)Eli	4
B1	1-Koşul Kipi (zaman+-)(y)sE (<i-se)) 2-Koşul Kipi (koşaç tümceleri) -(y)sE (<i-se) 3-Dilek Hikâye Kipi (eğer), (-sEydi)(<i-di)	5
B1	1-Ettirgen Çatı ((İ)t-/DİR-/Er-/İR) 2-Çoklu Ettirgen Çatı -(İ) t-/DİR-/Er-/İR-+-t-/tİR 3-İşteş Çatı+Ettirgen Çatı -(İ)ş-+ -tİR-	6
B1	1-Edilgen Çatı 2- tarafından/ -CE Öbeği 3-(işteş)+(ettirgen)+(edilgen) -(İ)ş-/-tİR-/-İL-	7
B1	1-Ortaçlar (öznesel, -(y)En, -(y) EcEk/ -mEktE/ -mİş olan) 2-Ortaçlar (tümleçsel, -DİK/ -(y) EcEk+iyelik, -(y) EcEk/ -mEktE/-miş ol+-duk+iyelik) 3-Ortaçlar (sözcüksel, -(E/İR/ -mEz/ -DİK/ -(y) EcEk/ -mİş))	8
B1	1-Ulaçlar (-DİK, -(y)EcEk+iyelik+ -(n)dE, -DİK/ -(y) EcEk+iyelik zaman) 2-Ulaçlar (-DİK/-(y)EcEk+iyelik zaman) 3-Ulaçlar -(y)EnE/ -(y) İncEyE kadar/ dek)	9
B1	1-Dolaylı Aktarım(bütün zamanlar, -DİK/ -(y) EcEk+iyelik+ -(n)İ söyle) 2-Dolaylı Aktarım (evet/ hayır -(y)İp...-mE+ -dik/	

	-EcEk+iyelik+ -(n)İ sor-)	10
	3-Dolaylı Aktarım (koşaç tümcesi (olup) ...ol(-ma)+ -dİk+iyelik+ -(n)İ), Dolaylı Aktarım Kipleri (-mEkte/ -mE+iyelik gerek-/ -iste-)	
B1	1-Ulaçlar (-Dİk/ -(y) EcEk+iyelik için, -Dİk/ -(y) EcEk+ -(n)dEn)	11
	2- Nedenleştirme (dolayı/ nedeniyle/ yüzünden/ diye)	
	3-Adlaştırma (-mE/ -Dİk/ -(y)EcEk+iyelik+ -(n)E/ -(n)DE/ -(n)DEn/ -(n)İ)	
B1	1-Ulaçlar (-Dİk/ -(y) EcEk+iyelik halde)	12
	2-Ulaçlar (-mEsİnE rağmen/ karşın)	
	3-Karşıtlık -(y) E rağmen/ karşın, -sE dE/ bile	

Tablo 3.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 Düzeyindeki Dil Bilgisi Konularının Ünitelere/Bölmelere Göre Sıralanışı/Dağılımı

Düzyey	Dil Bilgisi Olarak Ele Alınan Konular	Ünite/Bölüm
B2	1-Birleşik Zamanlar (hikâye) zaman/ kip+ -(y)dİ (<i-di)	1
	2-Birleşik Zamanlar (rivayet) zaman/ kip+-(y) miş(<i-miş)	
	3-Birleşik Zamanlar (şart) zaman+kip+ -(y) sE (<i-se)	
B2	1-Ulaçlar -Dİkçe, -Dİk+iyelik sürece, süresince, boyunca	2
	2-Ulaçlar-Dik/ -(y) EcEk+iyelik kadar, -(y) EcEk kadar	
	3-Ulaçlar- Dİk/ -(y)EcEk+iyelik+gibi	
B2	1-Birleşik Zamanlar (zaman+ol)	3
	2-Birleşik Zamanlar (genişlemiş) zaman+gibi ol	
	3-Ulaçlar (-cEsİnE, -(y) mİş gibi)	
B2	1-Tezlik -(y) İver	4
	2-Sürme -(y) Edur-, -(y) Ekal, -(y) Egel-	
	3-Ulaçlar -cEsİnE, -(y) Ebil-/ -(y) EmE	
B2	1-Ulaçlar (mEktenE, -mEk varken, -mEk yerine, -(y) EcEk+iyelik+ -(n)E, -(y) EcEk+iyelik+ iyelik yerde)	5
	2-Sıfatlar (-sEl)	
	3-Bağlaçlar (ki'ler)	
B2	1-Ulaçlar (-Dİk/ -(y)EcEk+iyelik+ -(n) E göre)	6
	2-Ulaçlar (-Dİk+iyelik takdirde, -mE+iyelik durumunda)	
	3-Olumsuzluk (değil)	
C1	1-Ulaçlar (...(y) E...-(y) E)	7
	2-Yineleme (...mİ...)	
	3-Belirteç (hiç yoktan, hiç değilse)	
C1	1-Edilgen (-İl+ -mEkte (dİr))	8
	2-Ulaçlar (-mEksİzİn)	
	3-Belirteç (henüz, daha, artık, şimdilik)	
C1	1-Ulaçlar (mEkİE, -mEkİE beraber/ birlikte, -mEkİE kalma-, Dik+iyelik+ -(y)İE kal-)	9
	2-Ulaçlar (-mEk/ -mE+iyelik koşuluyla/ şartıyla)	
	3-Bağlaçlar (ki)	
C1	1-Adlaştırma (-mİş+İk+iyelik var/ yok/ ol- -Dik/ -(y) EcEk+iyelik var/ yok/ ol-)	10
	2-Yenilemeler (...mEsİnE/ -mEsİnE..., ...dE...)	

C1	3-Belirteç (yalnız, yalnızca, sadece, ancak) 1-Durum Ekleri (yan işlevleri, -(y)E, -DE, -DEn) 2- Ulaçlar (-mE/ -(y)İş+iyelik+ -(n)dEn önce/ sonra/ itibaren) 3-İmalı Soru	11
C1	1-Sıfatlar (sıralanış) 2-Adlaşma (sıfat+iyelik>ad) 3-İlgeçler (dışından, (n) dEn başka,-(n)In yanında/yanı sıra)	12

Tablo 4.

Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Dil Bilgisi Konularının Ünitelere/Bölgümlere Göre Sıralanışı/Dağılımı

Düzeş	Dil Bilgisi Olarak Ele Alınan Konular	Bölgüm/Ünite
A1	1-Alfabe 2-Ünlüler 3-Ünsüzler 4-Hece 5-Ünlü Uyumu 6-Ünsüz Yumuşaması	1
A1	1-İsim/ad (I) 2-İsimlerde Teklik/Çokluk 3-İyelik 4-İyelik ve Ünlü Düşmesi 5-Ek Fiil Geniş/Şimdiki Zaman 6-Var/ Yok Cümlesi 7-Fiil Çekimi I 8-Şimdiki Zaman 9-Görülen Geçmiş Zaman	2
A2	1-İsim (ad) Çekimi (II) 2-Hâl Kategorisi 3-Ayrılma Hâli 4- Yönelme Hâli 5-Belirtme Hâli 6-Saat Kaç?/Ne zaman 7-İlgi Tamlayan Hâli ve İsim Tamlaması 8-Yalın Hâl	1
A2	1-Zamir 2-Kişi Zamirleri 3-Dönüşlülük Zamirleri 4-İşaret Zamirleri 5-Belirsizlik Zamirleri 6-Belirsizlik Zamirleri ve İsim Tamlaması 7- -Ki Ekli İşaret Zamirleri	2
A2	1-Fiil Çekimi II 2-Öğrenilen Geçmiş Zaman 3-Gelecek Zaman 4-Geniş Zaman 5-Sürekli Şimdiki Zaman 6-Yeterlilik Fiili I. Tip	3

	7-Yeterlilik II. Tip	
B1	1-Gereklilik Kipi (Gereklilik I. tip çekim, II. tip çekim) 2-Emir Kipi 3-Dilek Kipi 4-Dilek-İstek Kipi 5-Şart Kipi 6-Ek Fiilin Görülen Geçmiş Zaman Çekimi 7-Ek Fiilin Öğrenilen Geçmiş Zaman Çekimi 8-Ek Fiilin Şart	1
B1	1- Sıfat ve Sıfat Tamlaması 2- Niteleme Sıfatları 3- Belirtme Sıfatları 4- İşaret Sıfatları 5- Sayı Sıfatları 6- Sayı Sıfatları 7- Asıl Sayı Sıfatları 8- Sıra Sayı Sıfatları 9- Üleştirme Sıfatları 10- Kesir Sayı Sıfatları 11-Sıfatların Sırası 12-Sayı Sıfatını İsim Yapmak 13-Belirsizlik Sıfatları 14-Soru Sıfatları 15-ki Ekli Sıfatlar 16- -ki Ekli Sıfatların Zamir Yapmak 17-Belirsizlik Sıfatlarını Zamir Yapmak 18-Sıfat Tamlamasını İsim Tamlaması Yapmak 19-Sıfatların Derecelendirmesi (benzetme derecesi, eşitlik ve eşitsizlik derecesi, karşılaştırma üstünlük derecesi, aşırılık derecesi, en üstünlük-teklik derecesi) 20-Sıfatlarda Kuvvetlendirme 21-Sıfatlarda Küçülme	2
B1	1-Zarflar 2-Hâl Durum Zarfları 3-Zaman Zarfları 4-Yer-Yön Zarfları 5-Miktar Zarfları 6-Soru Zarfları 7-Edatlarla Kurulan Zarflar	3

Tablo 5.

Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi B2 ve C1 Düzeyindeki Dil Bilgisi Konularının Ünitelere/Bölgümlere Göre Sıralanışı/Dağılımı

Düzyey	Dil Bilgisi Olarak Ele Alınan Konular	Ünite/Bölüm
B2	A-Sıfat Fiiller 1-Şimdiki Zaman (geniş-geçmiş zaman) Sıfat Fiili 2-Görülen Geçmiş Zaman Sıfat Fiili 3-Öğrenilen Geçmiş Zaman Sıfat Fiil Eki 4-İstek-Dilek Sıfat Fiili 5-Geniş Zaman Sıfat Fiili (I) 6-Geniş Zaman Sıfat Fiili	1

B2	B-Zarf Fiiller 1-Cümle Sıralayıcı Zarf Fiil Eki 2-fiil (+)-arak/ -erek+ana cümle 3-...fiil+ -a/ -e...fiil+ -a/ -e+ana cümle 4- ...fiil+ -ınca/-ince+ana cümle 5-(i-ken) Eş Zamanlılık Fiilimsi Eki 6-Başlangıç Noktası Fiilimsi Eki 7-Aşamalık/ Yineleme Fiilimsi Eki 8- ...fiil+ -madıkça/ -medikçe+ana cümle (yoksa/ aksi takdirde)	2
B2	C-Doğrudan ve Dolaylı Anlatım 1-Şimdiki Zamanlı İç Cümle 2-Görülen Geçmiş Zamanlı İç Cümle 3-Öğrenilen Geçmiş Zamanlı İç Cümle 4-Gelecek Zamanlı İç Cümle 5-Geniş-Gelecek Zamanlı İç Cümle (olasılık anlamı) 6-Geniş Zamanlı İç Cümle 7-Gereklilik Kipli İç Cümle 8-Emir Kipli İç Cümle 9-İstek Kipli İç Cümle 10-İsim Yüklemler İç Cümle 11-Soru Şeklinde İç Cümle 12-Yeterlilik Fiili İç Cümle 13-Zamirli Art Cümleyi Ana Cümleye Katmak	3
B2	D-Hikâyesi Birleşik Zamanı 1-Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi 2-Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi 3-Şimdiki Zamanın Hikâyesi 4-Geniş Zamanın Hikâyesi 5-Gelecek Zamanın Hikâyesi 6-Gereklilik Kipinin Hikâyesi 7-İstek Kipinin Hikâyesi 8-Şart Kipinin Hikâyesi	4
B2	E-Rivayet Birleşik Zamanı 1-Şimdiki Zamanın Rivayeti 2-Geniş Zamanın Rivayeti 3-Öğrenilen Geçmiş Zamanın Rivayeti 4-Gelecek Zamanın Rivayeti 5-Gereklilik Kipinin Rivayeti 6-İstek Kipinin Rivayeti 7-Şart Kipinin Rivayeti	5
B2	F-Şart Birleşik Zamanı 1-Şimdiki Zamanın Şartı 2-Geniş Zamanın Şartı 3-Görülen Geçmiş Zamanın Şartı 4-Öğrenilen Geçmiş Zamanın Şartı 5-Gelecek Zamanın Şartı 6-Gereklilik Zamanın Şartı	6
B2	G-Kelime Yapımı 1-Basit Kelimeler 2-Türemiş Kelimeler 3-İsimden İsim Yapım Ekleri 4-İsimden Fiil Yapım Ekleri 5-Fiilden İsim Yapım Ekleri 6-Fiilden Fiil Yapım Ekleri 6.1. Etken Cümle/ Çatı 6.1. Edilgenlik Ekleri 6.3. Dönüşlülük Ekleri (dönüşlü cümleler)	7

	6.4. İşteşlik Ekleri (işteş cümleleri) 6.5. Ettirgenlik Ekleri (ettirgen cümleler) 6.6. Birden Çok Çatı Eki Almış Fiiller 7- Birleşik İsimler 8- Birleşik Fiiller 8.1. İsim+yardımcı fiiller 8.2. fiil+ tasvir (modal) 8.3.1. fiil+ -abil- / -ebil- fiili 8.3.2. Süreklilik 8.3.3. Tezlik 8.3.4. Yaklaşma Fiili 8.3.3. Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller	
C1	H-Edatlar 1-...-a/ -e ()+ait isim (mülkiyet/ sahiplik edatı) 2-...a/ -e ()+deki / değin 3-...-den başka (-nın/ () dışında) 4-...-nın/ e rağmen / karşın 5- -dık+iyelik+hâlde (rağmen/ karşın) 6- -nın/ () gibi 7- ...ilgi eki/ ()+için 8- ...-a/ -e+göre 9- ...-a/ -e+doğru 10- ...-a/ -e karşı 11- ...+ilgi eki/ () ile 12- ...ancak/ sadece 13- bile/ dahi/ hattâ 14- sanki/ adeta 15- üzere 16- güya/ sözüm ona 17- ...+dan ötürü (sebebiyle) Edatı 18- Sebep Bildiren Diğer Edat Yapıları	1
	I-Bağlar 1-fakat/ ama/ ancak/ lakin 2- ne var ki (maalesef)/ ne yazık ki (maalesef ve üzüntü duyma) 3-halbuki/ oysa (ki) 4-mademki/ o halde 5- demek ki 6-çünkü 7-veya 8- ya...ya (da) 9- da/ de 10- hem...hem (de) 11 gerek...gerek (se) 12- ...da/ de...da/ de 13- ne...ne(de) 14-nitekim (zira) 15- ki	2
C1	İ-Ünlemler	3
C1	J-Fiillerde Anlam/ Zaman Kayması	4
	K-Anlam Bakımından ve Anlam İlişkileri Bakımından Kelimeler 1-Eş Zamanlı Kelimeler 2-Yakın Anlamlı Kelimeler 3-Eş sesli Kelimeler 4-Zıt Anlamlı Kelimeler 5- Mecaz Anlamlı Kelimeler	5

	6-Deyimler/ Kalıplar 7-Terim Anlamalı Kelimeler	
	M-Cümle ve Cümlelerin Öğeleri 1-Yüklem 2-Özne 3-Nesne 4-Zarf Tümlüğü 5-Dolaylı Tümlüğü 6-Cümle Vurgusu 7-Cümle Dışı Unsurlar	6
C1	N-Cümle Türleri 1-Yüklemin Türüne Göre Cümleler 2-Yüklemin Yerine Göre Cümleler 3-Anlamına (olma durumuna) Göre Cümleler 4-Yapısına (birimlerine) Göre Cümleler	7
C1	O-Anlatım Bozuklukları 1-Anlam Kaynaklı Anlatım Bozuklukları 2-Gramer Hatalarından Kaynaklanan Anlatım Bozuklukları 2.1. Özne-Yüklem Uyumsuzluğu 2.2. Birleşik Cümlelerde Öge Eksikliği 2.3. Tamlama Yanlışları 2.4. Yanlış Ek, Eksik Ek veya Fazladan Ek Kullanımı 2.5. Çokluk Anlamlı Sıfatlardan Sonra Çokluk Eki Kullanımı 2.6. Cümlede Fiil/ Fiilimsi ve Ek Eksikliği 2.7. Çatı Uyuşmazlığı	8

Tablo 6.

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1 Düzeyindeki Dil Bilgisi Konularının Ünitelere/Bölgümlere Göre Sıralanışı/Dağılımı

Düzey	Dil Bilgisi Olarak Ele Alınan Konular	Ünite/Bölüm
A1	1-İşaret Sıfatları 2-mI/ değil 3-var/ yok cümleleri 4-Bulunma Hâl Eki 5-Sayılar 6-Çokluk Eki	1
A1	1-Ayrılma Hâl Eki 2-Bulunma Hâl Eki 3-Yönelme Hâl Eki 4- -DAn önce, -DAn sonra 5-Emir 6-Şahıs Zamirleri 7-Şimdiki Zaman	2
A1	1-Belirli Geçmiş Zaman 2-Zaman Zarfları 3- -ile -yI 4- -DAn önce, -DAn sonra	3
A1	1-İyelik Ekleri	4

	2- -DAn... -A kadar 3- Gelecek Zaman	
A1	1-İsim Tamlaması	5
A1	1--ki/ -DAki 2--(I)ncI	6
A1	1-A göre, bence 2- -DEn daha+sıfat: Karşılaştırma 3- en+sıfat: üstünlük 4- -DEn beri/ Dİr	7
A1	1- Dil bilgisiyle ilgili genel tekrar yapılmıştır.	8

Tablo 7.

*Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2 Düzeyindeki Dil Bilgisi Konularının Ünitelere/
Bölgümlere Göre Sıralanışı/Dağılımı*

Düzyey	Dil Bilgisi Olarak Ele Alınan Konular	Ünite/Bölüm
A2	1-Belirsiz Geçmiş Zaman(-mİş) 2- -DAn önce, -DAn sonra, 3-mAdAn önce, mAdAn sonra	1
A2	1-Pekiştirme 2-gibi ve kadar	2
A2	1-Geniş Zaman (-Ir, -Ar,/ -r) 2- -CA, -A göre 3- bu yüzden,/ bu sebeple 4- belki...belki 5- hem...hem 6- ne...ne 7-ya...ya 8-ister...ister	3
A2	1- -mA/ -mAk/ -İş 2- Dolaylı Anlatım (emir kipi)	4
A2	1-(y)İp 2- -mAdAn 3-mAyİp 4-(y)ArAk 5-(y)A...(y)A	5
A2	1- -(y)Abil	6
A2	1- -mAk için 2- -mAk üzere 3- ...diye sormak 4- ...diye cevap vermek	7
A2	1- -an/ -en 2- Bu Bölümde Ele Alınan Dil Bilgisi Konularının Genel Tekrarı	8

Tablo 8.

*Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı B1 Düzeyindeki Dil Bilgisi Konularının Ünitelere/
Bölmelere Göre Sıralanışı/Dağılımı*

Düzyey	Dil Bilgisi Olarak Ele Alınan Konular	Ünite/Bölüm
B1	1-Zarf fiiller -(y)_ken 2-şimdiki Zamanın Hikâyesi 3-(D)yordu	1
B1	1-İşteşlik 2-İşteş Çatı -(I)ş	2
B1	1-Dilek Kipi (-sA) 2- Dilek Kipinin Hikâye -sAydİ 3-Şart Kipi -(y)sA	3
B1	1-Gereklilik Kipi (mAlI) 2- ...-Alİ, -DIğInDAn beri, -DI...-Alİ 3-Ettirgen Çatı: -DIr, -Ir, -t, -Ar	4
B1	1-Dönüşlü Çatı (-n-, -l-) 2-'Kendi' Dönüşlülük Zamiri 3- -mAk zorunda kal- 4- -mAk gerek 5- -mAk şart	5
B1	1-Edilgen Çatı (-l-, -n-)	6
B1	1-Sıfat Fiiller (-An, -DIk, -AcAk)	7
B1	Bu bölümde ele alınan dil bilgisi konularının genel tekrarı yapılmıştır.	8

Tablo 9.

*Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı B2 Düzeyindeki Dil Bilgisi Konularının Ünitelere/
Bölmelere Göre Sıralanışı*

Düzyey	Dil Bilgisi Olarak Ele Alınan Konular	Ünite/Bölüm
B2	1-Sıfat fiil eklerinin (-r, Ar, -Ir, -AsI, -mAz) 2-Zarf fiil (-AnA kadar, -IncAyA kadar, -mAksIzIn) 3- Bütün zamanların hikâyeleri	1
B2	1-Sıfat Fiil Eki (-mIş) 2-Zarf Fiil Ekleri(-DIğI zaman, -DIğI sırada, -AcAğI zaman, -AcAğI sırada) 3-Bütün zamanların rivayeti	2
B2	1-Dolaylı Anlatım 2-İsimleri Dolaylı Anlatımları 3-Fiillerin Dolaylı Anlatımları 4-İstek Kipinin Dolaylı Anlatımları 5-Emir Kipinin Dolaylı Anlatımları	3
B2	1-Boyunca 2-Süresince 3 -DIğI sürece	4

	4-DİĞİ zaman 5- -DİkçA 6- -IncA 7- -Ar...-mAz	
B2	1-Gereklilik Kipinin Dolaylı Anlatımı 2-Zarf Fiilleri (-DİĞİ için, -DİĞİndAn, -AcAĞİ için,-AcAĞİndAn)	5
B2	1- Birleşik Çatı (işteş, ettirgen+ettirgen vs) 2-Zarf Fiil Ekleri (-DİĞİ hâlde, -AcAĞİ hâlde, -mAsInA rağmen, -A rağmen)	6
B2	1-Zarf Fiil Ekleri (-mAk yerine, -mAktAnsA, -AcAĞİ yerde, -DİĞİ takdirde, -mAsİ durumunda)	7
B2	1- -I vermek 2- -Ip durmak 3- -Ip kalmak 4- -I yazmak 5- -A kalmak 6- -A gelmek	8

4.5. YHYİTDK, GÜYİTDB ve YİYİTDK'larda Ele Alınan Ortak Dil Bilgisi Konuları

Ele alınan yabancılar için hazırlanmış Türkçe kitaplarındaki dil bilgisi konularının en çok A1 düzeyinde ortak olduğu tespit edilmiştir. Tablo-10'da görüldüğü gibi 'alfabe öğretimi, iyelik ekleri, var/yok cümleleri, şimdiki zaman, görülen geçmiş zaman ve çokluk eki A1 düzeyinde ele alınmış ortak dil bilgisi konularıdır. A2 düzeyinde ise 'geniş zaman, öğrenilen geçmiş zaman' dil bilgisi konuları ortaktır. B1 düzeyinde ise dilek haber kiplerinin ortak konu olarak ele alınmıştır. B2 ve C1 düzeyinde dil bilgisi olarak ele alınan ortak konunun olmadığı tespit edilmiştir. Tablo-10'dan anlaşılmaktadır ki A1 düzeyinde dil bilgisi öğretiminde ortak bir sınıflandırmadan bahsetmek mümkündür, fakat aynı durumu diğer düzeyler için ifade etmek mümkün değildir.

Araştırmanın "Örnekleme olarak ele alınan yabancılar için Türkçe ders kitaplarının dil bilgisi konuları düzey bakımından bir paralellik göstermekte midir?" şeklinde ifade edilen üçüncü problemine yönelik bulgular aşağıdaki tablo-10'da verilmiştir. Tablo-10'da görüldüğü gibi A1 düzeyinde; alfabe öğretimi, iyelik ekleri, var/yok cümleleri, şimdiki zaman, görülen geçmiş zaman ve çokluk eki ele alınan ortak konulardır. A2 düzeyinde ise geniş zaman ve öğrenilen geçmiş zaman ortak olarak ele alınan iki dil bilgisi konusudur. İncelenen kitapların B1 düzeyinde ele alınan dil bilgisi konusu dilek haber kipleridir. Tablo-10 incelendiğinde B2 ve C1 düzeyinde ortak olarak alınan dil bilgisi konusunun olmadığı görülür. Bu durum, yabancılar için Türkçe ders kitaplarının dil bilgisi konuları açısından paralel olmadığını göstermektedir. Bunun yanı sıra, tablo-10'da görüldüğü gibi

Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi konularının ortak olmaması, bu kitapların bireysel olarak hazırlandığı sonucu çıkar. Bu yüzden, bu kitaplar hazırlanırken bilimsel çalışmaların göz önünde bulundurulması gerekir. Bu durum, hazırlanacak kitapların daha sistemli olmasını sağlayacaktır. Tablo-10'da görüldüğü gibi bu araştırmada ele alınan yabancılar için Türkçe ders kitaplarının A1 ve A2 düzeyi hariç, diğer düzeylerde dil bilgisi konularının ortak olarak ele alınmadığı tespit edilmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. Tartışma

Bu bölümde, yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki dil bilgisi konularının ele alınma yönteminin, düzeylere göre dağılımının, ortak ve farklı noktalarının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen araştırmanın olumlu ve olumsuz yönleri, örneklem olarak seçilen YHYİTDK, GÜYİTDB ve YİYİTDK'ları, alanyazınla ilgili çalışmaların sonuç ve önerileri dikkate alınarak tartışılmıştır.

Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizine dayanarak gerçekleştirilen çalışmada, YHYİTDK, GÜYİTDB ve YİYİTDK'ların dil bilgisi konuları incelenmiştir. 'Yabancılar Türkçe Öğreten Resmî Kurumlarda Dil Bilgisi Öğretimi' adlı çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde terim sorunun ve dil bilgisi konularının ele alma yaklaşımlarının birbirinden farklı şekillerde olduğu vurgulanmıştır (Özel, 2010: 147-176). Örneklem olarak seçilen ve incelenen YHYİTDK, GÜYİTDB ve YİYİTDK'larda aynı sorunun devam ettiği görülmüştür. YHYİTDK, GÜYİTDB ve YİYİTDK'ların 'Avrupa Ortak Çerçeve Programı' doğrultusunda hazırlandığı ifade edilmiştir. Ancak bu kaynakların dil bilgisi konularını ele alma yaklaşımının/yönteminin neye göre yapıldığını belirlemek mümkün değildir. Bir yandan dil bilgisi konularının adlandırılmasında farklı terimlerin kullanılması, diğer yandan da ana dili Türkçede dil bilgisi konularında bile olmayan fakat İngilizce dil bilgisinde karşılığı olan edat, bağlaç gibi sözcüklere yer verilmesi ve yapılan akademik çalışmalarda kullanılan bazı terimlerin yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi konuları içerisinde ele alınıp öğretilmeye çalışılması, yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretimi açısından ne kadar doğru bir yaklaşım, strateji veya yöntem olduğu tartışılır. Örneğin, YHYİTDK 'koşaç tümcesi' olarak ele alınan konu GÜYİTDB kitaplarında 'haber kipi' olarak ele alınmıştır.

YHYİTDK B1 düzeyinde ele alınan 'öznesel ortaç, sözcüksel ortaç ve tümleşsel ortaç; karşıtlık -(E) rağmen/karşın; nedenleştirme dolayısıyla, nedeniyle, yüzünden/diye' terimlerinin 'Türkiye Türkçesi Grammeri Şekil Bilgisi', 'Üniversiteler İçin Türk Dili', 'Türk Dili Sözlü ve Yazılı Anlatım' ve 'Dil Bilgisi Üzerine Açıklamalar', 'Türkçenin Grameri', 'Dil Bilgisi', 'Yabancı Dil Olarak Türkçe Dilbilgisi' adlı kaynaklarda farklı konu başlıkları altında ele alındığı ya da bu terimlerin herhangi bir dil bilgisi konusu olarak

ele alınmadığı tespit edilmiştir (Korkmaz, 2009: 5-1191; Balyemez, 2016: 1-285; Ergin 2009: 64-328; Kavruk, vd., 2006: 49-133; Banguoğlu, 1998: 23-586; Koç, 1994: 13-204; Ersen-Rasch ve Onası, 2015: 8-368). Bununla birlikte YHYİTDK'da nedenleştirme olarak ele alınan sözcüklerin GÜYİTDB kitabında isim fiil başlığı altında 'fiil+ma (m) dolayısıyla/sebebiyle' kalıbı şeklinde ele alındığı ve özetlendiği görülür. Ayrıca YHYİTDK'da 'karşıtlık' olarak açıklanan '-(E) rağmen/karşın' sözcüklerinin de GÜYİTDB kitabında isim fiil başlığı adı altında 'fiil+-ma(m)+ -a/-e rağmen/karşın' kalıbıyla ifade edilmiştir (YHYİTDK B2, 2013: 132-148; GÜYİTDB, 2015: 40-44).

Örneklem olarak seçilen YHYİTDK, GÜYİTDB ve YİYİTDK kaynaklarında var olan diğer bir sorun dil bilgisi konularının ele alma yaklaşımı, yöntemi, tekniği ve stratejisidir. 'Avrupa Ortak Çerçeve Programı', dil öğretiminin okuma, dinleme, konuşma (sözlü anlatım), yazma (yazılı anlatım) ve karşılıklı konuşma becerileri çerçevesinde gerçekleştirmesi gerektiğini açıklar. Ancak bu üç kaynak birbirleriyle kıyasladığında birbirinden farklı yaklaşım, yöntem, teknik ve strateji ile ele alındığı ve bu kaynakların dil bilgisi konularının ele alınış şeklinin, düzey ve ünitelere göre dağılımının A1 düzeyi hariç birbirinden çok farklı olduğu tespit edilmiştir. YHYİTDK'ların önsözünde bu kitapların 'Avrupa Ortak Çerçeve Programı'na göre hazırlandığı belirtilmiştir. Ancak YHYİTDK'larda dil bilgisi konularının ele alındığı ve her üniteye dil bilgisi öğretimiyle ilgili üç dört tablonun olduğu görülmektedir. Dolayısıyla YHYİTDK'ların 'Avrupa Ortak Çerçeve Programı'na göre hazırlanmış olduğunu söylemek, dil bilgisi öğretimi açısından doğru değildir. Kaldı ki YHYİTDK'larda ele alınan dil bilgisi konularının düzeylere (A1, A2, B1, B2 ve C1) göre dağılımının neye göre yapıldığı belirtmek başka bir tartışma konusudur. Örneğin, tablo 2'de görüldüğü gibi YHYİTDK'ların B1 düzeyinde çok yoğun şekilde dil bilgisi konularının ele alındığı ve bu dil bilgisi konularının çoğunun da ulaçlar ve ulaç eklerinin (belirteçler/edatlar) olduğu görülür. Bu konuyla ilgili olarak 'Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Yöntem Kullanımı' isimli çalışmada, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları'nda öne çıkan ögenin dilbilgisi olduğu, bunun hem alıştırılardan hem de metinlerden anlaşıldığı ifade edilmektedir. Ayrıca Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders kitaplarının son bölümünde yer alan 'dilbilgisi destek' bölümünde, dil bilgisiyle ilgili yapıların özetlenmesi bu görüşü destekler niteliktedir. Bunların yanı sıra yapılan açıklamaların anlaşılması için Türkçe dil bilgisi terimlerinin İngilizce karşılıkları verilmiştir (Deregözü, 2015, 240). Bu bağlamda, YHYİTDK'ların dil

bilgisine ağırlık verdiği söylenebilir. Ancak YHYİTDK’da verilen dil bilgisi konularının okuma, konuşma ve dinleme metinleriyle desteklenmesi başarılı bir yaklaşım/yöntem olarak kabul edilmektedir (Ünlü, 2015: 149-150). “Ulaçların öğretimi; kullanım sıklığı ve kolaylığı, düzeye uygunluk gibi konulara dikkat edilerek kurlara dağılımı yapıldığında başarılı sonuçlar alınmaktadır” (Koşucu, 2007: 115). YHYİTDK’lar bu açıdan değerlendirildiğinde bu kitapların ulaçlar, bağlaçlar ve diğer dil bilgisi konularının dağılımında başarılı olduğu söylenebilir.

GÜYİTDB kitaplarında dil bilgisi konularının ana dili Türkçe olan öğrenciler için hazırlanan dil bilgisi kitapları gibi hazırlandığı görülmüştür. ‘Türk Dili ve Yazılı Anlatım’ kaynağındaki dil bilgisi konuları incelendiğinde ses, harf, alfabe, ünlüler, ünsüzler, ünlü uyumları, ünlü düşmesi, yapım ekleri, çekim ekleri, fiil çekim ekleri, zamirler, sıfatlar, zarflar, edatlar, anlam bilgisi, cümle bilgisi ve anlatım bozukluğu gibi bir sıralama izlenmektedir (Kavruk, vd., 2006: 49-133). GÜYİTDB kitaplarında ele alınan dil bilgisi konularının da ana dili Türkçe olanlar için hazırlanan bu kaynaklarla benzerlik gösterdiği sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda, yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki dil bilgisi konularının ana dili Türkçe ders kitaplarındaki öğretim yaklaşımlarını, yöntemlerini, tekniklerini ve stratejisini benimsediği söylenebilir.

GÜYİTDK ve GÜYİTDB A1, A2, B1, B2 ve C2 düzeylerinin sunuş bölümünde, GÜYİTÖS’nin ‘Avrupa Ortak Çerçeve Programı’na göre hazırlandığı ve dil bilgisi konularının metinlerle desteklendiği ifade edilmiştir. Ancak örneklem olarak seçilen GÜYİTDB kitapları incelendiğinde bu kitapların, bu çerçeve içerisinde hazırlandığını söylemek mümkün değildir. GÜYİTDB A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeyleri, GÜYİTDK A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeyleriyle karşılaştırıldığında dil bilgisi konularının ele alınan metinler içerisinde kullanılmadığı görülmüştür. Tablo-5’te görüldüğü gibi GÜYİTDB C1 düzeyinin 4, 5, 6, 7 ve 8’inci ünitesinde/bölümünde dil bilgisi konularının daha çok anlama yönelik olduğu görülür. GÜYİTDB kitaplarında ele alınan anlama yönelik bu konular, YHYİTDK ve YİYİTDK’larda ele alınmamıştır. Dolayısıyla örneklem olarak ele alınan yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki dil bilgisi konularının ortak sıralanışından veya dağılışımdan bahsetmek mümkün değildir. Örneğin, YHYİTDK’nın C1 düzeyinde ulaç başlığı altında ele alınan ‘-mEk yerine’ ek ve sözcüğü GÜYİTDB kitabında isim fiil başlığı altında ‘tam tersini tercih yapma cümlesi’ olarak açıklanmış ve örneklendirilmiştir.

YİYİTDK, YHYİTDK'ları ve GÜYİTDB kitaplarıyla karşılaştırıldığında GÜYİTDB kitaplarında dil bilgisi konularının farklı yöntemlerle ele alındığı söylenebilir. YİYİTDK'larda ele alınan dil bilgisi konularıyla ilgili ek ya da sözcükler her ünitenin başında verilerek görseller, metinler ve farklı cümleler içerisinde kullanılıp birbiriyle ilişkilendirilmiş ve örneklendirilmiştir. YİYİTDK'ların A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeyinde dil bilgisi konularına az yer verildiği, hatta bazı konulara ise hemen hemen hiç yer verilmediği tespit edilmiştir. Ayrıca, YİYİTDK'nın C1 düzeyinde dil bilgisi başlığı adı altında hiçbir dil bilgisi konusu ele alınmamıştır. Ancak YİYİTDK C1 dil bilgisi bağlamında incelendiğinde anlatım bozukluğu ve dil bilgisel dönüşümlerle ilgili birçok etkinlik ve örnek verilmiştir. YİYİTDK A1 düzeyinde '-DEN daha+sıfat: karşılaştırma; en+sıfat: üstünlük' olarak kalıplaştırılıp açıklanırken YHYİTDK A1 düzeyinde herhangi bir kalıp içinden verilmeden 'karşılaştırma ve üstünlük' kavramlarıyla açıklanmıştır. YİYİTDK'larda ele alınan dil bilgisi konularına herhangi bir başlık verilmediği gibi dil bilgisi konularının çoğu eksik verilmiştir. Örneğin, 'belki...belki, hem...hem, ne...ne, ya...ya, ister...ister' gibi bağlaçlara yer verip diğer bağlaçlara yer verilmemiştir. Diğer bağlaçlara neden yer verilmediğini açıklamak mümkün değildir. Ancak, kullanım sıklığı açısından düşünüldüğünde 'Temel Türkçe (A1/A2) İçin Söz Dağarcığı Tespit Denemesi' adlı çalışmada 've, bile, veya' gibi bağlaçların kullanım sıklığı bakımından 'birinci derecede' yer aldığı görülür. Bu bağlaçların yanı sıra 'çünkü, de/da fakat, ister, ki' gibi bağlaçlar da çokça kullanılan bağlaçlardır (Açık, 2013: 8-9). Ancak YİYİTDK'ların A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeyinde bu bağlaçların hiçbiri dil bilgisi konusu olarak ele alınmamıştır. Dolayısıyla yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarının hazırlanmasında dil bilgisi konuları ele alınırken dil bilgisi konularıyla beraber dil bilgisiyle ilgili olarak sıkça kullanılan sözcükleri de göz önünde bulundurmak gerekir.

YİYİTDK'ların, GÜYİTDB ve YHYİTDK'lardan farkı, dil bilgisi konularına az yer vermesi ve bazı dil bilgisi konularını ele almamasıdır. Ancak YHYİTDK'lardaki dil bilgisi konuları incelendiğinde çoğu dil bilgisi konusunun bu kitaplarda ele alındığı ve ele alınan dil bilgisi konularının daha çok ünitelerin geneline dağıtılarak verildiği görülür. Örneğin, YHYİTDK'larda, ulaçlar; A2, B1, B2 ve C1 düzeyi olmak üzere hemen hemen her aşamada ele alınmıştır. YİYİTDK'lar ve GÜYİTDB kitapları için aynı durumu izah etmek mümkün değildir. Tablo-8'de görüldüğü gibi YİYİTDK'da dolaylı anlatım; isimlerin dolaylı anlatımları, fiillerin dolaylı anlatımları, istek kipinin dolaylı anlatımları,

emir kipinin dolaylı anlatımları ve gereklilik kipinin dolaylı anlatımları diye altı başlık altında açıklanmış, bu konuların hepsine B2 düzeyinde yer verilmiştir. Aynı konu, GÜYİTDB kitabında da verilmiştir. Ancak bu konu Tablo-5'te görüldüğü gibi GÜYİTDB kitabının B2 düzeyinde; şimdiki zamanlı iç cümle, görülen geçmiş zamanlı iç cümle, öğrenilen geçmiş zamanlı iç cümle, gelecek zamanlı iç cümle, geniş-gelecek zamanlı iç cümle (olasılık anlamı), geniş zamanlı iç cümle, gereklilik kipli iç cümle, emir kipli iç cümle, istek kipli iç cümle, isim yüklemli iç cümle, soru şeklinde iç cümle, yeterlilik fiilli iç cümle olmak üzere on iki başlık altında ele alınmıştır. YHYİTDK'larda dolaylı anlatım, A2 düzeyinde dolaylı aktarım/anlatım (emir kipi) ve B1 düzeyinde ise dolaylı aktarımın/anlatımın bütün zamanları ele alınmıştır. Tablo-2'de görüldüğü gibi YHYİTDK B1 düzeyinde dolaylı aktarım/anlatım; dolaylı aktarım/anlatım (bütün zamanlar, -DİK/- (y)EcEk+iyelik+ -(n)İ söyle), dolaylı aktarım/anlatım (evet/hayır -(y)İp...-mE+ -dİK/-EcEk+iyelik+ -(n)İ sor-), dolaylı aktarım/anlatım (koşaç tümcesi (olup) ...ol(-ma)+ -dİK+iyelik+ -(n)İ), dolaylı aktarım/anlatım kipleri (-mEktE/-mE+iyelik gerek-/iste-) şeklinde ele alınmıştır. Bu örnekler bağlamında, yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarının birçok noktada farklı olduğu görülür. Bu yüzden yabancılar için Türkçe ders kitaplarında hem bilgisi konularının ortak noktalarına hem de yabancılar için Türkçe ders kitapları belli bir eğitim ve öğretim anlayışı içerisinde yapılandırılmasına dikkat etmek gerekir. Neuner ve Hunefeld (1993: 21), yabancı dil öğretimi ders kitaplarının belli bir dil eğitim ve öğretim anlayışına göre oluşturulduğunu ve bu doğrultuda öğrenme hedefleri belirlenerek üniteler kurgulandığını belirtmektedir (Akt.: Deregözü, 2015: 239). Bu bağlamda, yabancılar için hazırlanmış Türkçe ders kitapları değerlendirildiğinde bu kitaplarda yer alan dil bilgisi konularının, bu kitaplardaki ünitelerin bir bütün olarak ortak bir çerçeveye sahip olmadığı sonucuna varılır.

ALTINCI BÖLÜM

6. Sonuç ve Öneriler

6.1. Sonuç

Yabancılar için hazırlanan Türkçe ders kitaplarının öğretmen ve öğrencilere rehber olmanın yanında Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin Türkçenin dil bilgisi yapısının doğru ve sağlam öğrenmesinde büyük bir araç vazifesi olduğu/gördüğü aşikârdır. Yaşanılan çağda dil öğrenme stratejileri, öğrencinin dil gereksinimleri, öğrencinin yaşı, dil düzeyi, dil bilgisinin ele alınış yöntemi ve öğretilme yaklaşımı, tekniği ve stratejisi gibi türlü özellikler dikkate alınırsa, yabancılar için hazırlanan Türkçe kitaplarının ne kadar önemsenmesi gereken bir konu olduğu daha da netlik kazanmaktadır.

Yukarıda bahsedilenlere yönelik olarak ele alınan yabancılar için hazırlanmış Türkçe ders kitaplarının dil bilgisi açısından değerlendirilmesi, dil bilgisi konularının düzeylere göre sıralanışı/dağılımı ve ele alınan kitapların dil bilgisi açısından karşılaştırılmasının yapılması, çalışmanın sonucu açısından son derece önem taşımaktadır. Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretiminin ele alındığı bu araştırmada, örneklem seçilen kitaplarda dil bilgisi konularının düzeylere göre paralellik göstermediği, farklı yöntemlerle ele alındığı, birçok dil bilgisi konusunun farklı terimlerle verildiği ve genel olarak yabancılar için Türkçe dil bilgisi konularının, ana dili Türkçe dil bilgisi konuları gibi bir sıralama ve yöntemle ele alındığı tespit edilmiştir. Bu genel sonuçların yanı sıra ele alınan “Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında Dil Bilgisi Öğretimi” çalışmayla aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

6.1.1. Araştırmanın problem cümlelerine yönelik sonuçlar

Araştırmanın “Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi konuları genel olarak A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeylerinde nasıl ele alınmış ve hangi dil bilgisi konularına yer verilmiştir?” şeklinde ifade edilen birinci problemine yönelik sorusuna, yabancılar için Türkçe ders kitapları incelenerek çeşitli bulgulara ulaşılmıştır. Örneklem olarak ele alınan yabancılar için Türkçe ders kitapları genel olarak alfabe öğretimiyle başlamıştır. Ancak daha sonra bu kitaplarda ele alınan dil bilgisi konularının birbirlerinden farklı olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra genel anlamda dil bilgisi konularının öğretilmesi için

görseller verilerek bu görsellerle ilgili olarak çeşitli cümleler kurulmuştur. Bu anlamda ‘Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları’ incelendiğinde bu kitaplarda ele alınan dil bilgisi konularının öncelikle bir metin içerisinde, farklı görseller verilerek ele alındığı ve dil bilgisi konularının bu şekilde öğretilmeye çalışıldığı saptanmıştır. Daha sonra ele alınan dil bilgisi konularının tablo veya tablolarda özetlendiği ve çeşitli etkinliklerle tamamlama, yeniden yazma, eşleştirme, cümleleri yeniden yazma, görsel veya cümleleri ilişkilendirme gibi birçok uygulamayla tekrarlandığı görülmüştür.

‘Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi’ kitapları incelendiğinde dil bilgisi bağlamında hazırlanmış bu kitaplarda, genel olarak dil bilgisi konularının tanımı, örnekleri, uygulamaları verilip bu konuların farklı örnek ve uygulamalarla tekrarlandığı sonucuna varılmıştır. GÜYİTDB kitaplarındaki dil bilgisi konularının YHYİTDK ve YİYİTDK’larına göre dil bilgisi konularını daha ayrıntılı olarak ele aldığı tespit edilmiştir.

‘Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları’ dil bilgisi bağlamında ele alındığında bu kitapların da alfabe öğretimiyle başladığı görülmüştür. YİYİTDK’larda ele alınan dil bilgisi konuları belli başlıklar altında açıklanmaktan ziyade dil bilgisiyle ilgili ek veya sözcükler verilip bu ek ve sözcükler, görsellerden hareketle değişik cümleler içerisinde kullanılmıştır. Daha sonraki etkinliklerin de ele alınan dil bilgisi konuları bağlamında hazırlandığı görülmüştür.

Araştırmanın “Yabancılar için Türkçe ders kitaplarının A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeyinde dil bilgisi konularının sınıflandırılması ve konu dağılımı nasıldır?” ve “Örneklem olarak ele alınan yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarının dil bilgisi konuları düzey bakımından bir paralellik göstermekte midir?” şeklinde ifade edilen ikinci problemine yönelik sonuçlara tablo-1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 ve 10’dan ulaşılabilir. Bu tablolar genel olarak değerlendirildiğinde yabancılar için Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi konularının sınıflandırmasında/dağılımında A1 düzeyi hariç ciddi bir farkın olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca tablo-10 görüldüğü gibi ortak olarak ele alınan dil bilgisi konularının en çok A1 düzeyinde olduğu sonuna varılır. Bu yüzden yabancılar için Türkçe ders kitaplarında ele alınan dil bilgisi konularının paralellik gösterdiğini belirtmek doğru değildir.

6.1.2. Dil bilgisi konularının ele alma yöntemine yönelik sonuçlar

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi kitapları ve Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarının dil bilgisini ele alma yöntemi incelendiğinde bu kitapların dil bilgisi öğretimini ortak bir yöntemde ele alındığını söylemek mümkün değildir. Dil bilgisi konuları, YHYİTDK'larda daha çok tabloda özet şeklinde; GÜYİTDB kitaplarında ayrıntılı ve uygulamalı olduğu tespit edilmiştir. YİYİTDK'larda ise dil bilgisi konuları, ekler ve sözcükler şeklinde verilerek bu ek ve sözcüklerin görsellerle desteklenip cümle içerisinde kullanıldığı saptanmıştır. YHYİTDK, GÜYİTDB ve YİYİTDK'larda ise ele alınan dil bilgisi konularının farklı etkinlik ve uygulamalarla tekrarlanmaya çalışıldığı görülmüştür.

6.1.3. Örneklem olarak ele alınan kitaplardaki dil bilgisi konularının düzey açısından sonuçları

Örneklem olarak ele alınan yabancılar için Türkçe ders kitaplarında, dil bilgisi konularına öncelikle alfabeyle başladığı görülmüştür. Ancak diğer dil bilgisi konularının ünitelerde ve düzeylerde paralellik göstermediği tespit edilmiştir.

YHYİTDK A1 düzeyinde dil bilgisi konusu olarak birinci ünite - (İnci (sıralama), koşaç tümcesi (haber kipi), varoluş tümcesi (var/yok); ikinci ünite şimdiki zaman (genel), durum ekleri, ulaçlar (-DİktEn sonra önce, mEdEn önce) ve ilgeçler (- (y)E kadar -DEn önce, DEn sonra) üçüncü ünite iyelik ekleri, belirtili ve belirsiz ad tamlamaları; dördüncü ünite geçmiş zaman (belirli), koşaç tümcesi (hikâye kipi), şimdiki zaman, ulaçlar, bağlaçlar, ilgeçler; beşinci ünitesinde emir, istek kipi, sıfatlaştırma, karşılaştırma, üstünlük; altıncı ünite durum ekleri, şimdiki zaman (resmi), ilgi eki ve da/ de bağlaçları ele alınmıştır.

GÜYİTDB A1 düzeyi iki bölüm şeklindedir. Birinci bölümde 'alfabe, ünlüler, ünsüzler, hece, ünlü uyumu, ünsüz yumuşamasına'; ikinci bölümde ise 'isim, isimlerde teklik, çokluk, iyelik, iyelik ve ünlü düşmesi, ek fiilin geniş/şimdiki zamanı, var/yok cümleleri, fiil çekimi, şimdiki zaman ve görülen geçmiş zamana' yer verilmiştir. YİYİTDK A1 düzeyinin birinci ünitesinde 'işaret sıfatları, mI/değil mi, var/yok cümleleri, bulunma hâl eki, sayılar, çokluk eki'; ikinci ünitesinde, 'ayrılma, bulunma, yönelme, -DAn önce,

-DAn sonra, emir cümleleri, şahıs zamirleri, şimdiki zaman'; üçüncü ünitesinde, 'belirli geçmiş zaman, zaman zarfları, ile, -yla, -DAn önce, -DAn sonra'; dördüncü ünitesinde, 'iyelik ekleri, -DAn ...A kadar, gelecek zaman'; beşinci ünitesinde, 'isim tamlaması, -ki/DAki, -(I)ncI'; yedinci ünitesinde '-A göre/bence, -DEn daha+sıfat: karşılaştırma, en+sıfat: üstünlük, -DEn beri/-Dİr'; sekizinci ünitesinde bütün ünitelerde ele alınan dil bilgisi konuları tekrarlanmıştır.

Örneklem olarak ele alınan yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarının A1 düzeyinde 'alfabe öğretiminin, var/yok cümlelerinin, iyelik eklerinin, şimdiki zamanın, hâl eklerinin, -DAn önce, -DAn sonra zaman zarflarının, isim tamlamalarının ve görülen geçmiş zamanın (belirli geçmiş zamanın)' gibi dil bilgisi konularının ortak olduğu görülür. Ancak her ne kadar ele alınan bu dil bilgisi konuları A1 düzeyinde ortak olsa da A1 düzeyinde ele alınan bu dil bilgisi konularının ünitelere göre dağılımının farklı olduğu sonucuna varılmıştır. Örneğin, var/yok cümleleri YHYİTDK A1 ve YİYİTDK A1 düzeyinin birinci ünitesinde ele alınırken bu konunun, GÜYİTDB A1 düzeyinin ikinci ünitesinde/bölümünde ele alındığı tespit edilmiştir.

YHYİTDK A1 ele alınıp GÜYİTDB A1 ve YİYİTDK A1 düzeyinde ele alınmayan dil bilgisi konuları ilgi eki (ki), bağlaçlardan 'da/de' ve sıfatlaştırma '-II, -sI' ekleridir. GÜYİTDB A1 düzeyinde ele alınıp YHYİTDK A1 düzeyinde ele alınmayan konular ünlü uyumu ve ünsüz yumuşamasıdır. YİYİTDK A1 düzeyinde ele alınıp YHYİTDK A1 ve GÜYİTDB A1 düzeyinde ele alınmayan dil bilgisi konuları ise gelecek zaman, '-ki/-DAki', '-A göre/bence' ve '-DEn beri/-Dİr' ekidir.

YHYİTDK A2 düzeyinin birinci ünitesinde; 'gelecek zaman, koşaç tümcesi (olacak), ilgeçler (gibi, kadar), gelecek zaman (hikâye kipi), eşitlik (-CE) ve görelilik (-(y)E göre) ekleri'; ikinci ünitesinde, 'geçmiş zaman (belirsiz), koşaç tümcesi (rivayet), şimdiki zaman (rivayet), gelecek zaman (rivayeti), pekiştirme (Dİr)'; üçüncü ünitesinde, 'geniş zaman, yeterlilik fiili, geniş zaman hikâye ve rivayet kipi'; dördüncü ünitesinde, 'adlaştırma(), adlaştırma+iyelik+durum, dolaylı anlatım (emir)'; beşinci ünitesinde, 'ulaçlar (-(y)İp, -mEdEn, -(y)ErEk, -(y)E...-(y)E)'; altıncı ünitesinde, 'ulaçlardan (-mE için, -mEk için, -mEk üzere) eklerinin, bağlaçlardan ise sözcüklerinin (çünkü, bu nedenle, bu yüzden)' ele alındığı görülür.

GÜYİTDB A2 düzeyinin birinci ünitesinde/bölümünde ise isim çekimi (II), ayrılma, yönelme, belirtme, ilgi, tamlayan hâli, yakın hâl, isim tamlaması, ikinci ünitesinde/bölümünde zamir, kişi zamirleri, dönüşlülük zamirleri, işaret zamirleri, belirsizlik zamirleri, belirsizlik zamirleri, -ki ekli işaret zamirleri, üçüncü ünitesinde/bölümünde fiil çekimi (II), öğrenilen geçmiş zaman, gelecek zaman, geniş zaman, sürekli şimdiki zaman, yeterlilik fiilinin I. tip ve II. tipinin ele alındığı tespit edilmiştir.

YİYİTDK A2 düzeyinin birinci ünitesinde de ‘belirsiz geçmiş zaman (-mİş), -DAn önce, -mAdAn sonra’; ikinci ünitesinde, ‘pekiştirme, gibi ve kadar edatları’; üçüncü ünitesinde, ‘geniş zaman, -CA göre, bu sebeple, bu yüzden, belki...belki, hem...hem, ne...ne, ya...ya, ister...ister’; dördüncü ünitesinde, ‘-mA, -mAk, -İş isim fiil ekleri, dolaylı anlatım (emir kipi)’; beşinci ünitesinde, ‘zarf fiil eklerinden -(y)Ip, -mAdAn, -mAyıp, -(y)ArAk, -(y)A...-(y)A’; altıncı ünitesinde, ‘-(y)Abil-, -mAk için, -mAk üzere, ...diye sormak, ...diye cevap vermek’; sekizinci ünitesinde, ‘-an/-en’ gibi dil bilgisi ek ve sözcükleri ele alınmıştır.

YHYİTDK A2, GÜYİTDB A2 ve YİYİTDK A2 düzeyi, bu kitapların A1 düzeyiyle karşılaştırıldığında A2 düzeyinde ele alınan dil bilgisi konularının A1 düzeyi kadar bütünlük göstermediği tespit edilmiştir. YHYİTDK A2, GÜYİTDB A2 ve YİYİTDK A2 düzeyinde ele alınan ortak dil bilgisi konuları, öğrenilen geçmiş zaman/belirsiz geçmiş zaman ve geniş zamandır. YHYİTDK A2 düzeyinde ele alınıp GÜYİTDB A2 ve YİYİTDK A2 düzeyinde ele alınmayan konular; pekiştirme (-DİR), geniş zaman hikâye ve rivayet kipidir. GÜYİTDB (A1, A2, C1) kitabının A2 düzeyinde ele alınıp YHYİTDK A2 ve YİYİTDK A2 düzeyinde ele alınmayan konular; ayrılma, yönelme, belirtme hâli, yalın hâl, zamir, kişi zamirleri, dönüşlülük zamirleri, işaret zamirleri, belirsizlik zamirleri, isim tamlaması, -ki ekli işaret zamirleridir. YİYİTDK A2 düzeyinde ele alınıp YHYİTDK A2 ve GÜYİTDB A2 düzeyinde ele alınmayan konular; belki...belki, ne...ne, ya...ya, ister...ister, ...diye sormak, ...diye cevap vermek ve -an/-en sıfat fiil ekleridir.

YHYİTDK A2 ve YİYİTDK A2 düzeyinde ele alınan ortak konular; gibi, kadar edatları, eşitlik ve görelilik ekleri, bu nedenle, bu yüzden bağlaçları, ‘-ArAk, -mAdAn, -(y)A...A(y)A, -(y)Ip, isim fiil ekleri, -mAk için ve -mAk üzere’ gibi ek ve sözcüklerdir.

YHYİTDK B1 düzeyinin birinci ünitesinde; ‘gereklilik kipi, gereklik hikâye ve gereklik rivayet kipi, -mEk zorunda/mecburunda, işteşlik (birbiri), dönüşlülük (kendi), pekiştirme (kendi), dönüşlü, işteş çatı, dilek kipi, dilek hikâye kipi, ulaçlar (-y)ken (<i-ken, -Dİk+iyelik+ -(n)Den beri, -Dİ...-(y)Eli, -(y)EcEk+iyelik+zaman, -(y)EnE, -(y)İncEyE kadar/dek, Dİk, -(y)EcEk+iyelik için, -Dİk, -(y)EcEk+, -Dİk/ -(y)EcEk+iyelik hâlde, -mEsİnE rağmen/karşın-(y)E), ilgeçler -DEn beri, DİR), koşul kipi, dilek hikâye kipi, ettirgen, işteş, edilgen ve çoklu ettirgen çatı, ortaçlar (öznesel, sözcüksel, tümleşsel, dolaylı aktarım (bütün zamanlar), dolaylı anlatım evet/hayır, -(y)İp...mE+-dik/EcEk+iyelik+ -(n)İ, dolaylı aktarım kipleri (-mEktE, -mE+iyelik gerek-/iste-), nedenleştirme (dolayı, nedeniyle, yüzün/diye), adlaştırma (-me, -Dİk, -(y)EcEk+ -iyelik+ -(n)E, -(n)DE, -(n)DEn, -(n)İ), karşıtlık (-y)E rağmen/karşın, -sE dE/bile’ dil bilgisi bağlamında ele alınan ek ve sözcüklerdir.

GÜYİTDK B1 düzeyinin birinci ünitesinde/bölümünde, ‘gereklik kipi, emir kipi, dilek kipi, dilek-istek kipi, şart kipi, ek fiilin görülen ve öğrenilen geçmiş zaman çekimi, ek fiilin şartı’; ikinci ünitesinde/bölümünde, ‘sıfat ve sıfat tamlaması, niteleme, belirtme, sayı sıfatlarını isim yapmak, belirsizlik sıfatları, soru sıfatları, -ki ekli sıfatları zamir yapmak, sıfat tamlamasını isim tamlaması yapmak, sıfatların derecelendirmesi, sıfatlarda kuvvetlendirme, sıfatlarda küçültme’; üçüncü ünitesinde/bölümünde, ‘zarflar, hâl zarfları, zaman zarfları, yer-yön zarfları, miktar zarfları, soru zarfları ve edatlarla kurulan zarflar’ ele alınmıştır.

YİYİTDK B1 düzeyinin birinci ünitesinde ise ‘zarf fiiller -(y)ken, şimdiki zaman hikâyesi -(I)yordu’; ikinci ünitesinde, ‘işteşlik, işteş çatı’; üçüncü ünitesinde, ‘dilek kipi (-sA), dilek kipinin şart (-sAyDI), şart kipi (-sA))’, dördüncü ünitesinde, ‘gereklik kipi (mAlI), AlI, -DİğInDAn beri, -DI...AlI), ettirgen çatı’; beşinci ünitesinde, ‘dönüşlü çatı, kendi dönüşlü zamiri, -mAk zorunda kal-, -mAk gerek, -mAk şart’; altıncı ünitesinde, ‘edilgen çatı’; yedinci ünitesinde, ‘sıfat fiiller (-An, -DIk, -AcAk)’ gibi konuların ele alındığı saptanmıştır.

Tablo-10’da verildiği gibi YHYİTDK B1, GÜYİTDK B1 ve YİYİTDK B1 düzeyinde ele alınan ortak dil bilgisi konusu dilek haber kipleridir. Dilek haber kiplerden; ‘dilek kipi, şart kipi ve gereklik kipi’dir. YHYİTDK B1 düzeyinde ele alınıp GÜYİTDK B1 ve YİYİTDK B1 düzeyinde ele alınmayan dil bilgisi konuları ulaçlardan (-y)ken

(<i-+zaman, ken,-DİK+iyelik+-(n))Den beri, -Dİ...-(y)Eli, -DİK, -(y)EcEk+iyelik -(y)EnE, -(y)İncEyE kadar/dek, DİK, -(y)EcEk+iyelik için, -DİK, -(y)EcEk+ -(n)dEn, -DİK/-(y)EcEk+iyelik hâlde, -mEsİnE rağmen/karşın-(y)E), ilgeçler -DEn beri, DİR), koşul kipi, dilek hikâye kipi, ettirgen, işteş, edilgen ve çoklu ettirgen çatı, ortaçlar (öznesel, sözcüksel, tümleşsel, dolaylı aktarım (bütün zamanlar), dolaylı anlatım evet/hayır, -(y)İp...mE+ -dik/EcEk+iyelik+ -(n)İ, dolaylı aktarım kipleri (-mEktE, -mE+iyelik gerek/-iste-), nedenleştirme (dolayı, nedeniyle, yüzünden/diye), adlaştırma (-mA -DİK, -(y)EcEk+ -iyelik+ -(n)E, -(n)DE, -(n)DEn, -(n)İ), karşıtlık (-(y)E rağmen/karşın, -sE dE/bile) gibi konularıdır. GÜYİTDB B1 düzeyinde ele alınıp YHYİTDK B1 ve YİYİTDK B1 düzeyinde ele alınmayan dil bilgisi konuları ek fiilin geçmiş zaman çekimi, ek fiilin öğrenilen geçmiş zaman çekimi, ek fiilin şartı, sıfat ve sıfat tamlaması, niteleme, belirtme, sayı sıfatlarını isim yapmak, belirsizlik sıfatları, soru sıfatları, -ki ekli sıfatları zamir yapmak, sıfat tamlamasını isim tamlaması yapmak, sıfatların derecelendirmesi, sıfatlarda kuvvetlendirme, sıfatlarda küçültme, zarflar, hâl zarfları, zaman zarfları, yer-yön zarfları, miktar zarfları, soru zarfları, edatlarla kurulan zarflar gibi konulardır. GÜYİTDK B1 düzeyinde ele alınan edatlarla kurulan zarflar konusu YHYİTDK B1 düzeyinde ilgeç, YİYİTDK A1 düzeyinde ‘-DEn beri’ diye ele alınarak herhangi bir dil bilgisi başlığı altında verilmemiştir. YHYİTDK B1, GÜYİTDB B1 ve YİYİTDK B1 kitapların düzeylerinden dil bilgisi konuları en çok YHYİTDK B1 düzeyinde ele alınmıştır. Tablo-2’de görüldüğü gibi bu düzey on iki üniteden oluşup bu düzeyde dil bilgisi konularından en çok ulaçlara yer verilmiştir.

YHYİTDK B2, GÜYİTDB B2 ve YİYİTDK B2 düzeyinde ortak olarak ele alınan dil bilgisi konularının -DİKçe, -DİK+iyelik sürece, süresince, boyunca, -mEktEnse, birleşik zamanın hikâyesi ve birleşik zamanın rivayeti olduğu söylenebilir. Ancak bu dil bilgisi konularının ele alınış şekli, adlandırılması ve ayrıntısı birbirinden farklıdır.

Tablo-2’de görüldüğü gibi YHYİTDK B2 düzeyinde ele alınan dil bilgisi konularının B1 düzeyinde olduğu gibi daha çok ulaçların ele alındığı görülür. GÜYİTDK B2 düzeyinde ele alınan dil bilgisi konuları YHYİTDK B2 ve YİYİTDK B2 düzeylerinde ele alınan dil bilgisi konularından daha çoktur. Tablo-3, 4 ve 8’de verilen dil bilgisi konuları B2 düzeyindeki dil bilgisi konularının başlığı ve dağılımıdır.

YİYİTDK C1 düzeyinde dil bilgisi konusu olarak herhangi bir konu ele alınmamıştır. Ancak bazı uygulama ve etkinliklerde anlatım bozukluğunun ele alındığı tespit edilmiştir. YHYİTDK C1 düzeyinde ele alınan dil bilgisi konuları; ulaçlar (...(y)E...(y), yineleme (...mİ...), belirteç (hiç yoktan, hiç değilse), edilgen (-İl+-mEktE(dİr), ulaçlar (-mEksİzİn), belirteç (henüz, daha, artık, şimdilik), ulaçlar (mEkIE, -mEkIE beraber/birlikte, -mEkle kalma-, Dik+iyelik+ -(y)IE kal-), ulaçlar (-mEk/-mE+iyelik koşuluyla/şartıyla), bağlaçlar (ki), adlaştırma (-mİş+İlk+iyelik var/ yok/ ol-Dik/-(y)EcEk+iyelik var/yok/ ol-), yenilemeler (...mEsİnE/ -mEsİnE..., ...dE...), belirteç (yalnız, yalnızca, sadece, ancak), durum ekleri (yan işlevleri, -(y)E, -DE, -DEn), ulaçlar (-mE/-(y)İş+iyelik+ -(n)dEn önce/sonra/itibaren), imalı soru, sıfatlar (sıralanış), adlaşma (sıfat+iyelik>ad), ilgeçler (dışından, (n)dEn başka, -(n)İn (yanında/yanı sıra)'dir. YHYİTDK C1 ve GÜYİTDK C1 düzeyinde dil bilgisi olarak ortak ele alınan tek konu 'ki' bağlacıdır.

GÜYİTDB kitaplarında ele alınıp YHYİTDK ve YİYİTDK'da ele alınmayan birçok dil bilgisi konusu bulunmaktadır. Örneğin, GÜYİTDK C1 düzeyinde ele alınan; ünlemler, fiillerde anlam/zaman kayması, anlam bakımından ve anlam ilişkileri bakımından kelimeler, eş zamanlı kelimeler, yakın anlamlı kelimeler, eş sesli kelimeler, zıt anlamlı kelimeler, mecaz anlamlı kelimeler, deyimler/kalıplar, terim anlamlı kelimeler, cümle ve cümlenin ögeleri, yüklem, özne, nesne, zarf tümleci, dolaylı tümleci, cümle vurgusu, cümle dışı unsurlar, cümle türleri, yüklem türüne göre cümleler, yüklem yerine göre cümleler, anlamına (olma durumuna) göre cümleler, yapısına (birimlerine) göre cümleler, anlatım bozukluğu, anlam kaynaklı anlatım bozukluğu, gramer hatalarından kaynaklanan anlatım bozukluğu, özne-yüklem uyumsuzluğu, birleşik cümlelerde öge eksikliği, tamlama yanlışları, yanlış ek, eksik ek veya fazladan ek kullanımı, çokluk anlamlı sıfatlardan sonra çokluk eki kullanımı, cümlede fiil/fiilimsi ve ek eksikliği ve çatı uyumsuzluğu gibi anlatım bozukluğuna neden olan konular YHYİTDK'da ele alınmamıştır.

GÜYİTDB kitapları yabancılar için Türkçe dil bilgisi konularını ele alan kaynaklardır. Tablo 4 ve 5'te görüldüğü gibi ele alınan dil bilgisi konularının başlığı verilerek hangi düzeyde hangi dil bilgisi konusunun ele alındığı gösterilmiştir. YHYİTDK ve YİYİTDK'da da tablo 1, 2, 3, 6, 7, 8 ve 9'da gösterildiği gibi ele alınan dil bilgisi konularının başlığı verilerek hangi başlık altında hangi eklerin ele alındığı gösterilmiştir.

YHYİTDK ve YİYİTDK'ların dil bilgisi konularını ele almanın ortak yönlerinden biri görsellerden hareketle cümle oluşturulması, metin içerisinde dil bilgisinin ele alınması ve ele alınan dil bilgisi konularının farklı etkinliklerle tekrarlanmasıdır.

6.1.4. Dil bilgisi konularının değerlendirilmesinde terim sorununa yönelik sonuçlar

'Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarının Dil Bilgisi Açısından Değerlendirilmesi' isimli çalışmada ele edilen sonuçlardan biri de dil bilgisi konularının terim sorunudur. YHYİTDK'da geçen 'koşaç tümcesi' ana dili Türkçe dil bilgisi kitaplarında haber kipi olarak ele alınmaktadır. GÜYİTDB ve YİYİTDK'da geçen var/yok cümleleri, YHYİTDK'da 'varoluş tümcesi' olarak geçmektedir. Bunun yanı sıra YHYİTDK'da 'olacak' sözcüğü, koşaç tümcesi gelecek zaman başlığı altında ele alınmıştır, fakat GÜYİTDB ve YİYİTDK'da böyle bir ifade dil bilgisi olarak ele alınmamıştır. Türkçede sıfatlaştırma birçok ekle sağlanmaktadır. Ancak YHYİTDK'larda sıfatlaştırma, adı altında '-I' ve '-sIz' ekleri ele alınarak sıfatlaştırma yapılmıştır.

Örneklem olarak ele alınan YHYİTDK, GÜYİTDB ve YİYİTDK'larda edat, ilgeç, ulaç konusunda farklı adlandırmaların yapıldığı tespit edilmiştir. Yine, bu kitaplarda zarf ve belirteç; ortaç, önad ve sıfat konularında da ortak bir adlandırmadan bahsetmek mümkün değildir. Bütün bunların yanı sıra, bazı Türkçe sözcükler bir kitapta anlam olarak ele alınmış, diğer kitapta dil bilgisi konusu olarak ele alınmıştır. Örneğin, YHYİTDK'da ele alınan nedenleştirme; 'dolayı, nedeniyle, yüzünden, diye' gibi sözcüklerle yapılmıştır. Ancak YİYİTDK ve GÜYİTDB kitaplarında böyle bir adlandırma adı altında ele alınan dil bilgisi konusu bulunmamaktadır. Türkçe dil bilgisinde isim fiil olarak değerlendirilen '-mA, -mAk, -Iş' ekleri YHYİTDK'da 'adlaştırma' olarak geçerken GÜYİTDB kitaplarında ise isim fiil başlığı altında geçmektedir. Türkçe dil bilgisinde sıfat fiil ekleri başlığı altında birçok ek bulunmaktadır. Bu ekler çeşitli görevlere sahiptir. YHYİTDK'da ortaçlar; öznesel ortaç, sözcüksel ortaç ve tümleşsel ortaç' diye üç grupta ele alınmakla birlikte sıfat fiiller 'ortaçlar' başlığı altında ele alınmıştır. Bunun yanı sıra zıt anlam ifade eden bazı cümlelerdeki ek ve sözcükler 'karşıtlık' başlığı altında açıklanmıştır. Bu sözcük ve ekler GÜYİTDB kitaplarında '-nın/-e rağmen, karşın' edatları olarak ele alınmıştır.

Dolaylı anlatım, YHYİTDK'da 'dolaylı aktarım' diye adlandırılırken YİYİTDK'da ve GÜYİTDB'de 'dolaylı anlatım' olarak adlandırılmıştır. GÜYİTDB'de dolaylı anlatım;

şimdiki zamanlı iç cümle, görülen geçmiş zamanlı iç cümle, öğrenilen geçmiş zamanlı iç cümle, gelecek zamanlı iç cümle, geniş-gelecek zamanlı iç cümle (olasılık anlamı), geniş zamanlı iç cümle, gereklilik kipli iç cümle, emir kipli iç cümle, istek kipli iç cümle, isim yüklemli iç cümle, soru şeklinde iç cümle, yeterlilik fiilli iç cümle, zamirli art cümleyi ana cümleye katmak gibi farklı başlıklar altında ele alınırken YİYİTDK'da dolaylı anlatım; isimlerin dolaylı anlatımı, fiillerin dolaylı anlatımı, istek kipinin dolaylı anlatımları, emir kipinin dolaylı anlatımları ve gereklilik kipinin dolaylı anlatımı olmak üzere beş başlık altında ele alınmıştır. YHYİTDK, GÜYİTDB ve YİYİTDK'da görülen geçmiş zaman ve belirli geçmiş zaman adlandırılmasında da ikilemler yaşanmaktadır. Örneklem olarak seçilen bu üç yayında terim sorunuyla ilgili başka bir unsur aynı başlık adı altında farklı dil bilgisi konularının ele alınmasıdır. Örneğin, YHYİTDK'da pekiştirme '-Dir' eki ele alınarak yapılmış, YİYİTDK'da ise pekiştirme 'kıpkırmızı, masmavi, yemyeşil' gibi sıfatlarla yapılmıştır.

YHYİTDK, GÜYİTDB ve YİYİTDK'larda dil bilgisi konularının ele alınma yönteminde birçok farklılığın olduğu tespit edilmiştir. GÜYİTDB kitaplarının ana dili Türkçe olan öğrenciler için hazırlanmış dil bilgisi kitaplarıyla paralellik gösterdiği sonucuna varılmıştır. YHYİTDK'da ise dil bilgisi konularının sürekli tablo içerisinde özetlendiği ve ele alınan her dil bilgisi konusunun metin içerisinde örneklendirildiği, tekrarlandırıldığı görülmüştür. YİYİTDK'larda ele alınan dil bilgisi konularının GÜYİTDB ve YHYİTDK'larda ele alınan dil bilgisi konularına göre daha yüzeysel olduğu saptanmıştır.

6.2. Öneriler

Yabancılar için Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretiminin değerlendirildiği bu araştırmada, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi, Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları ile bu kaynakların ortak sonuçlarından hareketle 'diğer öneriler' başlığı altında bazı önerilerde bulunulmuştur.

6.2.1. Yeni Hitit yabancılar için Türkçe ders kitaplarına yönelik öneriler

Yeni Hitit Yabancılar İçin Ders Kitaplarının B1 düzeyinde ele alınan dil bilgisi konuları, diğer düzeylere göre daha yoğundur. Bu yüzden B1 düzeyinin konuları diğer düzeylerle orantılı hâle getirilebilir ya da A1 ve A2 temel düzey olduğu için B1 düzeyindeki dil bilgisi konularının B2 ve C1 düzeyleriyle dağılımı eşitlenebilir.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarının önsöz bölümünde kitapların ‘Avrupa Ortak Çerçevesi Programı’na göre düzenlenmiş olduğu ifade edilmektedir. Ancak bu kitaplardaki düzeylerin her ünitesinde dil bilgisi konularına yer verildiği, dil bilgisi konularının etkinlik ve metinlerle desteklendiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla YHYİTDK’ların dil bilgisi konularını göz önünde bulundurularak YHYİTDK’lar diğer yabancılar için Türkçe ders kitaplarıyla ortak bir çerçeve programı içerisinde hazırlanabilir.

Her dil sahip olduğu özelliklerle ve dil bilgisel anlamda sahip olduğu kurallarla diğer dillerden ayrılır. YHYİTDK’larda bazı dil bilgisi konularının İngilizce dil bilgisi konularının mantığıyla bağdaştırılarak ele alınmıştır. Bu yüzden Türkçeyi öğrenenlerin yalnızca Avrupalılar olmadığı göz önünde bulundurulmalı ve bugün dünyanın hemen hemen her yerinde Türkçeyi öğrenenlerin olduğu dikkate alınarak bu şekilde yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi konuları ele alınmalıdır.

YHYİTDK’lar dil bilgisi açısından değerlendirildiğinde, yabancılar için hazırlanmış diğer Türkçe ders kitaplarından farklı dil bilgisi terimlerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu sebeple yabancılar için Türkçe ders kitapları hazırlanırken bu konu göz önünde bulundurulmalıdır. Bu durum yabancılar için Türkçe dil bilgisi konularının ortak bir terim sözlüğü altında toplanmasına katkı sağlayabilir.

YHYİTDK’larda yer alan bazı dil bilgisi konularının daha çok akademik çalışmalarda geçtiği tespit edilmiştir. Örneğin, ‘öznesel ortaç, sözcüksel ortaç, tümleşsel ortaç, genişletilmiş zaman’ gibi konular daha çok akademik çalışmalarda bulunmaktadır. Bu yüzden YHYİTDK’lar hazırlanırken bu gibi durumlara dikkat edilmelidir. Bu durum yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki dil bilgisi konularının ortak bir dil bilgisi çerçevesi içerisinde olmasını sağlayabilir.

6.2.2. Gazi Üniversitesi yabancılar için Türkçe dil bilgisi kitaplarına yönelik öneriler

Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders ve Dil Bilgisi kitaplarının sunuş bölümünde bu kaynakların ‘Avrupa Ortak Çerçeve Programı’na göre hazırlanmış olduğu ifade edilmiştir. Ancak Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi kitapları incelendiğinde bu kitapların ana dili Türkçe olan dil bilgisi kitaplarıyla hemen hemen aynı doğrultuda hazırlandığı görülür. Bu nedenle GÜYİTDB kitaplarının yabancılar için Türkçe dil bilgisi öğretimi bağlamında dil bilgisi konularını ele alması gerekmektedir. Bu, yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisini öğrenenler için önemli bir durumdur.

GÜYİTDB kitapları incelendiğinde bu kitaplarda dil bilgisi konularının ayrıntılı ele alındığı tespit edilmiştir. Bu nedenle GÜYİTDB kitapları hazırlanırken bu duruma dikkat edilmelidir.

GÜYİTDB kitapları dil bilgisi konuları açısından incelendiğinde ele alınan her konunun aynı ünite/bölümde ele alındığı görülmüştür. Bu yüzden GÜYİTDB kitapları hazırlanırken somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene ilkesine, yakından uzağa ilkelerinin göz önünde bulundurulması, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin Türkçenin dil bilgisi öğretimini kolay öğrenmesini sağlayabilir.

GÜYİTDB kitaplarının GÜYİTD kitaplarını destekleyecek şekilde hazırlandığı ifade edilmiştir. Ancak GÜYİTDB kitaplarının GÜYİTDK’larını desteklenmediği görülür. Bu bağlamda düşünüldüğünde GÜYİTDK’ların dil bilgisiyle desteklenmesi, Türkçeyi yabancı dil olarak GÜYİTDK’larından öğrenenlere okuma, konuşma, dinleme, yazma ve dil bilgisi becerilerinin gelişmesine katkı sağlayabilir.

GÜYİTDB kitaplarında ele alınan bazı dil bilgisi terimlerinin YHYİTDK’lardaki gibi yabancılar için hazırlanmış diğer kitaplarda yer almadığı tespit edilmiştir. Bu sebeple GÜYİTDB kitapları hazırlanırken bu duruma dikkat edilmesi gerekmektedir.

GÜYİTDB kitapları incelendiğinde, C1 düzeyinde ele alınan birçok dil bilgisi konusunun, yabancılar için hazırlanmış diğer Türkçe ders kitaplarında yer almadığı görülmüştür. Bu yüzden GÜYİTDB kitapları hazırlanırken bu durum dikkate alınmalı ve

yabancılar için hazırlanmış Türkçe ders kitaplarındaki dil bilgisi konularıyla ortak bir dil bilgisi sınıflandırmasının sağlanmasına özen gösterilmelidir.

GÜYİTDB kitapları incelendiğinde belli bir üniteden bahsetmek mümkün değildir. Genel olarak A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeyi belirlenerek dil bilgisi konuları ana dili Türkçe gibi ele alınmıştır. Bu yüzden GÜYİTDB kitaplarında bu duruma dikkat edilmelidir

GÜYİTDB kitapları incelendiğinde edat ve bağlaçlara en son düzeyde yer verildiği görülmüştür. Ancak araştırmalarda Türkçede sık kullanılan bağlaçların ‘ve, veya, çünkü, fakat’ gibi bağlaçlar olduğu belirtilmiştir. Bu yüzden GÜYİTDB kitaplarının A1 ve A2 düzeyinde bu bağlaçlara yer verilebilir.

6.2.3. Yedi İklim yabancılar için Türkçe ders kitaplarına yönelik öneriler

Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları dil bilgisi açısından incelendiğinde, bu kitaplarda ele alınan dil bilgisi konularının YHYİTDK’ya ve GÜYİTDB’ye göre daha yüzeysel ele alındığı görülmüştür. Hatta bu kitaplarda çoğu dil bilgisi konusunun ele alınmadığı, ele alınan dil bilgisi konularının ise eksik ele alındığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları hazırlanırken bu durum göz önünde bulundurulmalıdır.

Yabancı dil öğretiminde dil bilgisi öğretiminin belli bir düzeyden sonra gerçekleşmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ancak YİYİTDK’lar dil bilgisi açısından incelendiğinde A1, A2, B1 ve B2 düzeyinde belli başlı dil bilgisi konularına yer verildiği görülür, fakat C1 düzeyi dil bilgisi konusu açısından değerlendirildiğinde anlatım bozukluğunun birkaç konusunun ele alındığı saptanmıştır. Bu sebeple YİYİTDK’lar hazırlanırken bu durum göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca bu, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen ileri düzeydeki öğrencilere dil bilgisi öğretimine katkı sağlayabilir.

YİYİTDK’larda birçok dil bilgisi konusu ele alınmamış veya eksik ele alınmıştır. Bunun neye göre yapıldığının bilinmesi yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretmenlere yol gösterici bir olabilir.

6.2.4. Diğer öneriler

Örneklem olarak seçilen kitaplar dil bilgisi açısından incelendiğinde, bu kitapların birçok konuda terim sorunu olduğu tespit edilmiştir. Yabancılar için hazırlanacak Türkçe ders kitaplarında, bu durum göz önünde bulundurulmalıdır. Bu durum, yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretiminde ortak bir terim sözlüğünün hazırlanmasına katkı sağlayabilir.

Yabancılar için Türkçe ders kitaplarının A1 düzeyi dil bilgisi konuları açısından değerlendirildiğinde, bu kitapların A1 düzeyinde ele alınan dil bilgisi konularının hemen hemen aynı olduğu görülmüştür. Bununla birlikte A2 düzeyinde ele alınan birkaç dil bilgisi konusu aynıdır. Ancak B2 ve C1 düzeyinde böyle bir durumdan bahsetmek mümkün değildir. Dolayısıyla, B2 ve C1 düzeylerinin de A1 düzeyi gibi dil bilgisi konuları bakımından ortak konulara sahip olması gerekir. Bu yüzden farklı TÖMER kurumları tarafından hazırlanan yabancılar için Türkçe ders kitaplarında bu durum, göz önünde bulundurulmalıdır.

Yabancılar için Türkçe dil bilgisi öğretiminde günlük hayatta en çok kullanılan dil bilgisi kuralları, A1 ve A2 temel düzeyinde somuttan-soyuta, bilinenden-bilenmeyene, yakından-uzağa ilkeleri doğrultusunda yapılmalı ve diğer az kullanılan ya da akademik dilde kullanılan dil bilgisi konuları ise ileri düzeylerde ele alınmalıdır. Bu durum, yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenen temel ve ileri düzeydeki öğrencilerin, Türkçenin bazı kurallarını kolay öğrenmesini sağlayabilir.

Yabancılar için Türkçe ders kitapları dil bilgisi açısından değerlendirildiğinde bu kitaplarda ortak bir konu dağılımının olmadığı görülmüştür. Bu yüzden yabancılar için Türkçe dil bilgisi öğretilimiyle ilgili çalıştaylar gerçekleştirilip bu konuyla ilgili uygulamalar yapılmalı ve bu çalıştaylar sonucunda yabancılar için Türkçe öğretimi ortak programı hazırlanmalıdır.

Yabancılar için Türkçe ders kitaplarının hazırlanmasında, bu konuda uzman olan kişilerin yer almasına öncelik tanınmalı ve ‘yabancılar için Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi nasıl olmalı?’ konulu çeşitli uygulamalı çalışmalar yapılmalıdır.

Kaynakça

- Açık, F. (2013). *Temel Türkçe (A1/A2) İçin Söz Dağarcığı Tespit Denemesi*. Erişim Tarihi: 25 Eylül 2016, (http://turkoloji.cu.edu.tr/pdf/fatma_acil_temel_turkce_soz_dagarcigi.pdf).
- Akbal, B. (2008). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Görev Odaklılık Üzerine Uygulamalı Bir Çalışma*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aksan, D. (2009). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Türkçe Dil Kurumu Yayınları.
- Aksu, C. (2014). *Yabancı Dil Olarak Türkçede -Dır Biçimbiriminin Öğretimi Üzerine Ders Malzemesi Hazırlama*. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aksoy, B. (2011). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarında Türk Simgesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akyalı Mills, S. (2014). *Anadili İngilizce Olan Öğrencilerin Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Anadili Türkçe Olan Öğrencilerin Yabancı Dil Olarak İngilizce Öğrenme Stratejilerinin Karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Albayrak, R. (2003). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Gereksinim Çözümlemesi: Kara Kuvvetleri Lisan Okulundaki Misafir Askeri Personele İlişkin Bir Uygulama Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alshirah, M. (2013). *Arap Kökenli Öğrencilerin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Karşılaştıkları Zorluklar ve Çözüm Önerileri*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Arslantürk, H. (2013). *Türkçe Kelime Gruplarının Yabancılara Türkçe Öğretimindeki Yeri Hakkında Bir İnceleme*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Artuç, S. (2012). *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Şiir Metinlerinden Yararlanma*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Atak, A. (2010). *Fransızca ve Türkçedeki Yer Belirticilerinin Karsılaştırılmalı Olarak İncelenmesi ve Yabancı Dil Olarak Türkçede Yer Belirticilerinin Öğretimi*. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Avrupa Konseyi (2013). *Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi: Öğrenim, Öğretim ve Değerlendirme*. Frankfurt: telc GmbH.
- Aydın, M. (2015). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders ve Okuma Kitaplarındaki Kelime Sıklığı ve Seviyelere Göre Sözcük Hazinesi Çalışması*. (Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aygüneş, M. (2007). *Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Okuma Becerisini Geliştirme Yolları*. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aytekin Özkan, P. (2009). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Derslerinde Kültürlerarası İletişim Yetisi Kazandırma Amaçlı Karikatür Kullanımı*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Balyemez, S. (2016). *Dil Bilgisi Üzerine Açıklamalar*. Ankara: Pegem Akademi.
- Barut, A. (2015). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Üniversite Öğrencilerinin Kullandıkları Dil Öğrenme Stratejileri Üzerine Bir Değerlendirme*. (Yüksek Lisans Tezi) İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bayezit, H. (2013). *Yabancı Dil Olarak Türkçe ve İngilizce Ders Kitaplarındaki Öğrenme Stratejilerinin Kullanımı*. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Banguoğlu, T. (1998). *Türkçenin Grameri*. Ankara: Ankara Basımevi.
- Büyükikiz, K. K. (2014). “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi”. Abdurrahman Güzel ve Halit Karatay (Ed.). *Türkçe Öğretimi El Kitabı*. (611-628). Ankara: Pegem Akademi.
- Bülbül, F. (2015). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuduğunu Anlama Becerisinin Kavram Haritası Aracılığıyla Geliştirilmesi: Bir Eylem Araştırması*. (Doktora Tezi). Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Boylu, E. (2015). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin Dil Öğrenme Stratejilerini Kullanma Düzeyleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bozkurt, F. (2011). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Bir Metin Yöntemi Çalışması*. (Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Camkıran, Ö. (2007). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenler İçin Şimdiki Zamanın Metinlerle Öğretimi*. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Chomsky, N. (2014). *Dil ve Zihin*. (Çev. Ahmet Kocaman). Ankara: Bilgesu Yayıncılık. (2006).
- Çakır, A. (2015). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Video Kullanımının Dinleme Becerisine Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetin, B. (2015). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Alanında Öğretmen Eğitimi ve Dil Hakkında Bilgi*. (Doktora Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çil, N. (2013). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller ve Deyimleşmiş Birleşik Fiiller*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Debata, P. K. (2013). "The Importance of Grammar in English Language Teaching A Reassessment". *Language in India* www.languageinindia.com, 13/5, 482-486.
- Demir, M. (2016). *Yabancı Dil Olarak Türkçede Kalıp Sözlerin Öğretimi*. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demirel, Ö. (2011). *Yabancı Dil Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirel, M. V. (2013). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilere Kelimelerin Öğretimi*. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Deregözü, A. (2015). "Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Yöntem Kullanımı". *International Journal of Languages' Education and Teaching*, (sayı ve cilt yok), 237-244.
- Dervişoğulları, N. (2008). *Yabancı Dil Olarak Öğretilen Sınıflarda Oyunlarla Sözcük Öğretimi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dilek, İ. (1995). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Özgün Metinlerle Çalışma Yolları*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dilidüzgün, Ş. (1995). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazınsal Metinler*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Durak, E. (2006). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Bağlamında Avrupa Ortak Dil Kriterleri Sorunsalı*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Duru, H. (2014). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Sorunların Nitelik Araştırması*. (Doktora Tezi). Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Dolunay, S. K. (2014). “Dil Bilgisi Öğretimi”. Abdurrahman Güzel ve Halit Karatay (Ed.). *Türkçe Öğretimi El Kitabı*. (381-413). Ankara: Pegem Akademi.
- Erdem, İ ve Çelik, M. (2011). “Dil Bilgisi Öğretim Yöntemi Üzerine Değerlendirmeler”. *Turkish Studies - International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6/1, 1030-1041.
- Erdem, İ. (2009). “Yabancılara Türkçe Öğretimiyle İlgili Bir Kaynak Denemesi”. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 4/3, 888-937.
- Erkır, B. (2011). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Karşılaştırmalı Türkçe-İngilizce “Sözde Denkteşler (False Cognates)” Listesinin Oluşturulması ve Bu Listenin Eğitimsel Olarak Kullanılması*. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ergin, M. (2009). *Üniversiteler İçin Türk Dili*. İstanbul: Bayrak Basım.
- Erol, H. F. (2014). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Temel Seviyede Kelime Edinimi*. (Doktora Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erol, H. F. (2008). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Bildirme ve Tasarlama Kiplerinin Öğretimi ve Sıralaması*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ersen-Racch, M. ve Onası, E. (2015). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Dilbilgisi*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Ertuğrul, M. (2015). *Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Kitaplarda Kültür Aktarımı*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Fathi, A. A. (2016). *Iraklı Öğrencilerin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğreniminde Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Güngör, H. (2013). *Doğrudan Öğretim Stratejilerinin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen İranlı Öğrencilerin Metin Özetleme Becerilerine Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Göçer, A., Tabak, G. ve Çoşkun, A. (2012). “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Kaynakçası”. *TÜBAR-XXXII*, 74-126.
- Göçer, A ve Moğul, S. (2011). “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi İle İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış”. *Turkish Studies-International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6/3, 797-810.
- Göçer, A. (2007). *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleriyle Öğretmen Adayları İçin Türkçe Öğretimi*. Ankara: Öncü Kitap.
- Güneş, F. (2014). *Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller*. Ankara: Pegem Akademi.
- Gün, S. (2015). *Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Web 2.0 Sesli ve Görüntülü Görüşme Uygulamalarının (Skype) Konuşma Becerisine Etkisi*. (Yüksek Lisans). Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hacıömeroğlu, M. S. (2007). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenler İçin Kiplik Öğretimi Üzerine Materyal Geliştirme*. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hafız, H. D. (2015). *8 - 12 Yaş Aralığındaki Çocuklara Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Halat, S. (2015). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin Dinleme Becerisine Yönelik Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Harputoğlu, B. (2015). *Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Ana Dil Türkçe Ders Kitaplarında Öğrenme Stratejilerinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Hasekioğlu, I. (2009). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Sözcük Bilgisi Öğretimi-Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1 Serisinde Sözcük Öğretiminin Değerlendirilmesi ve Sözcük Öğretimi İçin Uygulama Örnekleri*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hayri, A. (2016). *Türkiye'ye Gelen Afganistanlı Öğrencilere Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Üzerine Bir Değerlendirme (2008-2012)*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ilgar, M. (2013). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde E-Öğrenim Yoluyla Kelime Öğretimi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Işıkoğlu, M. (2015). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Yeterlik Sınavlarının Madde Yazımı Bakımından İncelenmesi (Mersin ve Sakarya Üniversiteleri Örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- İbili, Z. (2015). *Selanik Aristoteles Üniversitesindeki Öğrencilerin Yabancı Dil Olarak Türkçeyi Öğrenmeye Karşı Tutum ve Motivasyonlarının Araştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- İlgün, K. (2015). *Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Telaffuz Becerisini Geliştirmeye Yönelik Tekerleme ve Ninnilerin Kullanımı*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- İnan, K. (2013). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen İranlıların Yazılı Anlatımları Üzerine Bir İnceleme*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kahriman, R., Dağtaş, A., Çapoğlu, E. ve Ateşal, Z. (2013). "Yabancılara Türkçe Öğretimi Kaynakçası". *TÜRÜK Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 1/1, 80-132.

- Kalfa, M. (2013). “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Sözlü Kültür Unsurlarının Kullanımı”. *Milli Folklor*. 25/ 97, 167-177.
- Karaağaç, G. (2013). *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Karadüz, A. (2009). “Dil Bilgisi Öğretimi” Ahmet Kırkılıç ve Hayati Akyol (Ed.). *İlköğretimde Türkçe Öğretimi*. (ss. 285-317). Ankara: Pegem Akademi.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri (Kavramlar ilkeler ve teknikler)*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kasapoğlu, A. (2012). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenler İçin Ulaçların (Zarf-Fiillerin) Öğretimine Yönelik Materyal Geliştirme*. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kavcar, C., Oğuzhan, F. ve Hasırcı, S. (2016). *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kavruk, H., Salman, R., Öztürk, A., Aydın, G., Uğur, H. ve Karagöz, N. (2006). *Türk Dili Yazılı ve Sözlü Anlatım*. Malatya: Uğurel Matbaası.
- Kaya (Bayraktar), S. S. (2016). *Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Türk Masallarından Yararlanılması*. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Keskin, F. (2010). *Yetişkinlere Yönelik Yabancı Dil Olarak Türkçe Derslerinde Yazınsal Metinlerle Kültür Aktarımı*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kıran Z. ve Kıran (Eziler), A. (2010). *Dilbilimine Giriş*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kılıçarslan, R. (2014). *Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Drama Yönteminin Konuşma Becerisine Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Koç, S. (2005). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Aradil Özellikleri*. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Koç, N. (1994). *Dilbilgisi*. İstanbul: İnkılâp Kitapevi.
- Koçer, Ö. (2015). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Süreç-Odaklı Motivasyon ve Benlik Algılarına Yönelik Çoklu-Biyografik Durum Çalışması*'. (Doktora Tezi). Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Korkmaz, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, C. B. (2014). *Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Birleşik Zamanlı Füllerin Öğretimi ve Öğretimine Yönelik Etkinlik Oluşturma*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Koşucu, F. Z. (2007). *Türkçenin Yabancılara Öğretiminde Ulaçların Düzeylere Göre İncelenmesi*. (Yüksek Lisans). İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Kutlay, N. (2006). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrencileri İçin Başlangıç Düzeyi Dil Öğretim Gereçleri Hazırlama*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Memiş, M. R. (2014). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenler İçin Zarfların Öğretimine Yönelik Materyal Geliştirme*. (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Moammad, Q. (2014). *Jawaharlal Nehru University Students' Turkish Language Learning Strategies As A Foreign Language./Jawaharlal Nehru Üniversitesinde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Üniversite Öğrencilerinin Dil Öğrenme Stratejileri*. (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale: Çanakkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Onat, N. (2013). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Fiilde Çatı*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ökten, C. E. ve Kavanoz, S. (2014). "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimini Hedefleyen Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı". *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9/3, 845-862.

- Öktem Öztürk, K. (2012). *Türkçedeki Tanıtsallık Belirten Sıfatların ve Belirteçlerin Yabancı Dil Olarak Türkçe Derslerinde Öğretimi*. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özbay, M. (2014). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri II*. Ankara: Önkü Kitap.
- Özdemir, S. (2010). *Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Halk Hikâyelerinden Yararlanma*. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özdemir, M. (2011). *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Edatlar*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özel, S. (2010). *Yabancılara Türkçe Öğreten Resmî Kurumlarda Dil Bilgisi Öğretimi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özkan, N. (2015). *Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Ara Düzeyde (B1-B2) Diksiyon Eğitiminin Sesli Okuma Üzerindeki Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özkan, E. (2006). *Başlangıç Düzeyi Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi İçin Sözlükçe Çalışması*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztürk, T. (2015). *Yurt Dışında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğreten Öğretmenlerin Öz Yeterlik Algı ve Tutumları*. (Doktora Tezi). Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Palii, O. (2016). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Açısından Türkçe ve Ukraynaca Dil Yapılarının Karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pehlivan, F. (2007). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültürlerarası Etkileşim Odaklı Yaklaşım Uyarınca Metin Çalışmaları*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Pirinç, D. (2010). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Ortaçların İncelenmesi ve Öğretimi-Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Orta 2 Örneğinde*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pontarolo, G. (2012/2013). *The Role of Grammar in EFL Instruction: a Study on Secondary School Students and Teachers*. (Tesi di Laurea). Anno Accademico: Università Degli Studi di Padova Dipartimento di Studi Linguistici e Letterari.
- Shahbaz, A. S. (2014). *Etermination of Vocabulary Learning Strategies of Students of Turkish as a Foreign Language at Jamia Milia Islamia University, India/Jamia Milia Islamia Üniversitesinde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Üniversite Öğrencilerinin Kelime Öğrenme Stratejilerinin Belirlenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Seçkin Polat, Ö. (2012). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Şiire Kültürel Bağlamda Uygulamalı Bir Yaklaşım*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sivirioglu, S. (2014). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Dramanın Konuşma Becerisine Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2013). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sudhakar, M. ve Farhen, S. F. (2015). "The Importance of Grammar in English Language Teaching". *International Journal of Scientific Research*, 4/8, 122-124.
- Şahin, A. (2010). *Avrupa Dil Gelişim Dosyası Bağlamında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Becerisini Geliştirmeye Yönelik Malzeme Oluşturma*. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şahin, Y. (2013). "Dil" Yusuf Şahin (Ed.). *Farklı Boyutlarıyla Yabancı Dil Öğrenimi ve Öğretimi* (10-15). Konya: Eğitim Kitapevi.

- Şen, E. (2015). *İktisadi ve İdari Bilimler Türkçesinin İncelenmesi ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanımı*. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tanın, R. (2004). *Yabancı Dil Öğretiminde Sözcük Bilgisi ve Öğretimi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tan Elmas, N. (2016). *Boyut Sıfatlarının Birlikte Kullanıldıkları Adlarla Sergiledikleri Görünümler: Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimine Yönelik Bir Değerlendirme*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Temizkan, M. (2014). “Metin Temelli Dil Bilgisi Öğretimi ve Uygulamaları” Murat Özbay (Ed.). *Türkçe Eğitimi Açısından Dil Bilgisi Öğretimi* (129-150). Ankara: Pegem Akademi.
- Türk Dil Kurumu (2011). *Türkçe Sözlük* (11.bs.). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tiryaki, D. E. (2014). *Türkçede Belgisiz Sıfat ve Adılların Anlamsal ve İşlevsel Özellikleri ve Yabancı Dil Olarak Türkçede Belgisizlerin Öğretimi*. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Top, F. (2013). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Yazma Tekniklerinin Kullanılması*. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Toprak, D. (2010). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Derslerindeki Çalışma Biçimlerinde Yeni Yönelimler*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tunçel, H. (2014). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenimine Yönelik Kaygı ve Kaygının Yabancı Dil Öğrenimi Başarısına Etkisi*. (Doktora Tezi). Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tulumcu, F. M. (2014). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin Anlama Becerilerine Yönelik Öz Yeterlikleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim B-İlimleri Enstitüsü.

- Tunay, A. (2010). *Avrupa Dil Çerçevesi'nin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarına Uygulanışının Değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tuzlu Eken, D. (2011). *Yabancı Dil Olarak Türkçe ve İngilizce Öğretiminde Temel Dinleme-Anlama Etkinliklerinin Karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tülü, T. (2014). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sınıflarında Sözcük Öğretiminde Tanım Türlerinden Yararlanma*. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Uzun, A. (2015). *Yaratıcı Yazma Etkinliklerinin Çinli Öğrencilerin Yabancı Dil Olarak Türkçe Yazma Becerilerine Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ülker, N. (2007). *Hitit Ders Kitapları' Örneğinde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Sürecine Çözümleyici ve Değerlendirici Bir Bakış*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ünalın, Ş. (2006). *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ünlü, N. A. (2015). "Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarından Hitit 1 ve Yeni Hitit 1'deki Dilbilgisi Sunumu ve Alıştırmalarının Karşılaştırılması". *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi*, 2, 137-150.
- Vargelen, H. (2013). *Kültürlerarası İletişimsel Yeterlilik Bağlamında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yağmur Şahin, E. ve Koçbey, P. (2014). "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi İçin Hazırlanmış Ders Kitapları". Abdullah Şahin (Ed.). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar, Yaklaşımlar, Etkinlikler* (271-292). Ankara: Pegem Akademi.

- Yeniay, Z. D. (2008). *Erken Yaşta Öğrenenler İçin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde İçerik Odaklılık*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, E. (2010). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Sürecinde Mecazlar*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, İ. (2014). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Tamamlayıcı Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Deyim Öğretiminde Kullanılmasına Yönelik Bir İnceleme*. (Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yördem, A. (2015). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Başarı ve Başarısızlıklarını Değerlendirmedeki Atfetme Farklılıkları*. (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yurtseven Üze, F. (2010). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazınsal Metinlerin Yeri ve Önemi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zorbaz, K. Z. (2013). “Yabancılara Türkçe Öğretiminin Tarihi Seyri” Mustafa Durmuş ve Alparslan Okur (Ed.). *Yabancılara Türkçe Öğretimi* (159-169). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Zengin, R. (1995). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Alıştırmalar*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zenk, O. (2008). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarının Oluşturmacı Kuramın İlkeleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zhang, J. (2009). “Necessity of Grammar Teaching”. *International Education Studies*, 2/2, 184-187.

Wang, F. (2010). "The Necessity of Grammar Teaching". English Language Teaching. Erişim Tarihi: 22. 01. 2017, <http://www.ccsenet.org/journal/index.php/elt/article/view/6241/5013>.

Araştırmada Ele Alınan Kaynaklar

Ankara Üniversitesi TÖMER, (2014). *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1 (A1 ve A2 Temel Düzey)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Ankara Üniversitesi TÖMER, (2013). *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 2 (B1 Orta Düzey)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Ankara Üniversitesi TÖMER, (2014). *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 3 (B2 ve C1 Yüksek Düzey)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Gazi Üniversitesi TÖMER, (2014). *Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi (A1, A2 ve B1)*. Ankara: Gazi Üniversitesi TÖMER.

Gazi Üniversitesi TÖMER, (2015). *Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi (B2 ve C1)*. Ankara: Gazi Üniversitesi TÖMER.

Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe, (2015). *Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşlemesi.

Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe (2016). *Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2*. Ankara: Başak Matbaacılık.

Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe, (2016). *Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı B1*. Ankara: Başak Matbaacılık. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşlemesi.

Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe, (2016). *Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı B2*. Ankara: Başak Matbaacılık.

Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe, (2016). *Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı C1*. Ankara: Başak Matbaacılık

EKLER

EK-1 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Çokluk Eki Kullanımı

ÇOĞULLUK		-(lEr)
Ad	Ek	Örnekler
araba ev öğrenci kapı doktor okul gözlük	-lar -ler	öğrenciler arabalar doktorlar okullar kapılar gözlükler evler

EK-2 YHYİTDK A1ve A2 Düzeyindeki Sıralama ve Koşaç Tümcesi Haber Kipi

16 Tabelaya bakalım, yanıtlayalım		SIRALAMA			-(linci)
Kat	Sınıflar	Sayı	Ek	Örnekler	
6. KAT	Sınıflar 18, 19, 20, 21, 22, 23	bir	(ilinci)	yedinci (kat)	
5. KAT	Öğretim Elemanları Sınıflar 13, 14, 15, 16, 17	yedi	(ilinci)	dokuzuncu (ev)	
4. KAT	Öğretim Elemanları Sınıflar 9, 10, 11, 12	dokuz	uncu	birinci (sokak)	
3. KAT	Öğretim Elemanları Sınıflar 5, 6, 7, 8	dört	üncü	altıncı (blok)	
2. KAT	İdare Amirliği Sınıflar 1, 2, 3, 4	altı		kaçını (kat)	
1. KAT	Öğrenci İşleri - Halkla İlişkiler, - DVD Kulüp Dil Kütüphanesi - Okuma Salonu	kaç		sonuncu (durak)	
		son		dörtüncü (bölüm)	

Kişi Adılı	Ad/Sıfat	-	?	Kişi Eki	Örnekler
ben	öğretmen	değil	mi	-im/-im/-um/-üm/-yım/-yım/-yum/-yüm	Siz okulda mısınız?
sen	çalışkan		mi	-sın/-sın/-sun/-sün	Ben hastayım.
o	okulda		mu	-	Sen öğrenci değilsin.
biz	öğrenci		mü	-iz/-iz/-uz/-üz/-yiz/-yiz/-yüz	O Ali mi?
siz	Ali			-sınız/-sınız/-sunuz/-sünüz	Biz öğretmeniz.
onlar	hasta			(-lar/-ler)	Onlar çalışkanlar.

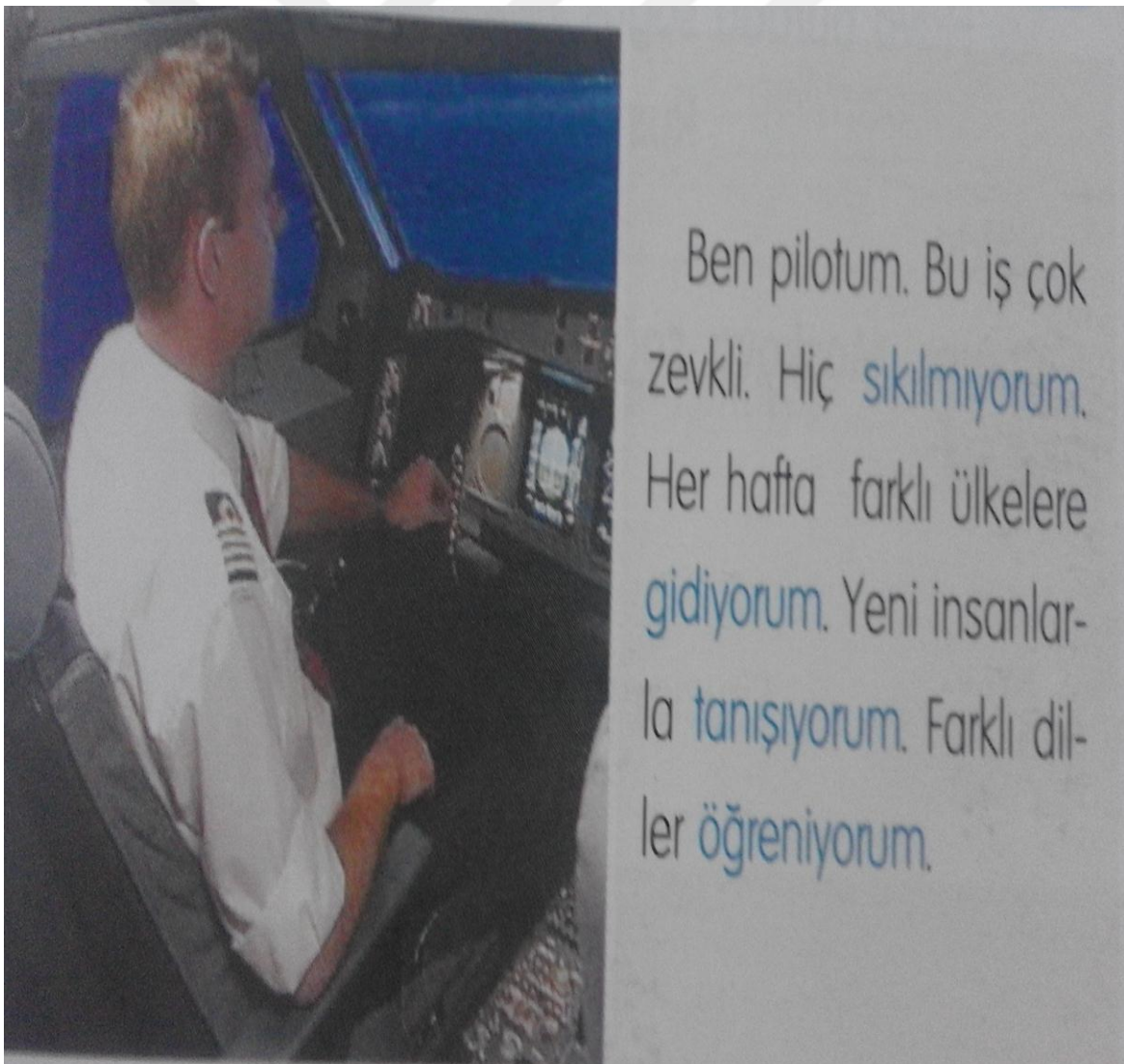
EK-3 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Varoluş Tümcesi (Haber Kipi)

VAROLUŞ TÜMCESİ (haber kipi)						var, yok
Ad	Ek	Ad	+	-	?	Örnekler
masa	-da	ne	var	yok	mi	Dolapta yemek var mı?
oda	-de	kim			mu	Masada ne var?
market	-ta	yemek				Odada kim yok?
dolap	-te	süt				Markette süt değil.

EK-4 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Şimdiki Zaman (Genel)

ŞİMDİKİ ZAMAN (genel)						-liyor
Adıl	Eylem	-	Zaman Eki	?	Kişi Eki	Örnekler
ben	yürü	-mi	-yor	mu	-yum	<i>Biz almıyor muyuz?</i>
sen	uyu	-mi	-iyor		-sun	<i>Ben geliyorum.</i>
o	al	-mu	-iyor		-	<i>Sen yürümüyorsun.</i>
biz	gel	-mü	-uyor		-uz/-yuz	<i>Biz gülüyor muyuz?</i>
siz	göl		-üyor		-sunuz	<i>Siz uyuyorsunuz.</i>
onlar	git				(-lar)	<i>Onlar gitiyorlar.</i>

EK-5 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Şimdiki Zamanla İlgili Pilot Görseli ve Metin

EK-6 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Durum Hâl Ekleri

DURUM (yönelme, kalma, çıkma)			-(y)E, -DE, -DEN
Ad	Ek	Örnekler	
sınıf	-a/-e/-ya/-ye	Oya marketten geliyor.	O markete gidiyor.
öğrenci	-da/-de/-ta/-te	Öğrenciler sınıfa giriyor.	Murat sınıfta oturuyor.
park	-dan/-den/-tan/-ten	Öğretmen öğrenciye soru soruyor.	Öğretmen okula gidiyor.
market		Öğretmen okuldan eve yürüyor.	Kadın parkta yürüyor.
okul		Ayşe Bebek'te oturuyor.	Ayşe parka gidiyor.
Bebek		Öğrenciler sınıftan çıkıyor	Kadın parkta gidiyor.

11 Yerleştirilim

oturmak • korkmak • çıkmak • gitmek • koşmak • hoşlanmak • dinlenmek • girmek • binmek
ders çalışmak • TV seyretmek • ayrılmak • nefret etmek • top oynamak • yürümek • sıkılmak

Evde	Okuldan	Kütüphaneye	Köpekten	Parkta	Otobüse	Sınıfa
oturmak						

12 Tamamlayalım

Adam kime bakıyor?
Adam kadına bakıyor.

Türkçeyi nerede öğreniyorsun?
Okuldan öğreniyorum.

O nereye gidiyor?
Okuldan gidiyor.

Sıra kimde?
Sıra Ali'de.

Neden kaçıyorsun?
Okuldan kaçıyorum.

Adam ne yapıyor?
Adam ATM'den para çekiyor.

Ali ne yapıyor?
Ali okuldan film indiriyor.

Kadın neye biniyor?
Kadın otobüse biniyor.

EK-7 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Ulaçlar ve İlgeçler

21 Yerleştirelim, söyleyelim

geçe • geçiyor • var • buçukta
kala • yarım

- Saat sekizi çeyrek geçe evden çıkıyorum.
- Film saat dokuz buçukta başlıyor.
- Saat yarım geçiyor.
- Saat bire on geçiyor.
- Teneffüs ona çeyrek geçiyor.
- Saat dördü on geçiyor.

13.50 İkiye on var. **11.15** On biri çeyrek geçiyor.

09.40 Ona yirmi var. **07.25** Yediyi yirmi beş geçiyor.

15.45 Dörde çeyrek var. **09.05** Dokuzu beş geçiyor.

Saat kaçta?

13.50 İkiye on kala dersten çıkıyorum. **11.15** On biri çeyrek geçe radyoyu açıyorum.

15.45 Dörde çeyrek kala eve dönüyorum. **07.25** Yediyi yirmi beş geçe uyanıyorum.

22 Yazalım, söyleyelim

- Saat kaçta uyanıyorsun? (07.30)
- Ders saat kaçta başlıyor? (09.00)
- Saat kaçta eve gidiyorsun? (17.45)
- Saat kaçta akşam yemeği yiyorsun? (19.00)
- Saat kaçta uyuyorsun (23.15)

ULAÇLAR		-DİKTEN SONRA, -MEDEN ÖNCE	
Eylem	Ek	İlgeç	Örnekler
uyu	-madan/-meden	önce	Ders bitikten sonra sinemaya gidiyoruz.
bit	—	—	Uyumadan önce kitap okuyorum.
al	-dikten/-dikten	sonra	Spor yaptıktan sonra duş alıyorum.
yap	-duktan/-dükten	—	Gazete okuduktan sonra evden çıkıyorum.
oku	-tikten/-tikten	—	Bir saat koşuktan sonra dinleniyorum.
kos	-luktan/-luktan	—	Duş almadan sonra uyuyorum.

23 Sırasını belirtelim

- Dişlerimi fırçalıyorum : Yemek yedikten sonra
- Türkçe kitap okuyorum: _____
- Kahvaltı yapıyorum: _____
- Ders çalışıyorum: _____
- Duş alıyorum: _____
- Yatıyorum: _____

İLGEÇLER		-LYE KADAR, -DEN ÖNCE, -DEN SONRA	
Ad	Ek	İlgeç	Örnekler
alış	-a/-e/-ya/-ye	kadar	Altıse kadar yürüyorum.
ders	-dan/-den/-tan/-ten	önce	Dersten önce çay içiyorum.
spor	—	sonra	Sportan sonra duş alıyorum.
sen	—	—	İş sonra sinemaya gidiyorum.

24 Süresini belirtelim

- Türkçe öğreniyorum: Saat dokuzdan bire kadar
- Televizyon izliyorum: _____
- Kitap okuyorum: _____
- Uyuyorum: _____
- Spor yapıyorum: _____
- Alışveriş yapıyorum: _____

EK-8 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki İyelik Ekleri

2 Yerleştirilim

anne • baba • hala • teyze • amca • dayı • ağabey • abla
anneanne (ninel) • babaanne (ninel) • dede (büyük baba)

3 Tamamlayalım, söyleyelim

Merhaba ben Özgür.

1. Leyla benim *annem* 5. Oğuz benim 9. Suna benim

2. Selçuk benim 6. Ahmet benim 10. Sedat benim

3. Mine benim 7. Meral benim 11. Ali benim

4. Ozan benim 8. Ayten benim 12. Sevim benim

İYELİK			- (İ)m, - (İ)n, - (İ)l, - (İ)miz, - (İ)nliz, - (İ)Er/si	
Adıl	Ad	Ek	Ek	Örnekler
benim	ev	-m/-im/-im/-um/-üm	(n) -a/-e	Sizin doktorunuz Ahmet Bey mi?
senin	araba	-n/-in/-in/-un/-ün	(n) -da/-de	Paket onun arabasında
onun	okul	-ı/-i/-u/-ü/-sı/-sı/-su/-sü	(n) -dan/-den	Onların arkadaşları çok çalışkan.
bizim	gözlük	-mız/-miz/-muz/-müz/-ımız/-imiz/-umuz/-ümüz		Senin okuluna gidiyorum.
sizin	doktor	-nız/-niz/-nuz/-nüz/-ınız/-iniz/-unuz/-ünüz		Benim evim çok büyük.
onların	arkadaş	-ları/-leri		Bizim gözlüğünüz nerede?

4 Tamamlayalım, söyleyelim

1. Ben *im* ev *im* büyük.

2. Siz ders yok mu?

3. O büro geliyor.

4. Biz uçak iki saat sonra kalkıyor.

5. Sen ad ne?

6. O saç toka var.

7. Bugün iyi görünmüyorsun. Ne var?

8. Onlar çocuk bakıyorum.

9. Siz adres ne?

10. Biz okul burası.

5 Tamamlayalım, söyleyelim

1. Bu senin resim *in* *mi* ?

2. Benim şehir çok büyük ve güzel.

3. Senin boyun mu ağrıyor?

4. Sizin oğul okula gidiyor mu?

5. Senin ağız ne var?

6. Sizin isim Ahmet mi?

7. Benim karın aç.

8. Sizin kayıt tamam.

EK-9 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Belirtili ve Belirtisiz Ad Tamlaması

12 Eşleştirelim

Cüzdanın içi boş.

Cüzdanın içinde para var.

Evin önünde ağaç var.

Evin önü bahçe.

Kadının saçları sarı.

Kadının saçında toka var.

Adamın şapkası siyah.

Adamın kafasında şapka var.

AD TAMLAMASI (belirtili)					AD-(n) AD-(E/e)
Tamlayan	Ek	Tamlanan	Ek	(Ek)	Örnekler
gözlük	-in/-in	renk	-i/-sı	(n) -a/-e	<i>Gölün etrafında çok ağaç var. Çocuğun ayakkabısı yeni. Gözlüğün sağ camı kırık. Odanın rengi beyaz. Bu otelin odaları çok temiz. Ayşe arabasına biniyorum.</i>
çocuk	-inun/-inun	oda	-i/-si	(n)-da/-de	
oda		ayakkabı	-u/-su	(n)-dan/-den	
göl		etraf	-ü/-sü		
otel		cam	-ları		
Ayşe		araba	-leri		

AD TAMLAMASI (belirtisiz)					AD AD-(s)
Tamlayan	Tamlanan	Ek	(Ek)	Örnekler	
Türkçe	bahçe	-i/-sı	(n) -a/-e	<i>Çay bahçesine gidiyoruz. Türkçe kursu nerede? Kredi kartınız var mı? Burası çocuk parkı. Matematik soruları çok zor. Yatak odası şurası. Bu güneş gözlüğü çok pahalı. O, el örgüsü bir kazak istiyor. Ankara Kalesi'ye gidiyoruz.</i>	
çocuk	oda	-i/-si	(n)-da/-de		
kredi	kurs	-u/-su	(n)-dan/-den		
Ankara	park	-ü/-sü			
matematik	gözlük	-ları/-leri			
yatak	kart				
çay	kale				
güneş	soru				
el	örgü				

EK-10 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Zincirleme Ad Tamlaması

AD TAMLAMASI (zincirleme)				AD(-n/in) AD(-li/er/si)(n/in) AD(-li/er/si)			
Tamlayan	(EK)	Tamlanan	Ek	Ek	Tamlanan	Ek	Örnekler
Ayşe	-l'in/-l'inün	anne	-i/-si	-nin/-nin	ofis	-i/-si	Ayşe'nin annesinin ofisi
bilgisayar	-i'nin/-i'nün	müdür	-i/-si	-nun/-nün	öğretmen	-i/-si	Matematik dersinin öğretmeni
okul		üniversite	-u/-su		rektör	-u/-su	Bilgisayar masasının üstü
matematik		masa	-ü/-sü		üst	-ü/-sü	Ankara üniversitesi rektörü
Ankara		ders			eş		Okulun müdürü eş

21 Tamamlayalım

- Biz *im* öğretmen *imizin* kız *imin* ad *ı* Özlem.
- Ev _____ bahçe kapı _____ üst _____ sarmaşıklar var.
- Arkadaş _____ abla _____ ev _____ gidiyorum.
- Çalışma kitap _____ ilk sayfa _____ güzel resimler var.
- Barış _____ mavi spor ayakkabı _____ ne güzel!
- Benim Türkçe kitap _____ sen _____ çalışma masa _____ mi?
- Yarın abla _____ ev _____ bahçe _____ bir parti veriyorum.
- Telefon fatura _____ son ödeme gün _____ yarın.
- Güreş Türkler _____ geleneksel spor _____.
- Bilgisayar benim çalışma oda _____.
- Evim Murat _____ ev _____ arka _____.
- Kitaplar çalışma masa _____ üst _____.

22 Dinleyelim, işaretleyelim

Turizm Bürosunda

- Turist tura ne zaman katılmak istiyor?
 - Yaz tatilinde.
 - Hafta sonu tatilinde.
 - Bayram tatilinde.
- Turist hangi tura katılacak?
 - Akdeniz Turu'na
 - Karadeniz Turu'na
 - Doğu Anadolu Turu'na
- Tur programında hangi şehir yok?
 - Rize
 - Ordu
 - Trabzon
- Programda hangi aktivite yok?
 - Köy yemekleri
 - Doğa yürüyüşleri
 - Sumela Manastırı gezisi

23 Yerleştirelim

turizm bürosu • yaz tatili • rezervasyon yaptırmak
yurt içi • yurt dışı • dünya turu
bayram tatili • günübirlik

- Bu sokakta bir *turizm bürosu* var mı?
- Emekli olduktan sonra bir _____ yapmak istiyorum.
- _____ çıkmak için pasaport gerekiyor.
- Bu tur şirketinin _____ turları çok ucuz.
- Merhaba. Ben hafta sonu için _____ istiyorum.
- Türkiye'de insanlar _____ genellikle evde olurlar.
- Siz de _____ denize mi gidiyorsunuz?
- Bu telefonda sadece _____ görüşme yapmak mümkün.

EK-11 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Geçmiş Zaman (Belirtili)

2 Yerleştirelim

Bir hafta önce • Önceki gün
Geçen sene • Bu yıl • Az önce
Bugüne kadar hiç • Bugün • Dün

- Bir hafta önce arkadaşlarımla piknik yaptık.
- _____ buraya yerleştik.
- _____ üniversiteden mezun oldular.
- _____ kuzenime gittim.
- _____ arabamı tamir ettim.
- _____ böyle bir insanla tanışmadım.
- _____ akşam tatilden döndük.
- _____ elektrikler kesildi.

4 İşaretleyelim

- Ancam dün Almanya'ya _____
 gitti gittiniz gidiyor
- Biz geçen yıl tatile _____
 çıkıyoruz çıktık çıktınız
- Ben 1968'de Trabzon'da _____
 doğduk doğdu doğdum
- Dün hiç yemek _____
 yedin yemedin yedim
- Paranızı nerede _____?
 kaybediyorsunuz
 kaybettiniz
 kaybettiniz mi
- Dün seni çok _____ . Neredeydin?
 aramadım aradım arıyorum
- Siz geçen haftaki konsere _____ ?
 gittik mi gitmediler mi gittiniz mi
- Biraz önce annem telefon _____
 etti ediyorum etmiyor
- Sen dün akşam ödev _____ ?
 yaptın
 yapmadı mı
 yapmadın mı
- Geçen hafta sınava _____
 girmiyorum
 giriyorum
 girmedim

GEÇMİŞ ZAMAN (Belirtili) -Dİ			
Adıl	Eylem	Zaman Eki	Kişi Eki
ben	al	-ma	-d/-t/-m
sen	çık	-me	-d/-t/-n
o	gel	-du/-tu	-
biz	git	-dük/-tük	-k
siz	oku		-nız/-niz/-nuz/-nüz
onlar	düşün		-lar/-ler

Örnekler
Siz düşündünüz mü?
Ben aldım.
Sen okudun mu?
O geldi mi?
Biz gitmedik.
Onlar çıkmadılar.

3 Konuşalım

Tatilin Nasıl Geçti?

Nerede?	Kiminle?
Ne zaman?	Niçin?
Nasıl?	Ne kadar?
Hangi?	Neyle?

- Deniz kenarı
- Otel
- Rafting
- Eğlenceli
- Uçakla

- Ucuz
- Pahalı
- Uzak
- Yakın
- İki hafta

5 Tamamlayalım

- A: Dün nereye gittin / Dün ne yaptın _____ ?
B: Dün sinemaya gittim.
- A: _____ ?
B: Bugün çarşıdan 1 kilo portakal ve 2 kilo elma aldım.
- A: _____ ?
B: Dün akşam balık lokantasında güzel bir yemek yedik.
- A: _____ ?
B: Ali geçen yıl üniversiteden mezun oldu.

EK-13 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Şimdiki Zaman (Hikâye kipi) ve Ulaçlar

ŞİMDİKİ ZAMAN (hikâye kipi)						-İliyordu / -İliyor / -di	
Adıl	Eylem	-	Zaman Eki	?	Hikâye Kipi	Kişi Eki	Örnekler
ben	yap	-mı	-yor	mu	-iydu	-m	<i>Siz Türkçe bilmiyor muydunuz?</i>
sen	sev	-mi	-iyor		-du	-n	<i>Ben çocukken süt sevmiyor muydum?</i>
o	bil	-mü	-iyor			-	<i>Onlar konuşuyorlardı?</i>
biz	otur	-mü	-uyor			-k	<i>Sen az önce gülüyordun?</i>
siz	gül		-üyor			-nuz	<i>O üç yıl önce İstanbul'da oturuyordunuz?</i>
onlar	konuş					-lar	<i>Biz dün saat üçte alışveriş yapmıyorduk-mu?</i>

25 Yanlış çizelim

Ben Çocukken

Ben çocukken her şey daha güzeldi. Şimdiki çocuklar gibi imkanlarımız yoktu ama yine de çok mutluyduk.

Özellikle yaz akşamlarını hatırlıyorum/hatırlıyordum. Geç saatlere kadar dışarda vakit geçirdik/geçiriyorduk. Oyunlar oynadık/oynuyorduk. Bazen de sinemaya gittik/gidiyorduk.

Şimdi bilgisayarlar, televizyonlar gençleri yalnızlaştırıyor/yalnızlaştırıyordu. Çok fazla arkadaşları yok. Genellikle evde vakit geçiriyorlar/geçiriyorlardı.

Bizim zamanımızda ilişkiler de çok farklıydı. Akşam yemeklerinde bütün aile toplandı/toplanıyorduk. Yemekten sonra sohbet ettik/ediyorduk ve bazen birbirimize fıkralar anlatıkt/anlatıyorduk. Birlikte çok eğlendik/eğleniyorduk.

Şimdi insanlar yemeklerini bile televizyonun karşısında yiyorlar/yiyorlardı. Birbirleriyle konuşmuyorlar/konuşmuyorlardı. Çocuklar televizyonsuz ve bilgisayarsız bir hayat düşünmek istemiyorlar/istemiyorlardı. Bizim zamanımızda her şey bu kadar kolay değildi. Ama bazen düşünüyorum/düşünüyordum; biz daha şanslıydık.

ULAÇLAR			-lyken / -ken
Ad (+Ek)	Ek	Örnekler	
çocuk	-(y)ken	<i>Onunla öğrenciyken tanıştım.</i>	
öğrenci	iken	<i>Çocukken çok şişmandım.</i>	
genç		<i>Gençken daha sık sinemaya gidiyordum.</i>	
.....		<i>Evdeyken çok mutluydum.</i>	
arabada		<i>Öğrenciken çok çalışkan değildim.</i>	
evde		<i>Arabadaken sigara içmiyorum.</i>	

26 Tamamlayalım

1. İnternet yokken _____.
2. Televizyon yokken _____.
3. Elektrik yokken _____.
4. Otomobil yokken _____.
5. Telefon yokken _____.
6. Asansör yokken _____.
7. Buzdolabı yokken _____.
8. Çamaşır makinesi yokken _____.

27 Tamamlayalım

1. Saçların uzun ken daha güzel di. Niçin kestirdin?
2. Sen banyo _____ bir arkadaşın ara _____, ama adını söyle _____.
3. Ben beş yaşında _____ bale kursuna git _____.
4. Müdür Bey, siz toplantı _____ misafiriniz gel _____.
Şu anda bekleme salonunda.
5. Ben küçük _____ annem çalış _____ . Bu nedenle bana anneannem bak _____.
6. Ayşe Hanım, biliyor musunuz? Siz tatil _____ komşunun evine hırsız gir _____.
7. Sen yok _____ cep telefonun çaldı _____.
8. Ben üniversite _____ dans kursuna git _____.

EK-14 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Bağlaçlar ve İlgeçler (-le/ile)

29 Tamamlayalım

A: Öğrenciler okula nasıl gidiyorlar?
B: Otobüs.

A: Sınıfta kimler var?
B: Öğretmen _____ öğrenciler.

A: Kim _____ ders çalışıyorsunuz?
B: Yalnız çalışıyorum.

A: Dün ne yaptın?
B: Arkadaşım _____ sinemaya gittim.

A: Dilek Murat _____ ne zaman evleniyor?
B: Sanırım gelecek ay.

BAĞLAÇLAR - İLGEÇLER

Ad (+EK)	Ek	Örnekler
araba	ile	Ayşeyle Murat evleniyor.
Ayşe	-la/-le	Okula arabayla gidiyorum.
kitap	-yla/-yle	Masada kitapla kalem var.
arkadaşım		Sinemaya arkadaşımle gittim.
sizin		Onunla ders mi çalışacaksınız?
onun		O ile heriyere gittim.
		Ben de sizinle geliyorum.

ile (> /yile)

30 Tamamlayalım

- Kim ben imle gelmek istiyor?
- İşe her gün metro _____ gidiyorum.
- Kim _____ görüşmek istiyorsunuz?
- Ankara _____ İstanbul arası araba _____ üç buçuk saat.
- Lütfen burada yüksek ses _____ konuşmayın.
- Ayşe, ailesi _____ oturuyor.
- Yarın yeni bir gömlek _____ ayakkabı almak istiyorum.
- O _____ nerede tanıştın?
- Murat çok üzgün, hiç kimse _____ konuşmak istemiyor.
- Kahvaltıda yumurta _____ peynir yedim.

31 Yanıtlayalım

- Dişlerinizi neyle fırçalyorsunuz? _____
- Neyle çorba içiyorsunuz? _____
- Neyle çamaşır yıkıyorsunuz? _____
- Lokantada hesabı neyle ödüyorsunuz? _____
- Neyle fotoğraf çekiyorsunuz? _____
- Saçlarınızı neyle tanyorsunuz? _____
- Eve neyle gidiyorsunuz? _____

32 ile ile yerleştiririm

kalem • gözlük • cep telefonu • tarak • arkadaş •atal

- Bu mektubu senin _____ kalemle yazdım.
- Uçakta _____ konuşmak yasak.
- Saçlarını bu _____ mi tanyorsun?
- Üç boyutlu filmleri özel bir _____ izliyoruz.
- Bu yemeği _____ yemek gerek.

Dilek ve Murat

Sevgi ve umutla yaşamlarımızı birleştireceğimiz bu güzel günde sizleri de yanımızda görmekten mutluluk duyacağız.

Aylin-Melın Sevinc - Hakan
CAĞLAR GÜNER

Tarih: 29 Temmuz 2007 - Pazar
Adres: Akkan Düğün Salonu - Adana

EK-15 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Emir ve İstek Kipi

EMİR KİPİ						-sın, -lyln(liz), -sln(ler)
Adıl	Eylem	-	Ek	Kişi Eki	?	Örnekler
- sen o - siz	al bekle git oku dokun gel gir yaz	-ma -me	-	-sın/-sin/-sun/-sün	mi mi	Onlar beklesinler mi? Sen git! O almasın! Siz okuyun! Giriniz! Dokunmayın! Onlar gelmesinler! Siz yaz!
onlar				-ın(lız) / -in(liz) / -un(luz) / -ün(lüz) -yn(lız) / -yin(liz) / -yun(luz) / -yün(lüz) -sınlar / -sinler / -sunlar / -sünler		
İSTEK KİPİ						-lye
Adıl	Eylem	-	Ek	Kişi Eki	?	Örnekler
ben sen o biz siz onlar	bak ye ic otur konuş sor	-ma -me	-a / -e -ya / -ye	-yım / -yim -sın / -sin - -lim / -lim -sınız / -sınız -lar / -ler	mi mi	Ben yemeyeyim mi? Sen icesin. O konuşa. Siz sorasınız. Biz çıkalım. Onlar bakmayalar. Ben otura mıyım?

EK-16 YHTİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Sıfatlaştırma Ekleri

SIFATLAŞTIRMA				
Ad	Ek	Örnekler		
akıl	-lı -sız	akıllı (çocuk)	akılsız (adam)	
boya	-li -siz	boyalı (duvar)	boyasız (duvar)	
süt	-lu -suz	sütlü (kahve)	sade (kahve)	
alkol	-lü -süz	alkollü (içecek)	alkolsüz (içecek)	
uzun boy		uzun boylu (kız)	kısa boylu (kız)	
mavi gömlek		mavi gömleksiz (adam)		

EK-17 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Karşılaştırma ve Üstünlük Ekleri

KARŞILAŞTIRMA						
Ad	Ek		Sıfat	Örnekler		
bu sınıf	-dan / -tan	daha	büyük	(Boks) tenisten daha tehlikeli bir spordur.		
New York	-den / -ten		kalabalık	(O sınıf) bu sınıftan daha büyük.		
tenis			tehlikeli	(Tokyo) New York'tan daha kalabalık.		
Ali			çalışkan	(Ahmet) Ali'den daha çalışkan.		
Ankara			yavaş	(İstanbul) Ankara daha pahalı.		
			pahalı			

ÜSTÜNLÜK						
Adıl	Ek		Sıfat	Ad	Ek	Örnekler
sınıf	-ın / -in	en	çalışkan	öğrenci	-ı / -sı	O, sınıfın en çalışkan öğrencisidir.
dünya	-un / -ün		renkli	il	-i / -si	Dünyanın en yüksek tepesi, Everest'tir.
Türkiye	-nın / -nin		büyük	tepe	-u / -su	Türkiye'nin en büyük ili hangi ildir?
kitap	-nun / -nün		yüksek	sayfa	-ü / -sü	Kitabın en renkli sayfası bu.
			dağ	Sınıftaki en çalışkan öğrenci, kimdir?
	-daki / -taki					Ağrı Dağı Türkiye'de en yüksektir.
	-deki / -teki					İstanbul, Türkiye'deki en renkli ili.

EK-18 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Belirtme Durum Eki

DURUM (belirtme)		
Ad (+Ek)	Ek	Örnekler
çocuk okul araba	-i/-yı/-i/-yi -u/-yu/-ü/-yü	<i>Bu arabayı alıyorum. Çocuğu gördün mü? Çocuklar okulu sevmiyor.</i>
..... annesi şapkanız (-n)-i/-i/-u/-ü	<i>Adam araba bahçede yıkıyor. Annesini çok özleyiyor. Şapkanızı çıkarın lütfen.</i>
..... Emre Türkiye -i/-yı/-i/-yi -u/-yu/-ü/-yü	<i>Onun annesi tanıyorum. Emre'yi gördünüz mü? Turistler Türkiye'yi çok beğeniyor.</i>
..... ben o (-n)-i/-i/-u/-ü	<i>Ben Emre seviyorum. Herkes onu bekliyor. Kimse ben görmedi.</i>

4 Yanlışı çizelim

1. Şu tuzluk/tuzluğu bana uzatır mısın?
2. Dün yeni bir bluz/bluzu aldım.
3. Ablam makarna salatası/makarna salatasını çok iyi yapar.
4. Dünkü film/filmi seyrettin mi? Sonunda ne oldu?
5. Hangi diller/dilleri biliyorsunuz?
6. Her akşam yatmadan önce birkaç sayfa kitap/kitabı okuyorum.
7. Sen/Seni çok aradım. Neredeydin?
8. Maç/Maçı evde izliyoruz.
9. Kapıcı saat 20.30'da çöpler/çöpleri topluyor.
10. Dün akşam konserde liseden bir arkadaşım/arkadaşımı gördüm.
11. Kazağın/kazağını annen mi ördü?
12. Hafta sonu hiç evden çıkmadım, film/filmi izledim.
13. Simdi son konuşmacımız Mehmet Öztürk/Mehmet Öz-

EK-19 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Şimdiki Zaman Eki/Ekleri (Resmi)

ŞİMDİKİ ZAMAN (resmi)						-mEkE
Adıl	Eylem	—	Zaman Eki	?	Kişi Eki	Örnekler
ben	çalış	-ma	-makta	mı	-yım / -yim	Biz gelmekteyiz.
sen	uyu	-me	-mekte	mi	-sın / -sin	Ben bilmekteyim.
o	al				—	Sen uyumakta mısın?
biz	gel				-yız / -yiz	O oturmamakta.
siz	otur				-sınız / -sınız	Onlar almaktalar.
onlar	bil				(-lar / -ler)	Siz çalışmakta misiniz?

EK-20 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki İlgî Eki ve Bağlaçlar

İLGİ EKİ			-ki
Ad (+Ek)	Ek	Örnekler	
önce	-ki	önceki (sorul)	
dün		dünkü (gazete)	
benim		dünkü idrisimizi	
onun		benimki	
		onunki	
		benki	
bahçede		bahçedeki (çocuklar)	
onda		üst kattaki (komşular)	
üst katta		ondaki (kitaplar)	

20 Yeniden yazalım

- Dün akşam bir film seyrettim. Çok komikti.
Dün akşamki film çok komikti
- Yarı bir konser var. O konsere bilet aldım.
- Bu sabah toplantıya katıldık. Çok sıkıcıydı.
- Öğlen bir randevum vardı. Onu iptal ettim.
- Müdürle bugün görüşmem var. Bu görüşme çok önemli.
- Salı günü sınav var. Ona geç kalmayın.
- Geçen gece fırtına çıktı. O fırtınada salonun camı kırıldı.
- Bu duraktan sonra bir durak var. O durakta iniyorum.
- Bu grubun konserlerini daha önce de izledim. O konserler bu kadar kalabalık değildi.

21 Tamamlayalım

- Benim kitabım _____ resimler çok ilginç.
- Televizyon _____ kadın çok yaşlı.
- Onun arabası _____ çantada kitabım var.
- Benim sınıfım _____ dört öğrenci İspanyol.
- Bu sera _____ çiçekler çok güzel.
- Dün _____ derste yeni bir dil bilgisi öğrendik.
- TÖMER' _____ öğrenciler iyi Türkçe konuşuyor.
- Posta kutusu _____ mektubu hâlâ almadım.
- Benim kitabım burada, senin _____ nerede?
- Sen _____ telefon numaram yanlış.
- Masa _____ yemeği kim yedi?
- Sandalyenin alt _____ paketi gördün mü?
- Bugün _____ dersimize başka bir öğretmen gelecek.
- Beyoğlu' _____ restoranları seviyorum.
- Önce _____ evim iki odalıydı, şimdi _____ evim hem daha büyük, hem daha güzel.
- Haziran ayı _____ dersleri yapmayacağız.
- El _____ kalemi masanın üstüne koy.
- Yan masa _____ adamı tanıyor musun?
- Vitrin _____ elbiseyi beğendim.
- Ev _____ hesap çarşıya uymaz.
- Berna'nın evi Gaziosmanpaşa'da. Aydanur'un _____ Çankaya'da.
- Geçen yıl _____ öğretmenin kimdi?

BAĞLAÇLAR

de/da

Ad (+Ek)	Ek	Örnekler
ben	de/da	Murat da burada, Ahmet de.
Murat		Ben de geliyorum.
biliyor		Biliyor da söylemiyor.
sabah		Sabah ta görüşelim.

EK-21 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Gelecek Zaman

GELECEK ZAMAN						-(y)EcEk
Adıl	Eylem	-	Zaman Eki	?	Kişi Eki	Örnekler
ben	anlat	-ma	-acak/-yacak	mı	-ım / -yım / -im / -yim	<i>Siz anlatmayacak mısınız?</i>
sen	gir	-me	-ecek/-yecek	mi	-sın / -sin	<i>Ben söyleyeceğim.</i>
o	tut				-	<i>Sen tutmayacaksın.</i>
biz	oyna				-ız / -yız / -iz / -yiz	<i>O oynayacak mı?</i>
siz	dinle				-sınız / -siniz	<i>Onlar girmeyecekler.</i>
onlar	söyle				(-lar / -ler)	<i>Biz dinlemeyecekiz?</i>

EK-22 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki İlgeçler (gibi kadar)

İLGEÇLER		gibi, kadar
Ad / Adıl		Örnekler
Ali	gibi	<i>Sen babam kadar yaşlı değilsin.</i>
öğretmen	kadar	<i>O senin gibi çalışmıyor.</i>
tilki		<i>Sınıfa öğretmen gibi girdi.</i>
.....		<i>Benim arabam da onunki gibi.</i>
babam		<i>Murat, Ali kadar çalışkan değil.</i>
.....		<i>Tilki gibi kurnaz.</i>
senin		<i>Tavşan kadar koşuyor.</i>
.....		
onunki		

23-EK YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Gelecek Zaman (Hikâye Kipi)

GELECEK ZAMAN (Hikâye kipi)							-(y)EcEkti < -(y)EcEki idil
Adıl	Eylem	-	Zaman Eki	?	Hikâye Kipi	Kişi Eki	Örnekler
ben	çık	-ma	-acak / -yacak	mı	-(y)di	-m	<i>Ben çıkacaktım?</i>
sen	al	-me	-ecek / -yecek	mi	-(y)di	-n	<i>Sen uyuyacak mıydın?</i>
o	dur				-tı	-	<i>Biz bugün görüşecek miydik?</i>
biz	görüş				-ti	-k	<i>Onlar almayacaklar mıydı?</i>
siz	uyu					-niz/-niz	<i>Onlar almayacak mıydılar?</i>
onlar	yürü					(-lar/-ler)	<i>Siz durmayacaktınız mı?</i>

EK-24 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Eşitlik ve Görelilik Eki (-CE)

EŞİTLİK		-CE
Sıfat	Ek	Örnekler
şişman	-ca / -ce	<i>güzelce</i> (bir kız)
zayıf	-ça / -çe	<i>şişmanca</i> (bir adam)
güzel		<i>yüksekçe</i> (bir bina)
.....		<i>zayıfca</i> (bir çocuk)
sessiz		<i>Sessizce</i> bekleyiniz.
yavaş		<i>Yavaşça</i> kalktı.
gizli		<i>Gizlice</i> çıktılar.
.....		<i>yüzlerce</i> (sayfa)
yüz		<i>Saatlerce</i> yürüdük.
saat		

GÖRELİK			-(Y)E GÖRE
Ad / Adıl	Ek	İlgeç	Örnekler
Mustafa	-a / -ya	göre	<i>Mustafa'ya göre</i> İstanbul çok pahalı.
öğretmen	-e / -ye		<i>Bizce</i> bu doğru değil.
o			<i>Sizce</i> doğru mu?
onlar			<i>Bence</i> doğru.
.....			<i>Onca da doğru mu?</i>
ben	<i>Sence</i> bu elbise nasıl?
sen	-ca / -ce		<i>Bu kitap ona göre</i> biraz ağır.
biz	-ça / -çe		<i>Bana göre</i> yemek güzel değildi.
siz			<i>Öğretmence</i> bu sınıf çok tembel.

EK-25 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Belirsiz Geçmiş Zaman

GEÇMİŞ ZAMAN (belirsiz)							-miş
Adıl	Eylem	-	Zaman Eki	?	Kişi Eki	Örnekler	
ben	yaz-	-ma	-miş	mi	-ım/-im/-um/-üm/-yım/-yım/-yum/-yüm	Ben borcumu ödemiş miyim?	
sen	ver-	-me	-miş	mi	-sin/-sin/-sun/-sün	Sen iyileşmemişsin.	
o	ara-		-muş	mu	-	Beni o aramamış mı?	
biz	öde-		-müş	mü	-ız/-iz/-uz/-üz/-yız/-yiz/-yuz/-yüz	Biz, sana kitabını vermemiş miyiz?	
siz	iyileş-				-sınız/-sınız/-sunuz/-sünüz	Siz adınızı yazmamışsınız.	
onlar	onla-				(-lar / -ler)	Onlar anlamamış mılar?	

EK-26 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Koşaç Tümcəsi Rivayet Kipi

KOŞAÇ TÜMCESİ (rivayet kipi)							-iyilmiş / < i-miş
Adıl	Ad/Sıfat	-	?	Zaman Eki	Kişi Eki	Örnekler	
ben	öğrenci	değil	mi	-miş / -ymiş	-ım/-im/-um/-üm/-yım/-yım/-yum/-yüm	Öğretmene göre sen başarısız mıydın?	
sen	toplantıda		mi	-miş / -ymiş	-sin/-sin/-sun/-sün	Ben küçükken çok sevimliydim.	
o	başarısız		mu	-muş / -ymuş	-	O pilot değilmiş.	
biz	sevimli		mü	-müş / -ymüş	-ız/-iz/-uz/-üz/-yız/-yiz/-yuz/-yüz	Biz eskiden çok zenginmişiz.	
siz	pilot				-sınız/-sınız/-sunuz/-sünüz	Dün aradım, ama siz toplantıdaymışsınız.	
onlar	zengin				(-lar / -ler)	Onlar öğrenciymişler.	

EK-27 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Şimdiki Zaman ve Gelecek Zaman Rivayet Kipi

ŞİMDİKİ ZAMAN (rivayet kipi)							-iliyormuş / < i-miş
Adıl	Eylem	-	Zaman Eki	?	Zaman Eki	Kişi Eki	Örnekler
ben	gel	-mi	-iliyor	mu	-mus	-um	Müdüre göre biz iyi çalışmıyorduk.
sen	konus	-mi	-iliyor		-ymuş	-sun	Ben uykuda konuşuyordum.
o	yaşa	-mu	-iliyor			-	Doktoruna göre sen dengeli besleniyor muydun?
biz	beslen	-mü	-iliyor			-uz	O eskiden nerede yaşıyordun?
siz	iç					-sunuz	Anneleriniz söyledi, siz hiç süt içmiyordunuz.
onlar	çalış					-lar	Bu akşam onlar da geliyordular.

GELECEK ZAMAN (rivayet kipi)							-ilecekmis / < i-miş
Adıl	Eylem	-	Zaman Eki	?	Zaman Eki	Kişi Eki	Örnekler
ben	konus	-ma	-acak/-yacak	mi	-miş / -ymiş	-im/-im	O bize katılmayacak mıymış?
sen	yap	-me	-ecek/-yecek	mi	-miş / -ymiş	-sin/-sin	Ben bu ilaçtan her gün bir tane içecekmisim.
o	katıl					-	Yarın toplantıda sen konuşacakmışın.
biz	bin					-ız/-iz	Biz onu beklemeyecekmişiz.
siz	iç					-sınız/-sınız	Onlar bizim için de rezervasyon yapacaklarmış.
onlar	bekle					(-lar/-ler)	Siz bu otobüse binmeyeceksinizmiş?

EK-28 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Pekiştirme Eki (-DİR)

PEKİŞTİRME		-DİR
Ad/Eylem	Ek	Örnekler
postacı	-dır/-tır/-dir/-tir	- Telefonu açmıyor.
hasta	-dur/-tur/-dür/-tür	- Uyuyordur.
uyuyor		Türkiye'nin en kalabalık şehri
gelmiş		İstanbul'dur.
yazacak		- Kapı çalıyor...
İstanbul		- Postacıdır.
		- Çok geç kaldık.
		- Herkes gelmiş midir?
		- Mektubuma cevap yazmadı.
		- Bekleme, yazmayacaktır.

EK-29 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Geniş Zaman

GENİŞ ZAMAN						-İE/İR
Adıl	Eylem	-	Zaman Eki (+)	?	Kişi Eki	Örnekler
ben	yardım et-	-ma	-r	mı	-m/-im/-im/-um/-üm/-yım/-yim/-yum/-yüm	Siz hiç içki içmez misiniz?
sen	sev	-me	-ır/-ir/-ur/-ür	mi	-sın/-sin/-sun/-sün	Ben dondurmayı çok severim.
o	iç	-maz	-ar/-er	mu	-	Sen bana biraz yardım eder misin?
biz	söyle	-mez		mü	-ız/-iz/-uz/-üz/-yız/-yiz/-yuz/-yüz	Biz yağlı yiyecekler yemeyiz.
siz	ye				-sınız/-sınız/-sunuz/-sünüz	Onlar hiç yalan söylemezler.
onlar	gel				(-lar / -ler)	Ö-buraya sık sık gelir.

EK-30 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Yeterlilik Fiili

YETERLİK					-İYEBİLİR / -İYEMİLİR	
Eylem	-	Ek	Zaman Eki	Kişi Eki	Örnekler	
Al	-a/-ya	mı	-abil / -yabil	-llyor	-lylm / -m	alabiliyorum / alabildim / alabileceğim / alabilirim...
çık	-e/-ye	mi	-ebil / -yebil	-DI	-sln / -n	çıkamam / çıkmayabilirim / çıkamayabilirim ...
gel		mu		-lyAcAk	-	gelemiyor / gelemedi / gelemeyecek / gelememiş ...
git		mü		-mİş	-lylz / -k	gidebiliyor / gidemedi / gidemeyecek / gidemez ...
konuş	ma			-r / -ır / -Ar	-slnlz / -nlz	konusabiliyor / konuşamıyor / konuşamayabilir ...
koş	me				-lAr	koşamıyor / koşamadı / koşamayacak / koşamaz ...
gör	maz					göremem / görmeyebilirim / göremeyebilirim ...
anla	mez					anlayabiliyor / anlayabilmedim / anlayabilmem ...

EK-31 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Geniş Zaman Hikâyesi ve Rivayeti

GENİŞ ZAMAN (hikaye kipi)							-E/İ/rdİ (< -E/İ/r idii)
Adil	Eylem	-	Zaman Eki (+)	?	Zaman Eki	Kişi Eki	Örnekler
ben	ara	-maz	-r	mı	-dı / -ydi	-m	Bir kahve de siz alır mıydınız?
sen	yüz	-mez	-ır/-ir/-ur/-ür	mi	-di / -ydi	-n	Ben eskiden daha çok kitap okurdum.
o	giy		-ar/-er	mu	-du / -ydu	-	Sen beş yıl önce de futbol oynar mıydın?
biz	oyna			mü	-dü / -ydü	-k	O gençken çok iyi yüzerdi.
siz	oku					-nız / -niz / -nuz / -nüz	Biz lisedeyken jean pantolon giymezdik.
onlar	al					(-lar / -ler)	Onlar önceden bizi her gün arardılar .

GENİŞ ZAMAN (rivayet kipi)							-E/İ/rmiş (< -E/İ/r imiş)
Adil	Eylem	-	Zaman Eki	?	Zaman Eki	Kişi Eki	Örnekler
ben	ara	-	-r	mı	-miş/-ymış	-im/-im/-um/-üm	O gençken çok iyi yüzermiş.
sen	gir	-maz	-ır/-ir/-ur/-ür	mi	-miş/-ymış	-sın/-sın/-sun/-sün	Ona göre ben araba kullanamazmışım.
o	kullan	-	-ar/-er	mu	-muş/-ymuş	-	Sen bebekken çok ağır mıymışsın?
biz	yüz	-mez		mü	-müştü/-ymüştü	-iz/-iz/-uz/-üz	Görevli söyledi, bu odaya giremezmişiz.
siz	bin					-sınız/-sınız/-sunuz/-sünüz	Doktorunuza göre uçağa binebilir miymişsiniz?
onlar	ağla					(-lar / -ler)	Onlar önceden bizi her gün arar mıymışlar.

EK-32 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Adlaştırma

ADLAŞTIRMA				-mE, -mEk, -iyiŞ
Eylem	-	Ek	İyelik Eki	Örnekler
izle	-ma	-mak	-	Bugün TV izlemek istemiyorum.
çalış	-me	-mek		Burada yüzmek çok tehlikeli.
yüz				Bu ilaçları kullanmanız çok önemli.
bak				Onun bakışları çok etkileyici.
git		-ma	-m / -im / -im / -um / -üm	Burada müzik dinlemem sizi rahatsız ediyor mu?
kullan		-me	-n / -ın / -in / -un / -ün	Doğum günümü hatırlamaman çok kötü.
getir		-ış / -yiş	-i / -i / -u / -ü / -sı / -si / -su / -sü	Bence daha çok çalışması gerek.
hatırla		-ış / -yiş	-mız / -miz / -imiz / -imiz / -umuz / -ümüz	Yanında olmamız ona şans getirdi.
dinle		-uş / -yus	-nız / -niz / -iniz / -iniz / -unuz / -ünüz	Yarın okula gitmek düşünmüyorum.
		-üş / -yüş	-ları / -leri	

EK-33 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Adlaştırma (+İyelik+Durum)

ADLAŞTIRMA (+İYELİK)+DURUM					-mE / -mEk / -iyiŞ (+iyelik) + durum
Eylem	-	Ek	Ek	Ek	Örnekler
izle	-ma	-mak	-	-ta/-te	Arkadaşım onu aramamama çok kızıyor.
ara	-me	-mek		-tan/-ten	Stadyumda maç izlemekten çok hoşlanıyorum.
yüz					Bu işi bitirmeleri çok uzun sürer.
zayıfla		-ma	-m / -im / -im / -um / -üm	(n) -a/-e	Yarın arkadaşımınla yüzmeye gideceğiz.
bitir		-me	-n / -ın / -in / -un / -ün	-ya/-ye	Onun bana yalan söylemesinden bıktım.
söyle			-i / -i / -u / -ü / -sı / -si / -su / -sü	-da/-de	Ayşe sürekli zayıflayamamaktan şikayet ediyor.
gül		-ış	-mız / -miz / -imiz / -imiz / -umuz / -ümüz	-ta/-te	Onun yürüyüşü çok farklı.
yürü		-yiş	-nız / -niz / -iniz / -iniz / -unuz / -ünüz	-dan/-den	Onun gülüşü herkesin dikkatini çekiyor.
		-uş	-ları / -leri	-tan/-ten	Yarın arkadaşımınla yüzmeye gideceğiz.
		-üş		-i/-i	
		-yus		-yi/-yi	
		-yüş		-la/-le	
				-yla/-yle	

EK-34 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Dolaylı Anlatım Emir Kipi

DOLAYLI ANLATIM (emir kipi)					Örnekler
Eylem	-	Ek	Ek	Ek	
aç	-ma	-ma / -me	-m	-i / -i	<p>Öğretmen kompozisyon yazmamızı istiyor / söylüyor. Doktorum içki içmemi söylüyor. Hostes cep telefonlarımızı kapatmamızı söyledi. Trafik polisi belgelerimi göstermemi istedi. Ona bir daha geç kalmamasını söyledim. Sekreteriniz bugün gelmemi söyledi. Sekreteriniz bugün gelmemi dedi.</p>
kapat	-me		-n		
göster			-sı / -si		
gel			-miz / -miz		
geç kal			-nız / -niz		
yaz			-ları / -leri		

20 Tümce yazalım

1. Trafik polisi çocuklara "Trafik kurallarına mutlaka uyun."
diyor.
Trafik polisi çocuklara trafik kurallarına uymalarını söylüyor. / Trafik polisi çocuklardan trafik kurallarına uymalarını istiyor

10. Müdür sekreterine "Bana bir saat telefon başı dedi."

11. Doktorlar "Son yemeğinizi uyumadan en a

EK-35 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Ulaçlar (-yİp/-mEdEn)

ULAÇLAR		-(y)İp / -mEdEn
Eylem		Örnekler
sor	-ıp/-ip/-up/-üp	Bugün hiçbir şey yapmayıp evde oturalım.
oku	-yıp/-yip/-yup/-	Lütfen kapıyı çalmadan içeri girmeyin.
yap	yüp	Kahvaltı yapıp evden çıktım.
çal	-mayıp/-meyip	Soruları iyice okumadan cevaplamayın.
bak	-madan/-meden	Pencereden bakıp düştü. Öğretmen sorup biz yanıtladık.

4 Yeniden yazalım

1. Kadın elmayı soyuyor. Kadın elmayı yiyor.
Kadın elmayı soyup yiyor

2. Kadın elmayı soymuyor. Kadın elmayı yiyor.

EK-36 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Ulaçlar ve “Olarak” Sözcüğünün Kullanımı

ULAÇLAR		- (y)ErEk
Eylem	Ek	Örnekler
davran çöz dinle konuş bak sor	-arak/-erek -yarak/-yerek -mayarak/-meyerek	Sorumlu davranmayarak herkesi üzüyorsun. O dün gece müzik dinleyerek ders çalıştı. Sorunlarınızı konuşarak çözmeye çalışın. Pencereden bakarak düştü. Öğretmen soru sorarak biz yanıtladık.
olarak		
Ad	Ek	Örnekler
öğretmen doktor	olarak	Öğretmeniniz olarak size daha çok çalışmanızı öneriyorum. Üç yıl yurt dışında öğrenim görüp doktor olarak Türkiye'ye döndü.

EK-37 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Ulaçlar -(y)E...-(y)E

ULAÇLAR		- (y)E...-(y)E
Eylem	Ek	Örnekler
al sev konuş yap bak sor	-a/-ya...-a/-ya -e/-ye...-e/-ye -maya...maya -meye...meye	Yanlış yapa yapa doğru yapmayı öğreneceksiniz. Ala ala bu arabayı mı aldın? Size seve seve eşlik ederim. Konuşmaya konuşmaya Türkçeyi unuttum. Pencereden baka baka düştü. Öğretmen soru sora sora biz yanıtladık.

EK-38 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Ulaçlar (-mE+iyelik için/-mEk için)

ULAÇLAR				-mE (+iyelik için) / -mEk için
Eylem	-	Ek	İlgeç	Örnekler
iyileş zayıfla et yardım hasta ol konuş öğren ağrı ol	-ma -me	-mak / -mek -ma / -me	- -m -n -sı / -si -mız / -miz -nız / -niz -ları / -leri	İçin için Gözlerinizin ağrıması için okuma gözlüğü kullanın. Zayıflamak için diyet yapıyor. Kışın hasta olmamak için bol C vitamini alın. Sözcük öğrenmek için kitap okuyun. O Türkçe öğrenmesi için TOMER gidiyor. İlyeşmen için kendine dikkat etmen gerek. Size yardım edebilmem için adresinizi almam gerekiyor. İyi konuşmaları için çok pratik yapmaları gerekiyor. Cocuğumun iyi bir insan olmak istiyorum.
7 Tamamlayalım				
Bu sabah derse zamanında yetiş <u>mek</u> <u>için</u> taksiye bindim.				

EK-39 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Ulaçlar (-mEk üzere)

ULAÇLAR				-mEk üzere
Eylem	-	Ek	İlgeç	Örnekler
dön	-ma	-mak	üzere	<i>Geride dönmek üzere evden ayrıldı.</i>
ye	-me	-mek		<i>Bir şeyler yemek üzere mutfağa gitti.</i>
kazan				<i>Sınavı kazanmak üzere çok çalıştı.</i>

16 Tamamlayalım Hemşire her üç saatte bir tansiyonumu ölçmek üzere yanıma geldi.

18 Tamamlayalım 1. Hasta olmamak için bol bol C vitamini alın.

EK-40 YHYİTDK A1 ve A2 Düzeyindeki Bağlaçlar (çünkü, bu nedenle, bu yüzden)

BAĞLAÇLAR				çünkü, bu nedenle, bu yüzden
Tümce	Bağlaç	Tümce	Örnekler	
Telefon numarasını bilmiyorum.	Cünkü	Çalışmadı.	<i>Telefon numarasını bilmiyorum. Bu nedenle onu arayamam.</i>	
Başarılı olmadı.	Bu nedenle	Telefon numarasını bilmiyorum.	<i>Onu arayamam. Çünkü telefon numarasını bilmiyorum.</i>	
Daha sağlıklı olmak istiyor.	Bu yüzden	Daha sağlıklı olmak istiyor.	<i>Başarılı olmadı. Çünkü çalışmadı.</i>	
Çalışmadı.		Bugün çok meşguldü.	<i>Çalışmadı. Bu nedenle başarılı olamadı.</i>	
Bugün çok meşguldü.		Başarılı olamadı.	<i>Spor yapıyor. Çünkü daha sağlıklı olmak istiyor.</i>	
Onu arayamam.		Onu arayamam.	<i>Daha sağlıklı olmak istiyor. Bu nedenle spor yapıyor.</i>	
Spor yapıyor.		Spor yapıyor.	<i>Bugün çok meşguldü. Bu nedenle onu yan ziyaret edeceğim.</i>	
Onu ziyaret edeceğim.		Onu yan ziyaret edeceğim.	<i>Onu yan ziyaret edeceğim. Çünkü bugün çok meşguldü.</i>	
			<i>Spor yapıyor. Bu nedenle daha sağlıklı yaşamak istiyor.</i>	

EK-41 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Gereklilik Kipi, Gereklilik Hikâyesi ve Rivayet Kipi

GEREKİLİK KİPİ							-mEli
Adil	Eylem	-	Ek	?	Kişi Eki	Örnekler	
ben	konus	-ma	-malı/-meli	mı	-im/-yim/-im/-yim	<i>(Siz) burada yüksek sesle konuşmamalısınız.</i>	
sen	üz	-me		mi	-sın/-sin	<i>(Ben) bu akşam ders çalışmalıyım.</i>	
o	kullan				-	<i>(Sen) anneni üzmemelisin.</i>	
biz	gel				-iz/-yiz/-iz/-yiz	<i>(O) onu uzun zamandır görmüyorum. İstanbul'da olmalı.</i>	
siz	söyle				-sınız/-sınız	<i>(Biz) sınavda sözlük kullanmamalı mıyız?</i>	
onlar	çalış				(-lar/-ler)	<i>Onlar da gelmeli mi?</i>	

GEREKİLİK (hikaye) KİPİ							-mEliydí (<mEli i-di)
Adil	Eylem	-	Gereklilik	?	Kişi Eki	Örnekler	
ben	inan	-ma	-malı/-meli	mı	-ydi	-m	<i>(O) bunu hiç kimseye söylememeliydi.</i>
sen	üz	-me		mi	-ydi	-n	<i>(Ben) bu derse daha çok çalışmalıyım.</i>
o	çık					-	<i>(Sen) anneni üzmemeliydin.</i>
biz	gel					-k	<i>(Biz) daha mı erken çıkmalıydık?</i>
siz	söyle					-nız/-niz	<i>(Siz) bunlara inanmamalıydınız.</i>
onlar	çalış					(-lar/-ler)	<i>Onlar da gelmeliydiler mi?</i>

GEREKİLİK (rivayet) KİPİ							-mEliymiş (<mEli i-miş)
Adil	Eylem	-	Gereklilik	?	Kişi Eki	Örnekler	
ben	gel	-ma	-malı/-meli	mı	-ymiş	-im/-im	<i>(Biz) sınavda sözlük kullanmamalı mıymışız?</i>
sen	çalış	-me		mi	-ymiş	-sın/-sin	<i>(Ben) bu derse daha çok çalışmalıymışım.</i>
o	kullan					-	<i>Öğretmen söyledi. Sen de bizimle gelmeliymişin.</i>
biz	konus					-iz/-iz	<i>(O) bu işi yapmamalı mıymış?</i>
siz	yap					-sınız/-sınız	<i>(Siz) burada yüksek sesle konuşmamalıymışınız.</i>
onlar	oku					(-lar/-ler)	<i>Onlar da okumalıymış mı?</i>

EK-42 YHYİTDK B1 Düzeyindeki (-mEk/-mE+iyelik gerek(-)/lazım) Ekleri

GEREKLİLİK								-mEk/-mE + iyelik gerek(-)/lazım	
Adıl	-	Ek (+iyelik)	?	Gereklilik	(-)	Zaman Eki	?	Örnekler	
uy al hazırlan konuş çalış bekle ol anlat kalk sür git oyna yap ver	-ma -me	-mak -mek -mam/-mem -man/-men -ması/-mesi -mamız/-memiz -manız/-meniz -maları/-meleri		gerek(mek)	(-ma/-maz) (-me/-mez) (-mi)	-yor/-yor -mekte -dı/-dı/-du/-lı -acak/-yacak -ecek/-yecek -miş/-miş -ir	mi mi mu mü	Okuldan sonra bu kadar çok çalışmam gerekmeyecek. Kişin daha fazla C vitamini almak gerek. Yanın ders yok, erken kalkmam gerekmiyor. Bana göre doktorunun tavsiyelerine uymam gerek. Yanın toplantısı varmış, hazırlanması gerekmiş. Bize bunları anlatmanıza gerek yok. Zaten biliyoruz. Küçüklerin büyüklerine karşı saygılı olmaları lazım. Otobüslerde sürücüyle konuşmamak gerek. Gençlere karşı daha anlayışlı olmamız gerekir. Ali daha çok çalışması gerek. Daha fazla beklemek gerek yok.	

43-EK YHYİTDK B1 Düzeyindeki Zorunluluk (-mEk zorunda/mecburiyetinde, -mEyE mecbur, kal-)

ZORUNLULUK									
Eylem	-	Ek	Zorunluluk	-	Eylem	?	Zaman Eki	Kişi Eki	Örnekler
gel gir konuş katıl dinle öde	-ma -me	-mak -mek -maya -meye	zorunda mecburiyetinde mecbur	değil	i-	mi mi mu	-di/-du -ydi/-ydi -miş/-muş -ymış/-ymış	-m/-im/-yım/-im -n/-sın/-sin -k/-ız/-yız/-yız -nız/-niz/-sınız/-sınız (-lar/-ler)	O bu sınava girmek zorunda değilmiş. Beni dinlemek zorundasın. Avukatınız olmadan konuşmak zorunda değilsiniz. Herkes toplantıya katılmak mecburiyetinde. Benimle gelmek zorundasın değil.

ZORUNLULUK									
Eylem	-	Ek	Zorunluluk	Eylem	-	Zaman Eki	?	Kişi Eki	Örnekler
ol hazırla bin çıkart bitir yefiştir katıl doldur yaz	-ma -me	-mak -mek	zorunda	kal-	-mi -ma -maz	-yor/-yor -acak/-yacak -mış -ir	mi mi	-m/-im/-um -n/-sın/-sun -k/-ız/-uz -nız/-sınız/-sunuz (-lar/-ler)	Sessiz olun, yoksa sizi dışarı çıkarmak zorunda kalacağım. Sık sık otobüsü kaçıyor, taksiye binmek zorunda kalıyorum. Biz ödevlerimizi hiç daktiloda hazırlamak meburiyetinde kalmadık. Kendine dikkat et, yeniden ameliyat olmak zorunda kalma. Saatlerce seni beklemem zorunda kaldım.

EK-44 YHYİTDK B1 Düzeyindeki İştışlik (birbiri)

İŞTİŞLİK				birbiri
Ad/Adıl	Adıl	Ek	Örnekler	
ben ve kardeşim	birbirimiz	-e/-ne	Ben ve kardeşim birbirimize hiç benzemeyiz.	
eşin ve sen	birbiriniz	-de/-nde	Onlar birbirlerinden nefret eder.	
Ali ve Murat	birbirleri	-den/-nden	Siz birbirinizi tanıyor musunuz?	
biz	birbiri	-i/-ni	Biz birbirimizi uzun zamandır görmüyoruz.	
siz		-le/-yle	Ali ve Murat sürekli birbirlerinde hata anıyor.	
onlar			Eşin ve sen birbirinizle nasıl tanıştınız?	
Jale ve Kemal			Onlar birbirlerini üniversitede tanıştılar.	

EK-45 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Dönüslülük ve Pekiştirme (kendi)

DÖNÜŞLÜLÜK					kendi
Ad/Adıl	Adıl	Ek	Ek	Örnekler	
Murat ben siz onlar sen o biz Ünlü aktör Ronaldo hasta	kendi kendisi	-m -n -miz -niz -leri	-i/-ni -e/-ne -de/-nde -den/-nden -in/-nin	Ünlü aktör TV programında saatlerce <u>kendinden</u> söz etti. Size <u>kendini</u> tanıttım. Kendinize iyi bakın. Yeter artık. Kendini bu kadar üzme. Başarıya ulaşmak için <u>kendine</u> güvenmelisin. Murat'ı iyi tanırım, kendisi liseden arkadaşımıdır. Öğretmen öğrencilere "Lütfen ödevlerinizi <u>kendiniz</u> yapın." diyor. O çok kibirdir. <u>Kendini</u> dev aynasında görür. Bence sen <u>kendini</u> kandırıyorsun. O <u>kendini</u> odasına kapandı.	
PEKİŞTİRME					kendi
Ad/Adıl	Adıl	Ek	Ek	Örnekler	
siz çocuklar ben sen kayın bizim onlar o sizin anlat	kendi kendisi kendisi	-m -n -si -miz -niz -leri	-e/-ne -i/-ni	(Siz) Yardım almadan <u>kendi</u> kendinize yabancı dil öğrenemezsiniz. Yardım almadan <u>kendiniz</u> yabancı dil öğrenemezsiniz. Çocuklar belli bir yaşa kadar <u>kendi</u> kendilerine konuşmaktan hoşlanırlar. Burası bizim <u>kendi</u> evimiz değil. Bence bu doğru değil. Sen <u>kendili</u> <u>kendini</u> kandırıyorsun. Her kayın <u>kendi</u> bacağından asılır. <u>Kendi</u> <u>kendini</u> iyileştiremezsin. Doktora gitmen lazım. Bu yemeği <u>senin</u> için <u>kendim</u> yaptım. <u>Kendi</u> <u>kendin</u> iyileştiremezsin. Doktora gitmen lazım.	

EK-46 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Dönüslü Çatı (-İ)n-

DÖNÜŞLÜ ÇATI			-İ)n-
Eylem	Ek	Örnekler	
öv	-n-	Arkadaşım günlerdir gelecek hafta yapacağı konuşmaya hazırlanıyor.	
çek	-in/-in-/-un-/-ün-	Alerji oldum galiba, sabahtan beri <u>kaşınıyorum</u> .	
hazırla	-ıl/-il-/-ul-/-ül-	Buzdan kayıp düşünce kötü <u>sakalandım</u> .	
at		İtfaiye eri bir kadını yangından kurtarmak için korkusuzca alevlerin içine <u>atıldı</u> .	
kat		Üniversite sınavında birinci oldu, ne kadar <u>övünse</u> az.	
yık		<u>Kendimi</u> bu sınava çok iyi hazırladım.	

EK-47 YHYİTDK B1 Düzeyindeki İşteş Çatı (-İ)ş-

İŞTEŞ ÇATI			-İ)ş-
Eylem	Ek	Örnekler	
gör	-ş-	Yarın nerede <u>buluşuyoruz</u> ?	
uç	-iş-/-iş-/-uş-/-üş-	Biz onunla çok iyi <u>anlaşıyoruz</u> .	
bak		Türkçe kursunda farklı ülkelerden insanlarla <u>tanıştım</u> .	
öp		Onunla yıllarca <u>görüştük</u> .	
bul		Ünlü sanatçının düğününde konfetiler, çiçekler hatta paralar havada <u>uçtu</u> .	
tanı		Aniden başlayan yağmurla birlikte insanlar sağa sola <u>kaçmaya</u> başladı.	
anla		Çocuklar hep birlikte <u>şarkı söylediler</u> .	

EK-48 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Dilek Kipi (-sE)

DİLEK KİPİ						-sE
Adıl	Eylem	-	Ek	Kişi Eki	?	Örnekler
ben	gel	-ma	-sa	-m	-mı	Keşke sınavda en yüksek notu ben alsam.
sen	ol	-me	-se	-n	-mi	Keşke zamanda yolculuk yapmak mümkün <u>olsa</u> .
o	konuş			-		Keşke kilo vermek için diyet yapmak <u>gerkemesse</u> .
biz	gerek			-k		Acaba onunla yeniden <u>konuşsak mı</u> ?
siz	al			-niz/niz		Keşke yarın siz de bizimle <u>gelebilseniz</u> .
onlar	üz			(-lar/-ler)		Keşke insanlar birbirlerini hiç <u>üzmesse</u> .
insanlar	uyu					Keşke şimdi annem yanımda <u>olsam</u> .

EK-49 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Dilek Hikâye Kipi (Keşke)

DİLEK (hikaye) KİPİ (keşke)							-seydi <SE -di
Adıl	Eylem	-	Ek	?	Ek	Kişi Eki	Örnekler
ben	başla	-ma	-sa	-mı	-ydi	-m	O keşke doktor olmasaydı.
sen	gel	-me	-se	-mi	-ydi	-n	Keşke dünyaya elli yıl daha geç gelseydim.
o	ol					-	Keşke Ali'nin doğum günü partisine onlar da katılsalardı.
biz	katıl					-k	Acaba kursa bu ay başlamasa mıydık?
siz	geç					-nız/niz	Keşke biraz çok çalışsaydın da sınıfı geçseydin.
onlar	haber ver					(-lar/-ler)	Keşke gelmeden önce haber verseydiniz.
annem	alabil						Keşke dünyada hiç savaş olmasaydı.
dünya	dinle						

EK-50 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Ulaçlar (-<y>)ken (<i>)-ken)

ULAÇLAR				-iyken <i>-ken
Eylem	-	Zaman Eki	Ek	Örnekler
yanıtla	-ma/-maz	-yor	-ken	Bugün kursa gelirken bir arkadaşımla karşılaştım.
çalış	-me/-mez	-ıyor/-iyor		Tam son soruyu yanıtlayacakken sınav bitti.
üniversitede	-mı	-uyot/-üyor		Toplantı İstanbul'da olacak. Gitmişken Ayasofya'yı da görelim.
izle	-mi	-ır		Üniversitedeyken daha sık sinemaya gidiyordum.
gel	-mu	-ar/-er		Çalışırken rahatsız edilmek istemiyorum.
git	-mü	-ır/-ir		İnsanlar gençken hayatı toz pembe görüyor.
konus	değil	-ur/-ür		Araba kullanırken müzik dinlemeyi severim.
çık		-acak/-ecek		Tam seni arayacakken sen beni aradın.
yap		-yacak/-yecek		Ben konuşurken sözümü kesme.
konak		-miş/-miş		Tam evden çıkacağımken telefon çaldı.
gül		-muş/-müş		

EK-51 YHYİTDK B1 Düzeyindeki İlgeçler (-DEN beri/-DIR)

İLGEÇLER			-DEN beri / -DIR
Zaman Adı	Ek	İlgeç	Örnekler
on beş yıl	-dan/-den/-tan/-ten	beri	Geçen hazirandan beri iş arıyorum.
sabah	...		Sabahtan beri hiçbir şey yemedim
dört ay	-dır/-dir/-dur/-dür		İki saattir seni bekliyorum burada.
iki saat	-tır/-tir/-tur/-tür		Dört aydan beri Türkçe öğreniyorum
pazartesi			Murat pazartesi den beri kursa gelmiyor.
haziran			On beş yıldır aynı evde oturuyorum.
yıl			Geçen hazirandır iş arıyorum.

EK-52 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Ulaçlar (-DİK+iyelik+-(n)DEN beri)

ULAÇLAR					
Eylem	Ek	İyelik Eki	Ek	İlgeç	Örnekler
çık	-dik/-dik/-duk/-dük	-im/-im/-um/-üm	-dan/-ndan	beri	Yeni öğretmen geldiğinden beri dersleri daha iyi anlıyoruz.
evlen	-tik/-tik/-tuk/-tük	-ın/-in/-un/-ün	-den/-nden		Türkçe öğrenmeye başladığımdan beri İngilizce konuşmuyorum.
ayrıl		-i/-i/-u/-ü			Evlendiğimizden beri bu evde oturuyoruz.
başla		-ımız/-imiz/-umuz/-ümüz			Evden çıktığından beri telefonla sana ulaşmaya çalışıyorum.
gel		-ınız/-iniz/-unuz/-ünüz			İşinden ayrıldığından beri kimseyle görüşmüyorum.
ol		-ları/-leri			Mezun olduktan beri öğretmenimi görmedim.

EK-53 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Ulaçlar ((-Dİ)...-(y)Eİİ)

ULAÇLAR					
Eylem	Ek	Kişi Eki	-	Ek	Örnekler
gör	-dı/-dı/-du/-dü	-m		-alı/-yalı	Türkiye'ye geldim geleli Türkçe öğreniyorum.
birak	-tı/-tı/-tu/-tü	-n		-eli/-yeli	Bu kursa katıldım katılalı tatle gidemedim.
gel		-			Geç kaldınız. Ders başlayalı yarım saat oldu.
görüş		-k			Görüşmeyeli kilo almışsın.
katıl		-nız/-niz/-nuz/nüz			Onu görmeyeli yıllar oldu.
bil		-			Sigarayı bırakalı daha az öksürüyorum.
tanı	Arkamızdakiler film başladı başlayalı konuşuyorlar.
izle			-ma	-yalı	Seni tanıdım tanıyalı hiç değişmedin.
değiştir			-me	-yeli	Onu görmedim görmeyeli üç yıl oldu.

EK-54 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Koşul Kipi (Zaman+-(y)sE<i-sEn)

KOŞUL KİPİ						
Ad/Adıl	Eylem	-	Zaman/Kip Eki	Koşul	Kişi Eki	Örnekler
ben	bitir	-ma/-maz	-yor/-iyor/-iyor/-uyor/-üyor	-sa	-m	(Sen) Türkçeyi iyi öğrenirsen Türkiye'de daha rahat yaşayabilirsin.
sen	gel	-me/-mez	-makta/-mekte	-se	-n	Çalışıyorsanız ben sonra geleyim.
o	yaşa	-mı/-mi	-dı/-di/-du/-dü/-tı/-ti/-tu/-tü		-	Film bittiyse televizyonu kapat.
biz	çalış	-mu/-mü	-acak/-ecek/-yacak/-yecek		-k	Toplantıya siz de katılacaksanız acele edin.
siz	bit		-miş/-miş/-muş/-müş		-nız/niz	Çalışmazsanız başarılı olmazsınız.
onlar	gerek		-r/-ar/-er/-ır/-ir/-ur/-ür		-ları/-leri	Ders çalışman gerekmiyorsa sinemaya gidelim.
sürücüler	öğren		-malı/-meli			Rapor yanna kadar bitmeliyse yardım edeyim sana.
Aylin	hoşlan					Çalışıyorsanız ben sonra geleyim.
çocuklar	uyu					

EK-55 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Koşaç Tümceleri ((-y)sE<i-sEn)

KOŞUL KİPİ (koşaç tümceleri)					-lyIsE /<i>-se
Ad/Adıl	Eylem	–	Ek	Kişi Eki	Örnekler
ben	güzel	değil	-sa	-m	<i>Bu roman güzelse senden sonra ben de okuyayım.</i>
sen	yorgun		-se	-n	<i>Hastaysan doktora gitmelisin.</i>
o	hasta			–	<i>Hazırsanız çıkalım.</i>
biz	ben			-k	<i>Çok yorgun değilsen bu akşam sinemaya gidelim.</i>
siz	hazır			-nız/niz	<i>En iyi arkadaşın bensem neden hiç aramıyorsunuz.</i>
onlar	yok			l-lar/-lerl	<i>Hava soğuksa kalın giyin.</i>
yemek	soğuk				<i>Paran yoksa borç vereyim.</i>
hava	meşgul				<i>Hazırsanızsa çıkalım.</i>

EK-56 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Dilek Hikâye Kipi (-sEydi<-sE i-di)

DİLEK (hikâye) KİPİ (eğer)					-sEydi /<i>-sE i-di
Ad/Adıl	Eylem	–	Ek	Kişi Eki	Örnekler
ben	ol	-ma	-saydı	-m/-im/-im	<i>Yağmur yağmasaydı geçen hafta pikniğe gidecektik.</i>
sen	gel	-me	-seydi	-n/-sin/-sin	<i>Doktor olmasaydım öğretmen olurdum.</i>
o	dikkat		-saymış	–	<i>Sen beni aramasan/aramasaydın ben seni arayacaktım.</i>
biz	et		-seymiş	-k/-iz/-iz	<i>Doktora göre iki gün daha gecikseymişim, ameliyat olmam gerekecekti.</i>
siz	ara			-nız/-niz/-niz/-siniz	<i>Kendine biraz dikkat etseydin hasta olmazdın.</i>
onlar	gecik			l-lar/-lerl	<i>Çok param olsa /olsaydı bu arabayı alırdım.</i>
yağmur	yağ				<i>Beş dakika önce gelseydiniz müdür beyi görebilirdiniz.</i>
annem	basvur				<i>Yerimde olsan sen ne yapardın?</i>
misafir	düşün				<i>Ben senin yerinde olsaydım böyle yapmazdım.</i>
tatil	çık				<i>Doktor olmasaydım öğretmen olurdum.</i>
kar	tanı				

EK-57 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Çoklu Ettirgen Çatı (-İt-, -DİR-, -Er-, -İr-,+t-tİR-)

ÇOKLU ETTİRGEN ÇATI				-İt-/DİR-/Er-/İr- + t-tİR-
Eylem	Ek	Ek	Örnekler	
çağır	-t-/İt-/İt-/ut-/üt-	-t-	<i>Yönetici geç gelen memuru odasına çağırıtı.</i>	
kaldır	-ır-/İr-/ur-/ür-	-tır-/İr-/tur-/tür-	<i>Ayşe Hanım bugün akşam yemeğini kızına pisirtti.</i>	
pişir	-ar-/er-		<i>Mine sofrayı eşine kaldırttı.</i>	
bit	-dir-/dir-/dur-/dür-		<i>Anne çocuğuna tabaktaki tüm yemeği bitirtti.</i>	
temizle	-tır-/İr-/tur-/tür-		<i>Yönetici geç gelen memuru odasına çağırıtırdı.</i>	

EK-58 YHYİTDK B1 Düzeyindeki İşteş Çatı+Ettirgen Çatı

İŞTEŞ ÇATI + ETTİRGEN ÇATI			
Eylem	Ek	Ek	Örnekler
döv	-ş-/İş-/İş-/uŞ-/üŞ-	-tır-/İr-/tur-/tür-	<i>Altın Portakal Film Festivali her yıl binlerce sinemaseveri Antalya'da dövürdü.</i>
tanı			<i>Murat dün beni en yakın arkadaşıyla tanıştırdı.</i>
bul			<i>Biraz bekleyin sizi on dakika sonra müdürümüzle görüştüreceğim.</i>
gör			<i>Bence hayvanları dövüştürerek para kazanmak çok vahşi bir davranıştır.</i>
karşıla			<i>Öğretmen öğrencileri güldüştürdü.</i>

EK-59 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Edilgen Çatı (-İl-)

EDİLGEN ÇATI			-İl-
Eylem	Ek	Örnekler	
kapat	-n-	Türkiye Cumhuriyeti 1923'te kuruldu.	
gir	-in-/-in-/-un-/-ün-	Sertifika sınavı bu ayın sonunda yapılacak	
açıkla	-il-/-il-/-ül-/-ül-	Dünya kupası final maçı bu hafta oynanacak	
kur		Akdeniz'de Nisan'dan Kasım'a kadar denize girilebilir.	
oyna		Yanın bazı yollar trafiğe kapatılacak.	
yap		Yeni ekonomik paket maliye bakanı tarafından açıklandı.	
süsle		Bu tablo Pablo Picasso tarafından yapıldı.	

EK-60 YHYİTDK B1 Düzeyindeki İşteş+ Ettirgen+Edilgen) Çatı (-İş-/-tİR-/-İl)

((İŞTES)+((ETTİRGEN)+((EDİLGEN) ÇATI					-İş-/-tİR-/-İl-
Eylem	Ek	Ek	Ek	Örnekler	
gör	-ş-	-t-/-it-/-it-/-ut-/-üt-	-il-/-il-/-ül-/-ül-	Yoğun bakımdaki hastalar hiç kimseyle görüşürülmez.	
cezalandır	-ış-/-ış-/-uş-/-üş-	-ir-/-ir-/-ur-/-ür-		Tanışma toplantısında öğrenciler birbirleriyle tanıştı.	
hazırla	-n-	-ar-/-er-		Bu güzel yemekler içinde uzman bir aşçı tarafından pisiriliyor.	
topla	-in-/-in-/-un-/-ün-	-dir-/-dir-/-dur-/-dür-		Yanınki gezi için saat dokuzda okulun önünde buluşulacak.	
bul		-tir-/-tir-/-tur-/-tür-		TÖMER dünyanın dört bir yanından gelen öğrencileri aynı çatı altında buluşturuyor.	
pis				Yemekten sonra bizim evde toplanıldı.	
tanı				Öğretmen öğrencilere "Sınav için gereği gibi hazırlanıldı mı?" diye sordu.	
kolaylaş				İnternet siteleri alış veriş yapmayı kolaylaştırdı.	
yık				Bana göre suçlular mutlaka cezalandırılmalı.	
izle				Bugünkü toplantıda ekonomik gelişmeler görölüşecek.	
yerleş					
sakinleş					
çık					
uzaklaş					

EK-61 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Ortaçlar (Öznesel:-(y)En,-(y)EcEk,-mEkTe,-mİş olan)

ORTAÇLAR (öznesel)					-(y)En -(y)EcEk/-mEkTe/-mİş olan
Eylem	-	Ek	Ek	Örnekler	
kaçır	-ma	-an-/-en-/-yan-/-yen	...	Gelecek ay İstanbul'da da sahnelenecek olanı ayın Ankara'da çok beğenildi.	
sahnelen	-me	Polis geçen hafta teröristlerce kaçırılan işadamlarını kurtardı.	
kullanıl		-acak/-ecek	olan	Ayşe'nin yanında oturan kadını tanıyor musun?	
uy		-yacak/yecek		Gelişmekte olan ülkelerin en büyük sorunu işsizlik.	
otur		-makta/-mekte		Kullanılmış olan pillerin çöpe atılmaması, özel olarak toplanması gerekiyor.	
geliş		-miş/-miş/-muş/-müş		Trafik polisleri kurallara uymayan sürücülere ceza yazıyor.	
izle				Dün izleyen film çok güzeldi.	
sür					
gör					

EK-62 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Ortaçlar (Tümleçsel,-Dİk,-(y)EcEk+iyelik,-(y)ECeK, -mEktE, -mİş ol+ -duk+iyelik)

ORTAÇLAR (tümleçsel)							-Dİk/-ly)EcEk + iyelik -(y)ECeK/-mEktE/-mİş ol + -duk + iyelik
Eylem	-	Ek	Eylem	Ek	iyelik Eki	Örnekler	
konus	-ma	-acak/-yacak	ol	-dik/-dik/-duk/-dük	-ım/-im-/-um/-üm	Yanın ziyaret edeceğimiz müzede birçok tarihi eser var.	
al	-me	-ecek/-yecek		-tık/-tık/-tuk/-tük	-ın/-in-/-un/-ün	Öğretmenimizin geçen hafta yaptığı sınav çok zordu.	
yap		-makta/-mekte		-acak/-ecek	-i/-i-/-u/-ü	En son konuştuğumuz konuyu hatırlıyor musunuz?	
ziyaret et		-miş/-miş		-yacak/yecek	-imiz/-imiz/-umuz/-ümüz	Şu anda oturmakta olduğunuz evin adresini alabilir miyim?	
gör		-muş/-müş			-iniz/-iniz/-unuz/-ünüz	Bu hayatım boyunca almış olduğum en güzel hediye.	
otur					-lan/-leri	Burası görmüş olabileceğiniz en güzel yer.	
ye						En son konuşan konuyu hatırlıyor musunuz?	
izle							
doğ							
diktir							

EK-63 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Ortaçlar (Sözcüksel, -E/-İr, -mEz/-Dİk, -(y)EcEk, -mİş)

ORTAÇLAR (sözcüksel)			-E/İr/-mEz/-Dİk/-(y)EcEk/-mİş
Eylem	-	Ek	Örnekler
çık	-me	-acak/-yacak	Türkçede geçmiş zaman için iki farklı ek bulunuyor.
iç	-ma	-ecek/-yecek	Türkiye'nin en büyük akarsuyu Kızılırmak.
geç		-dik	Yolumuzu kaybettik, burası bir çık maz sokak.
ak		-r/	Savaş zamanlarında insanlar yiyecek ekmek , içecek su bulamıyorlar.
ye		-ır/-ir/-ur/-ür	Bütün alışverişlerimi tanıdık mağazalardan yapıyorum.
tüken		-ar/-er	Akşamki parti için giyecek elbisem yok.
patla		-maz/-mez	Bugün gelir vergisinin son ödeme günü.
oku		-miş/-miş/-muş/-müştü	

EK-64 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Ulaçlar (-Dİk, -(y)EcEk+iyelik+-(n)dE, -Dİk, -(y)EcEk+iyelik zaman)

ULAÇLAR					-Dİk/-(y)EcEk + iyelik + -(n)dE -Dİk/-(y)EcEk + iyelik zaman
Eylem	-	Ek	İyelik Eki	Ek/zaman	Örnekler
yağ	-ma	-dik/-dik	-ım/-im/-um/-üm	zaman	Eve döndüğüm zaman önce telefon mesajlarına baktım.
gör	-me	-duk/-dük	-in/-in/-un/-ün	-da/-nda	İlkbahar geldiği zaman tüm doğa canlanıyor.
çık		-tık/-tik	-i/-i/-u/-ü	de/-nde	Onu son gördüğümde küçüçük bir çocuktu.
yat		-tuk/-tük	-ımız/-imiz/-umuz/-ümüz		Tatile çıkacağım zaman çok gergin olurdum.
canlan		-acak/-ecek	-ınız/-iniz/-unuz/-ünüz		Derse gelemeyeceğiniz zaman mutlaka önceden haber verin.
dön		-yacak/-yecek	-ları/-leri		Yağmur yağacağı zaman romantizma hastalarının bacakları ağrıyordu.
gel					Dün gece yattığımda saat dört olmuştu.
yat					Onu son gördüğüm zamanda küçüçük bir çocuktu.

EK-65 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Ulaçlar (-Dİk/ -(y)EcEk+iyelik sırada, -(y)-İnce, -(E/İ)r...-mEz)

ULAÇLAR							-Dİk/-(y)EcEk + iyelik sırada, -(y)-İnce, -(E/İ)r...-mEz
Eylem	-	Ek	İyelik Eki	İlgeç	Eylem	Ek	Örnekler
yap	-ma	-dik/-dik/-duk/-dük	-ım/-im/-um/-üm	sırada			Tam evden çıkacağım sırada telefon çaldı.
sor	-me	-tık/-tik/-tuk/-tük	-in/-in/-un/-ün				Uçak iki saat rötar yapınca yolcular havaalanında zor durumda kaldı.
çık		-acak/-yacak/-ecek/-yecek	-i/-i/-u/-ü				Her gece başını yastığa koyar koymaz uyur.
tanı			-ımız/-imiz/				Bu sabah otobüsü kacınca işe geç kaldım.
başla			-umuz/-ümüz				Sabahları kahve içmeyince kendime gelemiyordum.
koy			-ınız/-iniz/-unuz/				Onu görür görmez tanıdım.
bit			-ünüz				Polis olay yerine geldiği sırada hırsız çoktan kaçmıştı.
kaçır			-ları/-leri				Konuşmacı, söze başlayacağı sırada mikrofon arızalandı.
gel							Öğretmen soru sorunca çok heyecanlanıyordum.
bin		-ınca/-yınca/-ince/-yince				-maz	Sen geldiğin sırada ben uyuyordum.
aç		-unca/-yunca/-ünce/-yünce				-mez	Birofu yakından tanıyınca daha çok sevdim.
uyu							Film bitir bitmez uyuyacağım.
bitir	-r				yap		Ben gelince Ali uyuyordu.
in	-ır/-ir/-ur/-ür				sor		Arkadaşlarımla bulduğum sırada çok mutlu olurdum.
ağrı	-ar/er				çık		Öğretmen yavaş konuşur konuşmaz onu daha iyi anlıyorum.
gir					tanı		
oku					başla		
yaz					koy		
al					bit		
ver					kaçır		
kes					gel		

EK-66 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Ulaçlar (-(y)EnE/-(y)İnEcEyE kadar/dek)

ULAÇLAR			
Eylem	Ek	İlgeç	Örnekler
başla	-ana/-yana/-ene/-yene	kadar/dek	Bence alışveriş için sezon sonu indirimleri <u>başlayana kadar</u> bekle.
al	-ıncaya/-yıncaya		Yeni bir ev <u>alıncaya kadar</u> bu evde oturacağız.
ver	-inceye/-yinceye		Seni <u>ölünceye dek</u> unutmayacağım.
sön	-uncaya/-yuncaya		"Sayın yolcularımız uyan ışıkları <u>sönünceye kadar</u> kemerlerinizi çözmeyiniz"
özür dile	-ünceye/-yünceye		Bu ikinci el arabaya bu parayı <u>verinceye kadar</u> yeni bir araba al.
bit			Benden <u>özür dileyinceye kadar</u> affetmeyeceğim onu.
evlen			O beni <u>arayınca</u> dek ben onu aramayacağım.
dön			<i>Ders bitince kadar cep telefonlarınızı açmayın.</i>

EK-67 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Dolaylı Aktarım Bütün Zamalar (-DİK, (y)EcEk+iyelik+-(n)İ söyle)

DOLAYLI AKTARIM (bütün zamanlar)					
Eylem	-	Ek	İyelik Eki	Ek	Örnekler
git	-ma	-dik/-dik	-ım/-im/-um/-üm	-i/-ni/-i/-ni	İnsanların yakın gelecekte başka gezegenlerde yaşam izleri bulacak diye düşünüyorum.
bul	-me	-duk/-dük	-ın/-in/-un/-ün	-u/-nu/-ü/-nü	İnsanların yakın gelecekte başka gezegenlerde yaşam izleri bulacağını düşünüyorum.
çık		-tık/-tik	-ımız/-imiz/-umuz/-ümüz		Arkadaşıma "Bugün hiç dışarı çıkmak istemiyorum" dedim.
alış		-acak/-ecek	-ınız/-iniz/-unuz/-ünüz		Arkadaşıma bugün hiç dışarı çıkmak istemediğimi söyledim.
iste		-yacak/-yecek	-ları/-leri		Murat "Geçen hafta İstanbul'a gittim" dedi.
çalış					Murat geçen hafta İstanbul'a gittiğini söyledi.
yap					Nurşen geçen hafta evlenmiş diye duydum.
geç					Nurşen'in geçen hafta evlendiğini duydum.
açıkla					Onlara "Bu akşam nerde yemek yiyeceksiniz?" diye sorduk.
öden					Onlara bu akşam nerde yemek yiyeceklerini sorduk.
alın					<i>İnsanlar yakın gelecekte başka gezegenlerde yaşam izleri bulacağını düşünüyorum.</i>
gel					

EK-68 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Dolaylı Aktarım (Evet/Hayır Soruları, -(y)İp...-mE+-DİK, (y)EcEk+iyelik+-(n)İ sor-)

DOLAYLI AKTARIM (evet/hayır sorulan)							-(y)İp...-mE + -dik/-ly)EcEk + iyelik + -(n)İ sor-	
Eylem	Ek	Eylem	-	Ek	İyelik Eki	Ek	Örnekler	
kullan	-ip/-yip	kullan	-ma	-dik/-dik	-im/-im	-i/-ni/-i/-ni	Doktor hastaya 'Sigara kullanıyor musunuz?' diye sordu>	
yardım et	-ip/-yip	yardım et	-me	-yacak/-yecek	-in/-in		Doktor hastaya sigara kullanıp kullanmadığını sordu.	
sev	-up/-yup	sev			-i/-i		Ben sana 'Hızlı araba kullanmayı seviyor musun?' diye sordum>	
inan	-üp/-yüp				-imiz/-imiz		Ben sana hızlı araba kullanmayı <u>sevip sevmediğini</u> sordum.	
katil					-iniz/-iniz		Kadın görevliye 'Bana yardım eder misiniz?' diye sordu>	
ilaç kullan					-lan/-leri		Kadın görevliye kendisine <u>yardım edip edemeyeceğini</u> sordu.	
gel							Kadın görevliye kendisine <u>yardım edip edeceğini</u> sordu.	
git							Kadın görevliye kendisine <u>yardım edeceğini</u> sordu.	
anla							Kadın görevliye kendisine <u>yardım edeceğini</u> sordu.	
tamir et							Kadın görevliye kendisine <u>yardım edemeyeceğini</u> sordu.	
çık								
doğ								

EK-69 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Dolaylı Anlatım Koşaç Tümceleri (olup...ol (-ma)+ -DİK+iyelik+-(n)İ)

DOLAYLI AKTARIM (koşaç tunceleri)							(olup) ...ol (-ma) + -dik + iyelik + -(n)İ	
Ad/Sıfat	Eylem	Ulaç	Eylem	-	Ek	İyelik Eki	Ek	Örnekler
güzel	ol	up	ol	-ma	-dik/-dik	-im/-um/	-a/-na	Görevli öğrenciye 'Siz yabancı mısınız?' diye sordu.
zor					-acak/-yacak	-in/-un	-dan/den	Görevli öğrenciye 'Onun yabancı olup olmadığını sordu.
hasta						-i/-ni/-u/-nu	-i/-ni	Elif arkadaşlarına 'Türkçe zor bir dil değil' diyor.
yabancı						-imiz/-umuz	-u/-nu	Elif arkadaşlarına 'Türkçenin zor bir dil olmadığını' söylüyor.
kapalı						-iniz/-unuz		Öğrenci öğretmene 'Geçen hafta hastaydım' dedi.
yok						-lan		Öğrenci öğretmene geçen hafta <u>hasta olduğunu</u> söyledi.
bakımlı								Garson müşteriye 'Yemekler güzel mi?' diye sordu.
açık								Garson müşteriye yemeklerin <u>güzel olup olmadığını</u> sordu.
								Garson müşteriye 'Yemekler güzel olup olmadığını' sordu.

EK-70 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Dolaylı Aktarım Kipler (-mEk, -mE+iyelik gerek-, -iste-)

DOLAYLI AKTARIM (kipler)											-mEk/-mE + iyelik gerek-/iste-	
Eylem	-	Ek	Eylem	Eylem	Ulaç	Eylem	-	Ek	Ek	Ek	Zaman Eki	Örnekler
ziyaret et	-ma	-mak	-m	gerek	ip	gerek	-me	-dik	-i	-ni		Memur bana "Bu formu doldurmalısınız" dedi.
doldur	-me	-mek	-n					-lik				Memur bana bu formu doldurmam gerektiğini söyledi.
al		-ma	-sı/-sı									Emre sevgilisine "Bu akşam sinemaya gidelim mi?" diye sordu.
gil		-me	-mız/-mız									Emre sevgilisine bu akşam sinemaya gitmeyi teklif etti/önerdi.
ziyaret et			-nız/-nız									Serap "Yılbaşında annemi ziyaret etmeliyim." diyor.
katil			-ları/-leri									Serap "Yılbaşında annesini ziyaret etmesi gerektiğini söylüyor.
çalış	iste	-me					Garsona "Önce bir çorba alayım." dedim.
yardım et		-mak									-yor/-iyor	Garsona önce bir çorba almak istediğimi söyledim.
öde		-mek									-di/-li	Serap yılbaşında annesini ziyaret etmeli olduğunu söyledi.
buluş								-ecek/-yecek	
davran	-ma	-ma	-yı	teklif et			-me				-ir/-er	
yap	-me	-me	-yı	öner			-mez				-miş	
al											-meli	
gör											-se	
bul												
ver												
konus												

EK-71 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Ulaçlar (-DİK-(y)EcEk+iyelik için, -DİK, -(y)EcEk+ (-n)dEn)

ULAÇLAR					-DİK/-(y)EcEk + iyelik için, -DİK/-(y)EcEk + (-n)dEn	
Eylem	-	Eylem	İyelik Eki	İlgec/Ek	Örnekler	
kal	-ma	-dik/-dik	-im/-im/-um/-üm	için	Gelen turist sayısı arttığı için Akdeniz bölgesinde her yıl yeni oteller açılıyor.	
gel	-me	-duk/-dük	-ın/-in/-un/-ün	-dan/-ndan	Öğretmen sana ders geç kaldığın için kızdı.	
tıkan		-tik/-tik	-i/-i/-u/-ü	-den/-nden	Bu akşam misafir geleceği için eve erken gitmeliyim.	
ol		-tuk/-tük	-imiz/-imiz/-umuz/-ümüz		Arkadaşım geçen hafta hasta olduğu için işe gidemedi.	
gel		-acak/-ecek	-ınız/-iniz/-unuz/-ünüz		Trafik tıkağından toplandıya geç kaldım.	
art		-yacak/-yecek	-ları/-leri		Onu yeniden göreceğim için çok heyecanlıyım.	
gör					Çalışmadığından başsansız oldun.	
tanı					Buraya tekrar gelemeceğim için üzülüyorum.	
çalış					Onu tanıdım için çok mutluyum.	

EK-72 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Nedenleştirme (dolayı, nedenle, yüzünden, diye)

NEDENLESTİRME					
Ad/Eylem	-	Zaman	Kışt Eki	dolayı/nedeniyle/yüzünden, diye	
fırtına					
sigara					
dikkatsizlik					
rahatsızlık					
buzlanma					
...		
gör	-ma	-yor/-iyor/-iyor/-uyor/-üyor	-m/-im/-im/-um/-üm		
ol	-me	-dı/-dı/-du/-dü/-tı/-tı/-tu/-tü	-n/-sin/-sin/-sun/-sün		
al	-maz	-ın/-yin/-in/-yin/-un/-yun/-ün/-yün	- /-sin/-sin/-sun/-sün		
oku	-mez	-acak/-yacak/-ecek/-yecek/	-k/-iz/-yiz/-iz/-yiz/-uz/-üz/-alım/-elim		
ye	-mi	-miş/-miş/-muş/-müş	-nız/-niz/-nuz/-nüz//sınız/siniz/-sunuz/-sünüz		
üşü	-mi	-t/-it/-it/-ur/-ür	-ın/-yin/-in/-yin/-un/-yun/-ün/-yün		
ara	-mu		-lar/-ler/-sinlar/-sinler/-sunlar/-sünler		
gir	-mü				
Örnekler					
Anne babalar çocukları iyi bir meslek sahibi olsunlar diye hiçbir fedakarlıktan kaçınmıyor.			Tatile okurum diye yanıma birçok kitap aldım.		
Fırtınadan dolayı gemiler limanda mahsur kaldı.			Fırtına nedeniyle gemiler limanda mahsur kaldı.		
Onu bir daha göremeyeceğim diye çok korkuyorum.			Gamze sınavdan kötü not alacağına diye çok korkuyor.		
Bütün bunlar dikkatsizliğinden dolayı başına geliyor.			Sigaranın zararlı etkileri yüzünden her yıl binlerce insan ölüyor.		
Bütün bunlar dikkatsizliğin yüzünden başına geliyor.			Sigaranın zararlı etkilerinden dolayı her yıl binlerce insan ölüyor.		
			Tatile okurum için yanıma birçok kitap aldım.		

EK-73 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Adlaştırma (-mE,-DİK, -(y)EcEk+iyelik+-nE, - (n)DEn, -(n)İ)

ADLAŞTIRMA (genel)						
Eylem	-	Ek	İyelik Eki	-mE/-DİK/-(y)EcEk + İyelik + -(n)E/-(n)DE/-(n)DEn/-(n)İ	Ek	Örnekler
oku	-ma	-dik/-dik	-m/-im/-im/-um/-üm		-a/-na	<p><i>Öğretmenleri tanıyınca bu kursa daha önce başlamadığına pişman oldum.</i></p> <p><i>Teyzem onu ziyaret etmeme çok sevindi.</i></p> <p><i>Sizle tatile gelemediğime üzüldüm.</i></p> <p><i>Seni yeniden gördüğüme çok sevindim.</i></p> <p><i>Sizinle tanıştığıma memnun oldum.</i></p> <p><i>Hayal ettiği üniversitede okuyacağına çok seviniyor.</i></p> <p><i>Seni yeniden görmeye çok sevindim.</i></p>
tanış	-me	-duk/-duk	-n/-in/-in/-un/-ün		-e/-ne	
ziyaret et		-tik/-tik	-ı/-ı/-ı/-u/-ü/-sü			
başla		-tuk/-tük	-mız/-imiz/-miz/-imiz/-muz/-umuz/-müz/-ümüz			
gör		-acak/-ecek	-nız/-iniz/-niz/-iniz/-nuz/-unuz/-ünüz			
yaz		-yacak/-yecek	-ları/-leri			
gel		-ma/-me				
hareket et						
yardımcı ol						
kazan						
hazırla						
konus						
söyle						
sinirlen						
git						
ara						

EK-74 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Ulaçlar (-DİK, -(y)EcEk+iyelik halde)

ULAÇLAR						
Eylem	-	Ek	İyelik Eki	İlgeç	Örnekler	-DİK/-(y)EcEk + İyelik halde
çalış	-ma	-dik/-dik	-im/-im/-um/-üm	halde	<p><i>Hiç istemediğim halde üzülme neden oldum. Özür dilerim.</i></p> <p><i>Aylardır diyet yaptığım halde kilo veremiyorum.</i></p> <p><i>Sabaktan beri çalıştığım halde kendimi hiç yorgun hisselmiyorum.</i></p> <p><i>Yann çok önemli bir konuşma yapacağım halde hiçbir hazırlık yapmadım.</i></p> <p><i>İnternette haberleşmek çok kolay olduğu halde bazı insanlar hala mektuplaşmayı tercih ediyor.</i></p> <p><i>Kar yağdığı halde hava sıcak.</i></p> <p><i>Bitiremeyeceğin halde neden bu kadar işi kabul ettin.</i></p> <p><i>Yann çok önemli bir konuşma yaptığım halde hiçbir hazırlık yapmadım.</i></p>	
ol	-me	-duk/-duk	-in/-in/-un/-ün			
yap		-tik/-tik	-ı/-ı/-ı/-u/-ü			
iste		-tuk/-tük	-ımız/-imiz/-umuz/-ümüz			
yağ		-acak/-ecek	-ınız/-iniz/-unuz/-ünüz			
bitir		-yacak/-yecek	-ları/-leri			
bil						
uyu						
kır						
kabul et						
uyar						
yemek ye						

EK-75 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Ulaçlar (-mEsinE rağmen/karşın)

ULAÇLAR							
Eylem	-	Ek	İyelik Eki	Ek	İlgeç	Örnekler	-mEsinE rağmen/karşın
büyü	-ma	-ma	-m	-a/-na	rağmen	<p><i>Küresel ısınma problemi günden güne büyümesine rağmen yetkililer gerekli önlemleri almıyor.</i></p> <p><i>Sabaktan beri aç olmama rağmen canım hiçbir şey istemiyor.</i></p> <p><i>Çok çalışmama rağmen sınavlarda istediğim puanları alamıyorum.</i></p> <p><i>İlaçları düzenli kullanmama rağmen iyileşemedim.</i></p> <p><i>Öksürümüne rağmen sürekli sigara içiyorsun.</i></p> <p><i>Sigara içmeme rağmen öksürüyorsun.</i></p>	
çalış	-me	-me	-n	-e/-ne	karşın		
ol			-ı/-ı/-ı				
öksür			-mız/-miz				
kullan			-nız/-niz				
git			-ları/-leri				
yaşa							

EK-76 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Karşıtlık (-(y)E rağmen/karşın, -sE dE/bile)

KARŞITLIK				
Ad/Eylem	-	Bağlac/İlgeç	Örnekler	-(y)E rağmen/karşın, -sE dE / bile
olumsuzluk	-a/-ya/-na/-ne	rağmen	<p><i>Pilot olumsuz hava koşullarına rağmen uçağı piste indirmeye denemeye karar verdi.</i></p> <p><i>Onu özür dilesen de affetmeyeceğim.</i></p> <p><i>Yaşadığı bütün zorluklara rağmen üniversiteyi bitirdi.</i></p> <p><i>İstemese de aksami partiye katılmak zorundayız.</i></p> <p><i>O beni aramasa da ben onu aramaya devam edeceğim.</i></p> <p><i>O beni aramasa bile ben onu aramaya devam edeceğim.</i></p> <p><i>Yanlış olsa bile ödevlerinizi kendiniz yapın.</i></p> <p><i>Yıldız futbolcu sakatlığına rağmen final maçında takımını yalnız bırakmadı.</i></p> <p><i>Şirketimiz bütün olumsuzluklara rağmen projeyi vaadettiği tarihte bitirdi.</i></p> <p><i>Şirketimiz bütün olumsuzluklarda rağmen projeyi vaadettiği tarihte bitirdi.</i></p> <p><i>Onu özür dilesen de affetmeyeceğim.</i></p>	
zorluk	-e/-ye	karşın		
sakatlık				
hava koşulları				
...		
dile	-sa	da		
ara	-se	de		
iste		bile		
katil				
yap				
dikkat				
çık				

EK-77 YHYİTDK B2 ve C1 Düzeyindeki Birleşik Zamanlar Hikâye

BİLEŞİK ZAMANLAR (hikaye)				zaman/kip + -lyld (< i-di)		
Adıl	Eylem	-	Zaman Eki	?	Hikaye Eki	Kişi Eki
ben	ara, öğren	-ma/-me	-yor/-iyor/-iyor/-uyor/-üyor	-mi	-dı/-di/-du/-dü/-tı/-ti/-tu/-tü	-m
sen	otur, yap	-mı/-mi	-dı/-di/-du/-dü/-tı/-ti/-tu/-tü	-mi	-tı/-ti/-tu/-tü	-n
o	gel, katıl	-mu/-mü	-acak/-yacak/-yecek	-mu		-
biz	et, geç	-maz/-mez	-mış/-miş/-muş/-müş	-mü		-k
siz	tanı		-ır/-ir/-ir/-ür/-ar/-er			-nız/-niz/-nuz/-nüz
onlar			-malı/-meli			-lar/-ler
			-sa/-se			

Örnekler

(Siz) geç kaldınız. Daha erken gelmeliydiniz.
 (Biz) yıllar önce bu sokakta oturuyorduk.
 (Siz) meşgul müsünüz? (Ben) bilseydim rahatsız etmezdim.
 Dün sen beni aramayacak mıydın?
 (Ben) keşke seni daha önce tanışaydım.

(Ben) Türkiye'ye gelmeden önce biraz Türkçe öğrenmişim.
 Son geziye onlar da bizimle birlikte katıldıydı/katıldılar.
 (O) benim yerimde olsa böyle yapmazdı.
 (O) neredeyse sınıfı geçemeyecekti.
 (Siz) gencken de Türkçe bildiniz mi?

EK-78 YHYİTDK B2 ve C1 Düzeyindeki Birleşik Zamanlar Rivayeti

BİLEŞİK ZAMANLAR (rivayeti)				zaman/kip + -lymiş (< i-miş)		
Adıl	Eylem	-	Zaman Eki	?	Rivayet Eki	Kişi Eki
ben	yap	-ma/-me	-yor/-iyor/-iyor/-uyor/-üyor	-mi	-mış/-miş/-muş/-müş	-ım/-im/-um/-üm
sen	yaşa	-mı/-mi	-acak/-yacak/-yecek	-mi	-ymış/-ymiş/-ymuş/-ymüş	-sin/-sin/-sun/-sün
o	gör	-mu/-mü	-mış/-miş/-muş/-müş	-mu		-
biz	haberleş	-maz/-mez	-ır/-ir/-ir/-ür/-ar/-er	-mü		-iz/-iz/-üz/-üz
siz	çalış		-malı/-meli			-sınız/-sınız/-sunuz/-sünüz
onlar	gerek		-sa/-se			-lar/-ler
	katıl					
	geçir					
	gel					

Örnekler

Öğretmenin söyledi, hiç ders çalışmıyormuşsun.
 Çok eskiden insanlar kuşları kullanarak haberleşiyormuş.
 Doktoruma göre daha çok spor yapmalıymışım.
 Uzmanların tahminlerine göre gelecekte yüzlerce katlı gökdelenlerde yaşayacaktık.

On dakika erken gelseymişiz müdürü görebiliymişiz.
 Arkadaşlarım bu tatili yurt dışında geçireceklermiş.
 O bu kursa daha öncede katılmış mıymış?
 Yarı saat dokuzda burada olamazdık gerekiyormuş.
 Murat buraya geçen yılda geldiymiş.

EK-79 YHYİTDK B2 ve C1 Düzeyindeki Birleşik Zamanlar Koşul (zaman/kip+ (<-se))

BİLEŞİK ZAMANLAR (koşul)				zaman/kip + -lylse (< i-se)		
Adıl	Eylem	-	Zaman Eki	?	Şart Eki	Kişi Eki
ben	anla	-ma/-me	-yor/-iyor/-iyor/-uyor/-üyor		-sa/-se/-ysa/-yse	-m
sen	iç	-mı/-mi	-dı/-di/-du/-dü/-tı/-ti/-tu/-tü			-n
o	iste	-mu/-mü	-acak/-yacak/-yecek			-
biz	dinle	-maz/-mez	-mış/-miş/-muş/-müş			-k
siz	bitir		-ır/-ir/-ir/-ür/-ar/-er			-nız/-niz
onlar	iste		-malı/-meli			-lar/-ler
	gel					

Örnekler

Bu raporu bugün bitirmeliyse acele edelim, neredeyse akşam oldu.
 Beni anlamıyorsanız daha yavaş konuşayım.
 Arkadaşlar hepimiz kahvelerimizi içtiyse artık kalkabiliriz.

Onlar istemiyorlarsa gelmesinler. Biz gidiyoruz.
 Dersi dinlemeyecekseniz lütfen dışarı çıkın.
 İnsanların size nasıl davranmasını istiyorsanız onlara öyle davranın.
 Bizimle geliyorsa acele et.

EK-80 YHYİTDK B2 ve C1 Düzeyindeki Ulaçlar (-Dikçe, -Dik+iyelik sürece, süresince, boyunca)

ULAÇLAR					-Dikçe, -Dik + iyelik sürece süresince, boyunca
Eylem/Ad	-	Ek/süresince/boyunca	İyelik Eki	Sürece	Örnekler
yaşa	-ma	-dikça/-dikçe/-dukça/-dükçe			İnsan hayal ettiği sürece yaşar.
hayal	-me	-tikça/-tikçe/-tukça/-tükçe			Teknoloji geliştikçe insanlar daha çok yalnızlaşıyor.
et			Selim bugün derste konustukça konuştu, susmak bilmedi.
konuş		-dik/-dik/-duk/-dük	-ım/-im/-um/-üm	sürece	Ben hayatım boyunca hiç kimseye yalan söylemedim.
gör			-ın/-in/-un/-ün		Onlar kurs süresince hiçbir dersi kaçırmadılar.
kal			-i/-i/-u/-ü		Kendi gözlerimle görmedikçe anlattıklarına inanmam.
geliş			-ımız/-imiz/-umuz/-ümüz		Türkiye'de kaldığım sürece bu kursa devam edeceğim.
			-ınız/-iniz/-unuz/-ünüz		Seni yaşadığım sürece seveceğim.
...			-ları/-leri		Teknoloji geliştikçe sürece daha çok yalnızlaşıyor.
kurs		süresince			
hayat		boyunca			

EK-81 YHYİTDK B2 ve C1 Düzeyindeki Ulaçlar (-Dik, -(y)EcEk+iyelik kadar, -(y)EcEk kadar)

ULAÇLAR					-Dik/-lyEcEk + iyelik kadar -(y)EcEk kadar
Eylem	-	Ek	İyelik Eki	kadar	Örnekler
iste	-ma	-dik/-dik	-ım/-im/-um/-üm	kadar	Çalışmak istiyorsanız burada istemediğiniz kadar çok iş var.
bekle	-me	-duk/-dük	-ın/-in/-un/-ün		Buyurun başlayın.
oku		-tik/-tik	-i/-i/-u/-ü		Dünkü sınav beklediğimiz kadar kolay değildi.
tanı		-tuk/-tük	-ımız/-imiz/-umuz/-ümüz		Bir öğretmen bilgili olduğu kadar sabırlı da olmalı.
bit		-acak/-ecek	-ınız/-iniz/-unuz/-ünüz		Bu sizin okuyabileceğiniz kadar kolay kitap değil.
ol		-yacak/-yecek	-ları/-leri		Bekleyeceğimiz kadar bekledik, bence artık gidelim.
					İstedikleri kadar özür dilesin. Onu asla affetmeyeceğim.
					Size tanıyabileceğim kadar süre tanıdım. Artık sınavı bitimem gerekiyor.
					Bu bir günde bitecek kadar basit bir proje değil.
					Bu bir günde biteceği kadar basit bir proje değil.

EK-82 YHYİTDK B1 Düzeyindeki Birleşik Zamanlar (zaman+ol)

BİRLEŞİK ZAMANLAR						
Eylem	-	Ek	Eylem	-	Ek	zaman + ol
yap	-mi/-mi	-yor/-yor/-yıyor/-yıyor	ol	-ma	-yor/-uyor	
ye	-mu/-mü	-acak/-yacak		-mu	-di/-du	
git	-ma/-me	-ecek/-yecek		-maz	-acak/-yacak	
konuş	-maz/-mez	-miş/-miş			-miş/muş	
gül		-muş/-mü			-ur	
mezun ol		-ti/-ti/-et/-ti/-ti/-ur/-ür			-malı	
					-sa	
					-yordu/-uyordu/-yormuş/-uyormuş/-yorsa/-uyorsa	
					-diydi/-duydu/-diysa/-duysa	
					-acaktı/-yacaktı/-acaktı/-yacaktı/-acaksın/-yacaksın	
					-mişti/-muştı/-mişmiş/-muşmuş/-mişsa/-muşsa	
					-urdu/-urmuş/-ursa	
					-malıydı/-malıymış/-malıysa	
					-saydı/-saymış	
Örnekler						
Haftaya bu saatlerde arkadaşlarımla yemek yiyor olacağım.			Ne zaman pikniğe gidecek olsak mutlaka yağmur yağar.			
Son günlerde yüzün hiç gülmez oldu. Bir sorun mu var?			Okula bir yıl geç başlamasaydım geçen yıl mezun olmuş olacaktım.			
Yaptığın hiçbir şeyi boşuna yapmış olmayacaksın, çalışmaya devam et.			Kursu bitirdikten sonra daha iyi Türkçe konuşacak olacağım.			

EK-83 YHYİTDK B2 ve C1 Düzeyindeki Birleşik Zamanlar (zaman+gibi ol)

BİRLEŞİK ZAMANLAR (genişlemiş)				zaman + gibi ol-			
Eylem	-	Ek	gibi	Eylem	-	Ek	
kork	-mi/-mi	-yor/ıyor/uyor/üyor/üyor	gibi	ol	-ma	-yor/-uyor	
anla	-mu/-mü	-acak/-yacak		yap	-mu	-dı/-du/-lı	
anla	-ma/-me	-ecek/-yecek			-maz	-acak/-yacak	
boyıl	-maz/-mez	-miş/-miş				-miş/müş	
izle		-muş/-müş				-ur	
		-t/-at/-et/-it/-it/-üt/-ür				-malı	
						-sa	
						-yordu/-uyordu/-yormuş/-uyormuş/-yorsa/-uyorsa	
						-diydi/-duydu/-diysa/-duysa	
						-acaktı/-yacaktı/-acakmış/-yacakmış/-acaksa/-yacaksa	
						-mişti/-muştı/-mişmiş/-muşmuş/-mişsa/-muşsa	
						-urdu/-urmuş/-ursa	
						-malıydı/-malıymış/-malıysa	
						-saydı/-saymış	

Örnekler

*Birden tansiyonum düştü bayılacak gibi oldum.
Adam binanın çatısından atlayacak gibi yapıp herkesi korkuttu.
Filmi o kadar güzel anlattın ki sanki bizde izlemiş gibi olduk.*

*Korkmuyormuş gibi yapıyor ama köpeklerden çok korkuyor.
Öğretmenin söylediklerini anlamış gibi yaptım ama hiçbir şey anlamadım.
Korkmamış gibi yapıyor ama köpeklerden çok korkuyor.*

EK-84 YHYİTDK B2 ve C1 Düzeyindeki Ulaçlar (-cEsInE, -(y)miş gibi)

ULAÇLAR					-cEsInE -lylmış gibi
Eylem/Sıfat	-	Zaman Eki	Ek	Ek	Örnekler
incele	-mi/-mi	-yor/ıyor/uyor/üyor/üyor	-miş	-casına	Balerinler bale gösterisinde uçarcasına dans ettiler.
bak	-mu/-mü	-acak/-yacak	-miş	-cesine	Söylenenler onun için hiçbir şey ifade etmiyormuşçasına şaşkın
devam et	-ma/-me	-ecek/-yecek	-muş	-çasına	şaşkın bakıyordu
çığlık at	-maz/-mez	-miş, -miş, -muş, -müş	-müş	-cesine	Beni anlamıyormuş gibi davranma lütfen.
fırla	değil	-t/-at/-et/-it/-it/-üt/-ür		gibi	Heyecandan kalbim yerinen fırlayacakmışçasına çarpıyordu.
dans et					Sanki kendi dersleri çok iyiymiş gibi bana yardım etmeyi öneriyor.
anla					İşe kabul edildiğini öğrenince delimişçesine çığlıklar attı.
iyi					Kazanın ardından sürücü hiçbir şey olmamışçasına yoluna devam etti.
değil					Kendisi hiç hata yapmamış gibi en küçük yanlışımızda bile bağırıp çağırıyor.
ifade et					Sanki parası varmış da bu arabayı alacakmış gibi uzun uzun arabanın özelliklerini inceledi.
delir					Sanki parası varmış da bu arabayı alacakçasına - gibi uzun uzun arabanın özelliklerini inceledi.
hata yap					

EK-85 YHTİTDK B2 ve C1 Düzeyindeki Tezlik Fiilleri (-(y)İver)

TEZLİK				-(y)İver-
Eylem	-	Yardımcı Eylem	Örnekler	
hazırla	-ma	-iver / -yiver	<i>Kitap çok sürükleyiciydi, iki gecede okuyup bitiriverdim.</i>	
git	-me	-iver / -yiver	<i>Çok yorgunum bugün temizliği sen yapiver.</i>	
bitir		uver	<i>Bugün de işe arabayla gitmeyiver, metroyu kullan.</i>	
gel		üver	<i>Çocuk annesinin kucağında uyuyuverdi.</i>	
yap			<i>Şu raporu benim yerime sen hazırlayıversen ne olur?</i>	
uyu			<i>Biliyorum bir gün hiç beklemediği bir anda geliverecek.</i>	
			<i>Bugün de işe arabayla gidiverme.</i>	

EK-86 YHYİTDK B2 ve C1 Düzeyindeki Sürme (-(y)Edur-, -(y)Ekal-, -(y)Egel-)

SORME					-(y)Edur-, -(y)Ekal-, -(y)Egel-
Eylem	Ulaç	Yardımcı Eylem	Zaman Eki	Örnekler	
git	-ip/-yip	-dur/dur	-iyor/-iyor/-uyor	<i>Büyüklerin elini öpmek bir gelenek olarak Türk kültüründe yüzyıllardır süregelir.</i>	
gel	-ip/yip	-kal/kal	-di/-di/-du	<i>Yan masada oturan çift yemek boyunca bize bakıp durdu.</i>	
bak	-up/-yup	-gel/gel	-acak/-ecek	<i>Siz gidedurun ben size yetişirim.</i>	
sür	-üp/-yüp	-git/git	-miş/-miş/-muş	<i>Bakakalırım giden geminin ardından, atamam kendimi denize dünya güzel.</i>	
don	-a/ya		-ir	<i>Aldığı haber karşısında adeta donup kaldı.</i>	
uyu	-e/ye		-meli/-se	<i>Dün televizyon izlerken kanepede uyuyakalmışım.</i>	
			-iyordu/-iyormuş/-iyorsa	<i>Bana öyle bakıp durma.</i>	
			-diydi/-diyse	<i>Hiçbir yasak sonsuza kadar sürüp gitmez.</i>	
			-ecekti/-eçemiş/-eçekse	<i>Hiçbir yasak sonsuza kadar süregitmez.</i>	
			-mişti/-mişmiş/-mişse		
			-irdi/-irmiş/-irse		
			-meliydi/-meliymiş/-meliyse		
			-seydi/-seymiş		

EK-87 YHYİTDK B2 ve C1 Düzeyindeki Yeterlilik (-(y)Ebil-, -(y)EmE)

YETERLİK						
Eylem	-	Yardıma Eylem	Zaman Eki	Kişi Eki	Örnekler	
katıl	-a/-ya	mi	-abil / -yabil	-yor/-iyor	-lyilm / -m	<p>Henüz karar vermedim bu akşam size katılmayabilirim.</p> <p>Cok isim var bu akşam size katılmayabilirim.</p> <p>Cok isim var bu akşam size katılamam.</p> <p>İhtiyac duyarsam bana yardım edebilir misin?</p> <p>Yann ki konferansta sunumunuzu Fransızca yapabilecek misiniz? Çevirmene ihtiyacınız olabilir mi?</p> <p>Ben kesinlikle baharatlı yemekler yiyemem.</p> <p>Sen yiyebilir misin?</p> <p>Gelecek haftaki sınava birlikte çalışırsak iyi bir puan alabileceğimize eminim.</p> <p>Eskiden kitap okumaya daha çok zaman ayırabiliyordum.</p> <p>Bazen seni hiç anlayamıyorum.</p> <p>Beni anlamayabiliyor musun?</p>
ol	-e/-ye	mi	-ebil / -yebil	-di/-di	-sın / -n	
anla		mu		-yacak/-lyecek	-	
yemek		mü		-miş/-miş	-lyiz / -k	
ayır		ma		-ir	-sınız / -niz	
yardım et		me		-malı/-meli	-lar	
kalk		maz		-salydı/-selydi		
ol		maz		-yordu/-iyordu		
yap		mez		-yormuş/-iyormuş		
				-yorsa/-iyorsa		
				-dıydı/diydi/-diysa/-diyse		
				-yacaktı/-lyecepti		
				-ycakmış/lyecekmiş		
				-ycaksa/-lyecekse		
				-mişti/-mişti		
				-mişsa/-mişse		
				-mişmiş/-mişmiş		
				-irdi/-irmiş/-irse		
				-malıydı/-meliydi		
				-malıymış/-meliymiş		
				-malıysa/-meliyse		

EK-88 YHYİTDK Düzeyindeki Ulaçlar (mEksE, -mEk varken, -mEk yerine, -(y)EcEğinE, -(y)EcEğİ yerde)

ULAÇLAR					
Eylem	-	Ek		Varken/yerine/Ek	Örnekler
izle	-ma	-mak			<p>Yolculanın ifadesine göre şoför frene basacağına gaza basmış.</p> <p>Bence sürekli şikayet etmek yerine sorunlarını çözmeye çalışmalısın.</p> <p>Yemeğe tuz koyacağına/koyacağı yerde yanlışlıkla şeker koymuş.</p> <p>İstanbul otobüsüne bineceğine Eskişehir otobüsüne bindiğini yolun yansında farketmiş.</p> <p>Kapının önünde ayakta beklemektense içeri girip oturalım, hava çok soğuk.</p> <p>Sakin sakın konuşup anlaşmak varken neden birbirinize bağıyorsunuz?</p> <p>Pişman olup özür dileyeceğine, yalan söylemeye devam edip kendini haklı göstermeye çalışıyorsun!</p> <p>Stadyuma gidip soğukta titremektense maçı evde izlemeyi tercih ederim.</p> <p>Maçı evde izlemek varken neden bu soğukta stadyuma gidiyorsun? İyi bilmediğim konular hakkında konuşmaktansa susmayı tercih ederim.</p> <p>Bu konuda haksız olduğunu kabul edip özür dileyeceğin yerine hala kendini savunuyorsun.</p>
şikayet et	-me	-mek		varken	
kutla				yerine	
özür dile				-lan/-ten	
bas	
		-acak/-yacak	-im/-im/-um/-üm	yerde	
		-ecek/-yecek	-in/-in/-un/-ün	-a/-na	
			-i/-i/-u/-ü	-e/-ne	
			-ımız/-imiz/-umuz/-ümüz		
			-iniz/-iniz/-unuz/-ünüz		
			-ları/-leri		

EK-89 YHYİTDK B2 ve C1 Düzeydeki Sıfatlar (-sEl)

SIFATLAR		
Sıfat	Ek	Örnekler
belge	-sal	TOMER Dil Dergisi'nde dilbilim ve dil öğretimiyle ilgili bilimsel yazılar yayınlanır.
asker	-sel	Televizyon kanallarında yayınlanan belgeseller özellikle çocuklar için çok eğitici.
din	-al	Üniversite sınavında sayısal bölümden çok az soru yapabildim.
ruh	-el	Bu program yerel bir radyo kanalında yayınlanacak.
yer	-i	Bir çok ülke, bütçesinin büyük bölümünü askeri harcamalar için kullanmakta.
söz		Su insanlar için hayatı bir önem taşır.
sayı		Su insanlar için yaşamsal bir önem taşır.
bilim		Mehmet dinsel / dini konularda çok bilgilidir.
hayat		Kızılay, savaş ve doğal afet bölgelerine insani yardım ulaştırmayı görev edinmiş bir kurumdur.
yaşam		TOMER'de dil kurslarının yanında sosyal ve kültürel etkinlikler de düzenlenmektedir.
kültür		Araştırmalar suçta eğilimli insanların genellikle ruhsal sorunları olduğunu ortaya koyuyor.
insan		Birçok ülke, bütçesinin büyük bölümünü askersel harcamalar için kullanmakta.

EK-90 YHYİTDK B2 ve C1 Düzeyindeki Bağlaçlar (ki'liler)

BAĞLAÇLAR		
Tümce	Bağlaç	Tümce
Yaptığın hiçbir şeye kızmayacağım. Murat dün gece rahatsızlanmış. Geçen hafta bizim sokakta bir kaza oldu. Dünyanın en zengin kadını sensin. Murat yine sınıf birincisi oldu. Notların çok kötü. Sonradan bu kadar üzülecektin. Burası harika bir yer.	Halbuki, oysa ki, madem ki, Sanki, öyle ki, ta ki, şöyle ki, kaldı ki, nasıl ki, Ne zaman ki, yeter ki, demek ki, diyelim ki, neyse ki	Kimseye bir şey olmadı. Sabah çok iyi görünüyordu. Yalan söyleme. Neler yaparsın. Yeterince çalışmıyorsun. Neden onunla tartıştın. Cennetteyiz. Çok çalışıyor.
Örnekler		
Geçen hafta bizim sokakta bir kaza oldu. Neyse ki kimseye bir şey olmadı. Yaptığın hiçbir şeye kızmayacağım. Yeter ki yalan söyleme. Murat dün gece rahatsızlanmış. Oysa ki sabah çok iyi görünüyordu. Diyelim ki dünyanın en zengin kadını sensin. Neler yaparsın?		Son sınavdan da kötü notlar aldın. Demek ki yeterince çalışmıyorsun. Madem ki sonradan bu kadar üzülecektin neden onunla tartıştın. Burası harika bir yer. Sanki cennetteyiz. Murat yine sınıf birincisi oldu. Halbuki çok çalışıyor.

EK-91 YHYİTDK B2 ve C1 Düzeyindeki Ulaçlar (-DİK/ -(y)EcEk+iyelik+ -(n)E göre, -DİK+iyelik kadanyla)

ULAÇLAR					-DİK / -(y)EcEk + iyelik + -(n)E göre -DİK + iyelik kadanyla
Eylem	-	Ek	iyelik Eki	Ek	göre/kadanyla
görebil	-ma	-acak	-ım/-im/-um/-üm	a/na	göre
bil	-me	-ylacak	-ın/-in/-un/-ün	e/ne	kadanyla
dinle		-ecek	-i/-i/-u/-ü		
söyle		-ylecek	-ımız/-imiz/-umuz/-ümüz		
onla		-dık/-dik	-iniz/-iniz/-unuz/-ünüz		
ora		-duk/-dük	-ları/-leri		
		-tik/-tik			
		-tuk/-tük			

EK-92 YHYİTDK B2 ve C1 Düzeyindeki Ulaçlar (-Dik+iyelik takdirde, -mE+iyelik durumunda)

ULAÇLAR				-Dik + iyelik takdirde	-mE + iyelik durumunda
Eylem	-	Ek	İyelik Eki	takdirde/durumunda	Örnekler
devam et memnun kal yaşa çalış	-ma -me	-ma -me -dik/-dik -duk/-dük -tık/-tık -tük/-tük	-m/-im/-im/-um/-üm -n/-in/-in/-un/-ün -ı/-sı/-i/-si/-u/-su/-ü/-sü -mız/-ımız/-imiz/-umuz/-ümüz -nız/-ınız/-iniz/-unuz/-ünüz -ları/-leri	takdirde durumunda	<i>Bu ilaçla ilgili bir sorun yaşamaz durumda hemen doktorunuzu arayın. Düzenli çalışmadığınız takdirde basanli olmanız mümkün değil. Ürünümüzden memnun kalmamanız durumunda 15 gün içinde iade edebilirsiniz. Böyle davranmaya devam ettiğin takdirde sana ceza vermek zorunda kalacağım. Bu ilaçla ilgili bir sorun yaşadığınız durumda hemen doktorunuzu arayın.</i>

EK-93 YHYİTDK B2 ve C1 Düzeyindeki Olumsuzluk (değil)

OLUMSUZLUK					
Eylem/Ad	-	Zaman Eki	değil	Hikaye/Rivayet Kipi	değil
anla iste konuş gizle çalış hafta saat ay	... -mi -mi -mu -mü -ma/-maz -me/-mez	... -yor/-ıyor -acak/-yacak -ecek/-yecek -miş/-miş/-muş/-müş	değil ... bile ... değil	... -di -miş	-im -sin -iz -sınız -ler
Örnekler					
<i>Bu konuyu sizden gizleyecek değilim. Ama şimdi konuşmak istemiyorum. İstedığınız raporu değil bir haftada, bir ayda bile hazırlayamam. Ne yapamaya çalışıyorsun anlamış değilim. Tatile gitmeyi ben de istemiyor değilim. Ama bu günlerde mümkün değil.</i>			<i>Türkçeyi mükemmel konuşuyor değilim, ama derdimi anlatabiliyorum. Bu günlerde iki gün değil bir saat bile zamanım yok. Türkçeyi mükemmel konuşur değilim, ama derdimi anlatabiliyorum.</i>		

EK-94 YHYİTDK B2 ve C1 Düzeyindeki Ulaçlar (-(y)E...-(y)E)

ULAÇLAR		...-lyE ...-lyE
Eylem/Sıfat	Ek	Örnekler
al yürü kal seç bul yürü ver	-a ... -a / -ya ... ya e ... e / -ye ... ye	<i>Oscar ödülünü vere vere bu filme mi vermişler. Evlilik yıl dönümü hediyesi olarak ala ala çiçek mi aldı. Saatlerdir yürüyorsunuz ama yürüye yürüye üç kilometre yürümüşüz. On dakikadır örnek tümce düşünüyorsun, bula bula bu tümceyi m buldun? Şirket iflas ettikten sonra elinde kala kala bir eski model bir araba kaldı. Bunca cep telefonu modeli arasında seçe seçe bunumu seçtin. Bu elbise çok güzel, ala ala bunu aldım.</i>

EK-95 YHYİTDK B2 ve C1 Düzeyindeki Yenilemeler (-mi-)

YENİLEMELER					
Tümce	Ad/Eylem/Sıfat/hic	-	Ad/Eylem/Sıfat/hic	Tümce	- mi -
Ne demek istediğini Onun sağı solu belli olmaz Öğünüşte Sorsan Türkçe Söyle Burak Öğretmenimiz	hic bilgili sıcak baharatlı biliyor efendi araba gelir çalışkan	mi mi mu mu	hic bilgili sıcak baharatlı biliyor efendi araba gelir çalışkan	bir çorba içmek istiyorum. pırlanta gibi bir cocuktur. çok iyi bir insan. ama markete gidip ekmek bile alamaz. bu saatte gelir mi gelir. ama kesinlikle uzun yolda güvenli değil. anlamadım.	
Örnekler					
Çerçünüşte araba mı araba, ama kesinlikle uzun yolda güvenli değil. Ne demek istediğini hic mi hic anlamadım. Onun sağı solu hic belli olmaz bu saatte gelir mi gelir. Sorsan Türkçe biliyor mu biliyor, ama markete gidip ekmek bile alamaz. Söyle sıcak mı sıcak, baharatlı mı baharatlı bir çorba içmek istiyorum.			Burak efendi mi efendi mi, çalışkan mı çalışkan pırlanta gibi bir cocuktur. Öğretmenimiz bilgilimi bilgili, deneyimli mi deneyimli, çok iyi bir insan. Öğretmenimiz çok bilgili mi bilgili, deneyimli, deneyimli, çok iyi bir insan.		

EK-96 YHYİTDK Düzeyindeki Belirteçler (hiç yoktan, hiç değilse)

BELİRTEÇLER				
Tümce	hic	Belirteç	Tümce	hic yoktan, hiç değilse
Hic spor yapmıyorsun Ders çalışmıyorsun Bu senin sandığın kadar önemli bir sorun değildi Daha önce Nasıl döktün elindeki kahveyi haliya Beni	hic	yoktan değilse mi	derslere düzenli gel. iş çıkardın sevmedin burada bulundunuz mu? üzdün herkesi hic değilse yürüyüş yap	Ders çalışmıyorsun hic değilse derslere düzenli gel. Nasıl döktün elindeki kahveyi haliya hic yoktan is çıkardın. Demek istediğin neydi, hic mi hic anlamadım. Spor yapmıyorsun hic değilse yürüyüş yap. Daha önce hic burada bulundunuz mu? Bu senin sandığın kadar önemli bir sorun değildi hic yoktan üzdün herkesi? Beni hic mi sevmedin? Nasıl döktün elindeki kahveyi haliya hic değilse is çıkardın.

EK-97 YHYİTDK Düzeyindeki Ulaçlar (-mEksizin)

ULAÇLAR			-mEksizin
Eylem	Ek	Örnekler	
anla din çık sus şikayet et yap doldur dur uyu	-maksızın -meksizin	Sirketimize iş yoğunluğundan şikayet etmeksizin mesai saatleri dışında bile çalışacak elemanlar lazım. iki ay boyunca durmaksızın çalışıp projeyi zamanından bitirdik. Bu formu doldurmaksızın başvuruda bulunamazsınız. Yağmur bir haftadır dinmeksizin yağıyor. UNESCO din, dil, ırk ayrımı yapmaksızın faaliyet gösteren bir kuruluştur. On iki saat hiç uyumaksızın araba kullandı. Bu metinleri anlamaksızın sınavda başarılı olmanız mümkün değil. Konuşmacı kendisine ayrılan süreyi de aşarak bir buçuk saat boyunca susmaksızın konuştu. Kahvaltı yapmaksızın evden çıkmam.	

EK-98 YHYİTDK B2 ve C1 Düzeyindeki Belirteçler (henüz, daha, artık, şimdilik)

BAĞLAÇ							ki
Tümce	-	Zaman / Kıp Eki	Kişi Eki	?	-	Tümce	
Atatürk de- Sınıfa gir- Sen Murat derse gelmedi acaba hasta Camları aç Söylediklerimi dinle- Sen ona hiç yardım et-	-ma -me	-liyor (+ -du / -muş / -sa) -Di (+ -ysE) -lyiEcEk (+ tı / -miş / -sE) -miş (+ tı / -miş / -sE) -E/İr (+ Di / -miş / -sE) -mElİ (+ -ydi / -ymış / -ysE) -sE (+ -ydi / -ymış)	-lyıl/-m -sın/-n ? -lyılz/-k -sınz/-niz -lar/-ler	-mi -mi -mu -mü	ki	beni anlayasın. bu üniversiteye en yüksek puanla girdin. Bitirememekten mi korkuyorsun. ondan yardım bekliyorsun? hiç kimse yok. evdeki yemek kokusu çıksın. "Yurtta barış, dünyada barış"	
Örnekler							
Sınıfa girdim ki hiç kimse yok Atatürk diyor ki: "Yurtta barış, dünyada barış" Murat derse gelmedi, acaba hasta mı ki? Camları aç ki evdeki yemek kokusu çıksın. Söylediklerimi dinlemiyorsun ki beni anlayasın.			Sen ki bu üniversiteye en yüksek puanla girdin. Bitirememekten mi korkuyorsun. Sen ona hiç yardım ettin mi ki ondan yardım bekliyorsun. Sen bu üniversiteye en yüksek puanla girdin ki Bitirememekten mi korkuyorsun.				

EK-99 YHYİTDK Ulaçlar B2 ve C1 Düzeyindeki (-mEkLE, mEkLE beraber/birlikte, -mEkLE kalma-, -dik+iyelik+-(y)LE kalma-)

ULAÇLAR				-mEkLE, -mEkLE beraber/birlikte -mEkLE kalma-, -dik + iyelik +-(y)LE kalma-	
Eylem	-	Ek	İyelik Eki	Ek	Kal-
kullan	-ma	-mak	-im/-im/-um/-üm	-la / -yla	kal
kabul et	-me	-mek	-in/-in/-un/-ün	-le / yle	kalma
çalış		-dik / -tik	-i/-i/-u/-ü		
yorul		-dik / -tik	-imiz/-imiz/-umuz/-ümüz		
ol		-duk / -tuk	-iniz/-iniz/-unuz/-ünüz		
tanı		-dük / -tük	-ları/-leri		

Örnekler

Öğretmen sınavı iptal etti. Dün gece sabaha kadar çalıştığımla kaldım.
İlaçlarınızı düzenli kullanmakla birlikte beslenmenize de dikkat edin.
İlaçlarınızı düzenli kullanmakla kalmayıp beslenmenize de dikkat edin.
Onu çok iyi tanımamakla birlikte cana yakın biri olduğunu söyleyebilirim.

Çalışmalarından hiçbir olumlu sonuç alamadı yorulduğuyla kaldı.
Ali Bey aslında hiç zamanı olmamakla birlikte sizinle görüşmeyi kabul etti.
Teklifimizi kabul etmekle çok doğru bir karar verdiniz?
Teklifimizi kabul etmemekle çok yanlış bir karar verdiniz?
Teklifinizi kabul etmemekle birlikte konuyu tekrar düşüneceğim.
Teklifimizi kabul etmekle kalmayıp çok doğru bir karar verdiniz?

EK-100 YHYİTDK B2 ve C1 Düzeydeki Ulaçlar (-mEk, -mE+iyelik koşuluyla/şartıyla)

ULAÇLAR					-mEk /-mE + iyelik koşuluyla /şartıyla
Eylem	-	Ek	İyelik/-IA	Ek	Örnekler
getir	-ma	-mak	-m	koşuluyla	<i>Bu kitabı sana ancak üç gün sonra geri getirirken şartıyla verebilirim.</i>
göster	-me	-mek	-n	şartıyla	<i>İnterneti yalnızca ödevlerini aksatmamak koşuluyla kullanabilirsin.</i>
gel		-ma	-sı/-si		<i>Bir daha tekrarlamaman koşuluyla bu hatanı gömezden gelebilirim.</i>
özür dile		-me	-mız/-miz		<i>Onu sadece benden özür dilemesi koşuluyla affederim.</i>
aksat			-nız/-niz		<i>Eksik belgelerinizi üç gün içinde getirmek koşuluyla kayıt yaptırabilirsiniz.</i>
tekrarla			-ları/-leri		<i>Hamile bayanlar ancak doktor raporu göstermek koşuluyla uçağa binebilir.</i>
					<i>Yarınki partiye ancak senin de gelmek koşuluyla katılırım.</i>

EK-101 YHYİTDK B2 ve C1 Düzeyindeki Bağlaçlar (ki)

BAĞLAÇ						
Tümce	-	Zaman / Kıp Eki	Kıp Eki	?	-	Tümce
Atatürk de-	-ma	-llyor (+ -du / -muş / -sa)	-lyılm/-m	-mı	ki	beni anlayasın.
Sınıfa gir-	-me	-Di (+ -ysE)	-sın/-n	-mi		bu üniversiteye en yüksek puanla girdin.
Sen		-ly)EcEk (+ tİ / -miş / -sE)	?	-mu		Bitirememekten mi korkuyorsun.
Murat dersen gelmedi		-miş (+ tİ / -miş / -sE)	-ly)lz/-k	-mü		ondan yardım bekliyorsun?
Acaba hasta		-lE/lr (+ Dİ / -miş / -sE)	-lsiniz/-niz			hiç kimse yok.
Camları aç		-mElİ (+ -ydİ / -ymış / -ysE)	-lar/-ler			evdeki yemek kokusu çıksın.
Söylediklerimi dinle-		-sE (+ -ydİ / -ymış)				"Yurtta banş, dünyada banş"
Sen ona hiç yardım et-						

Örnekler

Sınıfa girdim ki hiç kimse yok.
Atatürk diyor ki: "Yurtta banş, dünyada banş"
Murat dersen gelmedi, acaba hasta mı ki?
Camları aç ki evdeki yemek kokusu çıksın.
Söylediklerimi dinlemiyorsun ki beni anlayasın.

Sen ki bu üniversiteye en yüksek puanla girdin. Bitirememekten mi korkuyorsun.
Sen ona hiç yardım ettin mi ki ondan yardım bekliyorsun.
Sen bu üniversiteye en yüksek puanla girdin ki. Bitirememekten mi korkuyorsun.

EK-102 YHYİTDK B2 ve C1 Düzeyindeki Adlaştırma (-miş+lık+iyelik, var/yok/ ol-, -Dik/-(y)EcEk+iyelik var/yok/ol-)

ADLAŞTIRMA					
Eylem	Ek	-lik	Kişi Eki	-	Örnekler
ye	-miş / -miş / -muş / -müş	-lik	-ım/-im/-um/-üm	var	<p>Benim de zaman zaman çocuklanma kızdığım olur.</p> <p>Ama asla onlara ceza vermem.</p> <p>Bence bu otobüsün geleceği yok, taksiye binelim.</p> <p>Benim daha önce böyle bir yemek yemışliğim yok.</p> <p>Aylardır sinemaya gittiğim mi var ki o filmi izlemiş olayım.</p> <p>Hiç arayıp sorduğun yok, neredesin.</p> <p>O çok ünlü bir yorumcu, bildiğim kadıyla beste yapmışlığı da var.</p> <p>O çok ünlü bir yorumcu, bildiğim kadıyla beste yaptığı da var.</p>
kız	-dik / -dik / -duk / dük	-lik	-ın/-in/-un/-ün	yok	
gilt	-tik / -tik / -tuk / -tük	-luk	-ı/-i/-u/-ü	ol-	
beste yap	-acak / -yacak	-lük	-ımız/-imiz/-umuz/-ümüz		
gel	-ecek / -yecek		-ınız/-iniz/-unuz/-ünüz		
sor			-ları/-leri		

EK-103 YHYİTDK B2 ve C1 Düzeyindeki Yenilemeler (-mEsİnE/ -mEsİnE...dE...)

YENİLEMELER					
Tümce	Ek/Zaman Eki	Eylem	Ek/Zaman Eki	Bağlac	Tümce
Türkçe bil- Üniversiteden mezun ol- Onu ara- Murat kokteyl boyunca ye- Onu tanı- Sevgi tatil konusu açılınca katıldığı turu anlat- Onunla bende konuş- Tatlıyı sev İngilizce öğren-	-masına -mesine	ara- ye- konuş- tanı- anlat- sev- bil- öğren- mezun ol-	-lilyor (+ -du / -muş) -Di (+ -ydl) -(y)EcEk (+ tl / -miş) -miş (+ tl / -miş) -E/lir (+ Dl / -miş) -mEll (+ -ydl / -ymış)	de /da ama	bugünlerde diyet yapıyorum. yedi. fikrini değiştireceğini sanmıyorum. akademik bir konuşma yapamam. telefonu kapalıydı ulaşamadım. anlattı. pek görüşmüyoruz. uzun zaman kullanmayınca unuttum her şeyi. aylardır iş bulamıyorum.
Örnekler					
Onunla ben de konuşacağım konuşmasına da/ama fikrini değiştireceğini sanmıyorum. Türkçe biliyorum bilmesine de / ama akademik bir konuşma yapamam. İngilizce öğrendim öğrenmesine ama uzun zaman kullanmayınca unuttum her şeyi. Onu aradım aramasına da / ama telefonu kapalıydı ulaşamadım.	Murat kokteyl boyunca yedide yedi. Üniversiteden mezun oldum olmasına da aylardır iş bulamıyorum. Tatlıyı sevmesine severim de / ama bugünlerde diyet yapıyorum. Sevgi tatil konusu açılınca katıldığı turu anlatı da anlattı. Onu tanıyorum tanınmasına ama pek görüşmüyoruz. Yemekler harikaydı gece boyunca yedik de yedik. Onu tanımıyorum tanınmasına ama pek görüşmüyoruz.				

EK-104 YHYİTDK B2 ve C1 Düzeyindeki Belirteçler (yalnız, yalnızca, sadece, ancak)

BELİRTEÇLER			
Tümce	Belirteç	Tümce	Örnekler
Ben Hayatım boyunca Sizden Sana Ben Sana yardım ederim Trafik çok yoğun. Biz	ancak yalnız sadece yalnızca	iki saat sona evde olabilirim. biraz anlayış bekliyorum. sen de daha sonra bana yardım edeceksin. bana neden yalan söylediğini bilmek istiyorum. seni sevdim. bir şartla borç para veririm. O da bunu kimseye söylememen. çorba istemiyoruz. Ara sıcak da alacağız. sadece çorba istemiyoruz. Diğer yemeklerden alacağız.	Trafik çok yoğun ancak iki saat sona evde olabilirim. Sana yardım ederim ancak sen de daha sonra bana yardım edeceksin. Hayatım boyunca yalnız seni sevdim. Sizden sadece biraz anlayış bekliyorum. Sana yalnız bir şartla borç para veririm. O da bunu kimseye söylememen. Ben sadece bana neden yalan söylediğini bilmek istiyorum. Biz sadece çorba istemiyoruz. Ara sıcak da alacağız. Ben sadece çorba istemiyoruz. Diğer yemeklerden alacağız. Ben ancak çorba istemiyoruz. Diğer yemeklerden alacağız.

EK-105 YHYİTDK B2 ve C1 Düzeydeki Durum Ekleri (yan işlevleri, -yE,-DE,-DEN)

DURUM EKLERİ (yan işlevleri)			
Ad/Eylem	Ek	İyelik Eki	Ek
doğru, hafta, düşünce, inat, sen, lira, heyecan, sen, yorgunluk, gömlek ay, iki, sene		-m/-im/-im/-um/-üm -n/-in/-in/-un/-ün -sı/-si -i/-i/-u/-ü -mız/-miz -imiz/-imiz/-umuz/-ümüz -nız/-niz -ınız/-iniz/-unuz/-ünüz -ları/-leri	-a /-e / -ya / -ye / -na / -ne -da /-nda /-de / -nde -ta / -te -dan / -ndan / -den / -nden -tan / -ten
rahatsız et gel	-ma / -me -mak / -mek -ış / -yış -ıs / -yıs -uş / -yuş -üş / -yüş		
Örnekler			
İlk gelişinde burayı pek sevmemişti. Ama artık öyle düşünmüyor. Bu parayla tanesi beş yüz bin liradan üç ev alabilirsiniz. Sınav haftaya da yapılmıyacakmış, gelecek aya ertelenmiş. Ne söylesem inadına tersini yapıyor. İnadından özür dilemedi benden. Ne yapsak kabul etmedi. Düşüncesinde ısrar ediyor. Bu çiçekler sana. Ne kadar güzel resim yapıyorsun. Hayranım sana.		Onu birden karşında görünce heyecandan dilim tutuldu. Ben onun beni ikide bir rahatsız etmesine alışığım. Bir bakışta anladım onu asil biri olduğunu. Bu gömlekten bende de var. Sen doğrudan eve gel. Ben alışveriş yaptım. Yorgunluktan ölmek üzereyim. Seneye oluzuma basacağım. Bir bakmada anladım onu asil biri olduğunu.	

EK-106 YHYİTDK B2 ve C1 Düzeyindeki Ulaçlar (-mE/(y)İş+iyelik+-(n)dEn önce/sonra/itibaren)

ULAÇLAR					-mE/lylş + iyelik + -in/dEn önce/sonra/itibaren
Eylem	Ek	İyelik Eki	Ek		Örnekler
belirle	-ma	-m/-im/-im/-um/-üm	-dan/-ndan	önce	Amerika kıtasının keşfedilmesinden itibaren dünyada yeni bir dönem başladı.
başla	-me	-n/-in/-in/-un/-ün	-den/-nden	sonra	İşe başlamanızdan itibaren üç gün içinde eksik belgelerinizi tamamlayın.
bulun	-ış/-ylış	-sı/-si		itibaren	İnsanın gen haritasının belirlenmesinden sonra birçok hastalığı önlemek mümkün olacak.
keşfedil	-ış/-ylış	-i/-i/-u/-ü			Senin anlattığın olay benim gelişimden önceydi.
gel	-uş/-lyuş	-mız/-miz -imiz/-imiz/-umuz/-ümüz -nız/-niz -ınız/-iniz/-unuz/-ünüz -ları/-leri			Matbaanın bulunuşundan önce kitaplar elle çoğaltılıyordu. Amerika kıtasının keşfedilmeden itibaren dünyada yeni bir dönem başladı.

EK-107 YHYİTDK B2 ve C1 Düzeyindeki Soru (imalı)

SORU (imalı)						
Eylem/Ad	-	Zaman Eki	?		Kişi Eki	Örnekler
sözleş	-ma	-ılıyor	mi	-DI / -lyldi	-lylm / -m	Tam evden çıkacakken misafir gelmez mi? Sinemaya gidemedik.
gel	-me	-DI	mi	-miş / -lylmış	-sın / -n	Biraz daha tatlı almaz mısınız?
bil	-mı	-lylA	mu		-	Seni üzme ister miyim hiç?
al	-mi	-lylEcEk	mü		-lylş / -k	Neden hiç aramadın? Seni ne kadar merak ettiğimi bilmiyor musun?
iste	-mu	-miş			-lsinlş / -nlş	Tam evden çıkacakken misafir gelmesin mi? Sinemaya gidemedik.
çalış	-mü	-lE/lir			-lar / -ler	Onun ne kadar dürüst bir insan olduğunu bilmez miyim?
sen	-mez					Sen de orada değil miydin? Neden "Ben gömedim" diyorsun?
orada	değil					Hastalandığınızı bilsem seni ziyarete gelmez miydiniz? Ben de en az sizin kadar çalışmıyor muyum? Sizinle saat ikide buluşmak için sözleşmemiş miydik? Neden geç kaldın? Yemeği dışarıda yiyeceğim diyen sen değil miydin? Neden fikrini değiştirdin? Sizinle saat ikide buluşmak için sözleşmiş miydik? Neden geç kaldın?

108-EK YHYİTDK B2 ve C1 Düzeydeki Sıfatlar (sıralanışı)

SIFATLAR (sıralanışı)			
Sıfat	Sıfat	Sıfat	Ad
dün partideki/o/şu/ gazete doktor/yaşlı bütün/gözlüklü/eski/uzun boylu deri/sarımsın/kırmızı/siyah/dolaptaki/dünkü spor/bağcıklı	dün partideki/o/şu/ gazete doktor/yaşlı bütün/gözlüklü/eski/uzun boylu deri/sarımsın/kırmızı/siyah/dolaptaki/dünkü spor/bağcıklı	dün partideki/o/şu/ gazete okuyan doktor/ yaşlı bütün/gözlüklü/eski/ uzun boylu deri/sarımsın/kırmızı/siyah/dolaptaki/dünkü/spor/bağcıklı	giysi /lokanta araba / dünkü adam /program ayakkabı / lokanta
Örnekler			
Dolaptaki, bütün, eski giysileri attım. Dünkü partideki, uzun boylu, sarımsın, doktor kızı tanıyor musun? Şu, gözlüklü yaşlı adam kim? Bak o, kırmızı, spor araba benimki Ankara'daki en pahalı lokanta burasıdır.		Siyah, deri, bağcıklı bir ayakkabı almak istiyorum. Deri, siyah, bağcıklı bir ayakkabı almak istiyorum. Bağcıklı, deri, siyah, bir ayakkabı almak istiyorum. Dünkü, sıkıcı programı bugün tekrar yayınlıyorlar. Gözlüklü, şu, gazete okuyan, adam kim?	

EK-109 YHYİTDK B1 ve C1 Düzeyindeki Adlaştırma (iyelik+ad)

ADLAŞMA				
Sıfat	Ad	Çoğul	İyelik Eki	Örnekler
hiçbir	öğrenci	-lar	-sı/-si	Birimiz hepimiz, hepimiz birimiz için.
kimi	gün	-ler	-ı/-i/-u/-ü	Bu metni iyi Türkçe bilen biriniz çevirsin.
çok			-mız/-miz	Bu metni iyi Türkçe bilen bir öğrenci çevirsin.
bir			-ımız/-imiz/-umuz/-ümüz	Tüm öğrenciler yarı saat sekide burada olacak.
birçok			-nız/-niz	Birkaçınız bana yardım edebilir mi?
tüm			-ınız/-iniz/-unuz/-ünüz	Yarınki yarışmaya üçümüz de katılacağız.
hep			-ları/-leri	Bazı günler evden hiç çıkmıyorum.
bazı				Bana göre en çalışkanınız Lisa.
birkaç				Bazılarımız hiç Türkçe bilmiyor.
üç				Çoğumuz ilk kez kursa katılıyoruz.
en				Kimimiz Avrupa'dan, kimimiz Asya'dan geliyor.
çalışkan				Birçoğumuz sınavın bu kadar zor olacağını düşünmüyordu.
bilen				Yarınki yarışmaya üçlerimiz de katılacağız.

EK-110 YHYİTDK B1 ve C1 Düzeyindeki İlgeçler (dışında-(n)dEn başka,-(n)İn yanında/yanı sıra)

İLGEÇLER					dışında, -(n)dEn başka -(n)in yanında/yanı sıra
Eylem	Ek	İyelik Eki	Ek		Örnekler
başanlı ol	-ma	-m	-dan / -(n)dan	başka	Doktoruma göre spor yapmanın yanında beslenmeme de dikkat etmeliyim.
ol	-ma	-n	-den / -(n)den	dışında	
spor yap	-mak	-sı/-si	-tan / ten	yanında	Satranç keyifli bir oyun olmasının yanı sıra zeka geliştirici bir uğraş.
doğur	-mek	-mız/-miz -nız/-niz -ları/-leri	-in / -nin -in / -nin	yanı sıra	Satranç keyifli bir oyun olmasının yanında zeka geliştirici bir uğraş. Senin başanlı olman dışında hiçbir isteğim yok. Senin başanlı olmandan başka hiçbir isteğim yok. Küresel ısınma çevre sorunları doğumasının yanı sıra çok önemli ekono- mik sorunlara da neden olmaktadır. Doktoruma göre spor yapmaktan başka beslenmeme de dikkat etmeliyim.

EK-111 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Ünsüz Uyumu

1. ÜNSÜZ UYUMU

Türkiye Türkçesinin alfabesinde 21 ünsüz vardır. Ünsüzler sert ve yumuşak olarak ikiye ayrılır.

ünsüzler	b, c, ç, d, e, f, g, ğ, h, j, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z
sert ünsüzler	ç, f, h, k, p, s, ş, t (FİSİTKİÇİ ŞaHaP)
yumuşak ünsüzler	b, c, d, g, ğ, j, l, m, n, v, y, z

NOT: a, e, i, o, ö, u, ü sesleri de yumuşaktır.

KURAL: Bir sözcüğün son sesi sert ise gelen ekin ilk sesi de sert olur, sözcüğün son sesi yumuşak ses ise, gelen ekin ilk sesi de yumuşak olur. Bu kurala ünsüz denir.

sert son ses + sert ünsüz	yumuşak son ses + yumuşak ünsüz
---------------------------	---------------------------------

Örnek: [-da/-de/-ta/-te]

sokak + ta	ev + de
masa + da	çiçek + te
bahçe + de	kutu + da

Örnek: [sözcük + -dan/-den / -tan / ten]

sert ses +sert ünsüz	yumuşak ses+ yum. ünsüz	ünlü + yumuşak ünsüz
ağaç-tan	deniz-den	masa-dan
dolap-tan	ev-den	bahçe-den
sepet-ten	okul-dan	gazete-den
kent-ten	salon-dan	halı-dan

DIKKAT: Ünlü seslerden sonra mutlaka yumuşak ünsüzler gelir.

cadde-den	oda-dan
hikaye-den	gazete-den
tahta-dan	banyo-dan

EK-114 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki İyelik Ekleri

11.1.2. İyelik

ev-**im**, kalb-**in**
onun köpeği,
benim arabam,
mesleğimiz

İye = sahip olunan mal, kişi, varlık, nesnelere

Türkçede iyelik, ekler ile gösterilir. Sahip olunan sözcüğün sonuna iyelik ekleri eklenir. İyelik eki almış bir sözcük, ilgi zamirleri ile kullanılır. Türki ilgi zamirlerini göstermek zorunlu değildir.

- İlgili Zamirleri

benim	teklik 1. kişi
senin	teklik 2. kişi
onun	teklik 3. kişi
bizim	çoğluk 4. kişi
sizin	çoğluk 5. kişi
onların	çoğluk 6. kişi

(a) Ünlü ile Biten Sözcük + İyelik

Ünlü ses [a/e/i/ı/u/ö] ile biten sözcüklerle kullanılan iyelik ekleri aşağıdaki şekildedir:

benim	+ isim + [-m]
senin	+ isim + [-n]
onun	+ isim + [-sı/-si/-su/-sü]
bizim	+ isim + [-mız/-miz/-muz/-müz]
sizin	+ isim + [-nız/-niz/-nuz/-nüz]
onların	+ isim + [-ları/-leri]

odam
sevgin
masamız
ordunuz

EK-115 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki İyelik ve Ünlü Düşmesi

	<u>oğul</u>	<u>vakit</u>	<u>göğüs</u>	<u>sabır</u>
benim	oğl-um	vakt-im	göğs-üm	sabr-ım
senin	oğl-un	vakt-in	göğs-ün	sabr-ın
onun	oğl-u	vakt-i	göğs-ü	sabr-ı
bizim	oğl-umuz	vakt-imiz	göğs-ümüz	sabr-ımız
sizin	oğl-unuz	vakt-iniz	göğs-ünüz	sabr-ınız
onların	oğul-ları	vakitleri	göğüs-leri	sabır-ları

116-EK GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki İyelik ve Ünlü Düşmesi Uygulaması

UYGULAMALAR - İyelik ve Ünlü Düşmesi

Uygulama 1
Aşağıdaki sözcükleri iyelik ekleri ile çekimleyiniz.

	<i>benim</i>	<i>senin</i>	<i>onun</i>
aile			
masa			masası
baba			
öke			
oda		odan	
düşünce			
ötü			
araba			
çorba			
havlu	havlum		
belge			

Uygulama 2
Aşağıdaki sözcükleri iyelik ekleri ile çekimleyiniz.

	<i>bizim</i>	<i>sizin</i>	<i>onların</i>
iş	işimiz		
kitap			
pasaport			
sokak			
kağıt			
kalem			
vatan			
görev		göreviniz	
televizyon			
arkadaş			
kardeş			
çiçek			
takım			
yemek			
bayrak			
gömlek			
yurt			
hayat			

EK-117 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Ek Fiilin Ünsüzle Biten Sözcüklerin Çekimi

Ünsüz ile Biten Sözcüklerin Çekimi

	<i>insan</i>	<i>güzel</i>	<i>yorgun</i>	<i>üçgen</i>
ben	insan-ım	güzelim	yorgunum	üçgenim
sen	insan-sın	güzelisin	yorgunsun	üçgensün
o	insan-(dir)	güzel(dir)	yorgun(dur)	üçgen(dür)
biz	insan-ız	güzeliz	yorgunuz	üçgenüz
siz	insan-sınız	güzelisiniz	yorgunsunuz	üçgensünüz
onlar	insan-(dirler)	güzel(dirler)	yorgun(durlar)	üçgen(dürler)

Ünlü ile Biten Sözcüklerin Çekimi

	<i>hasta</i>	<i>iyi</i>	<i>mutlu</i>	<i>güçlü</i>
ben	hasta-yım	iyiyim	mutluyum	güçlüyüm
sen	hasta-sın	iyisin	mutlusun	güçlüsün
o	hasta-(dir)	iyi(dir)	mutlu(dur)	güçlü(dür)
biz	hasta-yız	iyiyiz	mutluyuz	güçlüyüz
siz	hasta-sınız	iyisiniz	mutlusunuz	güçlüsünüz
onlar	hasta-(dirler)	iyi(dirler)	mutlu(durlar)	güçlü(dürler)

DIKKAT: Ünlü ile biten sözcüklerde, *ben* ve *biz* çekiminde ekin başında /-y-/ yardımcı sesi kullanılır:

Ben iyi-y-im.
Ben Ankaralı-y-im.
Biz İstanbullu-y-üz.
Biz kötü-y-üz.

Örnek Cümleler:

Ben bir öğretmenim.
Ali avukattir.
Ben futbolcuyum.
Hayatım kusursuzdur.

Ben bugün sinirtiyim.
Sen çok sağlıklısın.
Biz mutluyuz.
Siz oldukça yeteneklisiniz.

118-EK GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Ek Fiilin Soru Çekimi

Örnekler:

Ben sağlıklı mıyım?	Evet, sen çok sağlıklısın.	<table border="1"> <tr> <td>soru (+)</td> <td>Evet... (+)</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Hayır... (-)</td> </tr> </table>	soru (+)	Evet... (+)		Hayır... (-)
soru (+)	Evet... (+)					
	Hayır... (-)					
Biz uykucu muyuz?	Hayır, sen sağlıklı değilsin. Evet, siz uykucusunuz. Hayır, siz uykucu değilsiniz.					
Sen Türk müsün?	Evet, ben Türk'üm. Hayır, ben Türk değilim.					
Siz yabancı mısınız?	Evet, biz yabancıyız. (Ben yabancıyım.) Hayır, biz yabancı değiliz. (Ben yabancı değilim.)					
O, diplomat mı?	Evet, o bir diplomat. Hayır, o bir diplomat değil.					
Onlar bekarlar mı?	Evet, onlar bekârlar. Hayır, onlar bekâr değiller.					

EK-119 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Ek Fille İlgili Uygulamalar

Sözcükleri ek fiilin geniş zamanı ile çekimleyiniz.

	<i>zengin</i>	<i>insan</i>	<i>güzel</i>	<i>genç</i>
ben	<i>zenginim</i>			
sen				
o				
biz				
siz				
onlar				

Uygulama 2

Sözcükleri ek fiilin geniş zamanında çekimleyiniz (ben ve biz çekiminde [-y-] yardımcı sesini unutmayınız.).

	<i>mutlu</i>	<i>iyi</i>	<i>neşeli</i>	<i>sağlıklı</i>
ben	<i>mutluyum</i>			
sen				
o				
biz				
siz				

EK-120 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Şimdiki Zamanın Olumlu Çekimi

	<i>otur-</i>	<i>düşün-</i>
ben	otur-u-yor-um	düşün-ü-yor-um
sen	otur-u-yor-sun	düşün-ü-yor-sun
o	otur-u-yor	düşün-ü-yor
biz	otur-u-yor-uz	düşün-ü-yor-uz
siz	otur-u-yor-sunuz	düşün-ü-yor-sunuz
onlar	otur-u-yor-lar	düşün-ü-yor-lar

	<i>taşın-</i>	<i>sev-</i>
ben	taşın-ı-yor-um	sev-i-yor-um
sen	taşın-ı-yor-sun	sev-i-yor-sun
o	taşın-ı-yor	sev-i-yor
biz	taşın-ı-yor-uz	sev-i-yor-uz
siz	taşın-ı-yor-sunuz	sev-i-yor-sunuz
onlar	taşın-ı-yor-lar	sev-i-yor-lar

EK-121 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Şimdiki Zamanın Olumsuz Çekimi

	<i>inan-</i>	<i>pişir-</i>	<i>unut-</i>	<i>götür-</i>
ben	inanmıyorum	pişirmiyorum	unutmuyorum	götürmüyorum
sen	inanmıyorsun	pişirmıyorsun	unutmıyorsun	götürmüyorsun
o	inanmıyor	pişirmiyor	unutmuyor	götürmüyor
biz	inanmıyoruz	pişirmiyoruz	unutmuyoruz	götürmüyoruz
siz	inanmıyorsunuz	pişirmıyorsunuz	unutmıyorsunuz	götürmüyorsunuz
onlar	inanmıyorlar	pişirmiyorlar	unutmuyorlar	götürmüyorlar

EK-122 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Şimdiki Zamanın Olumlu Soru Çekimi

SORU ÇEKİMİ

a. Olumlu Soru

fiil + şimdiki zaman + ... mu + kişi ekleri → Evet // Hayır

ben	alıyor muyum?	iyileşiyor muyum?
sen	alıyor musun?	iyileşiyor musun?
o	alıyor mu?	iyileşiyor mu?
biz	alıyor muyuz?	iyileşiyor muyuz?
siz	alıyor musunuz?	iyileşiyor musunuz?
onlar	alıyorlar mı?	iyileşiyorlar mı?

Unutmayınız!
Soru eki sözcükten daima ayrı yazılır: Seviyor musun?

EK-123 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Şimdiki Zamanın Olumsuz Soru Çekimi

b. Olumsuz Soru Çekimi

fiil + olumsuz şimdiki zaman + ... mu + kişi ekleri → Evet // Hayır

ben	dönmüyor muyum?	bakmıyor muyum
sen	dönmüyor musun?	bakmıyor musun?
o	dönmüyor mu?	bakmıyor mu?
biz	dönmüyor muyuz?	bakmıyor muyuz?
siz	dönmüyor musunuz?	bakmıyor musunuz?
onlar	dönmüyorlar mı?	bakmıyorlar mı?

Soru (-)	Evet... (-)
	Hayır... (+)

EK-124 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Görülen Geçmiş Zamanın Olumlu Çekimi

	al-	gel-	oku-	gül-
ben	al-dı-m	geldim	okudum	güldüm
sen	al-dı-n	geldin	okudun	güldün
o	al-dı	geldi	okudu	güldü
biz	al-dı-k	geldik	okuduk	güldük
siz	al-dı-nız	geldiniz	okudunuz	güldünüz
onlar	al-dı-lar	geldiler	okudular	güldüler

EK-125 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Görülen Geçmiş Zamanın Olumsuz Çekimi

	sevme-	görme-	yazma-	yıkama-
ben	sev-me-di-m	görmedim	yazmadım	yıkamadım
sen	sev-me-di-n	görmedin	yazmadın	yıkamadın
o	sev-me-di	görmedi	yazmadı	yıkamadı
biz	sev-me-di-k	görmedik	yazmadık	yıkamadık
siz	sev-me-di-niz	görmediniz	yazmadınız	yıkamadınız
onlar	sev-me-di-ler	görmediler	yazmadılar	yıkamadılar

EK-126 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Görülen Geçmiş Zamanın Soru Çekimi

	<i>gitme-</i>	<i>satma-</i>
ben	gitmedim mi?	satmadım mı?
sen	gitmedin mi?	satmadın mı?
o	gitmedi mi?	satmadı mı?
biz	gitmedik mi?	satmadık mı?
siz	gitmediniz mi?	satmadınız mı?
onlar	gitmediler mi?	satmadılar mı?

EK-127 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Bulunma ve Yönelme Hâl Ekleriyle İlgili Uygulama

Uygulama 1
Cümlelerdeki boşlukları uygun hâl ekleri (bulunma / yönelme) ile tamamlayınız.

- Ben Ankara yaşıyorum.
- Ben Ankara gidiyorum.
- Biz yurt kalıyoruz.
- Ali, Ahmet yardım ediyor.
- Babam şimdi iş
- Annem çarşı gidiyor.
- Kedi mutfak
- Kedi mutfak giriyor.
- Müdür ben kızdı.
- Ben iki bilet var.

-da / -de
-ta / -te
-a / -e
-ya / -ye

EK-128 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Hâl Ekleriyle İlgili Karışık Örnekler

Uygulama 7
Hâl ekli sözcükleri uygun soru kelimeleri ile eşleştiriniz.

1	Saat 10'da	(...)	Ne zaman?
2	Selma'ya	(...)	Kimden?
3	Bursa'ya	(...)	Nereye?
4	odayı	(...)	Kimde?
5	Türkiye'de	(...)	Kime?
6	bizde	(...)	Nerede?
7	hafta sonunda	(...)	Kimin?
8	bahçeden	(1)	Saat kaçta?
9	bölgeye	(...)	Neyi?
10	garsonun	(...)	Nereden?
11	senden	(...)	Nereyi?
12	telefonu	(...)	Nereye?

Uygulama 8
Soru sözcüklerine hâl eklerini ekleyiniz.

Kim?	Ne?	Nere?	Kimler?
Kimi?			
Kime?			
Kimde?			
Kimden?			
Kimin?			

EK-129 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Belirtili ve Belirtisiz İsim Tamlamasının Uygulaması

Uygulama 1
Cümlelerdeki isim tamlamalarını bulunuz, altını çiziniz, türünü yazınız. (Belirtili // Belirtisiz)

Senin ülken çok uzak.	Belirtili İsim Tamlaması
Masa örtüsü çok kirli.
Giriş kapısı nerede?
Olganın ailesi Rusya'da.
Bebeğin sütü dolapta.
Çocuk bahçesinde oynuyorlar.
Gazete bayisi sağda.
Benim eşyalarım kayboldu.
Sokağın lambası yanmıyor.
Yeni bir güneş gözlüğü aldım.

EK-130 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Kişi Zamirleriyle İlgili Uygulamalar

Uygulama 1
Kişi zamirlerini yazınız.

teklik ikinci kişi zamiri	sen
çokluk birinci kişi zamiri
teklik üçüncü kişi zamiri
çokluk ikinci kişi zamiri
teklik birinci kişi zamiri
çokluk üçüncü kişi zamiri

Uygulama 2
Aşağıdaki boşlukları uygun kişi zamirleri (özneler) ile doldurunuz.

1. Ben para biriktiriyorum.
2. ona mektup yazdık.
3. anneme bir soru sordum.
4. alışveriş yaptın.
5. taşıyorlar.
6. bir araba istiyorum.
7. bana yardım ediyor.
8. bize geldi.
9. sebze yetiştiriyoruz.
10. sana inanıyorum.

EK-131 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Belirsizlik Zamirleri

Uygulama 1
Cümlelerdeki boşlukları uygun belirsizlik zamirleri ile doldurunuz.
(tümü, birazını, birkaçı, birçoğunun, pek çoğunda, birkaçına, hiç kimse, bütününe, hiçbir ş)

1. Binaların yıkıldı.
2. Ailelerin arabası var.
3. Adamlardan dışarı çıktı.
4. Çocuklar istemedi.
5. sizi aramadı.
6. Üç pantolon aldım sadece siyah.
7. Yolcuların cep telefonu var.
8. Bilim adamlarının soru sorduk.
9. Ekmeğin tereyağı sürdü.
10. Reçelin ben yedim.

EK-132 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Öğrenilen Geçmiş Zamanın Olumlu Çekimi

a. Olumlu Çekim
fiil + -miş / -miş / -muş / -müş + kişi eki

KURAL: Zaman eki, fiilin son ünlüsüne göre farklılaşır.

Ali elmaları say-mış.
 Ayşe soğanları kıy-mış.
 Ali eve gel-miş.
 Ayşe kahve iç-miş.
 Ali gazeteyi oku-muş
 Ayşe mutlu ol-muş.
 Ali filme gül-müş.
 Ayşe bu filmi gör-müş.

-a / -e → -miş
 -e / -i → -miş
 -o / ü → -muş
 -ö / ü → müş

EK-133 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Öğrenilen Geçmiş Zamanın Olumsuz Çekimi

	araştır-	geliş-
ben	araştır-ma-mış-ım	gelişmemişim
sen	araştır-ma-mış-sın	gelişmemişsin
o	araştır-ma-mış	gelişmemiş
biz	araştır-ma-mış-ız	gelişmemişiz
siz	araştır-ma-mış-sınız	gelişmemişsiniz
onlar	araştır-ma-mış-lar (araştır-ma-mış)	gelişmemişler (gelişmemiş)

EK-134 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Öğrenilen Geçmiş Zamanın Olumsuz Soru Çekimi

	gönder-	onayla-
ben	göndermemiş miyim?	onaylamamış mıyım?
sen	göndermemiş misin?	onaylamamış mısın?
o	göndermemiş mi?	onaylamamış mı?
biz	göndermemiş miyiz?	onaylamamış mıyız?
siz	göndermemiş misiniz?	onaylamamış mısınız?
onlar	göndermemişler mi?	onaylamamışlar mı?

EK-135 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Gelecek Zamanın Olumlu Çekimi

a. Olumlu Çekim

• **ünsüz ile biten fiiller + [-acak / -ecek] + kişi eki**

	getir-	çalış-
ben	getir-eceğ-im	çalışacağı-m
sen	getir-ecek-sin	çalışacaksın
o	getir-ecek	çalışacak
biz	getir-eceğ-iz	çalışacağız
siz	getir-ecek-siniz	çalışacaksınız
onlar	getir-ecek-ler	çalışacaklar

EK-136 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Gelecek Zamanın Olumsuz Çekimi

b. Olumsuz Çekim

fiil + -me- /-ma- + -yacak / -yecek + kişi ekleri

	düşün-	kirala-
ben	düşün-me-y-eceğ-im	kiralamayacağı-m
sen	düşün-me-y-ecek-sin	kiralamayacaksın
o	düşün-me-y-ecek	kiralamayacak
biz	düşün-me-y-eceğ-iz	kiralamayacağız
siz	düşün-me-y-ecek-siniz	kiralamayacaksınız
onlar	düşün-me-y-ecek-ler	kiralamayacaklar

EK-137 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Geniş Zamanın Olumlu, Olumsuz, Olumlu ve Olumsuz Soru Çekimle İlgili Uygulamalar

Aşağıda verilen fiilleri geniş zamanda olumlu (+) çekimleyiniz.

	görüş-	oyna-	hisset-	oku-
ben				
sen				
o				
biz				
siz				
onlar				

Uygulama 3
Aşağıda verilen fiilleri geniş zamanda olumsuz (-) çekimleyiniz.

	sev-	unut-	ağla-	dinlen-
ben				
sen				
o				
biz				
siz				
onlar				

Uygulama 4
Aşağıda verilen fiilleri geniş zaman olumlu ve olumsuz soru şekliyle çekimleyiniz.

	olumlu soru (+ ?)	olumsuz soru (- ?)
 tara- (sen)		
 fırça- (o)		
 düzelt- (siz)		
 kes- (sen)		
 sil- (o)		

EK-141 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Gereklilik Kipiyle İlgili Uygulama

Aşağıdaki cümleleri örnekteki gibi dönüştürünüz.

Bu toplantıya katılmalyım.
Bu toplantıya katılmam gerek. / lazım

1. Derse yetişmeliyim.
2. Derdini anlatmalısın.
3. Konuya tekrar göz atmalıyız.
4. Otobüse buradan binmelisiniz.
5. Biraz daha anlayışlı olmalı.
6. Derste daha aktif olmalısınız.
7. Bilgisayarımı şarj etmeliyim.

EK-142 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Emir Kipiyle İlgili Örnekler

	<u>çık-</u>	<u>gel-</u>	<u>otur-</u>	<u>yürü-</u>
<i>sen</i>	çık	gel	otur	yürü
<i>o</i>	çıksın	gelsin	otursun	yürsün
<i>siz</i>	çıkın	gelin	oturun	yürüyün
<i>onlar</i>	çıksınlar	gelsinler	otursunlar	yürsünler

EK-143 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Dilek-İstek Kipiyle İlgili Örnekler

	<u>bitir-</u>	<u>tamamla-</u>
<i>ben</i>	bitireyim	tamamlayayım
<i>sen</i>	bitir	tamamla
<i>o</i>	bitirsin	tamamlasın
<i>biz</i>	bitirelim	tamamlayalım
<i>siz</i>	bitirin	tamamlayın
<i>onlar</i>	bitirsinler	tamamlasınlar

EK-144 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Şart Kipiyle İlgili Örnekler

	<u>bahset-</u>	<u>görüş-</u>	<u>beslen-</u>	<u>uygula-</u>
<i>ben</i>	bahsetsem	görüşsem	beslensem	uygulasam
<i>sen</i>	bahsetsen	görüşsen	beslensen	uygulasan
<i>o</i>	bahsetse	görüşse	beslense	uygulasa
<i>biz</i>	bahsetsek	görüşsek	beslensek	uygulasak
<i>siz</i>	bahsetseniz	görüşseniz	beslenseniz	uygulasanız
<i>onlar</i>	bahsetseler	görüşseler	beslenseler	uygulasalar

EK-145 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Ek Fiilin Görülen Geçmiş Zamanla İlgili Örnek ve Uygulamalar

<u>I. tip çekim</u>	<u>II. tip çekim i- fiili >Ø</u>
<i>Ben güzel i-di-m</i>	<i>Ben güzel-di-m.</i>
<i>Sen güzel idin.</i>	<i>Sen güzeldin.</i>
<i>O güzel idi.</i>	<i>O güzeldi.</i>
<i>Biz güzel idik.</i>	<i>Biz güzeldik.</i>
<i>Siz güzel idiniz.</i>	<i>Siz güzeldiniz.</i>
<i>Onlar güzel idiler.</i>	<i>Onlar güzeldiler.</i>
<i>(Onlar güzeller idi.)</i>	<i>(Onlar güzellerdi.)</i>

EK-146 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Ek Fiilin Öğrenilen Geçmiş Zamanla İlgili Uygulama Örnekleri

<u>I. tip çekim</u>	<u>II. tip çekim</u>
<i>küçük imişim</i>	<i>küçükmüşüm</i>
<i>küçük imişsin</i>	<i>küçükmüşsün</i>
<i>küçük imiş</i>	<i>küçükmüş</i>
<i>küçük imişiz</i>	<i>küçükmüşüz</i>
<i>küçük imişsiniz</i>	<i>küçükmüşsünüz</i>
<i>küçük imişler</i>	<i>küçükmüşler /küçüklermiş</i>

EK-147 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Ek Fiilin Şartıyla İlgili Örnekler

isim+ (i-) + -sa / -se + kişi

- Ünsüz ile biten sözcüklerde

	<u>I. tip çekim</u>	<u>II. tip çekim</u>
ben	zengin isem	zenginsem
sen	zengin isen	zenginsen
o	zengin ise	zenginse
biz	zengin isek	zenginsek
siz	zengin iseniz	zenginseniz
onlar	zengin iseler	zenginlerse

EK-148 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Sıfat ve Sıfat Tamlamalarına Örnek ve Uygulamalar

Uygulama 2

Aşağıdaki boşlukları uygun sıfatlarla doldurunuz.

(yeşil, yardımsever, kaç, zararlı, karlı, yirminci, değerli, dört, zor, kötü, kibirli, başarılı, problemlı, bedava, hangi)

1. Bayram için kendine, uzun **yeşil** bir elbise aldı.
2. İstanbul'da gün kalmak istiyorsunuz?
3. insanlarla dostluk kuramam.
4. bir kişi günü kimseye haber vermeden evden kaçmış.
5. ay önce Türkiye'ye geldim.
6. Ona doğum günü için bir hediye almak istiyorum.
7. Sınavdaki..... soruları hiçbirimiz yapamadık.
8. Yaşadığı olayı kimseyle paylaşmak istemedi.
9. Sigara ve alkol alışkanlıklardandır, ikisi de insan sağlığına zarar verir.

EK-149 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Sıfatların Örnekleri ve Cümle İçerisindeki Kullanılmasına Yönelik Uygulamalar

Aşağıdaki sıfat tamlamalarındaki sıfatların zıt anlamlarını yazınız ve cümlede kullanınız

hafif çanta	ağır çanta	Elimdeki ağır çantayı yere koydum.
geniş ev		
dolu bardak		
soğuk çorba		
kuru gömlek		
mutlu çocuk		
tatlı biber		
ince kitap		
zengin aile		
açık kapı		
çirkin adam		
cimri komşu		
uslu bebek		
tembel öğrenci		
yavaş araba		

EK-150 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Sıfatlarla İlgili Cümleler

Cümlelerdeki sıfatları örnekteki gibi kuvvetlendiriniz.

Bu dönem zor sınavlar vardı.

*Bu dönem **zor mu zor** sınavlar vardı.*

*Bu dönem **çok zor** sınavlar vardı.*

*Bu dönem **zor zor** sınavlar vardı.*

EK-151 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Zarflar

II.12. Zarflar

...

Bugün çok yoğun geçecek, çünkü saat dörde kadar dersim var. Güne saat altıya doğru başladım. Altı gibi bir sesle uyandım. Pencereye doğru ilerledim. Baktım iki sokak köpeği boğuşuyor. Yavaş yavaş tekrar yatağıma döndüm. Bir saat kadar kestirdim. Sonra kalktım, saat yedi olmuş. Banyoya gittim, on dakika kadar orada kaldım. Bunun ardından odama girdim; özenle giyindim, mutfağa geçtim. Acele acele kahvaltımı yaptım. Bunun ardından sekize doğru evden usulca çıktım çünkü herkes hâlâ uyuyordu.

Durağa doğru hızlı adımlarla ilerledim. Hafif hafif yağmur yağmaya başladı. Durakta benim gibi üç-beş öğrenci ve yaşlı bir amca vardı. Amca "Yarım saatten beri bekliyorum, otobüs hâlâ gelmedi." dedi. Saat sekizi yirmi beş geçe arka arkaya iki otobüs geldi. Beşevler otobüsüne bindim. Geçen yıl Gazi Üniversitesine girdim. Eylülde okul başladı. Yağmurdan dolayı trafik oldukça yavaş ilerledi. Yolculuk yirmi dakika sürdü. Kampüs durağında neşeye indim. Saat dokuza geliyor. Birazdan ders başlayacak. Evet, sevgili arkadaşlarım orada, bahçede kahve içiyorlar.

Derslerden sonra bir süre arkadaşlarımla takıldım ve eve döndüm. Şimdi yorgun, aç ama mutluyum çünkü evimdeyim.

Zarf nedir? →	Ben geldim.
	Ben <u>dün</u> geldim. (ne zaman geldin?)
	Ben <u>trenle</u> geldim. (nasıl/ ne ile geldin?)
	Ben <u>sınav için</u> geldim. (niçin geldin?)
	Ankara <u>çok</u> sakin bir şehir. (ne kadar sakin?)
	Bu futbolcu <u>oldukça iyi</u> oynar. (ne kadar? / nasıl oynar?)

Zarflar cümleyi ayrıntılı hâle getirir. Bunlar cümleyi *zaman*, *sebep*, *araç*, *durum* yönünden zenginleştirir, cümleye ayrıntı kadar, cümledeki mesajları fazlalaştırır.

Türkçenin gramerinde beş tür zarf vardır:

Durum (Hâl) Zarfları

Zaman Zarfları

Yön Zarfları

Miktar (Azlık-Çokluk) Zarfları

Soru Zarfları

EK-152 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Durum Zarflarıyla İlgili Örnek Cümleler

Örnek Cümleler:

Çocuk yavaş yavaş ilerliyor.
 Kedicik usulca mutfağa girdi.
 Selma çocuk gibi davranıyor.
 Ankara'ya uçak ile döndüm.
 Ahmet her şeyi açık açık anlattı.
 Bu sabah trafikten dolayı geç kaldım.
 Bu sabah trafik sebebiyle geç kaldım.
Maddi durumuna göre yaşamalısın.

güzelce / sakın sakın /
 soğuktan / açıkca /
 belirgin şekilde / insanca
 çabucak / adam gibi /
 metroyla / boş boş /
 inanılmaz / dürüstçe ...

EK-153 GÜYİTDK A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Zaman Zarflarıyla İlgili Örnek Cümleler

Örnek Cümleler:

Bu akşam bir konferansa katılacağım.
Demin seni biri aradı.
 Sanırım *birazdan* yağmur yağacak.
Eylül ayının son haftasında evime döneceğim.
Saat altıda dükkânın önünde olunuz.
 Gelecek hafta bu işi bitirelim.
 Akşam tam yedide yemek hazır olur.
 Adam üç aydan beri işsizmiş.
 Saat beşten önce faturayı ödemelisin.
 Nisandan sonra derslerimiz yoğunlaşacak.
 Bundan sonra her yaz Antalya'ya gideceğiz.

...şimdi/sabah/
 sabahleyin/sabahları/
 akşam/akşamları/
 akşamleyin/ bu hafta/
 hafta sonu/ geçen ay/
 genellikle/ yazları/ tatilde/
 ağustosta/ saat 9'da/
 şu anda/artık/ ara sıra/
 bazen/ dün gece / bir ay
 içinde/ demin/ eskiden/
 ileride

EK-154 GÜYİTDK A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Yer-Yön Zarflarıyla İlgili Örnek Cümleler

Örnek Cümleler:

Otobüste karşıımızda iki sevimli ihtiyar oturdu.
 Dışçiden öyle korkuyorum ki ayaklarım geri geri gidiyor.
 Hemen içeri (içeriye) geç!
 Bunları dışarı (dışarıya) koymanı istiyorum.
 Şu paketleri yukarı (yukarıya) taşı.
 Hey aşağı bakar mısın?

EK-155 GÜYİTDK A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Miktar Zarflarıyla İlgili Örnek Cümleler

Arkadaşım daima az konuşur.
Burada fazla beklemeyelim.
Seni gördüm pek mutlu oldum.
Çocuk iyiden iyiye konuşmayı öğrenmiş.

(ii) Miktar zarfı bir zarfın olma miktarını bildirir.

miktar zarfı + zarf + fiil

Ben oldukça hızlı koşabilirim.
Buğün çok fazla yorulmuşum.

... kadar / bu kadar / o derece / iki kat / az daha / daha güzel, uzun ... / en

EK-156 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Soru Zarflarıyla İlgili Örnek Cümleler

II.12.5. Soru Zarfları

Cevabı zarf olan soru kelimeleri soru zarfıdır.

<u>Niçin</u> titriyorsun?	soğuktan
Konser <u>kaçta</u> başlıyor?	saat sekizde
Buraya <u>kimle</u> geldiniz?	kardeşimle
<u>Ne ile</u> döneceksin?	uçakla

nasıl? / niçin? / niye? / ne zaman? / ne kadar? / ne ile? / kim gibi?

EK-157 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Edatlarla Kurulan Zarflar 1

11.12.6. Edatlarla Kurulan Zarflar

- -a doğru (zaman ve yön)

zaman:

Sabaha doğru yola çıktılar.
Yaza doğru iyiden iyiye iyileşti hasta.
Saat ona doğru burada olun lütfen!

yön:

Kardeşim bana doğru baktı.
Selma bize doğru bir bakış fırlattı.
Çocuklar köpek kulübesine doğru koştu.
Otobüsün arkasına doğru ilerlediler.

- -a karşı (hâl ve yön)

Derslerine karşı çok ilgisizsin.
Sana karşı oldukça sevecen.
Bize karşı son derece katı ve acımasızsınız.
Denize karşı oturdular ve sohbet ettiler.
Rüzgâra karşı tükürülmez.

DIKKAT: -a karşı sadece bir yerde zaman zarfı olur.
Sabaha karşı işçiler vardiya değişikliği yaptılar..

- -dan beri (zaman zarfı)

Saat dokuzdan beri dersteyim ve çok yoruldum.
O günden beri seni seviyorum.
Eylülün başından beri Türkçe öğreniyoruz.
Dünden beri hafif hafif kar yağıyor.

-den beri / -den evvel / -den önce / -den sonra / -e göre / ile / -mesine rağmen / ... boyunca / -e doğru / ... gibi / -e kadar / -e karşı / -den dolayı

EK-158 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Edatlarla Kurulan Zarflar 2

- **-a kadar (sınırlama zarfı)**

Sınıra kadar askerler mültecileri korudu.

Yaza kadar üç baraj daha tamamlanacak.

Balkondan banyoya kadar her yeri temizledik.

Okul arkadaşlarımdan uzak komşulara kadar herkesi düğüne davet ettim.

- **-dan önce / -dan evvel (zaman zarfı)**

Aralıktan önce kayıt yaptırmalıyım.

Problemi ben, senden önce çözdüm.

Doktordan önce, hemşire benimle ilgilendi.

Perşembeden önce size zaman ayıramam.

Kimya sınavından önce çok heyecanlıydım.

- **-dan sonra (zaman zarfı)**

Saat beşten sonra fatura ödemesi yapamazsınız.

Ali'den sonra Ahmet'in kaydını yapacağım.

Çocuk hastalıktan sonra güç toparlanabildi.

Doğumdan sonra tüm sevdiklerim beni kutladı.

Mezuniyetten hemen sonra uzun bir tatil yapmak istiyorum.

- **-a göre (hâl zarfı)**

Akıllı insanlar maddi durumlarına göre harcama yapar.

Uzmanlara göre bu göl on yıl içinde eski hâline dönebilir.

Tahminlere göre yağışlar bir hafta daha devam edecek.

Gökbilimcilere göre bu yıldız dünyanın yüz katı büyüklükte.

Mali verilere göre vergi toplamada bu yıl başarılı olduk.

- **-in ardından (zaman zarfı)**

Tatilin ardından herkes şehirlere döndü.

Yağmurun ardından ortalığı mis gibi toprak kokusu kapladı.

Ameliyatın ardından hasta hızla iyileşmiş.

EK-159 GÜYİTDB A1, A2 ve B1 Düzeyindeki Edatlarla Kurulan Zarflar 3

- **ile (hâl zarfı)**

Selma içeri girdi ve saygıyla dedesinin elini öptü.
 Yaralı yolcu iniyor ve zorlukla yürüyor.
 Çocuklar kahkahalarıyla herkesi neşelendirmiş.
 Genç bilim adamı konuşması ile herkesi oldukça etkiledi.
 Ben Ankara'ya tren ile döndüm.
 Ali, arkadaşlarıyla her zaman içtenlikle konuşur.

- **rağmen / karşın (hâl zarfı)**

Selma anne ve babasına rağmen doktor olmayı seçti.
 Hastalığına rağmen ailesini ihmâl etmedi.
 Fırtınaya karşın uçak seferleri iptal edilmemiş.
 Sel baskınına rağmen bu yıl yine de seralar zarar etmedi.
 Kış gelmesine karşın balık fiyatları hâlâ ne kadar yüksek!

- **-dan dolayı (hâl zarfı)**

Küçük bir lekeden dolayı bu güzel gömleğimi giyemiyorum.
 Başarılarınızdan dolayı sizi candan kutluyoruz.
 Sınavlardan dolayı kimseyle bir haftadır görüşemiyorum.

- **..... boyunca (miktar zarfı)**

Gün boyunca (gün boyu / bütün gün) sana ulaşmaya çalıştım, neredeydin?
 Aylar boyunca bu tenis kursuna devam ettim.
 Bilim adamları yıllar boyunca uğraştı ve bu aşığı geliştirebildi.

- **[-dır] (miktar zarfı)**

Ben üç yıldır bu şehirde yaşıyorum.
 Birkaç aydır Moğolca öğrenmeye çalışıyorum.
 Biz yarım saattir bu kimya problemini çözmeye çalışıyoruz.

EK-160 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeylerindeki Görülen Geçmiş Zaman Sıfat Fiili

Dikkat: Bu iki cümledeki aynı parçalardan birini siliyoruz, birinci cümledeki fiili alıyoruz ve hikaye sözcüğü için sıfat yapıyoruz. Böylece bir cümleyi dinamik sıfat hâline getiriyoruz:

(iii) Benim okuduğum hikâye çok ilginçti. (Hangi hikaye çok ilginçti?)

Ben bir otelde kaldım → Benim kaldığım otel ...

Sen bir otelde kaldın → Senin kaldığın otel ...

O bir otelde kaldı → Onun kaldığı otel ...

Biz bir otelde kaldık → Bizim kaldığımız otel ...

Siz bir otelde kaldınız → Sizin kaldığınız otel ...

Onlar bir otelde kaldılar → Onların kaldıkları otel ...

EK-161 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyinde Gelecek Zaman Sıfat Fiilli

1. A. 3. Gelecek Zaman Sıfat Fiili

(benim) fiil + -acak /-ecek + (iyelik eki=özne işareti) + İSİM

İşlev: Bu ek, henüz gerçekleşmemiş, dinamik, cümlesel sıfatlar yapar.

Okuyacağım kitap masanın üstünde.

Hangi kitap masanın üstünde? Okuyacağım kitap.

Dikkat: Cümledeki fiili sıfat yapıyoruz.

cümle	sıfat tamlaması
Ben bir kitap okuyacağım, ...	benim okuyacağım kitap, ...
Sen bir kitap okuyacaksın	senin okuyacağın kitap, ...
O bir kitap okuyacak	onun okuyacağı kitap, ...
Biz bir kitap okuyacağız	bizim okuyacağımız kitap, ...
Siz bir kitap okuyacaksınız	sizin okuyacağınız kitap, ...
Onlar bir kitap okuyacaklar	onların okuyacağı kitap, ...

EK-162 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyindeki Öğrenilen Geçmiş Zaman Sıfat Fiilleri

1. A. 4. Öğrenilen Geçmiş Zaman Sıfat Fiili

.... fiil + **-miş / -miş / -muş / -müş + İSİM**

cümle	sıfat tamlaması
Çocuk acıkmış .	acıkmış çocuk (Nasıl çocuk?)
Ekmek kızarmış .	kızarmış ekmek (Hangi ekmek?)
Çiçekler açmış .	açmış çiçekler (Hangi çiçek?)

Örnek Cümleler:

Susamış hayvanlara su veriniz.
Olgunlaşmış meyveleri toplayalım.
Kirlenmiş tüm paspasları yıkayalım.

EK-163 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyindeki İstek-Dilek Sıfat Fiili

1. A. 5. İstek- Dilek Sıfat Fiili

fiil + edilgenlik eki + -ası / -esi / -yası / -yesi + İSİM

İşlev i: -ası / -esi eki cümlelerde farklı anlamlar ifade eder: İstek, dilek, beddua, layık olmak, değer olmak, müstahak olmak

Dikkat: Fiilimsi sıfatlar edilgendir, buna dikkat ediniz.

öpülesi eller: Öpmek için layık; öpmeye değer (layık)

dövülesi çocuk: O dövülmeyi hak ediyor, müstahak, buna layık (müstahak)

yıkılası ev: Bu ev inşallah yıkılır, ben bunu diliyorum. (beddua, kötü dilek)

EK-164 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyindeki Geniş Zaman Sıfat Fiili 1 ve 2

1. A. 6. Geniş Zaman Sıfat Fiili (1)

fiil + -r/ -ar/ -er/ -ır / -ir / -ur / -ür + İSİM

☉ **Kural:** Bu sıfat fiiller çoklukla kalıcı isim olmuştur. Bağımsız kelimelerdir.
yazar, okur yazar, yazar kasa, çalar saat, akar su, atar damar, toplar damar, bakar kör, çıkar yol, yarar, gelir, gider, tutar, çıkar ilişkisi, konar-göçer

Örnek Cümleler:

Yıllık geliriniz ne kadar?
Bu akarsu tüm ovayı sulamakta.
Bu davranışların sana bir yararı yok.

1. A. 7. Geniş Zaman Sıfat Fiili (2)

fiil + maz /mez

☉ **Kural:** Bu sıfat fiiller çoklukla bağımsız kalıcı isim olmuştur. Fiiller çoklukla edilgen durumdadır.
yaramaz, tükenmez (kalem), dayanılmaz acı/ adam/ olay
akıl almaz iş/ olay, çözülemez problem
taşınmaz mal / taşınmazlar

EK-165 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyindeki Zarf Fiillerden (-arak/-erek) Kullanımı

1. B. 2. fiil (+) -arak / erek + ana cümle

[-arak / -erek] = bu şekilde, böyle

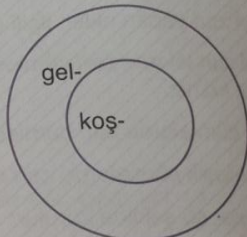
(i) Çocuklar koşuyor.
(ii) (Bu şekilde) Bize doğru geliyor.
Çocuklar koşarak bize doğru geliyor.

Örnek Cümleler:

Arkadaşlarım gülümseyerek bana baktı.
Kimisi dans ederek, kimisi sohbet ederek eğleniyor.
Bir hanım ağlayarak hastalığını anlatıyor.
Taraflar etraflica konuşarak bazı konularda bir uzlaşma sağladılar.
Ali projede bize katılmayarak bizle ilgili tavrını belli etti.

Kural: Olumsuz çekimde fiile [-ma/-me] ekleriz.

Bana yardımcı olmayarak beni pek sevmediğini ispatladı.
Ameliyat olmayarak hayatını riske atıyorsun.
Bu dersi hafife alarak başarısızlığa davetiye çıkarıyorsun.
Bu kadar ince giyinerek bence yanlış yapıyorsun çünkü dışarı çok rüzgârlı.

EK-166 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyindeki Zarf Fiiller (...fiil+-a/-e...fiil+-e ana cümle)

1. B. 3. ... fiil + -a / -e ... fiil + -a / -e + ana cümle

İşlev: Bu ek, -arak /-erek eki ile aynı görevdedir; ancak -arak /-erek ekinin bir mesajı vardır, -a/-e ekinin ise iki mesajı vardır.

Çocuk okula koşarak geldi. (Nasıl geldi? → koşarak)
Çocuk okula koşa koşa geldi. (Nasıl geldi? → koşarak) Ne kadar koştu? → Bir süre)

• İki cümleyi birleştirelim ve tek cümle yapalım.

(i) Ben sınavı düşündüm, düşündüm.
(ii) Başım ağrıdı.
Sınavı düşünene düşünene başım ağrıdı.

EK-167 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyindeki Zarf Fiil Eklerinden(-mayınca/mazsa+kişi)

özne + -mayınca = -mazsa + kişi eki

Örnek Cümleler:

Gözlük kullanmayınca gözlerim sulanıyor.
(Gözlük takmazsam gözlerim sulanıyor.)
Yeterince uyumayınca huzursuz oluyorum.
(Yeterince uyumazsam huzursuz oluyorum.)

Dikkat: Cümlelerin özneleri aynı ya da farklı kişiler olabilir.

EK-168 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyindeki Zarf Fiil Eklerinden (...fiil+ -ınca/-ince+ana cümle)

1. B. 4. ... fiil + -ınca/-ince + *ana cümle* -ınca/-ince = sonra(sında)

İşlev: Bu ek birinci cümlelerin tamamlandığını, bunun ardından da ikinci cümlelerin gerçekleştiğini anlatır.

(i) Eve döneceğim.

(ii) **Sonra(sında)** seni arayacağım.

Eve dönünce seni arayacağım. (Ne zaman arayacağım? → Eve dönünce.)

EK-169 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyindeki Zarf Fiillerden (...fiil+-r... ...fiil+ -maz/-mez ana cümle)

1. B. 5. ... fiil + -rfiil + -maz / -mez + *ana cümle*
 ... fiil + -rfiil + -maz / -mez = sonra, hemen

İşlev: Bu yapı birinci cümle ile ikinci cümle arasında çok az bir zaman farkı olduğunu anlatır; birinci fiil biter hemen ikinci fiil başlar.

Eve girer girmez televizyonu açtı. = Eve girdi *hemen* televizyonu açtı.

Dikkat: Bu yapı görev bakımından *-ınca /-ince* ekine çok yakındır.

Okulunu bitirince bir iş buldu. (sonra)

Okulunu bitirir bitirmez bir iş buldu. (hemen, çok kısa sürede)

EK-170 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyindeki Zarf Fiil Eklerinden (...fiil+zaman eki+-ken+ana cümle)

(2) ... fiil + zaman eki + *-ken* + *ana cümle*

- geniş zaman + *-ken*

Sen uyurken çok tatlı görürsün.

(i) Sen uyursun.

(ii) **O sırada** çok tatlı görürsün.

EK-171 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyindeki İsim Fiil Eklerinin Edatlarla Kullanımı

- fiil + -ma(m) üzerine / konusunda / hakkında
*Vatandaşların başvurması üzerine parka spor aletleri yerleştirilecek.
Ailemle yurt dışına gitmem konusunda konuşacağım.*
- fiil + -ma(m) dolayısıyla / sebebiyle
*Başarılı olmam dolayısıyla herkes beni içtenlikle kutladı.
Aşırı yağmur yağması sebebiyle kimi semtlerde sıkıntılar yaşanmış.*
- fiil + -ma(m) + -a/-e + rağmen / karşın
*Bu sağlık tesisi bitirilmesine karşın bir türlü açılmadı.
Gece, yeterince uyumama rağmen kendimi yorgun hissediyorum.*
- fiil + -ma(m) + ile fiil + -ma(m)
*Ali'nin sınava girmesi ile çıkması bir oldu.
Babamın yatağa uzanması ile uyuması bir oldu.*
- fiil + -ma(m) kadar fiil + ma(m) da/ da
*Kelimeleri okuyabilmen kadar yazabilmen de çok önemli.
Hastalıkları tespit etmemiz kadar tedavi edebilmemiz de mutluluk verici.*
- fiil + -ma(m) bile (dahi)
*Yaş günümde beni araman bile çok önemli benim için.
O kafeye uğraman bile sakıncalı çünkü sen henüz çok küçüksün.*
- fiil + -ma(m) + -dan / -den ötürü
Gönüllü çevre temizliği yapmamızdan ötürü belediyemiz bize plaket verdi.
- fiil + -maya/-meye yönelik (hedef / amaç)
*Bu, iki ülke arasındaki ticareti artırmaya yönelik bir anlaşma.
Şu anki tedavi, hastalığın ilerlemesini durdurmaya yönelik.*
- fiil + -maya/ -meye değer / (değmez)
*Bu, ilgilenmeye değer bir teklif.
İstanbul yaşanmaya değer bir şehir.
Bu konu üzerinde durmaya değmez!*

EK-172 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyindeki Doğrudan ve Dolaylı Anlatımla İlgili Şimdiki Zamanlı İç Cümle

2. Doğrudan- Dolaylı Anlatım

Bu tip cümlelerde bir cümleyi (ifadeyi) başka bir cümlenin gramatikal parçası (nesnesi) hâline getiriyoruz.

2. 1. Şimdiki Zamanlı İç Cümle

Örnek Cümleler:

Selma "Spor yapıyorum." dedi.	Selma spor yaptığını söyledi.
Biz herkese "Şu an çalışmıyoruz." dedik.	Biz herkese şu an çalışmadığımızı söyledik.
Ali "Çok iyi para kazanıyorum." dedi.	Ali çok para kazandığını söyledi.
Şoför "Otobüsümüz hareket ediyor." dedi.	Şoför otobüsümüzün hareket ettiğini söyledi.

EK-173 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyindeki Doğrudan ve Dolaylı Anlatımla İlgili Diğer Zamanlarla İlgili İç Cümleler 1

2. 2. Sürekli Şimdiki Zamanlı İç Cümle
 Örnek Cümleler:
 Televizyon "Başbakan şu an bir açıklama yapmakta." dedi.
 Televizyon, başbakanın şu an bir açıklama yapmakta olduğunu bildirdi. (haber verdi)

2. 3. Görülen Geçmiş Zamanlı İç Cümle
 Örnek Cümleler:
 Ali bana, " Hava iyice soğudu." dedi.
 Selma bana "Ders, bitti." dedi.
 Ali arkadaşlarına "Çok yoruldu." dedi.
 Ali bana havanın iyice soğuduğunu söyledi.
 Selma bana dersin bittiğini söyledi.
 Ali arkadaşlarına çok yorulduğunu söyledi.

2. 4. Öğrenilen Geçmiş Zamanlı İç Cümle
 Örnek Cümleler:
 Ali "Ahmet tatilden dönmüş." dedi. / Ali, Ahmet'in tatilden dönmüş olduğunu söyledi.
 Selma "Tüm dosyalarımı silmişim." dedi. / Selma tüm dosyalarını silmiş olduğunu söyledi.

2. 5. Gelecek Zamanlı İç Cümle
 Örnek Cümleler:
 Ahmet bana " Gazete okuyacağım." dedi. / Ahmet bana gazete okuyacağını söyledi.
 Çocuk annesine "Ben yumurta yemeyeceğim." dedi. / Çocuk annesine (kendisinin) yumurta yemeyeceğini söyledi.

2. 6. Geniş-Gelecek Zamanlı İç Cümle (Olasılık Anlamı)
 Örnek Cümleler:
 Ahmet "Yarına bu işi bitiririm." dedi. / Ahmet yarına bu işi bitirebileceğini söyledi.
 Ali " Akşama sana uğrarım." dedi. / Ali, akşama bana uğrayabileceğini söyledi.

2. 7. Geniş Zamanlı İç Cümle
 Örnek Cümleler:
 Ünlü sporcu "Her sabah bir saat koşarım." dedi.
 Ünlü sporcu her sabah bir saat koştuğunu söyledi.
 Ayşe "Kıyafetlerimi kendim dikerim." dedi.
 Ayşe kıyafetlerini kendisinin diktiğini söyledi.

EK-174 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyindeki Doğrudan ve Dolaylı Anlatımla İlgili Diğer Zamanlarla İlgili İç Cümleler 2

2. 8. Gereklilik Kipli İç Cümle

Örnek Cümleler:

Ali "Ders çalışmalıyım." dedi. / Ali "Ders çalışmam gerek." dedi.

(i) Ali ders çalışması gerektiğini söyledi.

(ii) Ali ders çalışmasının gerekli olduğunu söyledi.

Ali "Ben biraz dinlenmeliyim." dedi. / Ali "Benim biraz dinlenmem lâzım." dedi.

(i) Ali kendisinin biraz dinlenmesi gerektiğini söyledi.

(ii) Ali (kendisinin) biraz dinlenmesinin gerekli olduğunu söyledi.

- Zorunluluk anlamlı iç cümleleri şu şekilde dönüştürürüz:

Doktorum bana "Bu ilaçları kullanmalısın." dedi.

Doktorum bana bu ilaçları kullanmak zorunda olduğumu söyledi.

Trafik memuru bana "Arabanızın vergisini üç gün içerisinde ödemelisiniz." dedi.

Trafik memuru bana arabamın vergisini, üç gün içerisinde ödemek zorunda olduğumu söyledi.

2. 9. Emir Kipli İç Cümle

Örnek Cümleler:

Müdür bana "Ayağa kalk." dedi.

Müdür bana ayağa kalkmamı emretti.

Annem bana "Hemen odanı topla." dedi.

Annem bana odamı toplamamı emretti.

2. 10. İstek Kipli İç Cümle

(a) Ben "Arabayı ben tamir edeyim." dedim.

Ben arabayı tamir etmek istediğimi söyledim.

(b) Çocuk babasına "Baba bana tablet al." dedi.

Çocuk babasından kendisine tablet almasını istedi.

2. 11. İsim Yüklemler İç Cümle

- Kural: Bu tip cümleleri nesne yaparken cümlelerin isim yüklemine ol- fiilini ekleriz:

..... isim + ol- + fiilimsi eki + iyelik eki + belirtme hâli eki

Ben, "Ben yorgunum." dedim.

Ben yorgun ol-duğ-um-u söyledim.

EK-175 GÜYİTDK B2 ve C1 Düzeyindeki Doğrudan ve Dolaylı Anlatımla İlgili Diğer Zamanlarla İlgili İç Cümleler 3

2. 12. Soru Şeklindeki İç Cümle
 Ali, Selma'ya "Beni arayacak mısın?" dedi.
 Ali Selma'ya, kendisini arayıp aramayacağını sordu.
 Ali, Ayşe'ye "Problemi çözdün mü?" dedi
 Ali Ayşe'ye, problemi çözüp çözmediğini sordu.
 Belediye başkanı mühendise "Bu arazide su kuyusu açabilir misiniz?" dedi.
 Belediye başkanı mühendise bu arazide su kuyusu açıp açamayacaklarını sordu.

2. 13. Yeterlilik Fiilli İç Cümle
Bu nesne cümleleri [-abil-] fiilinin farklı işlevlerini anlatabilir:
 Doktor hastaya "Bu hastalığı kolaylıkla tedavi edebiliyoruz." dedi. (yeterlilik)
 Doktor hastaya bu hastalığı kolaylıkla tedavi edebildiklerini belirtti.
 Müşteri garsona "Yemekten önce belki bir çay alabilirim." dedi. (ihtimâl)
 Müşteri garsona yemekten önce bir çay alabileceğini belirtti.

2. 14. Zamirli Art Cümleyi Ana Cümleye Katmak
Kural: Bu cümleleri oluştururken birinci cümleyi alırsız, ikinci cümledeki zamirin yerine yerleştiririz; bu, bunu, buna, bunda, bundan, bunun. Burada ikinci cümledeki zamirin başındaki zamir zaten birinci cümleyi temsil eder.
 (i) Paramız tükeniyordu. = bunu
 + (ii) Bunu görüyorduk.
 Paramızın tüken-diğini (bunu) görüyorduk.

EK-176 GÜYİTDK B2 ve C1 Düzeyindeki İsimden İsim Yapım Eklerine Örnek Cümleler

4. 2. 1. İsimden İsim Yapım Ekleri
 En çok kullanılan isimden isim yapma ekleri şunlardır:

- **isim + -lık /-lik / -luk / -lük**
 - İsimlere gelir "bir şey için" anlamına gelen sıfatlar yapar.
yazlık ev / kışlık gömlek / kışlık elbise /perdelik kumaş / dolmalık biber / turşuluk salatalık ...
 - "bir şey için" anlamına gelen alet isimleri yapar.
kulaklık / ağızlık / gözlük / kaşıklık / biberlik / tuzluk / peçetelik / gelinlik / damatlık ...
 - "bir şey için" anlamına gelen mekân isimleri yapar.
çöplük / odunluk / kömürlük / samanlık / buzluk / sebzelik / yumurtalık ...
 - Sıfat veya varlıkların toplu hâlde bulunduğu yer isimleri yapar.
ağaçlık / çamlık / ormanlık / söğütlük / taşlık ...
 - Sıfatlara gelir ve soyut isimler ya da periyot -dönem isimleri yapar.

EK-177 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyindeki İsimden Fiil Yapım Ekleriyle İlgili Örnek Sözcükler

4. 2. 2. İsimden Fiil Yapım Ekleri

- **isim + -al- /-el- /-ıl- /-i-**
düzel-/ çoğal-/ daral-/ azal-/ bunal-/ eğril-/ kısal-/ incel-/ doğrul-
- **isim + -la / -le**
 - Çok işlek bir isimden fiil yapma ekidir.
selamla- / serinle-/ sapla- / yalanla- / iğnele- / azarla- / patla- / gümle- / tamamla- / miyavla- / başla- / gözle- / sırtla- / aşıla- / aşağıla- / yuvarla- / tuzla- / karala- / akla- / planla-
 - Bu ek sık sık fiilden fiil yapan [-n-/t-ş] ekleriyle kullanılır:
hoşlan- / telaşlan- / hastalan- / evlen- / kirlen- / mektuplaş-/ aydınlat- / birleş- / kirlen-

EK-178 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyindeki Fiilden İsim Yapım Ekleriyle İlgili Örnek Sözcükler

4. 2. 3. Fiilden İsim Yapım Ekleri

En çok kullanılan fiilden isim yapma ekleri şunlardır:

- **fiil + -mak /-mek**
- Bütün fiil kök ve gövdelerine gelir. Fiil isimleri yapar. Bu eke *mastar eki* denir.
okumak/ gelmek/ taşımak / üzölmek / yemek / çakmak
- **fiil + -ma /-me**
- Hareket, iş isimleri yapar. Bütün fiil kök ve gövdelerine gelir. Kalıcı isimler de yapar.
toplama/ çarpma / çıkarma / bölme / okuma / yazma / konuşma / dondurma / dolma / basma / dövme / görüşme / barışma / sarma / kavurma / kızartma / haşlama / koşturma / selamlama / oturma odası / bekleme salonu / açılış konuşması / yüzme havuzu / savunma sporları / ilerleme raporu ...

EK-179 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyindeki Fiilden Fiil Yapım Ekleriyle İlgili Örnek Cümleler 1

4. 2. 4. Fiilden Fiil Yapım Ekleri (Çatı Ekleri)

Çatı ekleri diğer yapım eklerinden farklıdır. Hem yeni bir kelime yapar hem de cümlenin özne ve nesne yapısı hakkında bilgi verir. Çatı eklerini anlamak için öncelikle *etken* (aktif) cümleyi öğrenmemiz gerekir.

4. 2. 4. 1. Etken (aktive) Cümle / Çatı

Cümlelerde işi yapan kişi veya varlık bellidir, böyle cümleler etkindir.

(Ben) *Bir turizm şirketinde çalışıyorum.* Çiçekler sıcaktan solmuş.
Soru: *Kim çalışıyor ?* Soru: *Neler solmuş ?*
Yanıt: *ben // -um* Yanıt: *çiçekler*

Örnek Cümleler:

Onlar bahçede neşeyle sohbet ediyor.
Siz bu formu doldurmalısınız.
(Biz) Tatilcileri yangın bölgesinden tahliye etti.

4. 2. 4. 2. Edilgenlik Ekleri (Edilgen Cümleler)

Edilgenlik, bazen cümlede özneyi/ işi yapanı göstermeyiz, böyle cümlelere *edilgen cümle* deriz. Edilgenlik etkenliğin tam tersidir. Edilgenliğin iki sebebi vardır:

(i) İş yapan kişiyi ya da varlığını bilmeyiz,
(ii) Bazen cümlede iş/hareket daha önemlidir, bu nedenle özneyi göstermeyiz.

Türkçede edilgenliği *ekler ile* sağlarız. Bunun için [-I- // -n-] eklerini kullanırız.

- ünsüz ile biten fiil + [-ıl- / -il- / -ul- / -ül-]

EK-180 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyindeki Fiilden Fiil Yapım Ekleriyle İlgili Örnek Cümleler 2

Sabah köşedeki yaşlı ağaç *devrilmiş*.
Erkenden yatağıma girdim *kıvrılıp* yattım.
Bu olaylar nedeniyle çok *sarsıldık*.
Bebek gürültüden dolayı çok kötü *irkildi*.

- Bazı fiiller *-ış- / iş- / -uş- / -üş-* eki ile dönüşlü hâle gelir.

geliş- / oluş- / uyuş- / gözleri kamaş- / yanaş- / yapış- / yılış- / kırış- / bir işe kalkış- ...

Örnek Cümleler:

Çocuk yaşına göre çok iyi gelişmiş.
Yıllar ilerleyecek yüzümüzde kırışıklar oluşacak.
Dev yük gemisi iskeleye yanaşıyordu.
Yemeklerdeki çeşitlilik gözlerimi kamaştırdı.

EK-181 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyindeki Edatlar (...-a/ -e (o) +ait+kadar)

5.2. ... -a / -e (Ø) + kadar
 İşlev I: Zamanda ve mesafede sınırlama bildirir.
 Bugün öğleye kadar çalıştık. (zamanda sınırlama)
 Sivas'a kadar tüm bölgeler yağışlı olacakmış. (mesafede sınırlama)
 İşlev II: Tahmin, yaklaşıklık içeren miktar zarfı yapar.
 Salonunda 10-15 kadar dinleyici var.
 Günde 40-50 kadar gömlek satıyoruz.

EK-182 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyindeki Edatlara Örnekler 1

5.3. ... -a / -e (o) + dek / değin
 İşlev: Zamanda ve mesafede sınırlama bildirir.
 Örnek Cümleler:
 Saat sekize değin/dek çalıştım.
 Edirne'den Iğdır'a değin/dek her yeri gezeceğim.

5.4. ... -den başka (-nın / (o) dışında)
 İşlev: sadece/bir tek o kişi ya da şey
 • benden başka/senden başka / ondan başka / bizden başka / sizden başka / onlardan başka
 Örnek Cümleler:
 (i) Benden başka herkes başarılı oldu.
 (ii) Benim dışımda herkes başarılı oldu (Sadece, bir tek ben başarılı olamadım.)
 • bundan başka/şundan başka/ondan başka
 Örnek Cümleler:
 (i) Bundan başka çantam yok!
 (ii) Bunun dışında çantam yok.
 • İsim cinsinden kelimelerle kullanımına dikkat ediniz.
 Örnek Cümleler:
 Maltepe'den başka bildiğim semt yok. / Maltepe [Ø] dışında bildiğim semt yok.
 Ali'den başka kimse kola içmedi. / Ali dışında kimse kola içmedi. (Sadece, bir tek Ali kola içti.)
 Dönerden başka yediğin bir yemek yok. / Döner dışında yediğin bir yemek yok.

5.5. ... -nın / (o) dışında (sadece/bir tek)
 • benim dışımda / senin dışımda / onun dışımda / bizim dışımızda / sizin dışınızda / onlar[Ø] dışında

EK-183 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyindeki Edatlara Örnekler 2

5.6. -a / e rağmen / karşın
 İşlev: Bir iş yapacağız, bir engel var, bir sıkıntı var, fakat bu sıkıntı özneyi engelleyemiyor.
 • isim + rağmen / karşın
 Örnek Cümleler:
 Tüm zorluklara karşın tüm görevlerini yerine getirdi.
 (Zorluklar vardı ancak yine de o, tüm görevlerini yerine getirdi.)
 Yoğun kar rağmen uçak havalandı.
 (Yoğun kar yağışı vardı ancak yine de uçak havalanabildi.)
 • fiil + rağmen / karşın
 fiil+ -ma / -me+ iyelik eki + -n-+ -a / -e + karşın (rağmen)

EK-184 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyindeki Edatlara Örnekler 3

Ornekler:

Üşüdüğü hâlde kazağını giymemiş.
Her yere baktığı hâlde istediği gibi bir mobilya takımı bulamadı.
İyi yüzemediği hâlde denizde fazla açılıyor.

5. 8. -nın / Ø gibi

İşlev: Benzerlik anlatır.

- Zamirlerle Kullanımı

benim gibi / senin gibi / onun gibi / bizim gibi / sizin gibi / onlar[ø] gibi
bunun gibi / şunun gibi / bunlar gibi / şunlar gibi / diğeri gibi / diğerleri gibi / öbürü gibi / öbürleri gibi / öteki gibi / ötekiler gibi
herkes gibi / pek çoğu gibi / bazıları gibi / kimileri gibi / birçoğu gibi / hepimiz gibi / hepiniz gibi

- İsimlerle Kullanımı

çiçek gibi / çocuk gibi / adam gibi / bal gibi / Ahmet gibi / Bursa gibi

- Filimsilerle kullanımı

.... -dık + iyelik eki + gibi
duyduğum gibi / inandığın gibi / bildiğiniz gibi / bıraktıkları gibi
.... -acak + (iyelik eki) + gibi
gidecek gibi / gideceğimiz yer gibi / yağacak gibi / hazırlayacağımız proje gibi
.... -miş + gibi
unutmuş gibi / başarmış gibi / kızmış gibi

- ...-yor + gibi

uyuyor gibi / ağlıyor gibi / gülümsüyor gibi ...

EK-185 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyindeki Edatlara Örnekler 4

5. 9. ... ilgi eki / Ø + için

İşlev I: fikir, görüş bildirme.

Örnek Cümleler:

Benim için (bana göre) hayat burada çok karmaşık.
Senin için (sana göre) bu ders gereksiz sanırım.

5. 10. ... -a / -e + göre

İşlev I: Fikir, görüş bildirme

Bana göre 'benim için' = ben böyle düşünüyorum
Sana göre 'senin için' = sen böyle düşünüyorsun ...

EK-186 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyindeki Edatlara Örnekler 5

5. 11. ... -a / -e + doğru
 İşlev I: Yönelme
 Örnek Cümleler:
 Ağaçlığa doğru bir taş fırlattı.
 Kadın hüznüyle göle doğru bakıyordu.

İşlev II: Zamana ve mekâna yaklaşma
 Örnek Cümleler:
 Akşama doğru hasta gözlerini açacak.
 Bugün saat beşe doğru uçak Ankara'ya inmiş olacak.
 Sabaha doğru (karşı) otobüsteki hemen hemen tüm yolcular uyumuştü.

5. 12. ... + -a / -e karşı
 İşlev: Yönelme; (statik yönelme), pozisyon alma, sabitleme, tavır takınma
 Örnek Cümleler:
 Denize karşı oturup sohbet ettik.
 Arkadaşlarına karşı sert davrandığını düşünüyorum.

5. 13. ... + ilgi eki / Ø ile
 Örnek Cümleler:
Seninle bu konuyu araştırmalıyız.
 Hoca öğrencilerine *sevgiyle* baktı.
 Bu konuyu herkesle müzakere etmelisiniz; sonra *onlarla* anlaşma imzalamalısınız
 O tatil yöresine hem otobüs hem de *uçakla* ulaşabilirsiniz.

5. 14. ... ancak / sadece
 İşlev: yaklaşıklık, topu topu, olsa olsa / en erken / bir tek o
 Örnek Cümleler:
 Tüm gün çalışıp ancak 3 kron kazanabilmişti.
 Taksi öyle yavaş gitti ki ofisime ancak 10'da girebildim.
 Bu konuda bize ancak polis yardımcı olabilir.

EK-187 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyindeki Edatlara Örnekler 6

5. 15. bile / dahi / hattâ
 [isim + (ilgi eki) + bile]
 Örnek Cümleler:
 Bu kararını benimle bile paylaşmadı.
 Tartıştığımızı komşular bile (dahi) duymuş.
 Bu filmi izleyince sen bile (dahi) korkudan titreyeceksin.

5. 16. sanki / adeta
 İşlev I: gibi, benziyor; öyle hissediyorum ama gerçekte öyle değil
 Örnek Cümleler:
 Sanki uçuyorum. / Uçuyorum sanki.
 Kuş sanki ötmüyor, ağlıyor!

İşlev II: İroni, dalga geçmek
 Örnek Cümleler:
 Sanki dünyanın en güzel kadını ! (aslında güzel değil)
 Sanki dünyanın en özel insanı!

İşlev III: tahmin
 Örnek Cümleler:
 Sanki bir şeyler anlatmak istiyor. (galiba)
 İçeride biri dolaşıyor sanki.

5. 17. üzere
 fiil + -mak/-mek üzere
 İşlev 1: Harekete yaklaşma; fiil birazdan olacak.
 Örnek Cümleler:
 Film çok sıkıcı herkes uyumak üzere. (Herkes biraz sonra uyuyacak.)

İşlev 2: Amaç, niyet.
 Örnek Cümleler:
 Parlamento bu yasa tasarısını görüşmek üzere toplanıyor. (görüşmek amacıyla)
 Tıp okumak üzere bu ülkeye geldik.

EK-188 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyindeki Edatlara Örnekler 7

5. 18. güya / sözüm ona
İşlev: Bir şey duydum ama bu doğru değil.
Örnek Cümleler:
Güya (sözüm ona) herkes ona bayılmış!
Sözüm ona (güya) her şey yolunda gidiyormuş, şirket iyi durumdaymış!

5. 19. ... + -dan ötürü (sebebiyle) Edatı
İşlev: Sebep
Örnek Cümleler:
Sınır kapısındaki sorundan ötürü pek çok ihracat şirketi zarar etmiş.
Su kesintilerinden ötürü valilik vatandaşlardan özür diledi.

5. 20. Sebep Bildiren Diğer Edat Yapıları:
[-ması / -mesi üzerine]
[-dan dolayı]
[-ması sebebiyle / nedeniyle]
[-ması sonucunda]

Örnek Cümleler:
Yağışın artması üzerine devlet acil durum ilan etti.
Yağışın artmasından dolayı devlet acil durum ilan etti.
Yağışın artması sebebiyle devlet acil durum ilan etti.

EK-189 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyindeki Bağlaçlara Örnekler 1

6. Bağlaçlar

6. 1. fakat / ama / ancak / lakin
İşlev: Karşıtlık anlatan cümleleri birbirine bağlar. Cümlelerin özneleri aynı ya da farklı olabilir.
Örnek Cümleler:
Saatlerce düşündüm *ama* bir karar veremedim.
Bu filmi izlemek isterim *ancak* çok uykum var.
Parkta ben de gezmek isterim *lakin* dizlerim çok ağrıyor.
Bu daireler çok kullanışlı *fakat* kiralari oldukça yüksek.

6. 2. ne var ki (maalesef) / ne yazık ki (maalesef ve üzüntü duyma)
Örnek Cümleler:
Doktorlar çok uğraştı *ne var ki* hastanın vücudu tedaviye cevap vermedi.
Hastayı aylarca tedavi ettik *ne yazık ki* kurtaramadık.
Projemi bitirebilmek için gece gündüz çalıştım, *ne var ki* yetiştiremedim.
Bu bağlaçlar 'fakat' anlamlıdır. Bu göreve ilaveten bu bağlaçlarda üzüntü duyma anlamı da vardır.

6. 3. halbuki / oysa(ki)
İşlev: Bir hareket yapıyorsunuz, ancak bu hareketi boş yere yapmışsınız. Bu gerçeği sonra öğreniyorsunuz, fark ediyorsunuz.
Örnek Cümleler:
Onun için harika bir pasta yaptım *oysaki* o şeker hastasıymış.
Saat tam sekizde terminalde olduk *halbuki* otobüs yarım saat önce hareket etmiş.

6. 4. mademki o halde (durum böyle, o zaman bunu yap)
İşlev: Bir durum tespiti yapıyoruz ve karşımızdakine bir çözüm öneriyoruz.
Örnek Cümleler:
Madem burada sıkılıyorsun, *o halde* eve dön!
Madem kilondan memnun değilsin *o halde* neden sürekli bir şeyler yiyorsun!

6. 5. demek(ki) (çıkarım cümlesi bağlacı)
İşlev: Bir durumu gözlemliyoruz ve bir delilden bir çıkarım elde ediyoruz.
Örnek Cümleler:
Yerler ıstak, *demek ki* gece yağmur yağmış.
Garaj boş, *demek ki* bizimkiler eve daha dönmemiş.

EK-190 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyindeki Bağlaçlara Örnekler 2

6. 6. çünkü (sebeup cümlesi bağlacı)

İşlev: Sebeup cümlesinin başında yer alır.

sonuç cümlesi + çünkü + sebeup cümlesi

Örnek Cümleler:

Siyaset bilimi okuyorum çünkü ileride bürokrat olmak istiyorum.
(ileride bürokrat olmak istediğim için siyaset bilim okuyorum.
Eve çok geç saatte dönebildim çünkü maçıtan sonra trafik kilitlenmişti.

6. 7. veya

İşlev: İki seçenekten birini tercih ediyoruz. Böyle cümleler tahmin de içerebilir.

Örnek Cümleler:

Antalya'da veya Muğla'da tatil yapalım.(tercih)
Ali hukuk veya felsefe okuyordu. (tahmin; emin olmama)

6. 8. ya ya (da)

İşlev: İki seçenekten birini tercih ediyoruz. Böyle cümleler tahmin de içerebilir.

Örnek Cümleler:

Antalya'da ya da Muğla'da tatil yapalım. (tercih)
Üçüncü ya da dördüncü katta oturuyor. (tahmin; emin olmama)

6. 9. da / de

Örnek Cümleler:

Ben *de* o soruyu çözemedim. (ilave)
Eve döneyim *de* sonra onu arayayım. (önce/ve)
Okulunu bitirecek *de* para kazanacak da bir spor araba alacak. (küçümseme)
Kurallara uymayın *da* görelim! (tehdit)

6. 10. hem hem (de)....

[hem + isim] [hem (de) + isim] yüklem

[hem + cümle] [hem (de) + cümle]

İşlev: İki ya da daha fazla şey var ve tümü aynı durumda.

Örnek Cümleler:

Hem hocası hem ailesi onu spor yapma konusunda destekliyor.
Hem ofiste hem evde internet var.
Hem ders çalışıyor hem de maç izliyoruz.

EK-191 GÜYİTDK B2 ve C1 Düzeyindeki Bağlaçlara Örnekler 3

6. 11. gerek ... gerek(se) ...

[gerek + isim] [gerek(se) + isim] yüklem
İşlev: İki ya da daha fazla şey var ve tümü aynı durumda.

Örnek Cümleler:

Gerek geçen yıl gerek(se) bu yıl çok az kar yağdı.

Valilik gerek lisans öğrencilerine gerek yüksek lisans öğrencilerine burs veriyor.

6. 12. da / de da / de

İşlev: İki ya da daha fazla şey var ve tümü aynı durumda.

Örnek Cümleler:

Geçen yıl da bu yıl da çok az kar yağdı.

Valilik lisans öğrencilerine de yüksek lisans öğrencilerine de burs veriyor.

6. 13. ne ne (de)

[ne + isim] [ne (de) + isim] yüklem
[ne + cümle] [ne (de) + cümle]
İşlev: Bu bağlaç şekil olarak pozitif, anlam olarak negatif olan cümleler kurar.

Örnek Cümleler:

Ben ne mühendis ne doktor olmak istiyorum, ben balerin olmak istiyorum.

Ne konuştu ne de güldü, öylece oturdu yanımızda.

6. 14. nitekim (zira) (delil cümlesi bağlacı)

İşlev: Delil cümlesinin başında yer alır.

Örnek Cümleler:

Selma ,hayvan severdir nitekim (zira) her gün sokak kedilerini besler.

Ahmet, çok yufka yüreklidir nitekim kimin yardıma ihtiyacı varsa, Ahmet oradadır.

6. 15. ki

İşlev: Kendinden önceki kelimeye dikkat çekmek için kullanılır.

Örnek Cümleler:

Ahmet ki senin en yakın arkadaşın böyle bir zamanda nasıl ona destek olmazsın!

İşlev: Koşul öne sürme; yapılması gerekeni bildirme.

Örnek Cümleler:

Sen şu kitapları kaldır ki masa biraz boşalsın cümlesinin sonunda kullanılır.

Her gece süt iç ki boyun uzasın!

EK-192 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyindeki Fiillerde Anlam-Zaman Kayması

8. Fiillerde Anlam - Zaman Kayması
UYGULAMALAR - Fiillerde Anlam - Zaman Kayması

Uygulama 1

Cümlelerin *görünen (şekilsel) kiplerini yazınız.*

	<i>Şimdiki Zaman</i>
1. Her sabah sınıfa geç geliyorum.
2. Odaya girdiğimde bir de ne göreyim.
3. Üç hafta sonra ülkeme dönüyorum.
4. Bu ödevleri yarına kadar yapacaksın.
5. Sınav sonuçları yarına açıklanır.
6. Nasreddin Hoca bir gün pazara gider.
7. Yemekten arta kalanı yarın yeriz.
8. Dün gece hırsız hiç zorlanmadan eve giriyor.
9. Anahtarın masanın üstünde olacak.
10. Adam geçen hafta ölüyor, kimsenin haberi olmuyor.

Uygulama 2

Cümlelerin *anlamlarına göre kiplerini yazınız.*

	<i>Geniş Zaman</i>
1. Sabahları iki saat yürüyorum.
2. Kadın o akşam dışarı çıkar ve bir daha dönmez.
3. Kahvaltı yapmadan evden çıkmayacaksın.
4. Başarılı öğrenciler yıl sonunda diploma alıyor.
5. Bence işlerini çabucak bitirirsin.
6. Her salı kardeşiyle birlikte parka gidiyor.
7. Cüzdanın mutfak masasında olacak.
8. Söylediklerine dikkat edeceksin.
9. Birazdan burada olurlar.
10. Hızlı trenle yolculuk yapmayı tercih ediyorum.

EK-193 GÜYİTDB B2 ve C1 Düzeyindeki Anlam Bakımından ve Anlam İlişkileri Bakımından Kelimeler

9. Anlam Bakımından ve Anlam İlişkileri Bakımından Kelimeler

9. 1. Eş Anlamlı Kelimeler
Sesleri farklı, anlamları tam olarak aynı olan sözcükler eş anlamlıdır.
sözcük = kelime / vakit = zaman / konuk = misafir / yitirmek = kaybetmek
kişi = şahıs / eleştiri = tenkit / okul = mektep / bildirmek = haber vermek

9. 2. Yakın Anlamlı Kelimeler
Anlamları yakın olan sözcüklerdir.
küsmek ~ darılmak / atmak ~ fırlatmak / sesiz ~ sakin / utanmak ~ sıkılmak
büyük ~ iri / söylemek ~ bahsetmek / tartışmak ~ kavga etmek

9. 3. Eş Sesli Kelimeler
Sesleri aynı, anlamları farklı olan kelimeler eş seslidir.
kara: 1. siyah 2. toprak parçası 3. is
yüz: 1. sima 2. sayı (100) 3. bir varlığın dış tarafı 4. suda yüzmek 5. bir şeyin derisini çıkarmak

9. 4. Zıt Anlamlı Kelimeler
Varlıkları birbirine bağlı olan kelimelerdir
güzel X çirkin / taze X bayat / gülmek X ağlamak / doğmak X ölmek
çıkarmak X inmek / gündüz X gece / var X yok / girmek X çıkmak,

9. 5. Mecaz Anlamlı Kelimeler
Gerçek anlamı dışında kullanılan kelimelerdir.
Ali Bey çok *temiz* bir tüccardır. (temiz = namuslu, dürüst)
Selma Hanım, maşallah *bomba* gibisiniz! (bomba = çok iyi durumda)

9. 6. Deyimler / Kalıplar
Birden çok sözcük bir araya gelir; gerçek anlamından uzaklaşır, kalıplaşır ve deyimleri oluşturur.
kulak kesilmek; 'çok dikkatli bir şekilde dinlemek'
gözden düşmek; 'artık beğenilmemek'
göze girmek; 'beğeni kazanmak'
saçını süpürge etmek; 'fedakârlık etmek'
içi içine sığmamak; 'heyecanlı ve sabırsız hissetmek' ...

EK-194 GÜYİTDK B2 ve C1 Düzeyindeki Terim Anamlı Kelimeler ve Anlam Bakımından Kelimelerle İlgili Uygulamalar

9. 7. Terim Anamlı Kelimeler
 Bir sözcük bir bilim, sanat, meslek alanında bir kavram ya da nesneyi karşılıyor ise terim anlamlıdır.
meridyen/dolgu/kuyruklu yıldız/ hafıza kartı/ radyasyon/muhabir/medya/sanrı ...
 Türk uydulan Türksat olarak adlandırılır.
 Bu hafta coğrafya dersinde *erozyon* ve *deprem* konusunu işledik.

UYGULAMALAR - Anlam Bakımından Kelimeler (1)

Uygulama 1
 Aşağıdaki kelimeleri yan ya da mecaz anlamlarıyla cümle içinde kullanınız.
 yan- *Soğan doğradım, dakikalarca gözlerim yandı.*
 ayak
 kanat
 yetiştir-
 boğaz
 kesil-
 kol
 baş

Uygulama 2
 Cümlelerdeki terim anlamlı kelimeleri bulunuz.
 1. Bu metinde bir nota eksik gibi. *nota (müzik)*
 2. Oyunun 2. perdesini izleyemedik.
 3. Türkiye, 26'ya 45 doğu meridyenleri arasında yer alır.
 4. Aşağıdaki cümlede geçen zarfları bulunuz.
 5. Yazarın, en önemli denemeleri bu kitapta toplandı.

Uygulama 3
 Aşağıdaki kelimelerin eş anlamlarını (anlamdaşlarını) yazınız.

hızlı =	çabuk	sözcük =
yurt =	misafir =
yıl =	kabiliyet =
sorun =	isim =
cevap =	beyaz =
neden =	yaşam =

EK-195 YİYİDK A1 Düzeyindeki İşaret Sıfatıyla İlgili Görseller ve Örnekler

10. İnceleyelim.
Bu ne? Şu ne? O ne?

Bu ne?
Bu şeftali.

Şeftali nerede?
Şeftali burada.

• bu, şu, o
• burada, şurada, orada

Şu ne?
Şu çanta.

Çanta nerede?
Çanta şurada.

O ne?
O kedi.

Kedi nerede?
Kedi orada.

11. İnceleyelim.
Bu kim? Şu kim? O kim?

Bu kim?
Bu bebek.

Şu kim?
Şu doktor.

O kim?
O şoför.

EK-196 YİYİTDK A1 Düzeyindeki Var/Yok Cümlelerin Kullanımıyla İlgili Cümleler

 Var

Sınıfta defter var mı?
Evet, sınıfta defter var.
Evet, var.

 Yok

Sınıfta bardak var mı?
Hayır, sınıfta bardak yok.
Hayır, yok.

Sınıfta kalem var mı?
....., sınıfta

Sınıfta polis var mı?
....., sınıfta

Sınıfta öğretmen var mı?
....., sınıfta

Sınıfta harita var mı?
....., sınıfta

Sınıfta cetvel var mı?
....., sınıfta

Sınıfta top var mı?
....., sınıfta

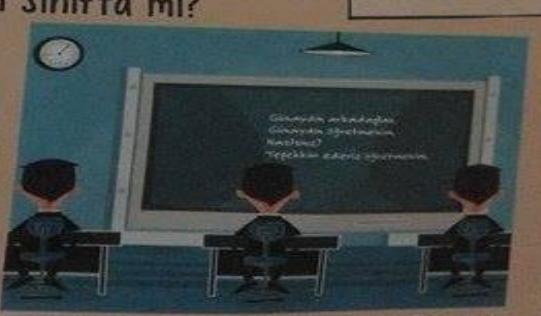
 10. Okuyalım.
Var mı?

Öğretmen Sınıfta mı?

Evet, öğretmen sınıfta.

Öğretmen Sınıfta mı?

Hayır, öğretmen sınıfta değil, kütüphanede.

mi X değil

EK-197 YİYİTDK A1 Düzeyindeki Çokluk Ekinin Kullanımıyla İlgili Örnekler

 bir kitap → kitap

 beş kitap → kitaplar

 → araba

 iki araba →

 →

 →

 →

 →

 →

 →

Ö. İ. O. U → -lar
E. İ. Ö. Ü → -ler

EK-198 YIYİTDK 1A Düzeyindeki Hâl Ekleriyle İlgili Kullanımlar

6. Eşleştirelim. Ne/Kim Nerede?

1. defter

2. masa

3. Defter masada.

1. doktor

2. hastane

3. Doktor hastanede.

1. yumurta

2. sepet

3. Yumurta sepette.

1. meyve

2. ağaç

3. Meyve ağaçta.

1. doktor

2. hastane

3. Doktor hastanede.

1. meyve

2. ağaç

3. Meyve ağaçta.

1. doktor

2. hastane

3. Doktor hastanede.

1. meyve

2. ağaç

3. Meyve ağaçta.

EK-199 YIYİTDK A1 Düzeyindeki İyelik Ekiyle İlgili Örnek Çekimler

6. Tamamlayalım.

1. Ben araba güzel.
2. Sen oda küçük.
3. O ev buraya uzak.
4. Biz kitaplık var.
5. Siz daire nerede?
6. Onlar salon büyük.

benim → araba-m kalem-im
senin → araba-n kalem-in
onun → araba-sı kalem-i
bizim → araba-mız kalem-ımız
sizin → araba-nız kalem-iniz
onların → araba-ları kalem-leri

7. Tamamlayalım.

1. Ben çok çalışkan bir öğrenciyim.
Benim öğrencim çok çalışkan.
2. Sen iyi bir arkadaşısın.
Senin iyi biri.
3. O çok pahalı bir araba.
Onun çok pahalı.
4. Biz akıllı öğrencileriz.
Bizim akıllı.
5. Siz çok iyi bir öğretmensiniz.
Sizin çok iyi.
6. Onlar çok güçlü bir futbol takımı.
Onların çok güçlü.

EK-200 YIYITDK A1 Düzeyindeki (-acak/-ecek) Kullanımıyla İlgili Görseller

2. Dinleyelim, okuyalım.
Alo, Evde Kimse Yok mu?

1
Alo, iyi günler hanımefendi?
İyi günler, buyurun.
Akşam size hırsızlığa geleceğiz. Müsait misiniz acaba?

2
Alo, hayatım, akşam yemekte ne var?
Aaa, ne güzel! Ben de manavdan soğan alacağım.
Kuru fasulye ve pilav pişireceğim.

3
Hayatım, ne dersin, yüzelim mi?
Sen yüz, ben yüzmeyeceğim.
Biraz daha güneşleneceğim.

4
Dersten sonra nereye gideceksin?
Kütüphaneye gideceğim.
Birlikte gidelim mi?

-acak, -ecek
a, ı, o, u → -acak
e, i, ö, ü → -ecek
-acak-ı → -acağı
-ecek-i → -eceği

EK-201 YIYITDK A1 Düzeyindeki '-Daki' ile İlgili Örnek Kullanımlar

-daki
a, ı, o, u → -daki
e, i, ö, ü → -deki
p, ç, t, k → -taki
-teki

ağaçtaki kuş
arabadaki bebek
ormandaki ev

Parktaki salıncaklara bindim.
Sandalye çanta kimin?
Şu pastane poğaçalar nefis.
Her hafta sonu karşı balıkçıdan balık alıyoruz.
Türkiye'nin güneyi denizin adı ne?

Ankara' evimiz, İzmir' evimizden geniş.
İstanbul' müzeleri gezdin mi?
Tabak yemeği bitir.
Annem, eli poşeti bana verdi.
Masa bardağı ben kırdım.

EK-202 YİİTDK A1 Düzeyindeki Karşılaştırma

7. Dolduralım.

 10₺	Bardak, gözlükten <u>daha</u> ucuz.	 50₺
 50₺	Gözlük, kalemden <u>daha</u> pahalı.	 20₺
 75₺	Gece lambası,	 30₺
 550₺	Bulaşık makinesi,	 1200₺

EK-203 YİİTDK A1 Düzeyindeki En Üstünlük

5. Eşleştirelim.

 2			
			

- Dünyanın en hızlı hayvanı benim.
- Dünyanın en sabırlı hayvanı benim.
- Dünyanın en zehirli hayvanı benim.
- Dünyanın en ağır hayvanı benim.
- Dünyanın en kral hayvanı benim.
- Dünyanın en sevimli hayvanı benim.
- Dünyanın en uzun hayvanı benim.
- Dünyanın en yavaş hayvanı benim.

EK-204 YİİTDK A1 Düzeyindeki Genel Tekrar Amaçlı Sözcükler

6. Cümle kuralım.

- bir rastladık yaralı yolda köpeğe

1.
- piknik yaptık köyümüzde bugün ailece

2.
- Kayseri'nin bu tatilde yöresel yemeklerini yedik

3.
- Türkiye'nin Ağrı Dağı'dır dağı en yüksek

4.
- bir misafirperver çok Türkler millettir

5.

EK-205 YIYITDK A2 Düzeyindeki (-Den/önce ve sonra, -mAdAn sonra/önce, -DİktAn sonra ekleri)

3. İnceleyelim.

-den önce → -ten önce
-den sonra → -ten sonra
-madan önce → -meden önce
-diktan sonra → -tiktan sonra

1. Önce ellerimi yıkadım. 2. Sonra kahvaltı ettim. 3. Daha sonra dişlerimi fırçaladım.

Kahvaltıdan önce ellerimi yıkadım.
Kahvaltı etmeden önce ellerimi yıkadım.

Kahvaltıdan sonra dişlerimi fırçaladım.
Kahvaltı ettikten sonra dişlerimi fırçaladım.

1. Önce bankaya gittim. 2. Sonra alışveriş yaptım. 3. Daha sonra eve geldim.

Alışverişten önce bankaya gittim.
Alışveriş yapmadan önce bankaya gittim.

Alışverişten sonra eve geldim.
Alışveriş yaptıktan sonra eve geldim.

EK-206 YIYITDK A2 Düzeyindeki Pekiştirme ile İlgili Sözcükler

masmavi, bembeyaz, yemyeşil...

Uğur'un gömleği Elif'in gözleri var. Bukalamun olmuş.

adım adım, mişil mişil, yavaş yavaş...

Bebek, yatağında
uyuyor.

Kaplumbağa, çimenlerde
yürüyor.

Adam, ipin üzerinde
ilerliyor.

EK-207 YİYİTDK A2 Düzeyindeki (bu yüzden, bu sebeple) İlgili Örnek Cümleler

<ol style="list-style-type: none"> 1. Yazın Adana çok sıcak olur 2. Babamın tüye alerjisi var 3. Her sabah saat sekizde otobüse binerim 4. Şeker hastasıyım 5. Yarın sınavımız var 6. Her akşam ödev yaparım 7. Geç kaldım 8. Bazen eve geç gelirim 9. Biraz kilo vermek istiyorum 	<ol style="list-style-type: none"> a) bu yüzden evde köpek beslemeyiz. b) bu sebeple erken kalkarım. c) bu yüzden sizinle sinemaya gelmeyeceğiz. d) bu yüzden insanlar yaylalara çıkar. e) bu yüzden taksiye bindim. f) bu sebeple diyet yapıyorum. g) bu sebeple ilaçlarımı düzenli kullanırım. h) bu yüzden dışarı çıkmam. i) bu yüzden yemeği dışarıda yerim.
---	---

EK-208 YİYİTDK A2 Düzeyindeki Hem...hem Bağlacına Örnekler

7. İnceleyelim, cevaplayalım.

hem ... hem

Murat çay içiyor, bu sırada gazete okuyor.
Murat **hem** çay içiyor **hem** gazete okuyor.

Sofya lokantada çalışıyor. / Sofya üniversitede okuyor.
Sofya **hem** çalışıyor **hem** üniversitede okuyor.

EK-209 YİYİTDK A2 Düzeyindeki (-İş) Ekinin Kullanımı İle İlgili Örnekler

2. İnceleyelim.

-İş
Uçağın kalkış saatini biliyor musunuz?

Bebek çok güzel **gülüyor**.
Bebekğin **gülüşü** çok güzel.

Her sabah **yürüyorum**.
Her sabah **yürüyüş** yaparım.

Nemrut Dağı'nda güneş bir başka **doğuyor**.
Turistler, Nemrut Dağı'nda güneşin **doğuşunu** seyrediyorlar.

EK-210 YIYITDK A2 Düzeyindeki Zarf Fiil Ekiyle İlgili Örnek Cümleler 1

4. inceleyelim.

Ayşe Hanım markete gitti.
Ayşe Hanım alışveriş yaptı.
Ayşe Hanım markete gidip alışveriş yaptı.

Elmayı soydum.
Elmayı yedim.
Elmayı soyup yedim.

Dışlerimi fırçalamadım.
Yattım.
Dışlerimi fırçalamadan yattım.

Ayakkabılarımı giymedim.
Dışarı çıktım.
Ayakkabılarımı giymeden dışarı çıktım.

Biz sinemaya gitmedik.
Tiyatroya gitmeyi tercih ettik.
Sinemaya gitmeyip tiyatroya gittik.

Julia otobüse binmedi.
Yürüdü.
Julia otobüse binmeyip yürüdü.

a-i	→	-(y) ip
e-i	→	-(y) ip
o-u	→	-(y) up
ö-ü	→	-(y) üp

a-i-o-u	→	-madan
e-i-ö-ü	→	-meden

a-i-o-u	→	-mayip
e-i-ö-ü	→	-meyip

EK-211 YIYITDK A2 Düzeyindeki (-(y)Abil-) Fiilinin Kullanımı

Ben gitar çalabilirim ama piyano çalamam.

O, bisiklete binemez ama otomobil kullanabilir.

Sen, basketbol oynayabilirsin ama tenis oynayamazsın.

Salata yapabilirsiniz ama yemek yapamazsınız.

Yarasalar gündüz uyuyabilirler ama gece uyuyamazlar.

Duvarı boyayabiliriz ama resim yapamayız.

Borç verebilirim ama borç isteyemem.

Bukalemun renk değiştirebilir ama uçamaz.

İnsan günlerce aç kalabilir ama susuz kalamaz.

EK-212 YIYİTDK A2 Düzeyindeki (diye...) İle İlgili Fiiller

1. "Nereye böyle küçük kız?" diye sormuş kurt.
 2. "Kim o?" diye seslenmiş içeriden yaşlı kadın.
 3. "Kapı açık, güzelim!" diye seslenmiş büyükanne.
 4. "Büyükanнемin sesi ne kadar farklı böyle?" diye düşünmüş Kırmızı Başlıklı Kız.

3. Tamamlayalım.

diye sevmek diye sormak diye cevap vermek diye düşünmek

diye fısıldamak

EK-213 YIYİTDK A2 Düzeyindeki (-an/en) Ekleri

4. İnceleyelim.

a, ı, o, u → (y) an
 e, i, ö, ü → (y) en

top + çocuk = top oynayan çocuk

acılamak + çocuk = ağlayan çocuk

koşmak + çocuk = koşan çocuk

gülmek + çocuk = gülen çocuk

EK-214 YIYİTDK B1 Düzeyindeki ad+laş Ekiyle İlgili Kullanımlar

5. Okuyalım, inceleyelim.

ad+laş

Orhan, Semra'ya baktı.
 Semra da Orhan'a baktı. → Orhan'la Semra bakiştiler.

Emel Hanım kızını kucakladı.
 Kızı da Emel Hanım'ı kucakladı. → Emel Hanımla kızı kucaklaştılar.

Minibüs otobüse çarptı.
 Otobüs minübüse çarptı. → Otobüsle minibüs çarpıştı.

Aylin Hanım, Erhan Bey'e selam verdi.
 Erhan Bey de Aylin Hanım'a selam verdi. → Aylin Hanım'la Erhan Bey selamlaştı.

Kuşlar uçuşuyor.

Onlar saat 9'da buluştu.

Çocuklar el ele tutuşuyor.

Adam ve kadın tokalaşiyor.

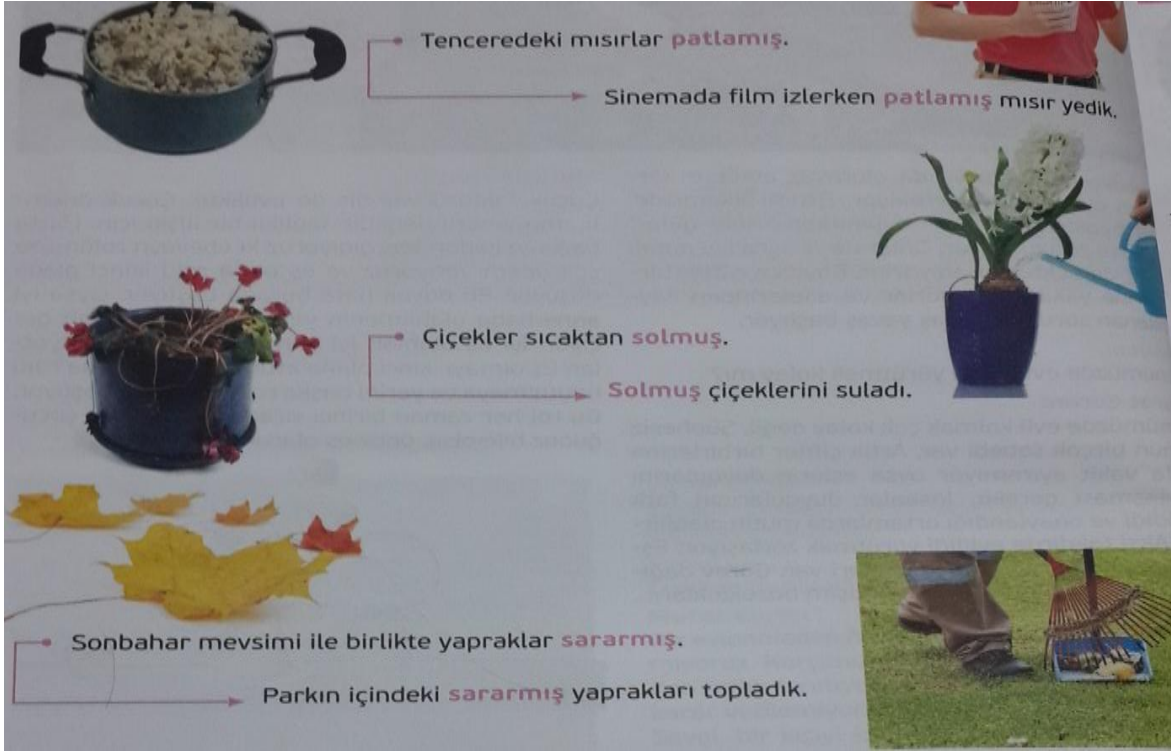
EK-215 YİTDK B1 Düzeyindeki Dönüslük Ekleri ve Örnek Kullanımı

	→	
Yemeğe gideceğim. Süsleniyorum.		Genç kadın süslendi.
	→	
Patilerim çok kirlenmiş. Yalanıyorum.		Kedi yalandı.
	→	
Saklambaç oynuyoruz. Saklanıyorum.		Çocuk saklandı.
	→	
Ben büyüdüm. Tek başıma yıkaniyorum.		Çocuk tek başına yıkandı.

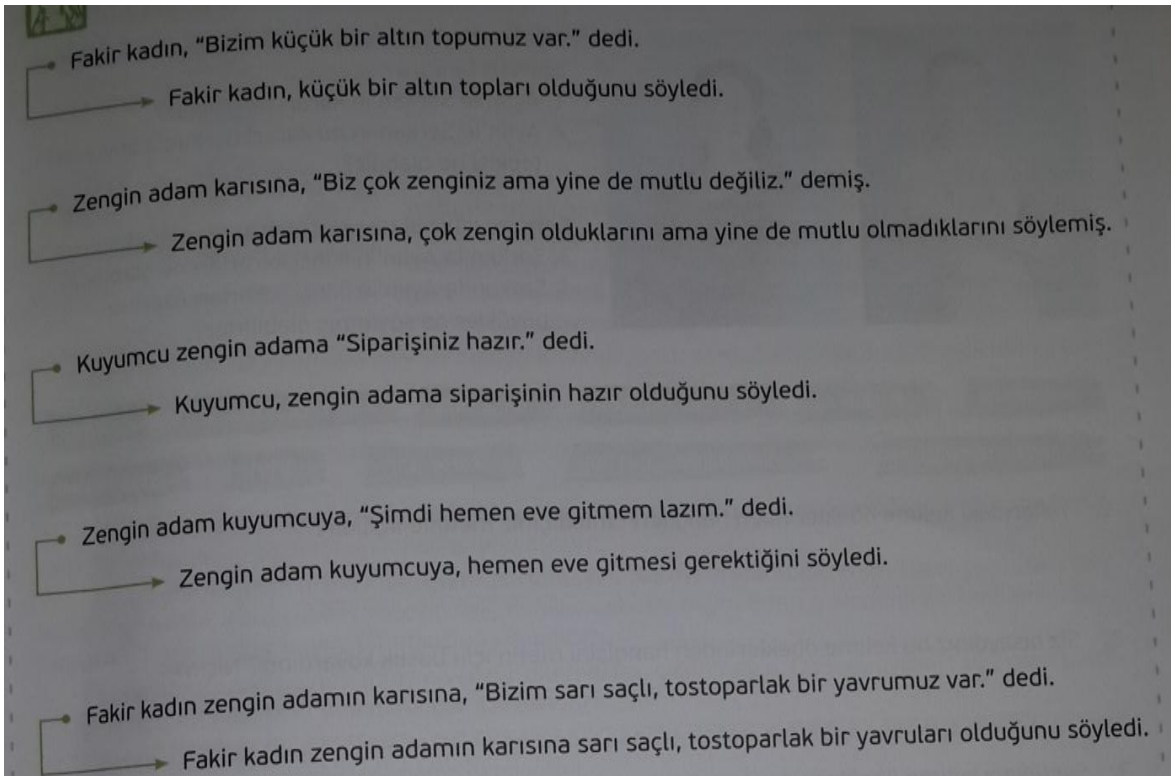
EK-216 YİTDK B1 Düzeyindeki Edilgen Eklerinin Kullanımı

	
Ali, camı kırdı. Cam kırıldı. Cam, Ali tarafından kırıldı.	Edilgenlik Ekleri -n, -il, -il, -ül, -öl -in, -ün, -ün, -ön
	
Görevli, oyun parkındaki çöpleri topladı. Oyun parkındaki çöpler toplandı. Oyun parkındaki çöpler, görevli tarafından toplandı.	Babam, arabayı yıkadı. Araba yıkandı. Araba, babam tarafından yıkandı.
	
Elif, lambayı kapattı. Lamba kapatıldı. Lamba, Elif tarafından kapatıldı.	Polis, hırsızı yakaladı. Hırsız yakalandı. Hırsız, polis tarafından yakalandı.

EK-217 YİYİTDK B2 Düzeyindeki Sıfat Fiilin Örnek Kullanımı

EK-218 YİYİTDK B2 Düzeyindeki Dolaylı Anlatım Cümleleri

EK-219 YİYİTDK B2 Düzeyindeki (-DIĞI takdirde, -mAsI durumunda, -mAsI hâlinde) Ek ve Sözcükleriyle İlgili Örnek Cümleler

	<p>Üniversiteye giriş sınavında başarılı oldu. Tatile gidecek.</p>
	<p>Üniversiteye giriş sınavında başarılı olduğu takdirde tatile gidecek. Üniversiteye giriş sınavında başarılı olması durumunda tatile gidecek. Üniversiteye giriş sınavında başarılı olması hâlinde tatile gidecek.</p>
	<p>Para biriktirdi. Ev alacak.</p>
	<p>..... </p>
	<p>İş yerinde çok çalıştı. Terfi edecek.</p>
	<p>..... </p>
	<p>Yabancı dil öğrendi. Yurt dışına gidecek.</p>
	<p>..... </p>
	<p>Üniversiteden mezun oldu. Babası ona araba alacak.</p>
	<p>..... </p>
	<p>Dengeli besleniyor. Sağlıklı olacak.</p>
	<p>..... </p>

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : İbrahim DOYUMĞAÇ

Doğum Yeri ve Tarihi : 18. 12. 1989

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Türkçe Eğitimi

Y. Lisans Öğrenimi : Türkçe Eğitimi

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri :

- 1) Doyumğaç, İ. (2016). Ömer Seyfettin Hikâyelerinin Hikâye Haritası, Metin Elementleri ve Çocuk Edebiyatına Göre İncelenmesi. *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, Sayı 8, s. 211-234.
- 2) Kayabaşı, B, Yılmaz, M. ve Doyumğaç, İ. (2016). Mustafa Ruhi Şirin Hikâyelerinin Okunabilirlik Açısından Değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı 6, s.323-343.
- 3) Durukoğlu, S. ve Doyumğaç, İ (2017). Ahmet Muhip Dıranas'ın Şiirlerine Yansıyan Değerler. *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, Sayı 11, s. 163-178.

İletişim : 0531 717 04 94

E-Posta : ibrahim63doyum@gmail.com

Tarih : 13/01/2017